

Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 2024

Auteurs
S.J. Lilipaly, W.Janse, M.S.J. Hoekstein
M.M. Pattikawa, M.Sluijter, P.A.Wolf

Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 2024

Contactpersoon DMP: Sander Lilipaly
Email: sander@deltamilieu.nl
Telefoon: 06-22783425

Status uitgave:	definitief	
Rapport nr.:	2025-03	
Datum uitgave:		
Samenstellers:	Sander Lilipaly Mark Hoekstein Maarten Sluijter	Wendy Janse Mayro Pattikawa Pim Wolf
Aantal pagina's inclusief bijlagen:	212	
Projectleider:	Sander Lilipaly	
Naam en adres opdrachtgever:	Provincie Zuid-Holland en Provincie Zeeland	
Akkoord voor uitgave:	Directie Deltamilieu Projecten P.S. Roege	

Paraaf:

Graag citeren als: Lilipaly S.J., Janse W., Hoekstein M.S.J., Pattikawa M.M., Sluijter M. & Wolf P.A. 2024. Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 2024. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2025-03. DMP, Vlissingen.

Foto voorkant: Jonge kokmeeuwen op de Slijkplaat, 18 juni 2024, Maarten Sluijter.

Deltamilieu Projecten is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Deltamilieu Projecten; opdrachtgever vrijwaart Deltamilieu Projecten voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Deltamilieu Projecten/ Provincie Zuid-Holland en Provincie Zeeland

deltamilieu
PROJECTEN

Postbus 315
4100 AH Culemborg
info@deltamilieu.nl
deltamilieuprojecten.nl

Edisonweg 53D
4382 NV Vlissingen
T: 06-22783429

Inhoud

1	Inleiding	10
1.1	Aanleiding voor het onderzoek	10
1.2	Doel van het onderzoek	10
1.3	Begrenzing van het studiegebied	11
1.4	Besproken gebieden	12
1.5	Dankwoord	14
2	Bescherming, predatie en andere drukfactoren van kustbroedvogels	15
2.1	Status van diverse kustbroedvogels, instandhoudingsdoelen en Rode Lijst.....	15
2.2	Aandeel broedpopulatie buiten Natura 2000 gebieden per provincie	17
2.2.1	Zuid-Holland	19
2.2.2	Zeeland	20
2.2.3	Noord-Brabant.....	20
2.1	Broedsucces	21
2.2	Drukfactoren	24
2.2.1	Weer en klimaat	24
2.2.2	Vogelgriep en onderzoek naar het virus	24
2.2.3	Vegetatiesuccessie.....	25
2.2.4	Verstoring	25
2.2.5	Vernietiging van nesten.....	25
2.2.6	Predatie	26
2.2.7	Voedseltekort.....	26
2.2.8	Inrichting en beheer natuurbouw	27
3	Methoden.....	28
3.1	Algemeen	28
3.2	Extensieve methode	29
3.3	Intensieve methode.....	29
3.3.1	Conditiemetingen.....	30
3.3.2	Individueel merken van kustbroedvogels.....	31
4	Het weer tijdens het broedseizoen van 2024.....	33
5	Resultaten per soort.....	34
5.1	Kluut.....	34
5.2	Steltkluut	36
5.3	Bontbekplevier.....	38

5.4	Strandplevier	40
5.5	Kleine plevier	42
5.6	Zwartkopmeeuw.....	44
5.7	Kokmeeuw	46
5.8	Stormmeeuw	48
5.9	Grote mantelmeeuw.....	50
5.10	Zilvermeeuw	51
5.11	Kleine mantelmeeuw	53
5.12	Geelpootmeeuw	54
5.13	Pontische meeuw.....	54
5.14	Visdief	55
5.15	Noordse stern	57
5.16	Grote stern	58
5.17	Dwergstern	60
6	Aanbevelingen per soort.....	62
6.1	Kluut.....	62
6.2	Steltkluut	62
6.3	Bontbekplevier.....	62
6.4	Strandplevier.....	62
6.5	Kleine plevier	63
6.6	Zwartkopmeeuw.....	63
6.7	Kokmeeuw	63
6.8	Stormmeeuw	63
6.9	Grote Mantelmeeuw	63
6.10	Kleine Mantelmeeuw & zilvermeeuw.....	63
6.11	Visdief	64
6.12	Noordse stern	64
6.13	Grote stern	64
6.14	Dwergstern	64
7	Resultaten per gebied	65
7.1	Maasvlakte/Europoort.....	65
7.1.1	Maasvlakte algemeen	65
7.1.2	Vogelvallei	66

7.1.3	Speciedepot de Slufter	67
7.1.4	Vooroever Slag Bergeend	68
7.2	Haringvliet	70
7.2.1	Scheelhoekeilanden	70
7.2.2	Slijkplaat	73
7.2.3	Eiland Bliek	75
7.2.4	Ventjagersplaten	76
7.3	Biesbosch	79
7.3.1	Brabantse Biesbosch, Polder Hardenhoek	79
7.4	Krammer-Volkerak	83
7.4.1	Hellegatsplaten	83
7.4.2	Krammersche Slikken	85
7.4.3	Eilanden Philipsdam, Plaat van de Vliet, Slikken van de Heen West ..	87
7.4.4	Visdiefeiland Slikken van de Heen (Philipsdam Zuid)	88
7.5	Grevelingen	89
7.5.1	Markenje	89
7.5.2	Hompelvoet	91
7.5.3	Dwars in den Weg	92
7.5.4	Veermansplaat	93
7.5.5	Kleine Stampersplaat	94
7.5.6	Slikken van Flakkee Noord	95
7.5.7	Slikken van Flakkee Midden	97
7.5.8	Slikken van Flakkee Zuid	98
7.5.9	Slikken van Battenoord	99
7.5.10	Slik voor Dijkwater	101
7.5.11	Slikken van Bommenede	102
7.6	Oosterschelde	105
7.6.1	Werkeilanden Neeltje Jans en Roggenplaat	105
7.6.2	Westenschouwense Inlaag	111
7.6.3	Inlaagje Burghsluis	114
7.6.4	Bootsinlaag	114
7.6.5	Koudekerkse Inlaag	114
7.6.6	Schelphoek, Duineilanden	116
7.6.7	Schelphoek, Vogeleiland 't Heertje	118

7.6.8	Prunje Noord	119
7.6.9	Weevers Inlaag	121
7.6.10	Flaauwers Inlaag	123
7.6.11	Prunje Zuid.....	125
7.6.12	Rykels Bevang	126
7.6.13	Pikgat	128
7.6.14	Gasthuisbevang	131
7.6.15	Kisters- en Suzanna inlaag.....	133
7.6.16	Cauers Inlaag	135
7.6.17	Rengerskerke	136
7.6.18	Levensstrijd.....	137
7.6.19	Zuidhoekinlagen	138
7.6.20	Ouwerkerkse inlagen.....	139
7.6.21	Klein Beijerenpolder	140
7.6.22	De Maire	141
7.6.23	Bruinisse, Krammersluizen	142
7.6.24	Stinkgat.....	143
7.6.25	Noordpolder	144
7.6.26	Scherpenissepolder.....	146
7.6.27	Schakerloopolder	147
7.6.28	Schor Roelshoek.....	148
7.6.29	Oostdijk, zeedijk Nieuwlandepolder & Karelpolder Krabbendijke ..	149
7.6.30	Yerseke, zeedijk Pieterspolder met haventje	150
7.6.31	Koude en Kaarspolder.....	150
7.6.32	Natuurontwikkeling Driehoek Yerseke Moer	152
7.6.33	Yerseke Moer (zuid van Postbrug).....	153
7.6.34	Vlaakse Moer	154
7.6.35	Deessche Watergang	154
7.6.36	Schor Wilhelminapolder	156
7.6.37	Zandkreekdijk Oosterscheldezijde & Katseveer.....	157
7.6.38	Schor van Kats.....	159
7.6.39	Colijnsplaat, Wanteskuip	160
7.6.40	Inlaag Oesterput	162
7.6.41	Inlaag 's Gravenhoek	162

7.7	Veerse Meer	165
7.7.1	Haringvleter/Soelekerkeplaat.....	165
7.7.2	Middelplaten.....	165
7.7.3	Kwistenburg.....	167
7.8	Voordelta	169
7.8.1	Groene Punt	169
7.8.2	Kwade Hoek.....	170
7.8.3	Oostduinen.....	170
7.8.4	Kop van Schouwen, Meeuwenduinen.....	171
7.8.5	173	
7.8.6	Duinzoom.....	174
7.8.7	Verklikkerstrand.....	174
7.8.8	Westkapelle, Noordervroon	176
7.8.9	Waterdunen.....	178
7.8.10	Verdronken en Herdijkte Zwarte Polder	180
7.9	Walcheren	182
7.9.1	Sint Laurens Weihoek.....	182
7.9.2	Oude Veersegweg	183
7.10	Westerschelde	184
7.10.1	Sloegebied	184
7.10.2	Natuurontwikkeling Inlaag 2005 (Inlaag Coudorpe).....	185
7.10.3	Inlaag 1887, Ellewoutsdijk	186
7.10.4	Zuidgors	187
7.10.5	Baarland, natuurontwikkeling Sint Jacobspolderweg	189
7.10.6	Natuurontwikkeling Hoedekenskerkepolder	189
7.10.7	Hooge Platen	191
7.10.8	Hooge Springer	193
7.10.9	Voorland Nummer Eén	194
7.11	Zeeuws-Vlaanderen.....	196
7.11.1	Autrichepolder	196
7.11.2	Papeschor	196
7.11.3	Molenpolder	197
7.11.4	Sophiapolder.....	198
7.12	Markiezaat.....	201

7.12.1	Eiland de Suijkop.....	201
8	Aanbevelingen.....	202
9	Literatuur	204

Bijlage 1. Broedbiologie en inventarisatieperiode van kustbroedvogels

Bijlage 2. Geringde kustbroedvogels in 2024

Samenvatting

In 2024 werden voor het zevende achtereenvolgende jaar in het gehele Deltagebied gegevens over het broedsucces van kustbroedvogels verzameld. Door een aantal recente veranderingen staan populaties kustbroedvogels meer onder druk dan voorheen. De komst van nieuwe grondpredatoren als vos en steenmarter in het Deltagebied hebben een duidelijk negatieve invloed op kustbroedvogels. Een nog grotere impact hebben de recente uitbraken van hoog pathogene vogelgriep in broedkolonies. Vele duizenden volwassen broedvogels en hun kuikens zijn in 2022 omgekomen in de Deltakolonies. Zorgwekkend was de terugkeer van het virus in 2023 met wederom sterfte van duizenden sterns en meeuwen. Het is inmiddels duidelijk geworden dat er met vogelgriep ook in de komende jaren rekening moet worden gehouden, nieuwe varianten duiken regelmatig op.

Het totaal aantal kustbroedvogels dat in het Deltagebied broedt is in enkele jaren afgenomen van gemiddeld 98 000 broedpaar in de jaren 2000 t/m 2022 tot 84 200 in 2024. Nu een aantal soorten duidelijk in de gevarenzone dreigen te raken zijn cijfers over reproductie belangrijker dan ooit en leveren deze ook bij het onderzoek naar vogelgriep zeer belangrijke informatie op. Dankzij het broedsuccesonderzoek kan het nut van diverse ingrepen (zoals vossenrasters, beschermkooien, visdiefvlotten) goed geëvalueerd worden.

Kluten hadden geen goed broedseizoen door slecht weer in mei. Veel laaggelegen nesten werden overspoeld door regen en veel kleine kuikens gingen dood. Steltkluten hadden hier minder last van. Op de paar plekken waar deze soort tot broeden komt was het broedsucces goed.

Plevieren hadden ook een vrij lastig broedseizoen, maar dankzij alle beschermingsmaatregelen was het broedsucces bij de bontbekplevier nog net boven het langjarig gemiddelde. Bij de strandplevier overspoelden vele nesten in twee van de belangrijkste gebieden (Scherpenissepolder en Slikken van Flakkee). Hierdoor kwam het broedsucces van deze soort bijna de helft lager uit dan gemiddeld.

Van de drie kleine meeuwensoorten was het broedsucces van de kokmeeuw en zwartkopmeeuw lager dan het gemiddelde. Stormmeeuwen hadden een goed broedseizoen met een hoog broedsucces.

Bij de kleine mantelmeeuw was het broedsucces wisselend per kolonie. Dichtbij de kust werden niet veel jongen waargenomen maar in een aantal “zoete” gebieden was het broedsucces erg hoog zoals op de Sassenplaat waar bijna 8000 jongen uitvlogen. Hetzelfde geldt voor de zilvermeeuw met plaatselijk goede resultaten maar over het algemeen een lager broedsucces dan normaal.

Hoewel het op een groot aantal plekken goed lijkt te gaan is het algemene beeld niet positief. Een te groot aandeel (inmiddels bijna 10%) van alle kustbroedvogels broedt op plaatsen die met één ongunstig tij overspoeld kunnen worden. Door klimaatverandering lijkt dit daadwerkelijk ook steeds vaker te gebeuren. Predatoren worden algemener. In 2024 leek de vos zich niet in veel nieuwe gebieden gevestigd te hebben maar het lijkt echter een kwestie van tijd dat deze toppredator opduikt in de grote meeuwenkolonies in Europoort of langs de zuidkust van Schouwen. Uitbraken van vogelgriep kunnen leiden tot sterfte van een aanzienlijk deel van de volwassen broedvogels en hun kuikens. Uit het feit dat de totale populatie kustbroedvogels in het Deltagebied vrij snel in aantal afneemt wordt het tijd voor meer drastische maatregelen om te verhinderen dat grondpredatoren grote schade kunnen uitrichten. Dit kan door afschot, plaatsen van vossenrasters.

Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

Het Deltagebied is van internationaal belang voor diverse soorten kustbroedvogels. Sommige soorten zoals kluut, visdief, zilvermeeuw, strandplevier en bontbekplevier zijn de laatste decennia duidelijk in aantal afgenomen. Factoren als vegetatiesuccessie, toename van recreatie, ingebruikname van braakliggend industriegebied, overspoeling, vogelgriep, extreem weer en de opkomst van diverse predatoren in het Deltagebied zijn belangrijke redenen dat populaties kustbroedvogels onder druk staan. Van sommige soorten (met name kluut, kleine mantelmeeuw, zilvermeeuw, grote stern en visdief) is het broedsucces te laag om de populatie in stand te houden. In het geval van de beide meeuwensoorten vertaalt zich dat ook in een sterk negatieve trend in het aantal broedparen. Bij de kluut is vermoedelijk veel immigratie vanuit andere gebieden. Maatregelen zijn hard nodig om voor deze soorten het broedsucces te verbeteren. Grote stern en visdief zijn soorten die zwaar getroffen zijn door vogelgriep.

In het kader van NEM (Netwerk Ecologische Monitoring) worden de aantallen en verspreiding van kustbroedvogels jaarlijks in opdracht van Rijkswaterstaat/CIV (Centrale Informatievoorziening) in het gehele Deltagebied vastgelegd door medewerkers van Deltamilieu Projecten, met hulp van beheerders en vrijwilligers.

Broedsucces is, net als de jaarlijkse overleving van volwassen vogels, een sleutelfactor in de groei of afname van populaties. Daarom is het noodzakelijk om, naast bepaling van de broedaantallen, ook het broedsucces te monitoren. Het broedsuccesonderzoek maakt geen onderdeel uit van het huidige monitoringprogramma van Rijkswaterstaat.

In de periode 1999 - 2005 is in opdracht van Rijkswaterstaat onderzoek gedaan naar het broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied. In de periode 2009 - 2017 werd het broedsucces van sterns gevolgd in het noordelijk Deltagebied door INBO, Bureau Waardenburg en Deltamilieu Projecten (destijds Delta Project Management). In 2017 werd extra broedsuccesonderzoek gedaan door Deltamilieu Projecten op eilanden in het Haringvliet in opdracht van Vogelbescherming Nederland en in de Grevelingen in opdracht van Staatsbosbeheer.

In de periode 2018 t/m 2024 werd het onderzoek naar het broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van Provincie Zeeland, Provincie Zuid-Holland. In de eerste vier jaar ook door Stichting Het Zeeuwse Landschap, en Vereniging Natuurmonumenten en tot en met 2022 ook door Staatsbosbeheer. In voorliggend rapport worden de in 2024 verzamelde gegevens samengevat.

De inleidende hoofdstukken (1 t/m 3) zijn vrijwel hetzelfde gebleven als die in vorige rapportages. Een verwijzing naar het rapport van 2023 was ook mogelijk maar omdat gebleken is dat er veel behoefte is aan informatie over deze onderwerpen is er voor gekozen om ze te laten staan en waar nodig te actualiseren.

1.2 Doel van het onderzoek

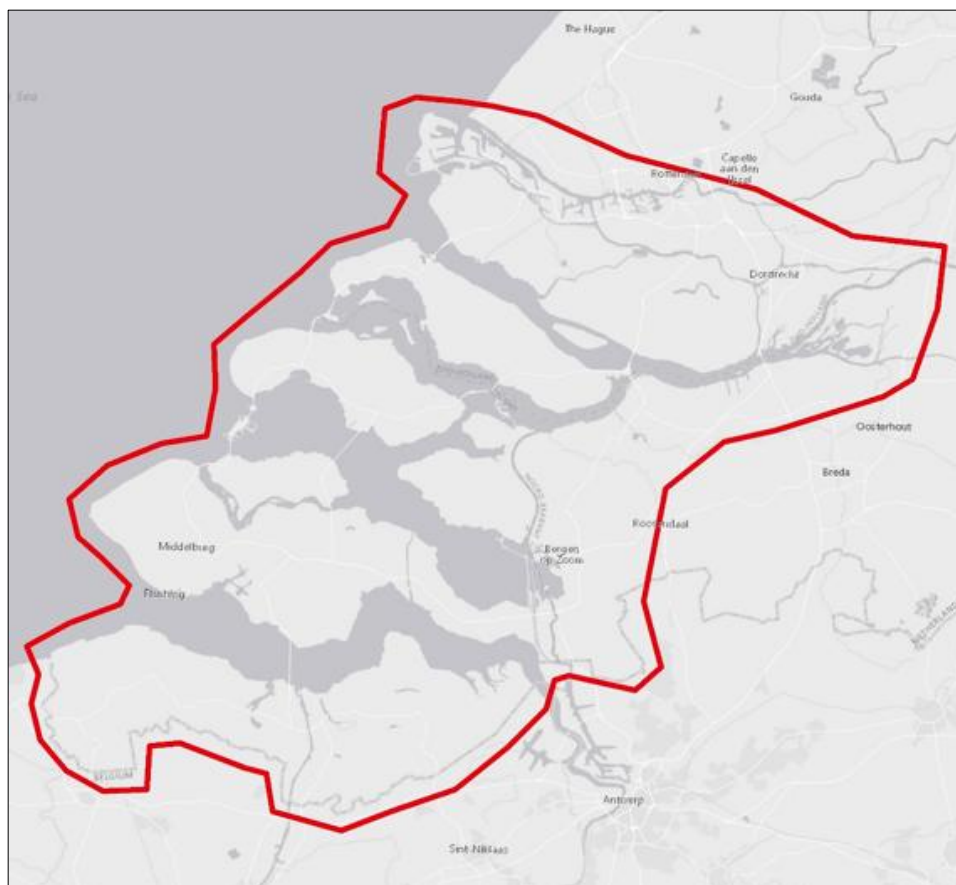
Het doel van het onderzoek is het bepalen van het broedsucces (aantal jongen per paar dat uitvliegt) van kustbroedvogels in een groot aantal gebieden in het Deltagebied. Dit onderzoek is een belangrijke aanvulling op het huidige telprogramma waarbij het gehele Deltagebied wordt geïnventariseerd op kustbroedvogels. Met het onderzoek naar het broedsucces wordt meer bekend over het functioneren van (aangelegde) broedgebieden en de mate waarin drukfactoren (predatie, ziekten, recreatie, overspoeling, weer, voedselbeschikbaarheid) invloed hebben op de reproductie van een populatie. De hoop is dat de verzamelde informatie handvatten biedt voor zowel de inrichting als het beheer van deze gebieden.

De volgende aspecten worden in de navolgende hoofdstukken beschreven:

- Wat is in het broedseizoen van 2024 het broedsucces (uitgedrukt in aantal vliegvlugge jongen per broedpaar) in de belangrijkste broedgebieden in het Deltagebied van de volgende soorten: kluut, bontbekplevier, strandplevier, kleine plevier, zwartkopmeeuw, kokmeeuw, stormmeeuw, zilvermeeuw, kleine en grote mantelmeeuw, visdief, noordse stern, dwergstern en grote stern.
- De impact van bepaalde drukfactoren op het broedsucces en verspreiding van kustbroedvogels
- Positieve en negatieve factoren van beheersmaatregelen zoals visdiefvloten en vossenrasters.
- Aanbevelingen van maatregelen ten behoeve van kustbroedvogels en verhoging van het broedsucces.

1.3 Begrenzing van het studiegebied

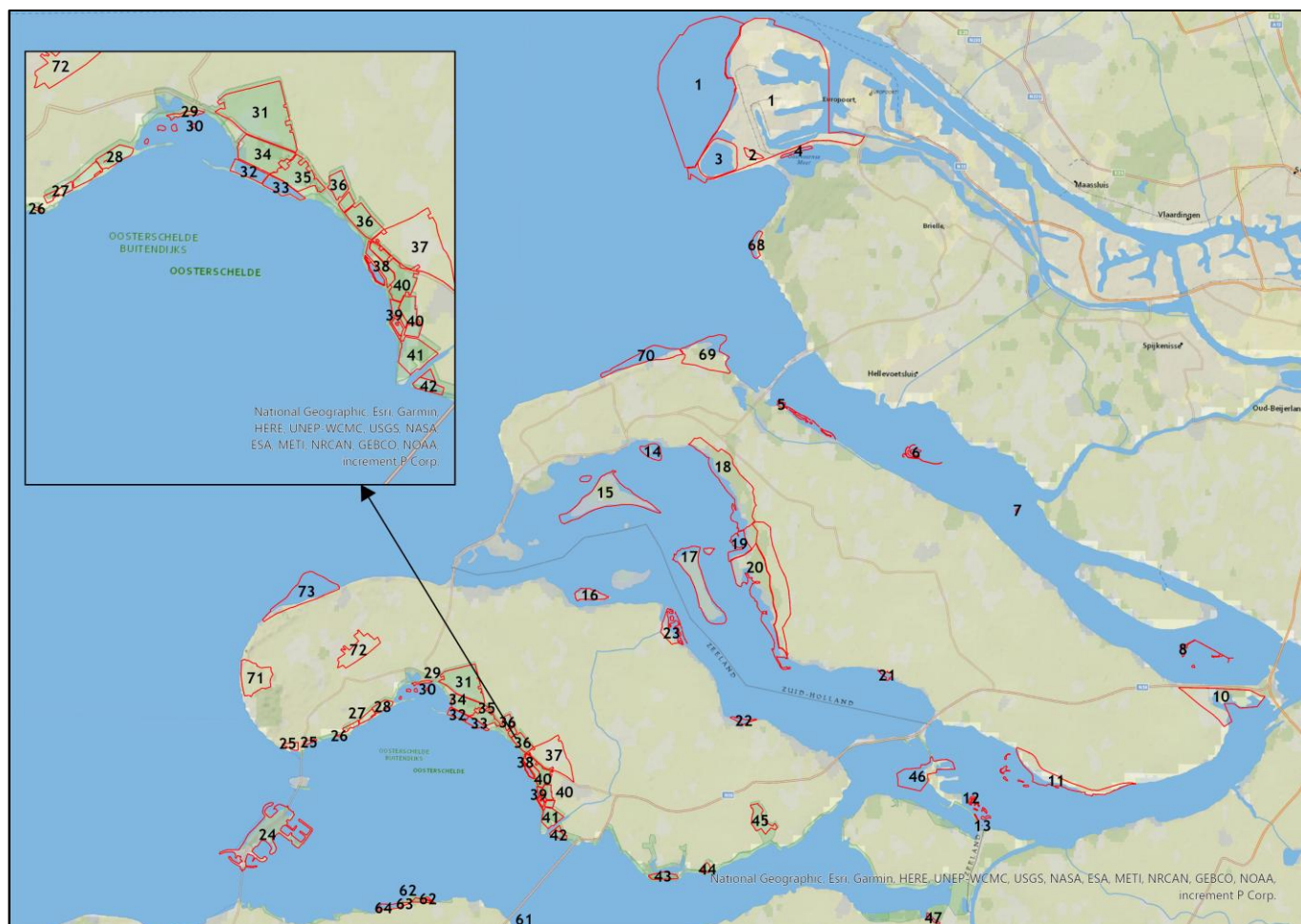
Het onderzochte gebied omvatte het gehele Deltagebied (figuur 1). De nadruk bij het broedsuccesonderzoek lag in de gebieden met de belangrijkste kolonies kustbroedvogels, natuurontwikkelingsgebieden en stranden. In tegenstelling tot eerdere studies werden ook de meeste “grote meeuwen”-kolonies onderzocht.

Figuur 1. Begrenzing van het studiegebied

1.4 Besproken gebieden

In hoofdstuk 6 worden in totaal 92 gebieden besproken, voor een overzicht van deze gebieden zie figuur 2 en 3.

Figuur 2. Besproken gebieden in het noordelijk Deltagebied

Maasvlakte/Europoort

1. Maasvlakte algemeen
2. Vogelvallei
3. Speciedepot de Slufter
4. Vooroever Slag Bergeend

Haringvliet

5. Scheelhoek eilanden
6. Slijkplaat
7. Eiland Blik
8. Ventjagersplaten

Biesbosch

9. Brabantse Biesbosch, Polder Hardenhoek

Krammer-Volkerak

10. Hellegatsplaten
11. Krammersche Slikken
12. Eilanden Philipsdam, Slikken van de Heen West

13. Visdiefeiland Slikken van de Heen

Grevelingen

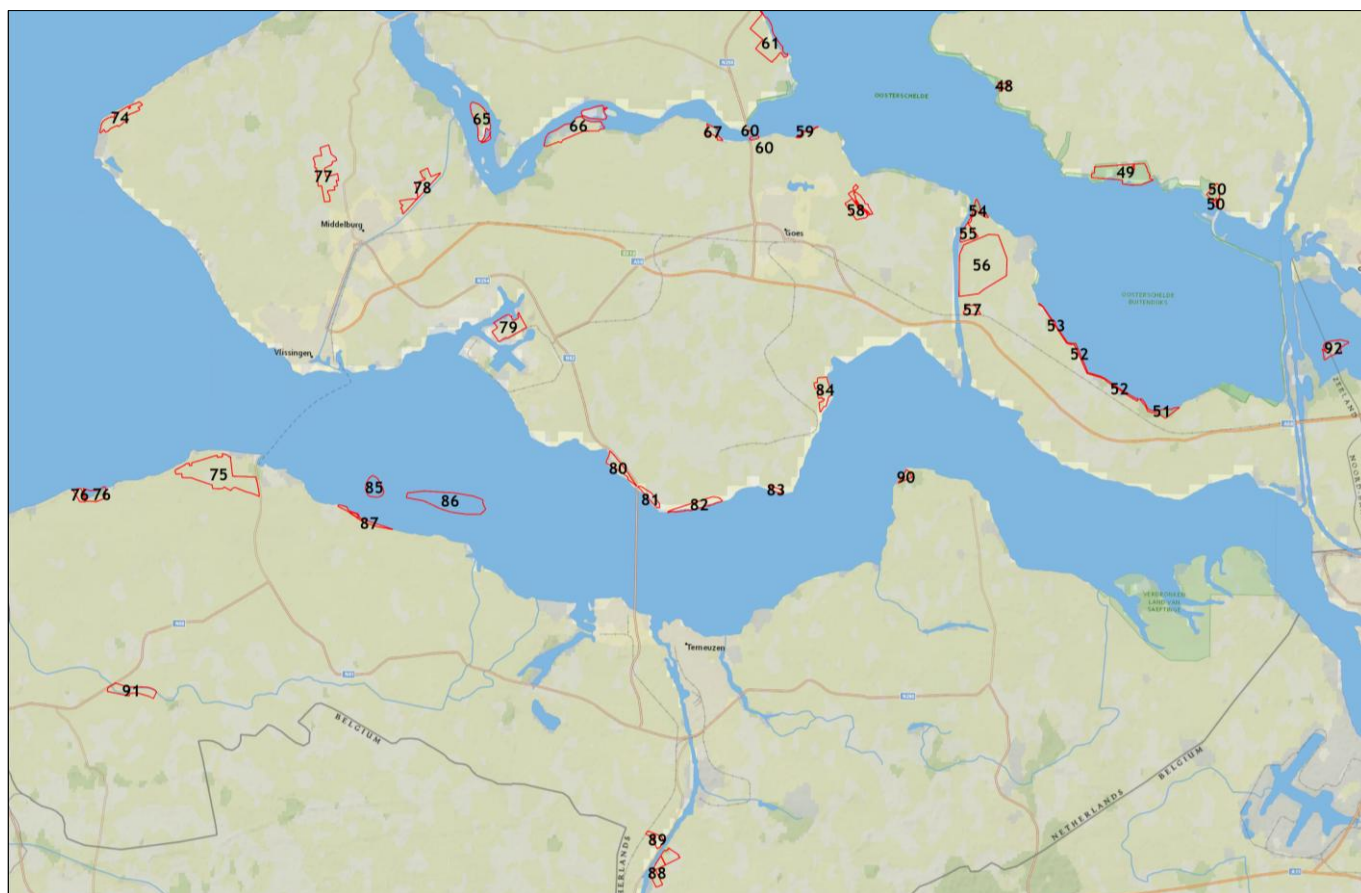
14. Markenje
15. Hompelvoet
16. Dwars in den Weg
17. Veermansplaat
18. Slikken van Flakkee Noord
19. Slikken van Flakkee Midden
20. Slikken van Flakkee Zuid
21. Slikken van Battenoord
22. Slik voor Dijkwater
23. Slikken van Bommenede

Oosterschelde

24. Werkeilanden Neeltje Jans en Roggenplaat
25. Westenschouwense Inlaag
26. Inlaagje Burghsluis

27. Bootsinlaag
28. Koudekerkse Inlaag
29. Schelphoek, Duineilanden
30. Schelphoek, Vogeleiland 't Heertje
31. Prunje Noord
32. Weevers Inlaag
33. Flaausers Inlaag
34. Prunje Zuid
35. Rykels Bevang
36. Pikgat
37. Gasthuisbevang
38. Kisters- en Suzanna Inlaag
39. Cauers Inlaag
40. Rengerskerke
41. Levensstrijd
42. Zuidhoekinlagen
43. Ouwerkerkse Inlagen
44. Klein Beijerenpolder
45. De Maire
46. Bruinisse, Krammersluizen
47. Stinkgat
48. Noordpolder
49. Scherpenissepolder
50. Schakerloopolder

51. Schor Roelshoek
52. Oostdijk, zeedijk Nieuwlandepolder & Karelpolder
53. Yerseke, zeedijk Pieterspolder met haventje
54. Koude en Kaarspolder
55. Natuurontwikking Driehoek Yerseke Moer
56. Yerseke Moer (zuid van Postbrug)
57. Vlaakse Moer
58. Deessche Watergang
59. Schor Wilhelminapolder
60. Zandkreekdam Oosterscheldezijde & Katseveer
61. Schor van Kats en akkers binnendijks
62. Colijnsplaat, Wanteskuip
63. Inlaag Oesterput
64. Inlaag 's Gravenhoek
- Veerse Meer**
65. Haringvreter/Soelekerkeplaat
66. Middelplaten
67. Kwistenburg
- Voordelta**
68. Groene Punt
69. Kwade Hoek
70. Oostduinen
71. Kop van Schouwen/Meeuwenduinen
72. Duinzoom

Figuur 3. Besproken gebieden in het zuidelijk Deltagebied

- 73. Verklikkerstrand
- 74. Westkapelle, Noordervroon
- 75. Waterdunen
- 76. Verdrongen en Herdijkte Zwarte Polder
Walcheren
- 77. Sint Laurensse Weihoek
- 78. Oude Veerseweg
Westerschelde
- 79. Sloegebied, Quarleshaven
- 80. Natuurontwikkeling Inlaag 2005 (Inlaag Coudorpe)
- 81. Inlaag 1887, Ellewoutsdijk
- 82. Zuidgors
- 83. Baarland, natuurontwikkeling Sint Jacobspolderweg
- 84. Natuurontwikkeling Hoedekenskerkepolder
- 85. Hooge Platen
- 86. Hooge Springer
- 87. Voorland Nummer Eén
Zeeuws-Vlaanderen
- 88. Autrichepolder
- 89. Papeschor
- 90. Molenpolder
- 91. Sophiapolder
Markiezaat
- 92. Eiland de Spuitkop

1.5 Dankwoord

Speciale dank gaat uit naar de vrijwilligers, beheerders, vergunningverleners en organisaties die het mogelijk hebben gemaakt dat ook in 2023 een goed beeld kon worden verkregen van de broedresultaten in het gehele Deltagebied. De volgende personen leverden een bijdrage door in het veld mee te helpen, gegevens aan te leveren of anderszins: Beatriz Bellido Martin, Matthijs Broere, Roland-Jan Buijs, Hidde Bult, Wannes Castelijns, Wouter Courtens, Sander Elzerman, Cornelis Fokker, André Hannewijk, Wilco Jacobusse, Jos Koopman, Merijn Loeve, Theo Muusse, Fred Schenk, Nellie Sinnige, Wouter Stempfer, Ronald in 't Veld, Jan-Willem Vergeer, Het Zeeuwse Landschap, Zuid-Hollands Landschap, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten, Waterschap Scheldestromen, Rijkswaterstaat, Port of Rotterdam, INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek Vlaanderen), Boskalis (beheer Slufter Maasvlakte), Provincie Zeeland, Provincie Zuid Holland, North Seaport en de vrijwilligersgroepen langs de Ooster- en Westerschelde en de Voordelta.

Behalve de auteurs bestond het team van Deltamilieu Projecten in 2024 uit Floor Arts, Mónika Ballmann en Dirk van Straalen

Bescherming, predatie en andere drukfactoren van kustbroedvogels

Van oorsprong broeden kustbroedvogels in spaarzaam of onbegroeide gebieden in dynamische milieus. Habitats die vroeger ruimschoots aanwezig waren in het Deltagebied. Door de komst van de Deltawerken profiteerden in eerste instantie de kustbroedvogels van de nieuw ontstane pioniersfase in voormalige intergetijdengebieden. Door vegetatiesuccessie, recreatie, commercieel gebiedsgebruik en predatie kwamen de populaties al snel weer onder druk te staan. Veel kustbroedvogels zijn afhankelijk geworden van natuurontwikkeling, maar ook hier staan ze onder druk.

1.6 Status van diverse kustbroedvogels, instandhoudingsdoelen en Rode Lijst

Voor de Natura2000 gebieden zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd, voor alle beschermde soorten die daar in belangrijke aantallen aanwezig zijn. Omdat kustbroedvogels zich verplaatsen tussen diverse Natura2000-gebieden bestaat voor deze soorten een Regiodoel (tabel 2.1)

Soorten als kluut, bontbekplevier, zwartkopmeeuw, grote stern en dwergstern halen op dit moment de doelaantallen (tabel 2.1). Strandplevier en visdief halen hun doelen echter niet. Er zijn enkele soorten met een positieve trend. Van deze soorten is de zwartkopmeeuw de enige soort die niet in de gevarenzone zit. De beide soorten plevieren danken hun positieve trend volledig aan de vele beschermingsmaatregelen die genomen worden. De toekomst voor de meeste soorten is onzeker, met name door toename van enkele drukfactoren zoals de komst van de vos in het Deltagebied en het uitbreken van hoog pathogene vogelgriep. Ondanks dat gebieden, habitats en vogelsoorten beschermd zijn door N2000-wetgeving en de wet Natuurbescherming staan kustbroedvogels ook door menselijk toedoen onder druk.

Tabel 2.1 Natura2000-doel kustbroedvogels voor het Deltagebied en gemiddeld aantal broedparen in 2020-2024 (groen = doel gehaald, rood = doel niet gehaald) en de trend (- afgenomen, = stabiel, + toegenomen).

	N2000 Regiodoel	Gemiddeld aantal	Trend
kluut	2000	2622	+
bontbekplevier	105	167	+
strandplevier	220	148	+
zwartkopmeeuw	400	4345	+
grote stern	6200	6736	=
visdief	6500	5193	=
dwergstern	300	476	+

Tabel 2.2 Natura2000-doel kustbroedvogels voor enkele soorten waarvoor geen Deltadoel bestaat maar wel een lokaal instandhoudingsdoel en gemiddeld aantal broedparen in 2020-2024 (groen = doel gehaald, rood = doel niet gehaald) en de trend (- afgenomen, = stabiel, + toegenomen).

	Aangewezen voor	N2000 Regiodoel	Gemiddeld aantal	Trend
Kleine mantelmeeuw	Veerse Meer	590	5	-
Noordse stern	Oosterschelde	20	20	-

Staat van Instandhouding

Om soorten beter te kunnen beschermen is het van belang te kijken hoe urgent het is om maatregelen te nemen. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van de Staat van Instandhouding van een soort waarbij gekeken wordt naar de verspreiding, populatie, leefgebied en toekomstverwachting van een soort. De combinatie van deze factoren levert per soort een eindoordeel over de status op. Voor meer informatie over de gebruikte methodiek zie Vogel et al 2023.

In tabel 1.2 is een overzicht te vinden van de huidige landelijke staat van de soorten die beschreven zijn in dit rapport, overgenomen van www.sovon.nl

Tabel 2.3 Staat van Instandhouding van kustbroedvogels in Nederland. Bron www.sovon.nl.

	Verspreiding	Populatie	Leefgebied	Toekomst	Eindoordeel
kluut	gunstig	Matig ongunstig	Matig ongunstig	Matig ongunstig	Matig ongunstig
steltkluut	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
bontbekplevier	gunstig	Zeet ongunstig	Zeet ongunstig	Zeet ongunstig	Zeet ongunstig
strandplevier	Zeet ongunstig	Zeet ongunstig	Zeet ongunstig	Zeet ongunstig	Zeet ongunstig
kleine plevier	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
zwartkopmeeuw	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
kokmeeuw	Matig ongunstig	Zeet ongunstig	Matig ongunstig	Zeet ongunstig	Zeet ongunstig
stormmeeuw	gunstig	Zeet ongunstig	Matig ongunstig	Zeet ongunstig	Zeet ongunstig
grote mantelmeeuw	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
zilvermeeuw	gunstig	Zeet ongunstig	Matig ongunstig	Zeet ongunstig	Zeet ongunstig
kleine mantelmeeuw	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig

Pontische meeuw	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
grote stern	gunstig	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig
visdief	Matig ongunstig	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig
noordse stern	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig
dwergstern	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig

De IUCN Rode Lijst is samengesteld om soorten op nationaal en internationaal niveau voor uitsterven te behoeden. Van de 17 soorten kustbroedvogels in dit rapport komen er acht voor op de Nederlandse Rode Lijst (samengesteld door Sovon, Vogelbescherming NL).

Tabel 2.4 Rode Lijst

	categorie
kluut	-
steltkluut	gevoelig
bontbekplevier	kwetsbaar
strandplevier	bedreigd
kleine plevier	-
zwartkopmeeuw	-
kokmeeuw	-
stormmeeuw	-
grote mantelmeeuw	gevoelig
zilvermeeuw	-
kleine mantelmeeuw	-
geelpootmeeuw	-
Pontische meeuw	-
visdief	gevoelig
noordse stern	bedreigd
grote stern	kwetsbaar
dwergstern	kwetsbaar

1.7 Aandeel broedpopulatie buiten Natura 2000 gebieden per provincie

Vrijwel alle grote wateren en aangrenzende natuurgebieden in het Deltagebied zijn opgenomen als Natura 2000-gebied. Een aanzienlijk deel van de populatie kustbroedvogels komt in deze gebieden voor en door de beschermde status van deze gebieden is dit deel van de populatie minder kwetsbaar voor menselijke ingrepen of verstoring in het broedgebied. In dit hoofdstuk wordt per provincie aangegeven welk deel van de populatie binnen en buiten de grenzen van Natura 2000-gebied valt.

Tabel 2.5 Aantal broedparen van Natura2000-kustbroedvogelsoorten binnen de grenzen van de Natura2000-gebieden in het Deltagebied (alleen soorten die zijn aangewezen in die gebieden)

	Duinen Goeree en Kwade Hoek	Haringvliet	Hollands Diep	Krammer- Volkerak	Grevelingen	Oosterschelde	Zoommeer	Westerschelde & Saefthinghe	Markiezaat
Kluut		146	0	127	209	790	0	271	0
Bontbekplevier		4		0	16	76	0	11	0
Strandplevier	8	0		0	28	55	0	22	0
Grote stern		1785			0	57		2800	
Visdief		362		26	863	1259	14	481	
Dwergstern		1		0	87	62		46	

1.7.1 Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland is binnen het Deltagebied voor kustbroedvogels van groot belang. In de provincie komt 43% van het totaal aantal kustbroedvogels voor. Hierbij zijn de broedparen die buiten de grenzen van het Deltagebied broeden niet meegenomen. Met name van kleine mantelmeeuw, zilvermeeuw en kokmeeuw komen nog grote aantallen in andere delen van de provincie tot broeden.

Zuid-Holland is met name van belang voor de kleine mantelmeeuw, zilvermeeuw, kokmeeuw, zwartkopmeeuw en grote stern (tabel 2.5).

Tabel 2.6 Aantal broedparen van kustbroedvogels in 2024 in Natura 2000 gebied en daarbuiten in Zuid-Holland

	Natura 2000	buiten Natura 2000
Bontbekplevier	25	32
Dwergstern	83	0
Geelpootmeeuw	1	0
Grote Mantelmeeuw	26	2
Grote Stern	1785	0
Kleine Mantelmeeuw	3094	16287
Kleine Plevier	27	63
Kluut	478	180
Kokmeeuw	5971	1205
Noordse Stern	26	0
Steltkluut	0	0
Stormmeeuw	215	814
Strandplevier	62	1
Visdief	1145	814
Zilvermeeuw	864	1525
Zwartkopmeeuw	1719	3

Voor de Natura 2000 gebieden in Zuid-Holland zijn er voor de kustbroedvogels per Natura 2000-gebied geen instandhoudingsdoelen gedefinieerd. Voor de meeste soorten geldt een instandhoudingsdoel op Deltagebied-niveau.

1.7.2 Zeeland

De provincie Zeeland herbergt qua aantallen kustbroedvogels ongeveer een gelijk aandeel (45%) als Zuid Holland. Vergeleken met de noordelijker gelegen provincie komen er in Zeeland relatief veel broedparen voor van bontbekplevier, dwergstern, kluut, steltkluut, kokmeeuw, visdief en zilvermeeuw.

Tabel 2.7 Aantal broedparen van kustbroedvogels in 2024 in Natura 2000 gebied en daarbuiten in Zeeland

	Natura 2000	buiten Natura 2000
Bontbekplevier	107	33
Dwergstern	163	236
Geelpootmeeuw	0	0
Grote Mantelmeeuw	33	1
Grote Stern	2857	68
Kleine Mantelmeeuw	8328	2711
Kleine Plevier	49	50
Kluut	823	889
Kokmeeuw	8449	4952
Noordse Stern	23	0
Steltkluut	12	24
Stormmeeuw	35	131
Strandplevier	79	8
Visdief	2801	864
Zilvermeeuw	4826	1555
Zwartkopmeeuw	2512	1249

1.7.3 Noord-Brabant

Het westelijk deel van de provincie Noord Brabant valt nog binnen het Deltagebied. Belangrijke gebieden zijn de Brabantsche Biesbosch, Markiezaat en Sassenplaat. Buiten de Natura 2000-gebieden komen slechts kleine aantallen kustbroedvogels voor.

Tabel 2.8 Aantal broedparen van kustbroedvogels in 2024 in Natura 2000 gebied en daarbuiten in Noord-Brabant

	Natura 2000	buiten Natura 2000
Bontbekplevier	0	0
Dwergstern	0	0
Geelpootmeeuw	1	0
Grote Mantelmeeuw	1	0
Grote Stern	0	0
Kleine Mantelmeeuw	3828	290
Kleine Plevier	7	4
Kluut	29	15
Kokmeeuw	2550	2
Noordse Stern	0	0
Steltkluut	0	0

Stormmeeuw	78	66
Strandplevier	0	0
Visdief	15	30
Zilvermeeuw	611	44
Zwartkopmeeuw	77	0

1.1 Broedsucces

Kustbroedvogels stellen speciale eisen aan het gebied waar ze broeden. Het zijn bodembroeders met een zeer sterke voorkeur voor broedlocaties die schaars begroeid zijn. Een van de voordelen van een open landschap is dat ze predatoren (roofdieren) tijdig aan kunnen zien komen. Schaars begroeide eilanden en uitgestrekte open vlaktes zijn om deze reden voor hen een aantrekkelijke broedplaats. Elke soort kustbroedvogel stelt zijn eigen specifieke eisen aan het broedbiotoop, zoals de bodembedekking, de beschikbaarheid van voedsel, de landschapskenmerken en de mate van openheid. Het grootste knelpunt in het Deltagebied is het wegvallen van de natuurlijke dynamiek, waardoor de ontwikkeling van hun broedbiotopen sterk is veranderd of verdwenen. Dit maakt populaties kustbroedvogels kwetsbaar. Door de aanleg van de Deltawerken en het vastleggen van zeearmen en rivieren zijn de natuurlijke broedgebieden van kustbroedvogels nagenoeg verdwenen of, zoals in de Westerschelde, aangetast. Ook zijn de huidige belangrijkste seminatuurlijke broedlocaties bereikbaarder geworden voor predatoren die voorheen niet of sporadisch in de broedgebieden van kustbroedvogels voorkwamen. Huidige leefgebieden van kustbroedvogels zijn bereikbaarder geworden voor mensen en daardoor neemt verstoring toe.

Voedselbeschikbaarheid is een andere belangrijke eis voor de broedlocatie. Binnen een bepaalde afstand van de broedlocatie moet voldoende voedsel bereikbaar zijn voor zowel de volwassen vogels als hun jongen. Andere factoren die invloed hebben op het broedsucces zijn: weersomstandigheden, gifstoffen in het milieu en overspoeling van broedplaatsen.

Geschikte broedlocaties bieden specifieke condities waaronder voldoende jongen grootgebracht kunnen worden om de populatie in stand te houden. Omdat een aantal soorten hun instandhoudingsdoel niet haalt is populatiegroei noodzakelijk om een gunstige staat van instandhouding te bereiken. Populatiegroei ontstaat wanneer geboorte en immigratie groter zijn dan sterfte en emigratie. Naast het bepalen van de broedaantallen (aantal bezette nesten) is het belangrijk om het broedsucces, overleving en de mate van emigratie naar andere broedgebieden te onderzoeken. Hiermee krijgt men een compleet beeld van de populatiedynamica van de verschillende soorten kustbroedvogels, niet alleen in het Deltagebied, maar ook op nationaal en internationaal niveau.

Het bepalen van het broedsucces geeft informatie over de kwaliteit van het broedgebied en daarmee over de kans op instandhouding of groei van de populatie. Veel kustbroedvogels zijn langlevende soorten waarbij het broedsucces van jaar tot jaar sterk kan verschillen van vrijwel nihil tot meerdere jongen per paar. Om een inzicht te krijgen in de bijdrage van broedsucces voor het populatieverloop is het van belang het broedsucces jaarlijks te meten.

Met de term “broedsucces” wordt het aantal kuikens bedoeld dat per paar dat uiteindelijk uitvliegt en is een goede manier om de broedresultaten van kustbroedvogels te meten. In 2024 kon van 80 procent van alle kustbroedvogels gegevens over het broedsucces verzameld worden. Voor vijf soorten is in 2017 een demografische analyse gemaakt (Scheckerman et al, 2017). Het verdient aanbeveling om deze analyse te herhalen en uit te breiden naar meer soorten nu er de laatste jaren veel meer gegevens over overleving en broedsucces voorhanden is.

Bij het broedsuccesonderzoek is het belangrijk om te weten of de resultaten in een seizoen voldoende zijn om de populatie op peil te houden. Elke soort heeft een verschillend broedsucces nodig om dit te bereiken. Langlevende soorten hoeven minder kuikens per jaar groot te brengen dan korter levende soorten. Analyse van ringgegevens

kan hier antwoord op geven. Belangrijke factoren in een dergelijke analyse is namelijk de overleving van kuikens in hun eerste jaren en de overleving van volwassen vogels (en eventuele veranderingen hierin). Voor vijf soorten in het Deltagebied is in 2021 een eerste demografische populatieanalyse gemaakt (Schekkerman *et al* 2021). Een vervolgstudie is aan te bevelen omdat er de laatste jaren door intensivering van het ringprogramma meer gegevens voorhanden zijn en bovendien zijn er drukfactoren bij gekomen die een grote impact op de populaties kustbroedvogels hebben gehad, zoals hoogpathogene vogelgriep en een toename van grondpredatoren. Zolang er geen recente analyse van ringgegevens beschikbaar is wordt in dit rapport de scheidingslijn tussen goed en slecht broedsucces vooral bepaald door het gemiddeld broedsucces per soort in het Deltagebied, gebaseerd op het huidige broedsuccesonderzoek dat in 2018 gestart is (tabel 2.1)

Tabel 2.1 Gemiddeld broedsucces per jaar in het Deltagebied

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	<i>gemiddeld</i>
kluut	0,40	0,20	0,17	0,32	0,29	0,51	0,15	0,29
steltkluut	1,00	1,50	1,00	1,09	0,96	0,79	0,86	1,03
kleine plevier	0,39	0,98	0,89	0,57	0,54	0,65	1,06	0,73
bontbekplevier	0,46	0,57	0,55	0,63	1,16	0,99	0,63	0,71
strandplevier	0,70	0,78	0,70	0,36	0,62	0,51	0,35	0,57
kokmeeuw	0,41	0,31	0,42	0,39	0,44	0,26	0,36	0,37
zwartkopmeeuw	0,80	0,32	0,37	1,35	0,09	0,43	0,57	0,56
stormmeeuw	0,38	0,35	0,30	0,57	0,43	0,50	1,02	0,51
grote mantelmeeuw	0,94	1,36	1,44	1,27	1,15	1,52	1,65	1,33
kleine mantelmeeuw	0,39	0,33	0,40	0,58	0,61	0,62	0,48	0,49
zilvermeeuw	0,26	0,33	0,26	0,38	0,50	0,52	0,66	0,42
grote stern	0,45	0,72	0,79	0,92	0,08	0,14	0,67	0,54
visdief	0,20	0,47	0,66	0,53	0,53	0,71	0,48	0,51
dwergstern	0,34	0,19	0,31	0,31	0,43	1,06	0,30	0,42

Net vliegvlugge jonge dwergstern op Neeltje Jans, 20 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

1.2 Drukfactoren

Diverse drukfactoren beïnvloeden het broedsucces van kustbroedvogels. Denk hierbij aan het weer, overspoeling, vegetatiesuccessie, verstoring, vernietiging van nesten, predatie, voedselbeschikbaarheid en in 2022 kwam er een geheel nieuwe drukfactor bij: hoog pathogene vogelgriep H5N1.

1.2.1 Weer en klimaat

Door de huidige klimaatverandering zijn steeds vaker extreme weersomstandigheden zichtbaar. Hele droge periodes wisselen sterk af met hele natte. Steeds vaker spoelen nestlocaties over door springtij, opstuwing van water met harde wind en piekafvoer in de rivieren. Ook is er in de laatste jaren een verschuiving te zien van binnendijkse gebieden naar buitendijkse door de komst van predatoren (met name vos) in binnendijkse gebieden. In 2024 kwam ruim 8100 paar (bijna 10 procent van alle broedparen in het Deltagebied) van meeuwen, sterns en plevieren tot broeden in buitendijkse gebieden. Elk jaar zijn er gemiddeld drie tot vijf dagen waarop er een reëel gevaar van overstromen is. In 2024 gebeurde dit op 10 juni in de Westerschelde. Vele honderden nesten van sterns en meeuwen spoelden die dag weg op de Hooge Platen, de Plaat van Baarland en bij Nummer Een. Op 7 juli spoelden een aantal nesten van plevieren weg in de Westerschelde en Oosterschelde. Daarnaast zorgde zware regenval ook voor overspoelde nesten. Maar liefst 26 nesten van strandplevieren spoelden weg rond 16 mei in de Scherpenissepolder.

Het weer heeft gedurende het broedseizoen ook anderszins invloed op het broedsucces. Tijdens natte periodes met veel wind is het voor soorten als sterns lastig foerageren. Daarnaast worden jongen nat en kunnen ze sterven van de kou. Daarnaast zorgt (extreme) droogte juist weer voor verminderde beschikbaarheid van voedsel voor bijvoorbeeld diverse soorten meeuwen en kluten. Zij zijn afhankelijk van wormen en larven, die door droogte onbereikbaar diep zitten. Tijdens droge jaren verdrogen veel natuurontwikkelingsgebieden, waardoor broedlocaties (makkelijker) bereikbaar worden voor predatoren.

Ook kluten zijn gevoelig voor hele droge jaren, het voedsel in de vorm van bodemdierpjes in ondiep water verdwijnt door opdrogende plassen.

1.2.2 Vogelgriep en onderzoek naar het virus

Hoog pathogene vogelgriep H5N1 (HPAI) werd in mei 2022 voor het eerst in kolonies van kustbroedvogels in Nederland vastgesteld. In korte tijd werden enkele duizenden volwassen broedvogels en hun kuikens slachtoffer van deze dodelijke virusinfectie. Vooral sterns en meeuwen werden getroffen en bij grote stern en visdief was de impact van deze uitbraak groot. In het geval van de grote stern is naar schatting 50 procent van de Nederlandse broedpopulatie in enkele weken tijd gestorven aan de gevolgen van vogelgriep. Het zal lang duren voordat de broedpopulatie zich weer tot het oude niveau, van voor de uitbraak, hersteld heeft. Hetzelfde geldt voor de visdief waarvan eveneens een belangrijk deel van de broedpopulatie stierf door vogelgriep. De trend van deze soort is al langere tijd negatief in het Deltagebied en het instandhoudingsdoel van 6.500 paar wordt al sinds 2008 niet meer gehaald.

In het voorjaar van 2023 kwam het virus terug in de broedkolonies en zorgde opnieuw voor sterfte van vele duizenden vogels. Een groot verschil met 2022 was dat relatief weinig volwassen vogels werden getroffen. Waarschijnlijk heeft een aanzienlijk deel van de volwassen populatie inmiddels antistoffen tegen het virus. Er werden wel duizenden jonge vogels met vogelgriep gevonden en opgeruimd. Qua soorten werden grote stern en visdief opnieuw zwaar getroffen en kwamen daar ook grote aantallen dode jonge kok- en zwartkopmeeuwen bij.

Door Deltamilieu Projecten is na de uitbraak van 2022 op eigen initiatief en grotendeels met eigen middelen intensief onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van het virus. Honderden vogels werden onderzocht op

vogelgriep en voorzien van een kleurring met unieke code. Dit onderzoek heeft al enkele verrassende nieuwe inzichten opgeleverd met betrekking tot de incubatietijd van het virus en de overleving van volwassen vogels en kuikens die besmet waren. Er wordt intensief samengewerkt met Erasmus MC, WUR, Vogeltrekstation en onderzoekers in vrijwel alle landen in Europa. Ook wordt door DMP zitting genomen in de landelijke AI-Impact Group. In 2024 werd dit onderzoek voortgezet en werd een groot aantal (ruim 600) vogels onderzocht. De nadruk in 2024 lag vooral op volwassen exemplaren van soorten die in 2022 en 2023 zwaar getroffen waren, zoals kokmeeuw, zwartkopmeeuw, grote stern en visdief. Daarnaast werd ook een groot aantal kleine mantelmeeuwen en zilvermeeuwen getest.

1.2.3 Vegetatiesuccessie

Vegetatie is medebepalend voor de vestiging van kustbroedvogels, elke soort stelt specifieke eisen aan de openheid. Gebieden met een hoge vegetatiebedekking worden vermeden. Op sommige broedlocaties kan de eerder spaarzame vegetatie in de loop van het seizoen enorm uitbreiden en/of hoog worden. In sommige gevallen kunnen nesten (met broedende vogels) daardoor overgroeid raken of jongen vast komen te zitten in de vegetatie. Met name op locaties met haagwinde kan dit tot sterfte leiden. In natte periodes worden jongen minder snel droog en kunnen ze door warmteverlies sterven.

Beheermaatregelen als maaien, trekken van vegetatie, eggen, zout aanbrengen, schelpen aanbrengen, plaggen, maaiveldverlaging, hoog winterpeil kunnen helpen om vegetatiesuccessie te remmen.

1.2.4 Verstoring

In toenemende mate worden broedlocaties van kustbroedvogels verstoord door menselijke activiteiten, het gebruik van het buitengebied is enorm toegenomen. Het betreft recreatieve verstoringen als wandelaars (met honden), fietsers, (kite-)surfers, vliegeraars, crossers, sportvisserij, pierenspitters, schelpdierrapers of badgasten of verstoringen door werkzaamheden als beroepsvisserij, zeeegroentesnijders, beheermaatregelen en gemotoriseerd toezicht (stranden). Sommige broedlocaties zijn, veelal door meerdere menselijke activiteiten ongeschikt geworden om te broeden of broedsucces blijft uit. Deze problemen spelen vooral langs buitendijken, op Noordzeestranden en strandjes langs de Oosterschelde en Westerschelde. Buiten een aantal afgesloten natuurgebieden zijn veel schorren, dijken, slikken, stranden, pieren en Deltawerken steeds meer in gebruik genomen door allerlei (vergunde) activiteiten. Verstoring kan leiden tot verlating van nesten, onderkoeling of oververhitting van eieren en wegvluchten van jongen die daardoor kwetsbaar zijn voor predatie, onderkoeling, verdrinking of ondervoeding.

Maatregelen als het fysiek afsluiten van gebieden, nestbescherming, heroverweging van vergunningen voor menselijk medegebruik, zonering, educatieve en/of verbodsborden, ballenlijnen, betonning en uitbreiding van toezicht en handhaving kunnen helpen om verstoring te voorkomen of minimaliseren. Voorbeelden waarbij verstoring door recreatie zichtbaar is zijn de stenen strekdammen in het noordelijk deel van het Oostvoornse Meer en de vooroever van de Grevelingendam bij paviljoen Meerzicht. Kortdurende evenementen met een groot aantal bezoekers zoals viswedstrijden langs de Westerschelde kunnen een grote impact hebben op het succesvol broeden van kustbroedvogels in de buurt.

1.2.5 Vernietiging van nesten

Het komt veelvuldig voor dat nesten verloren gaan. Dit gebeurt veelal per ongeluk doordat nesten of jongen vertrapt worden, door (beheer)werkzaamheden of verkeer in broedgebieden (op stranden). Ook opzettelijke vernietiging van nesten vindt jaarlijks plaats. Voorbeelden hiervan zijn het illegaal en legaal broedvrij maken van

bouwterreinen en het vernielen van nesten van kokmeeuwen en visdieven in de buurt van schelpdierkwekerijen; ook vindt soms vandalistisch gedrag plaats waarbij nesten bewust vernield worden. Door het te vroeg in het broedseizoen inscharen van vee komt het nogal eens voor dat nesten vertrapt worden. Daarnaast treedt soms verstoring op omdat vee op kleine eilandjes met kolonies kustbroedvogels kan komen. Diverse maatregelen kunnen helpen om nestverlies te voorkomen of minimaliseren. Voorbeelden van dergelijke maatregelen zijn toezicht en handhaving, niet werken in broedgebieden tijdens het broedseizoen, vee later of eerst elders inscharen, nestbescherming en educatie (door middel van bebording).

1.2.6 Predatie

Eén van de belangrijkste drukfactoren voor kustbroedvogels is dat steeds meer broedlocaties kwetsbaar zijn voor grondpredatoren. Van deze groep zijn met name bruine rat, vos, (verwilderde) huiskat en bunzing de soorten die enorme impact kunnen hebben op het broedsucces. Veel soorten kustbroedvogels zijn niet aangepast op het leven met veel grondpredatoren en kunnen zich niet of nauwelijks weren. In sommige kolonies worden alle nesten met eieren en/of jongen geheel gepredeerd door ratten of vossen. Door de komst van de vos zijn grote gebieden ongeschikt geraakt als broedgebied en is zichtbaar dat steeds meer belangrijke gebieden jachtgebied voor de vos worden. Na de vos heeft ook de steenmarter zich gevestigd en in 2024 werd in de meeuwenkolonie in het Markiezaat verse pootafdrukken van een wolf gefotografeerd.

Andere predatoren zijn roofvogels, zwarte kraaien, meerkoeten, blauwe reigers en scholeksters. Ook onderlinge predatie door meeuwen komt voor, doorgaans in gang gezet door stress of voedseltekorten. Lokaal broedende roofvogels kunnen zich soms specialiseren in het vangen van volwassen of jonge kustbroedvogels. Ook zien we bij kleine mantelmeeuwen specialisten die zich richten op jonge kokmeeuwen of visdieven. De toename van 'grote meeuwen' in kolonies of broedgebieden van andere kustbroedvogels zorgt voor een toename van predatie bij sterns, plevieren en andere watervogels. Kolonisatie van 'grote meeuwen' zorgt voor dilemma's in beheer, waarbij bestrijding van nesten kan worden toegepast om dit probleem te verminderen. Een groot deel van het ontstaan van dit probleem is te herleiden naar de 'leegloop' van kolonies op de Maasvlakte, Europoort, Meeuwenduinen en Sloegebied door het volbouwen van optieterreinen en de komst van de vos. Behoud van voldoende geschikt en vossen-vrij habitat in de kerngebieden blijft nodig om een uitstroom naar nieuwe gebieden te voorkomen.

Maatregelen als vernatting in de winter (onder water of plasdras zetten van gebieden), maaiveldverlaging van de hoogste centrale terreindelen, herinrichting van broedgebieden, landschappen openhouden, verwijderen van ruigte en houtige vegetatie, aantalsreductie van predatoren, nestbescherming van kustbroedvogels, plaatsing van rasters en wildroosters kunnen predatie verminderen.

1.2.7 Voedseltekort

Veelal is dit een natuurlijke drukfactor, waarbij weersomstandigheden (zie de alinea 'weer en klimaat') en beschikbaarheid van bijvoorbeeld vis of kleine ongewervelden een grote rol spelen. Over het algemeen kunnen we zeggen dat koude natte broedseizoenen veelal gunstig zijn voor de voedselbeschikbaarheid voor meeuwen, al is veel regen weer ongunstig voor de jongen (zie alinea 'weer en klimaat'). Warme droge zomers zijn over het algemeen juist gunstig voor plevieren en sterns.

Maatregelen die mogelijk genomen kunnen worden zijn: een dynamisch waterpeil, voorkomen van totale verdroging van bezette broedlocaties in het broedseizoen, visserijverbod in belangrijke foerageergronden. Omdat vaak niet duidelijk is wat voor en welke hoeveelheden organismen er leven in watergebieden, zou verder onderzoek daarnaast wenselijk zijn. Rondom de voedselsituaties van de verschillende soorten kustbroedvogels zijn nog de nodige kennisleemtes.

1.2.8 Inrichting en beheer natuurbouw

In de afgelopen decennia zijn op tal van binnendijkse locaties nieuwe natuurgebieden aangelegd. Deze veelal natte natuur werd aangelegd in het kader van natuurcompensatie of realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) of Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het Plan Tureluur aan de zuidkust van Schouwen-Duiveland is hiervan één van de grootste.

Deze gebieden zijn voornamelijk ingericht voor kenmerkende soorten van de zoute delta, zoals steltlopers, kustbroedvogels en weidevogels. In de praktijk zijn de resultaten voor kustbroedvogels (maar ook weidevogels) wisselend, zowel in broedaantallen als in broedsucces. In een aantal gevallen zijn predatie en voedseltekorten aanwijsbare drukfactoren. Soms zijn deze twee drukfactoren te herleiden naar de inrichting of het beheer, waarbij de waterhuishouding zeer bepalend is.

In natuurbouw ten behoeve van kenmerkende soorten van het deltagebied is waterhuishouding bepalend voor het succes. Aangezien natuurlijke broedbiotopen voor deze soorten door menselijke bouwwerken (deltawerken, inpoldering) voor een groot deel zijn verdwenen, wordt getracht door natuurbouw dit verlies te compenseren. Een aantal gebieden vormt als gevolg van de inrichting en het gevoerde beheer een ecologische val. Jaarlijks vestigen vogels zich in het gebied, maar het broedsucces is laag. Inrichting en beheer is vaak bepalend voor het succes van het gebied, waarbij het nabootsen van de natuurlijke dynamiek belangrijk is. In veel gebieden is hierin nog veel winst te behalen.

Methoden

1.1 Algemeen

De werkzaamheden werden verricht door medewerkers van Deltamilieu Projecten (DMP), belangrijke informatie werd ook via vrijwilligers en beheerders verkregen. In een enkel geval zijn aanvullende waarnemingen gebruikt van waarneming.nl.

Tijdens veldbezoeken in de periode april-augustus werden waarnemingen gedaan aan het broedsucces van kustbroedvogels (kluut, bontbekplevier, strandplevier, kleine plevier, zwartkopmeeuw, kokmeeuw, grote mantelmeeuw, zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw, stormmeeuw, visdief, noordse stern, grote stern en dwergstern). Gedurende het broedseizoen werd een zo nauwkeurig mogelijke indruk verkregen van het broedsucces van deze kolonievogels. Na het broedseizoen werd dit uitgewerkt als het aantal vliegvlugge jongen per paar. Het bepalen van het aantal vliegvlugge jongen per kolonie is een tijdrovend en bewerkelijk karwei. In gebieden waar in verband met toegankelijkheid en zichtbaarheid geen nauwkeurige telling van het aantal jongen uitgevoerd kon worden werd een schatting gemaakt.

Adult mannetje strandplevier met kleine jongen, Oosterschelde, 14 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

Oorzaken van het mislukken van nesten en mortaliteit van jongen werden indien bekend genoteerd (predatie, overspoeling, vertrapping door vee etc.). In bijlage 1 zijn van de belangrijkste soorten kustbroedvogels broedbiologische gegevens samengevat en de optimale perioden voor het vaststellen van aantallen en broedsucces opgenomen.

De in dit rapport vermelde aantallen kunnen in geringe mate afwijken van de aantallen zoals vermeld in de jaarlijkse MWTL-rapportage over aantallen kustbroedvogels. Bij het MWTL-programma worden waarnemingen buiten de optimale telperiode meestal niet opgenomen omdat die betrekking kunnen hebben op tweede legfels van vogels die elders al zijn geteld. Bij het broedsucces wordt gerekend met het maximaal aantal legfels van een soort in een gebied.

1.2 Extensieve methode

Tijdens de bezoeken om het aantal broedparen te bepalen wordt het ‘broedstadium’ van de kolonie (in het geval van plevieren de afzonderlijke nesten) geschat. Dit gebeurt onder meer op basis van het aantal volledige legfels, stadium van bebroeding van eieren (cf. van Paassen et al. 1984) en aanwezigheid van kleine jongen. Aan de hand van het broedstadium wordt geschat wanneer de eerste grote jongen verwacht kunnen worden. In het stadium dat er grote (bijna en net vliegvlugge) jongen (kunnen) zijn, wordt de kolonie bezocht. In kolonies meeuwen en sterns worden de jongen die zich gewoonlijk groeperen geteld. Bij nadering van de kolonie door de waarnemers verzamelen de bijna vliegvlugge jongen zich in één of meerdere groepen die relatief simpel geteld of geschat kunnen worden. Deze tellingen worden door meerdere waarnemers uitgevoerd omdat het overzicht in kolonies vanuit één positie meestal onvoldoende is. Bij meerdere bezoeken aan de kolonie wordt de maximale telling van het aantal aanwezige grote jongen gebruikt.

1.3 Intensieve methode

Enclosure

Een enclosure is een met gaas omgeven gedeelte van de kolonie, waarbinnen het lot van eieren en jongen kan worden gevolgd (Thyen et al. 1998). De bij grote meeuwen gebruikte enclosures zijn gemaakt met behulp van stalen pennen en gaas van 50 cm hoog (ingegraven aan de onderkant). Op basis van kennis uit voorgaande jaren wordt een representatief gedeelte van de kolonie gekozen. De enclosures worden tenminste éénmaal per week gecontroleerd. Binnen de enclosure zijn individuele nesten genummerd, en wordt bij ieder bezoek de inhoud van de nesten genoteerd (aantal eieren, aantal jongen). Na het uitkomen van de eieren worden de jongen geringd, gewogen (met een elektronische balans of een pesola veerbalans tot op 1 g nauwkeurig) en gemeten (kop + snavel met een digitale schuifmaat tot op 0.1 mm nauwkeurig). Deze metingen worden bij ieder bezoek herhaald. Dode jongen worden genoteerd en uit de enclosure verwijderd. De metingen in de enclosures leveren gedetailleerde informatie op over uitkomstsucces, groei en condities van jongen en van uitvliegsucces.

Het werken met enclosures is tijdrovend en levert niet altijd voor de kolonie representatieve gegevens op (Meininger et al. 2000). Grondpredatoren als ratten kunnen bijvoorbeeld een hele kolonie “opruimen” en juist de jongen in een enclosure overslaan. Enclosures zijn de laatste jaren toegepast op Neeltje Jans (kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw) sternkolonies (grote stern, visdief) op de Scheelhoekeilanden, Slijkplaat en Markenje, vaak in combinatie met voedselprotocollen vanuit een observatiehut naast de enclosure (Poot et al. 2015). De drijvende visdieflotten in de Slufter (Maasvlakte), Tij, Neeltje Jans, Suzanna-inlaag, Oesterput (Noord-Beveland), Philipsdam (Krammer-Volkerak), de Margarethapolder en in de spuikom van DOW in Terneuzen kunnen vanwege hun bouw beschouwd worden als een enclosure.

Visdiefvlot in de spuikom van DOW, 11 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

1.3.1 Conditiemetingen

Sterns halen hun voedsel uit de omgeving van de kolonie waar zij broeden. De afstanden die daarbij afgelegd worden verschillen per soort: grote sterns tot tientallen kilometers, andere sterns meestal tot enkele kilometers. De jonge sterns zijn tot het uitvliegen afhankelijk van wat hun ouders aanbrengen gedurende de opgroefase. Jonge vogels ontwikkelen zich alleen goed als er voldoende voedsel aangevoerd wordt. Zodoende is de voedingstoestand van de jongen een afspiegeling van het beschikbare voedsel in de omgeving. Het gewicht, gerelateerd aan de leeftijd, is een algemeen geaccepteerde maat voor de conditie van jonge vogels. In het hier beschreven onderzoek was het niet mogelijk om jongen vanaf de geboorte dagelijks te volgen. Afgezien van de tijdsinvestering kan ook dergelijk intensief onderzoek nadelig zijn voor jonge vogels. De conditie van kuikens kan bepaald worden door het gewicht af te zetten tegen een structurele lichaamsmaat, zoals de ‘kopsnavellengte’ (gemeten vanaf het achterhoofd tot de punt van de snavel). Een dergelijke structurele lichaamsmaat groeit tamelijk constant met de leeftijd, onafhankelijk van de conditie; alleen in extreme situaties wijkt deze af. Van grotere kuikens kan ook de vleugellengte als indirecte maat voor leeftijd worden gebruikt.

Door middel van tienduizenden metingen die sinds 1991 door medewerkers van Deltamilieuprojecten in het Deltagebied zijn verzameld, is voor jonge visdieven een gemiddelde conditiecurve berekend. Hiermee kunnen vervolgens individuele metingen vergeleken worden.

Het regelmatig meten van ‘condities’ vond plaats bij jonge visdieven en in klein aantal bij noordse sterns, grote sterns en dwergsterns. Van de jongen werd het gewicht bepaald (met een elektronische balans tot op 1 g nauwkeurig) en de lengte van de kop plus de snavel (verder ‘kopsnavellengte’ genoemd; gemeten met een digitale schuifmaat tot op 0,1 mm nauwkeurig).

Een gemiddelde groeicurve werd bepaald aan de hand van alle metingen van jonge visdieven in het Deltagebied van 1991 t/m 2023. Metingen van vogels met een kopsnavellengte van meer dan 65 mm zijn niet in de analyses betrokken, omdat jongen van deze categorie vaak al uitvliegen. Achtergebleven (en dus meetbare) jongen met een kopsnavellengte van meer dan 65 mm hebben mogelijk een afwijkende conditie ten opzichte van de al uitgevlogen jongen.

De gemiddelde curve is berekend door per klasse van kopsnavellengte (klassebreedte steeds 1 mm) het gemiddelde gewicht te berekenen. De verkregen curve geeft het verband weer tussen de kopsnavellengte en het gewicht.

Aan de hand van de gemiddelde curve is per kolonie de conditie-index als volgt berekend:

1. Van elk jong is het verschil berekend tussen het gemeten gewicht en het verwachte gewicht (op grond van de gemiddelde curve): het 'residu'.
2. Omdat de grootte van het residu afhankelijk is van het verwachte gewicht is het 'relatieve residu' berekend: $\text{relatief residu} = \text{residu} / \text{verwacht gewicht}$.
3. Per kolonie, per bekken en per jaar kan nu het gemiddelde van alle relatieve residuen worden bepaald. Dit gemiddelde relatieve residu (uitgedrukt als percentage) is de conditie-index (CI) van de betreffende kolonie. Ook kan van afzonderlijke datums binnen een seizoen de conditie-index bepaald worden om zo bijvoorbeeld effecten van slecht weer te onderzoeken.

1.3.2 Individueel merken van kustbroedvogels

Door ringgroep Delta (voorheen ringgroep RIKZ) zijn sinds het midden van de jaren tachtig van de vorige eeuw vele duizenden kustbroedvogels gemeten en geringd. Continuering van het ringwerk en het aflezen van ringen is nodig om gebied-specifieke dispersie, jaarlijkse overleving en populatieopbouw te kunnen berekenen (zie ook Schekkerman et al. 2021). Daarnaast is het ringwerk in het veld een handig hulpmiddel bij het bepalen van het broedsucces. Door de ringdichtheid bij juvenielen in een kolonie te bepalen kan een nauwkeurige schatting worden gemaakt van het aantal uitgevlogen jongen in het desbetreffende gebied (mark-recapture-methode). Het meten van de conditie van de kuikens levert informatie op over de lokale voedselsituatie van een kolonie. Bemonstering op dierziektes als vogelgriep is nog relatief nieuw maar heeft in de Delta tot bijzondere resultaten geleid. Met name het kleurringprogramma waarbij elke bemonsterde vogel ook van een plastic kleurring is voorzien die met een telescoop of goede telelens is af te lezen heeft veel nieuwe informatie over het virus opgeleverd.

In 2024 werd door Ringgroep Delta extra aandacht besteed aan het ringen van plevieren langs de Oosterschelde en op het Noordzeestrand (in opdracht van NPO en Vogelbescherming). In het kader van het project Wij & Wadvogels werden in opdracht van Vogelbescherming en Sovon kluten, visdieven, dwergsterns en plevieren gekleurringd. Grote meeuwen (kleine mantelmeeuw, grote mantelmeeuw en zilvermeeuw) werden door Buijs Ecoconsult geringd.

Gekleurde bontbekplevier op Neeltje Jans, 21 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Alle vogels kregen een metalen ring van het Vogeltrekstation Arnhem en soms ook één of meerdere kleurringen met een individueel herkenbare code. In 2024 werden in totaal 1520 kustbroedvogels geringd waarvan 1164 ook een kleurring kregen. De top drie bestond uit grote stern (545), visdief (382) en kokmeeuw (171). Een overzicht is te vinden in bijlage 2. Maar liefst 644 vogels werden onderzocht op de aanwezigheid van vogelgriep.

Het team van ringgroep Delta bestond in 2024 uit Sander Lilipaly, Pim Wolf, Mark Hoekstein, Dirk van Straalen, Maarten Sluijter, Mónika Ballmann en Wendy Janse.

Het weer tijdens het broedseizoen van 2024

Het broedsucces van kustbroedvogels kan worden beïnvloed als gevolg van weersomstandigheden tijdens het gehele broedseizoen. Heel directe voorbeelden zijn eieren die wegspoelen gedurende heftige neerslag of jongen die oververhit raken tijdens een hittegolf. Subtielere variaties in weersgesteldheid kunnen effect hebben op de conditie van de jongen. Sterns hebben moeite om vis te vangen voor hun jongen wanneer harde wind het water onstuimig maakt. Daarnaast kan het weer tijdens en voorafgaand aan het broedseizoen invloed hebben op de conditie van de oudervogels. Bij een slechtere conditie zijn zij minder goed in staat om eieren te produceren of voor hun jongen te zorgen.

Tenslotte kan het weer effect hebben op de kwaliteit van de waarnemingen. Afhankelijk van het weer kunnen jonge vogels zich bijvoorbeeld verschuilen onder vegetatie of juist tevoorschijn komen.

De hiernavolgende algemene beschrijving van het weer tijdens het broedseizoen is samengesteld aan de hand van de maandelijkse overzichten van [Meteozeeland.nl](https://www.meteozeeland.nl), KNMI en eigen notities.

In de nacht en ochtend van 16 mei viel er veel neerslag in het zuidelijk deel van Zeeland (vooral Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Beveland, o.a. 50mm in Terneuzen en 48mm in Hoedekenskerke). Mogelijk dat hierdoor legsels van kluut, kokmeeuw en visdief verloren zijn gegaan.

In de namiddag van 10 juni ontwikkelde zich een klein lagedrukgebiedje in het zuidelijk deel van de Noordzee, deze zorgde kort voor een stormachtige wind aan de kust (NW9), door de opstuwung een paar dagen na springtij zijn er buitendijks legsels verloren gegaan van plevieren (Oosterschelde) en van sterns, meeuwen en plevieren in de Westerschelde.

Op 4 juli was er een (ver)hoog(d) tij, waarbij sommige plevierenennesten langs de Westerschelde en Oosterschelde bijna wegspoelden. Op 6 juli werd het met harde wind nog een stuk hoger en spoelden daar inderdaad nesten van strandplevier en bontbekplevier weg.

April

Met in Vlissingen een gemiddelde temperatuur van 10.6 graden tegen 9.8 graden normaal was april vrij warm.

De verschillen tussen de eerste helft van de maand waren heel groot.

De eerste 14 dagen van de maand waren recordwarm, daarna volgde tot de 27e een koude periode. Gemiddeld over Zeeland viel 90.4 mm tegen 38.6 mm normaal.

Mei

Mei was vrij warm, vrij somber en zeer nat. Gemiddeld over Zeeland viel 136.6 mm tegen 57.4 mm normaal.

In de nacht en ochtend van 16 mei viel er veel neerslag in het zuidelijk deel van Zeeland (vooral Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Beveland, o.a. 50mm in Terneuzen en 48mm in Hoedekenskerke). Mogelijk dat hierdoor legsels van kluut, kokmeeuw en visdief verloren zijn gegaan.

Juni was vrij koel, vrij zonnig en vrij droog. Gemiddeld over de provincie Zeeland viel 41.8 mm regen tegen 68.9 mm normaal. In de namiddag van 10 juni ontwikkelde zich een klein lagedrukgebiedje in het zuidelijk deel van de Noordzee, deze zorgde kort voor een stormachtige wind aan de kust (NW9), door de opstuwung een paar dagen na springtij zijn er buitendijks legsels verloren gegaan van plevieren (Oosterschelde) en van sterns, meeuwen en plevieren in de Westerschelde.

Juli was nat, maar met een normale temperatuur en hoeveelheid zon. Op 4 juli was er een (ver)hoog(d) tij, waarbij sommige plevierennesten langs Westerschelde en Oosterschelde bijna wegspoelden. Op 6 juli werd het met harde wind nog een stuk hoger en spoelden daar inderdaad nesten van SP en BB weg.

Resultaten per soort

1.1 Kluut

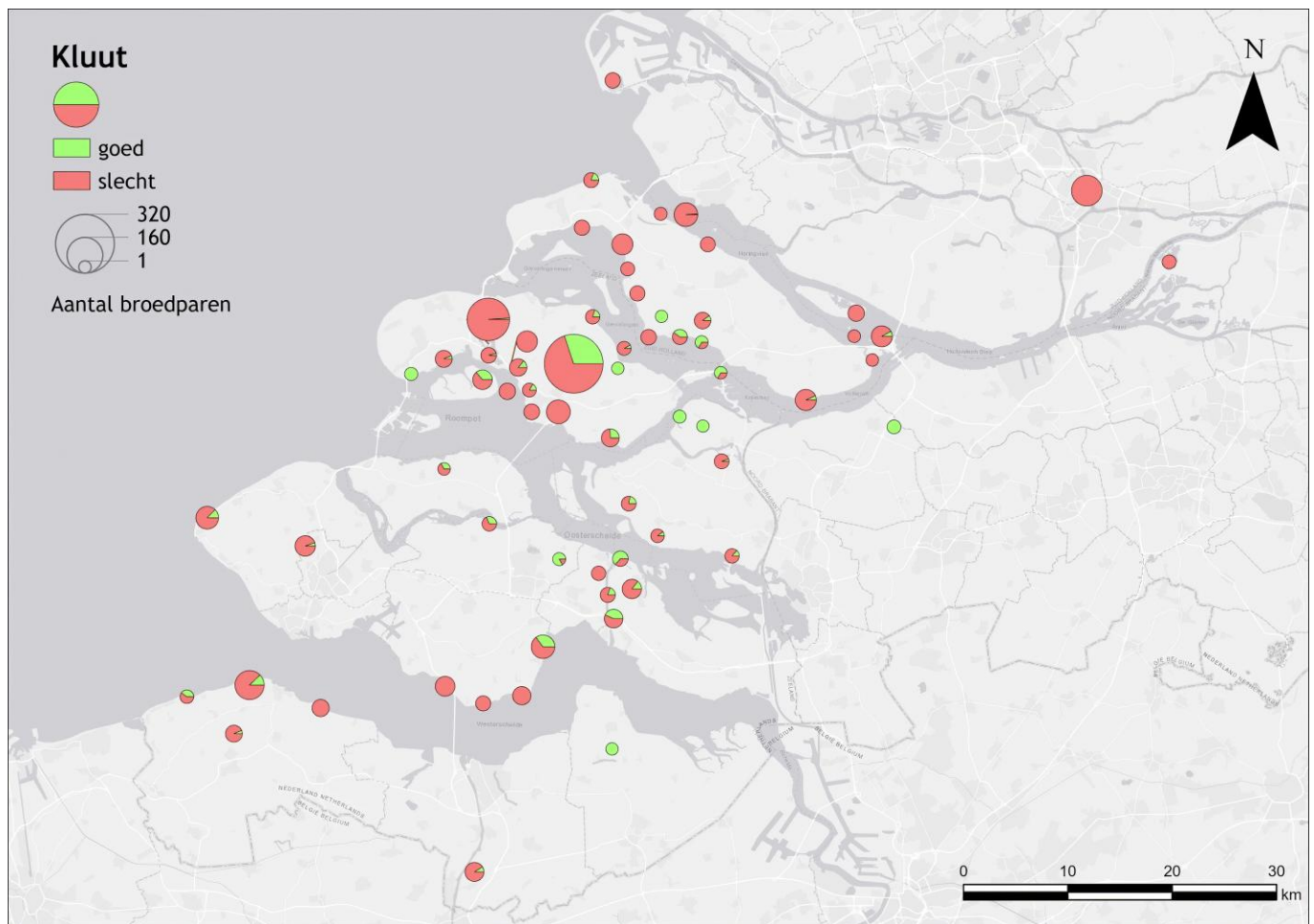
De kluut is één van de meest karakteristieke broedvogels in het Deltagebied. De vele inlagen, karrevelden en kreken vormen een ideaal broedhabitat. In 2024 kwam de soort in 100 gebieden als broedvogel voor. De Deltapopulatie is opvallend stabiel in aantal en de afgelopen tien jaar schommelt het aantal tussen 2400 en 2700 paar (2650 in 2024).

Voor het Deltagebied is berekend dat een broedsucces van 1,13 jongen per jaar genoeg is om de populatie op peil te houden (Schekkerman et al, 2021). Waarschijnlijk is dit getal (veel) te hoog. Het Deltagemiddelde in de periode 2018 t/m 2023 is 0,29 jong/paar en er verandert weinig in de populatie. Overigens is dit gemiddelde wel waarschijnlijk te laag voor een gezonde populatie. Bij een relatief langlevende soort als de kluut is een benodigd broedsucces van 0,5 - 0,7 jong/paar waarschijnlijker. Aangezien de broedaantallen stabiel blijven en het broedsucces aan de magere kant zal er import zijn uit andere gebieden.

Kenmerkend voor een kolonie kluten is dat ze massaal mislukken, met name de grote vestigingen, maar als een grote kolonie wél succesvol is kan dit een grote boost geven aan de populatie. Van groot belang voor jonge kluten is de aanwezigheid van slikkige waterranden met veel insectenlarven.

In 2024 waren er slechts een paar succesvolle gebieden. Niet meer dan zeven (kleine) gebieden hadden een broedsucces van 1 jong/paar of hoger. Zware regenval in mei zorgde voor ondergelopen nesten en de voedselomstandigheden voor kleine jongen waren in deze periode slecht. Het gebied met het hoogste aantal broedparen (Gasthuisbevang) leverde net als vorige jaren ook de meeste uitgevlogen jongen op: 95 vliegvlug op een aantal van 316 broedparen.

Andere topgebieden scoorden helaas minder goed zoals Prunje Noord (206 paar) met slechts twee vliegvlugge kuikens en de Sophiapolder (Hendrik-Ido-Ambacht) waar op een totaal van 125 paar geen enkel jong groot werd.

Figuur 4. Broedsucces van de kluut in 2024 in het Deltagebied (alleen gebieden waar broedsucces is gemeten).

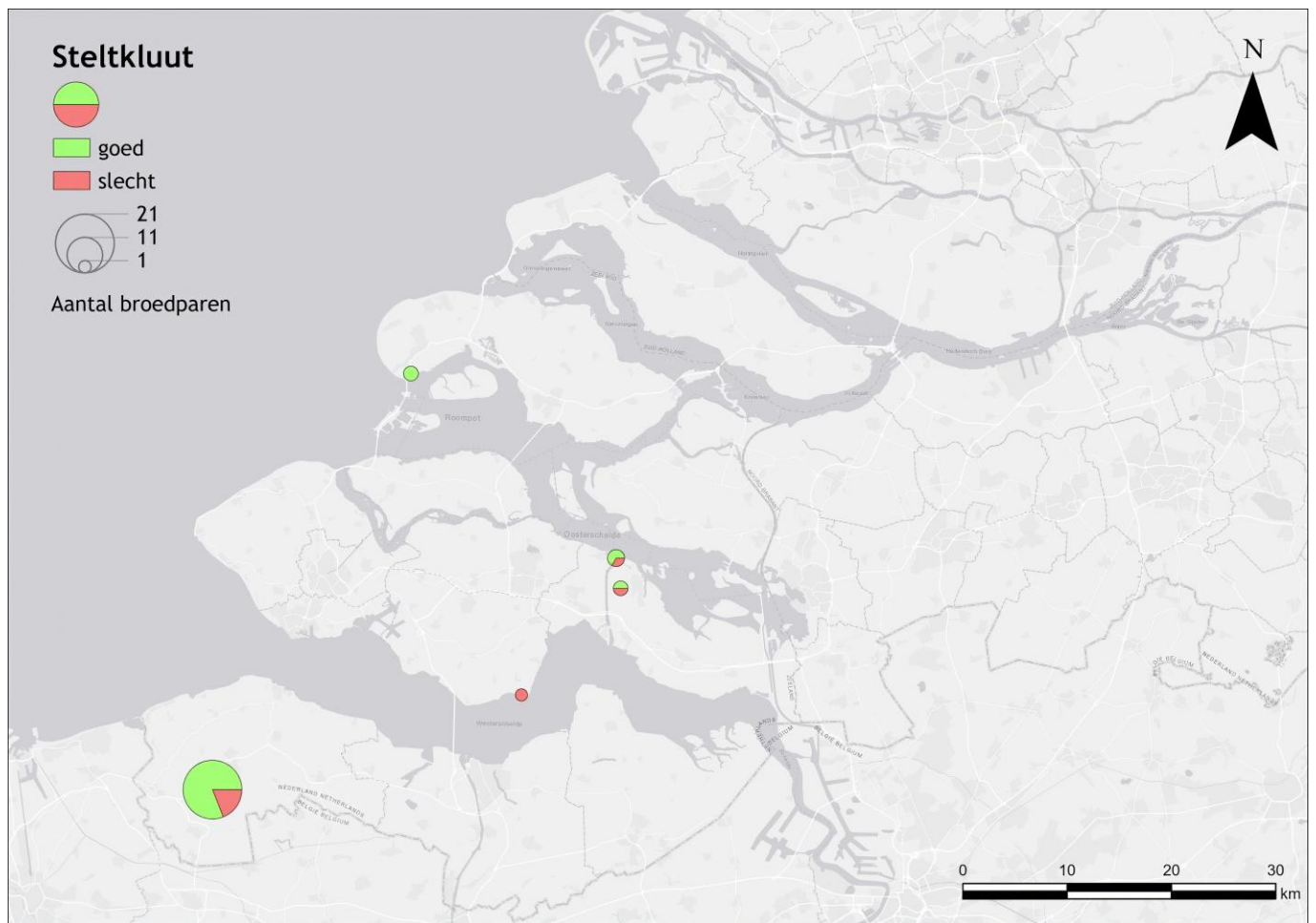
Jonge kluten in de Spuikom van de Flaauwers Inlaag, 30 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

1.2 Steltkluut

Een goede Steltkluteninflux kenmerkt zich vaak door diverse koppels of kleine groepjes die in april in allerlei waterrijke gebieden opduiken en soms tot broeden komen. In 2024 was dit niet het geval en bleef het aantal waarnemingen nogal achter. Sinds enkele jaren is er gelukkig ook sprake van vaste terugkerende broedvogels in een beperkt aantal gebieden: de Sophiapolder bij Oostburg en in de Yerseke Moer. In 2024 werden 39 broedparen geteld, ten opzichte van 2023 een afname van negen paar, maar nog ruim boven het langjarig gemiddelde. In het onbetwiste bolwerk van de soort, de Sophiapolder brachten 21 paar in totaal 17 jongen groot. In de Yerseke Moer/Kaarspolder was het broedsucces iets minder goed, maar vlogen nog altijd vijf jongen uit (op een totaal van 10 paar).

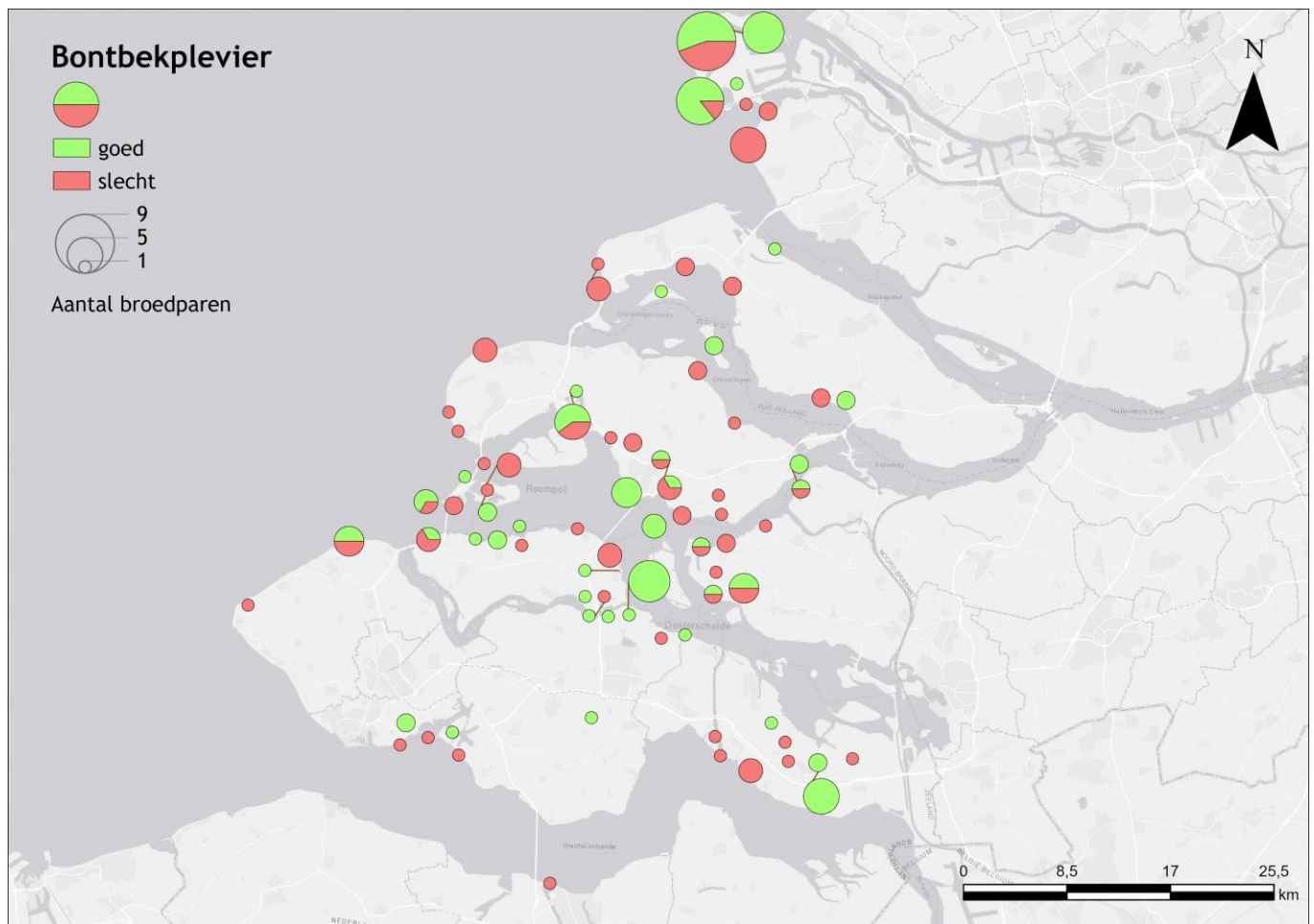
Steltkluut op nest in de Westenschouwense Inlaag, 28 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Figuur 5. Broedsucces van de steltkluut in 2024 in het Deltagebied (alleen gebieden waar broedsucces is gemeten).

1.3 Bontbekplevier

Het Deltagebied is van groot belang voor de bontbekplevier. Een groot aandeel van de Nederlandse populatie komt hier vooral voor op stranden en zeedijken. De Oosterschelde en de Voordelta zijn de belangrijkste gebieden en een relatief groot deel van de broedpopulatie komt voor in openbare terrein waar recreatie een mogelijk sterke drukfactor is. Het beschermingsplan dat in 2020 is opgezet om de soort beter te beschermen is tot nu toe zeer succesvol. Een groot deel van de nesten wordt afgezet met schapengaas en voorzien van informatieborden en een grote vrijwilligersgroep zorgt voor rust bij de nesten en voorlichting naar het publiek. Al deze maatregelen hebben geleid tot een grotere bewustwording bij met name de lokale gebruikers van de openbare broedgebieden. Het broedsucces is bij beschermde nesten duidelijk hoger dan bij niet-beschermde nesten (Janse *et al*, 2023). Na twee jaren met een uitzonderlijk goed broedsucces was 2024 een iets minder jaar. Het aantal uitgevlogen jongen per paar kwam uit op 0,63. Dit is vrijwel gelijk aan het langjarig gemiddelde. Het aantal broedparen nam ten opzichte van 2023 sterk toe en het aantal van 197 broedparen is sinds 1992 niet meer vastgesteld in het Deltagebied. De Oosterschelde is duidelijk het bolwerk van deze soort met ongeveer de helft van alle broedgevallen, maar de open vlaktes en stranden van de Maasvlakte (31 paar) is ook een zeer belangrijk gebied voor de soort geworden. In 2024 wist één paar vier kuikens groot te brengen en vijf paren hadden drie vliegvlugge jongen, allemaal langs de Oosterschelde. Van 166 broedparen waarvan het broedsucces bekend konden maar liefst 57 broedparen (ondanks vaak twee of drie pogingen) geen jongen groot te brengen. Een groot aantal drukfactoren was hier de oorzaak van, predatie gevolgd door overstroming zijn de belangrijkste. In 2024 werden opnieuw vele broedplaatsen afgeschermd met schapengaas, informatiebordjes en in sommige gevallen nestkooien. Met name op de stranden en de dijken van Oosterschelde en Westerschelde is het heel belangrijk dat dit wordt voortgezet. De sterke toename van de Deltapopulatie houdt ongetwijfeld verband met al het beschermingswerk.

Figuur 6. Broedsucces van de bontbekplevier in 2024 in het Deltagebied (alleen gebieden waar broedsucces is gemeten).

1.4 Strandplevier

Het Deltagebied is van groot belang voor de strandplevier. In het Noordzeegebied zijn vergelijkbare populaties alleen te vinden op enkele eilanden in de Duitse Waddenzee en langs de Franse westkust. Lange tijd ging het slecht met de soort en nam het aantal strandplevieren in het Deltagebied in hoog tempo af. Het dieptepunt werd in 2018 bereikt toen er 106 paren werden geteld, nog geen kwart van wat het 35 jaar geleden geweest is.

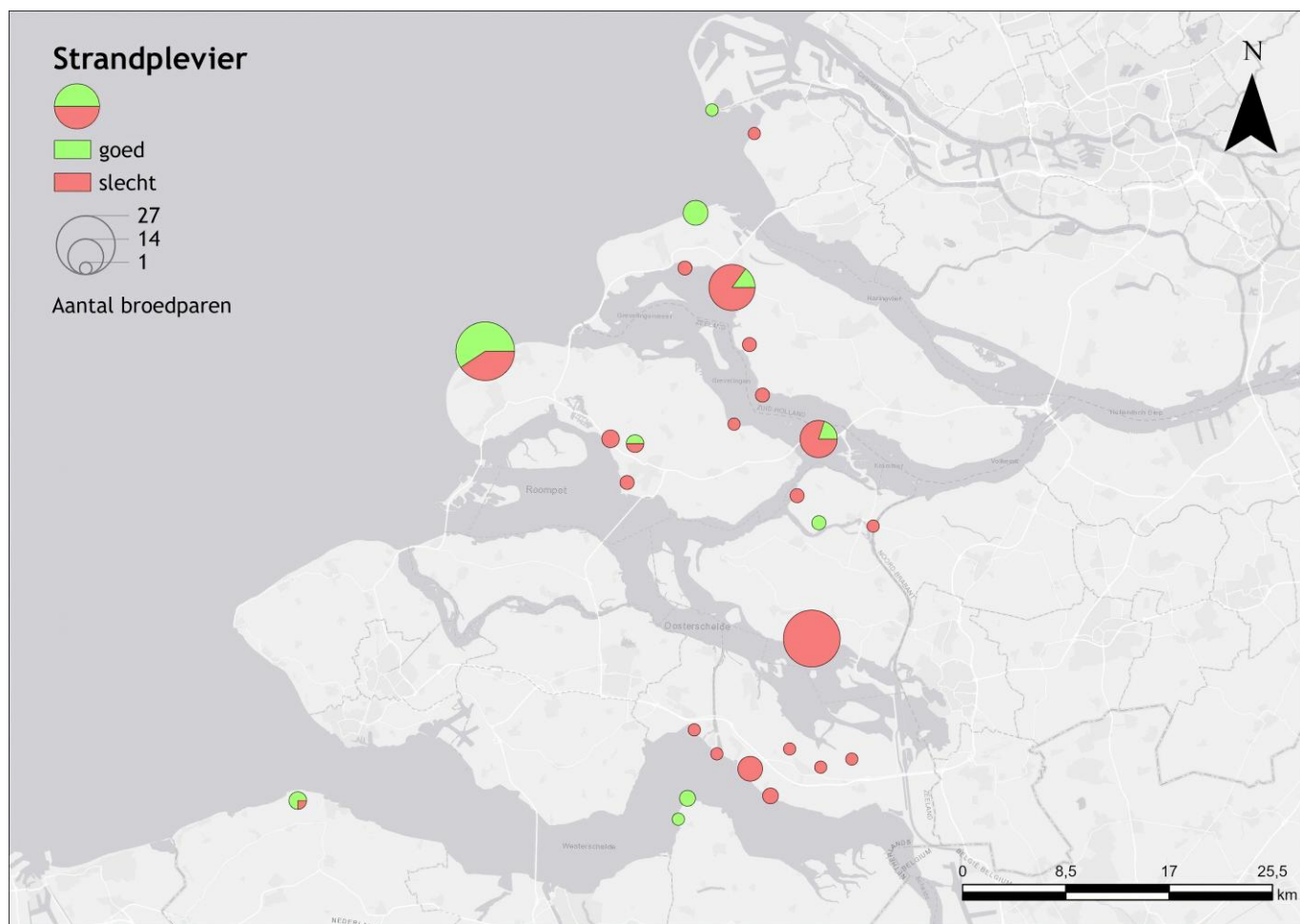
Op de Rode lijst valt de soort in de categorie "bedreigd". In het Deltagebied is er een regiodoel vastgesteld van 220 paar. Vanaf 2019 is er een duidelijke toename geweest tot 164 in 2021. Sindsdien lijken de aantallen zich te stabiliseren op een iets lager niveau. In 2024 werden 150 broedgevallen opgemerkt.

Het grootste probleem is wellicht het ontbreken van geschikt habitat. Zestig procent van de populatie komt in slechts vier gebieden voor, wat de soort erg kwetsbaar maakt. Belangrijke drukfactoren in deze gebieden zijn overspoeling, verstoring, predatie en vertrapping door vee.

Van het grootste deel van de broedpopulatie (95%) is het broedsucces bekend. Deze 142 gevolgde broedparen brachten in totaal 49 jongen groot, wat overeenkomt met 0,35 jong/paar. Een dergelijk broedsucces is een stuk lager dan het Deltagemiddelde van 0,57 jong/paar. In twee belangrijke gebieden, de Slikken van Flakkee en de Scherpenissepolder was overspoeling van nesten veruit de belangrijkste drukfactor. Hier vlogen resp. drie en nul jongen uit. De Grevelingendam was qua aantal broedparen een groot succes maar het broedsucces in tegenstelling tot andere jaren nogal mager met slechts drie vliegvlugge pullen op een totaal van 15 paren. Van de Verklammer is wel goed nieuws te melden; Dankzij de verdiensten van de vrijwilligersgroep en de gemeente is een deel van het strand goed beschermd. Maar liefst 27 broedparen werden vastgesteld en uiteindelijk werden er 16 jongen groot. Er waren nog een paar andere gebieden met een goed broedsucces, zoals de Oostduinen (acht vliegvlugge kuikens op een totaal van acht paar) en in de omgeving van Ossenisse met acht uitgevlogen kuikens bij vier paartjes strandplevier.

Adult mannetje strandplevier langs de Oosterschelde, 22 juni 2024 (foto Maarten Sluiter)

Figuur 7. Broedsucces van de strandplevier in 2024 in het Deltagebied (alleen gebieden waar broedsucces is gemeten).

1.5 Kleine plevier

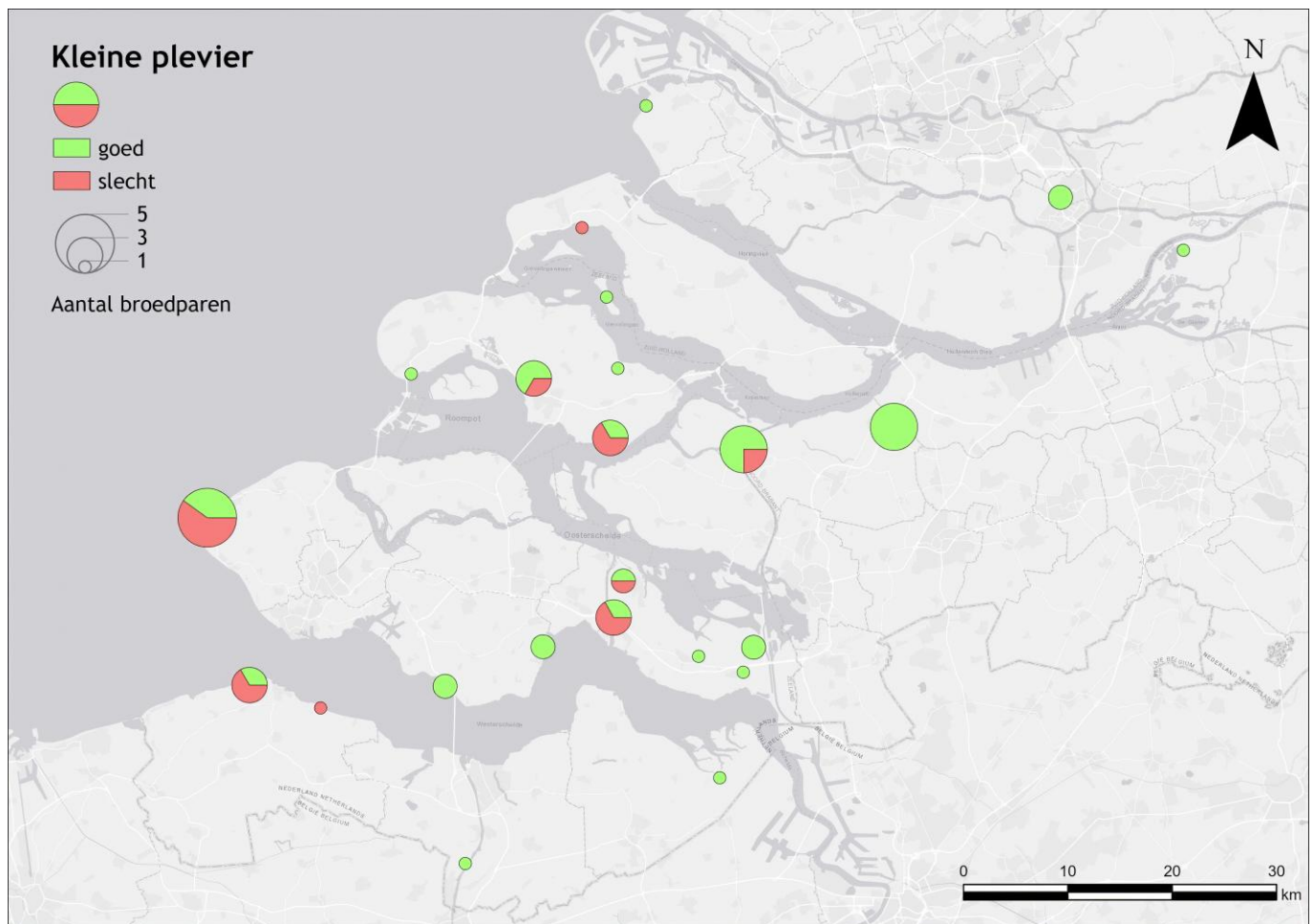
Kleine plevieren komen vooral in zoete milieus voor en hebben een voorkeur voor braakliggende terreinen en stedelijk gebied. Veel broedplaatsen zijn vaak maar één of hoogstens enkele jaren bezet. De kleine plevier staat niet op de Rode Lijst en voor deze soort is geen regidoel opgesteld.

Op de lange termijn is de trend van de soort in het Deltagebied positief (Lilipaly & Sluijter 2024).

In het Deltagebied komen kleine plevieren wijdverspreid in kleine aantallen voor, inclusief enkele Noordzeestranden of buitendijkse gebied in de Oosterschelde. Omdat een deel van de populatie in gebieden broedt die niet regelmatig door vogelaars bezocht worden is slechts van een relatief klein deel iets over het broedsucces bekend. Van de 48 paar waarvan iets over het broedsucces bekend is vlogen er 51 kuikens uit, duidelijk hoger dan het langjarig gemiddelde van 0,73 jong/paar.

Kleine plevier in broedbiotoop in de Koudekerkse Inlaag, 17 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Figuur 8. Broedsucces van de kleine plevier in 2024 in het Deltagebied (alleen gebieden waar broedsucces is gemeten).

1.6 Zwartkopmeeuw

Van alle Europese soorten kustbroedvogels is de zwartkopmeeuw de meest opportunistische. Broedgebieden kunnen op het laatst moment (kort voor de eileg) nog verlaten worden of juist bezet worden. Kenmerkend voor de soort zijn grote dichte clusters met een hoge nestdichtheid in de wat kalere delen van kokmeeuwkolonies. De trend van deze soort in het Deltagebied is positief maar er zijn grote fluctuaties in aantallen tussen jaren.

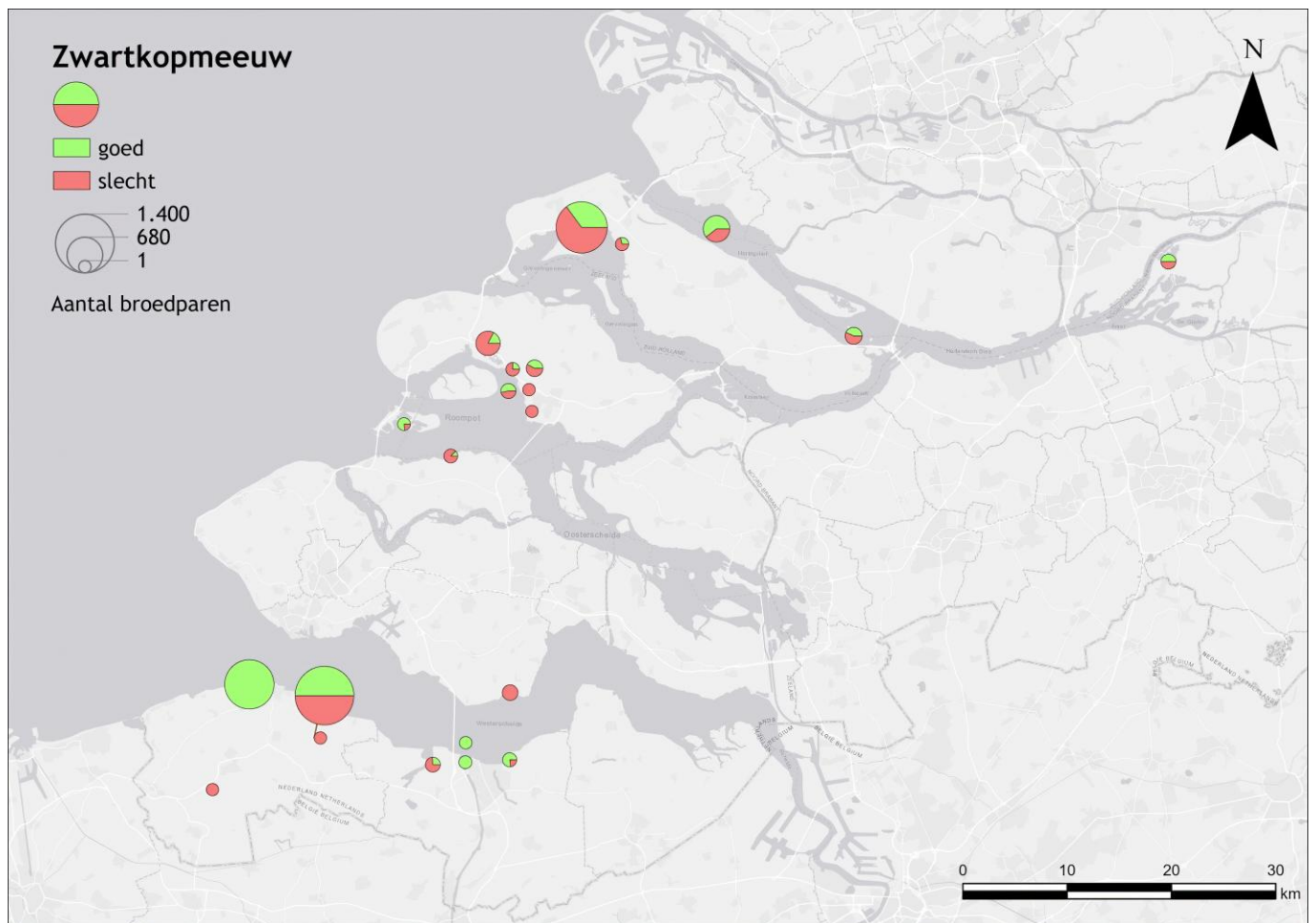
Van 92% van de populatie is er informatie over het broedsucces. In totaal 2923 vliegvlugge kuikens werden geteld op een steekproef van 5126 paar. Het broedsucces van 0,57 paar ligt iets onder het langjarig gemiddelde in het Deltagebied van 0,63 jong/paar. In veel kolonies waren de broedresultaten duidelijk slechter dan in andere jaren, maar de ruim 1200 kuikens die in Waterdunen uitvlogen (op een totaal van 1075 paar) trok het gemiddelde flink omhoog.

De belangrijkste drukfactor van 2023, vogelgriep, was gelukkig geen factor van belang in 2024. In 2023 werden nog ruim 400 volwassen en 1700 grote kuikens verzameld tijdens het broedseizoen. In het voorjaar van 2024 waren belangrijke drukfactoren overspoeling (kolonie op de Hoge Springer, Plaat van Baarland), predatie door ratten (met name Markenje, Slijkplaat, Prunje Noord), predatie door grote meeuwen (Slijkplaat) en slecht weer in de kleine jongenfase (alle kolonies).

De verspreiding van de Zwartkopmeeuw telde tot dusver altijd twee duidelijke kerngebieden: Zeeuws Vlaanderen in het zuiden en het Haringvliet + Markenje in het noorden. Een nieuwe ontwikkeling is de vestiging rond het westelijk deel van de Oosterschelde, met in 2024 een totaal van 14 kolonies bestaande uit bijna 800 broedparen samen.

Zwartkopmeeuwen met jongen op visdiefvlot in de Suzanna's Inlaag, 21 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

Figuur 9. Broedsucces van de zwartkopmeeuw in 2024 in het Deltagebied (alleen gebieden waar broedsucces is gemeten).

1.7 Kokmeeuw

De kokmeeuw is één van de algemeenste kustbroedvogels in het Deltagebied. Landelijk gezien komt “slechts” 20 procent in de Delta tot broeden, maar het aantal kolonies is erg groot. Van 56 van de 89 kolonies zijn gegevens over het broedsucces bekend. Hierbij was het gemiddelde van deze kolonies (betrekking hebbend op 92% van de populatie) 0,36 jong/paar in 2024, iets lager dan het langjarig gemiddelde van 0,41 jong/paar

Na twee jaar met grootschalige sterfte door vogelgriep en botulisme is de broedpopulatie duidelijk in aantal afgenomen tot 23 100 paar (in 2021 nog ruim 28 200 paar).

Vogelgriep werd in 2024 niet vastgesteld in de kolonies. Er werden gedurende het voorjaar 59 kokmeeuwen (54 volwassen en 5 jonge vogels) gevangen en onderzocht op de ziekte in gebieden waar vorig jaar grote uitbraken waren. Geen van de vogels had een actieve infectie met het virus.

Gebieden waar veel jongen uitvlogen waren de Slijkplaat (855 vliegvlug) en Hoedekenskerkepolder (525).

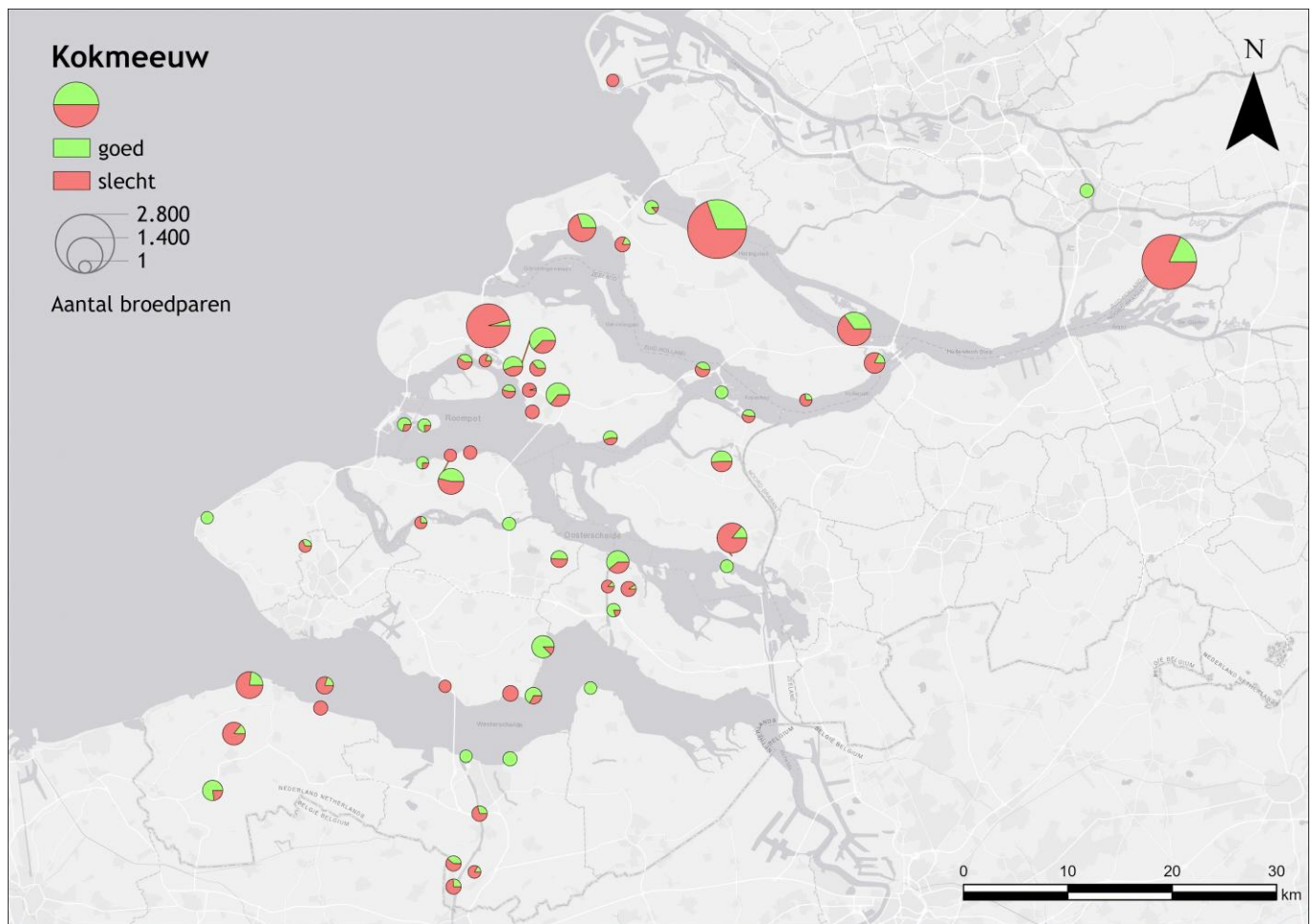
Predatie door ratten is een belangrijke drukfactor in kokmeeuwenkolonies, met name in de jongenfase.

In bijna alle grote kolonies (Slijkplaat, Prunje, Ventjagersplaten, Markenje, Hardenhoek) werden tientallen tot honderden kuikens door ratten gepredeerd. Op de Slijkplaat was er tevens veel predatie van kuikens door kleine mantelmeeuwen (honderden). In de Westerschelde werden enkele honderden nesten overspoeld tijdens een hoog tij op 10 juni (Nummer Een, Schor van Baarland, Hooge Springer).

Een klein deel van de populatie (587 paar in 2024, 2% van de Deltapopulatie) komt tot broeden op visdiefvloten. Het broedsucces van deze vloten was in 2024 gemiddeld bijna twee keer zo hoog (0,83 jong/paar) als het deltagemiddelde.

Visdiefvlot in de Suzanna's Inlaag, met name bevolkt door kok- en zwartkopmeeuwen, 17 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

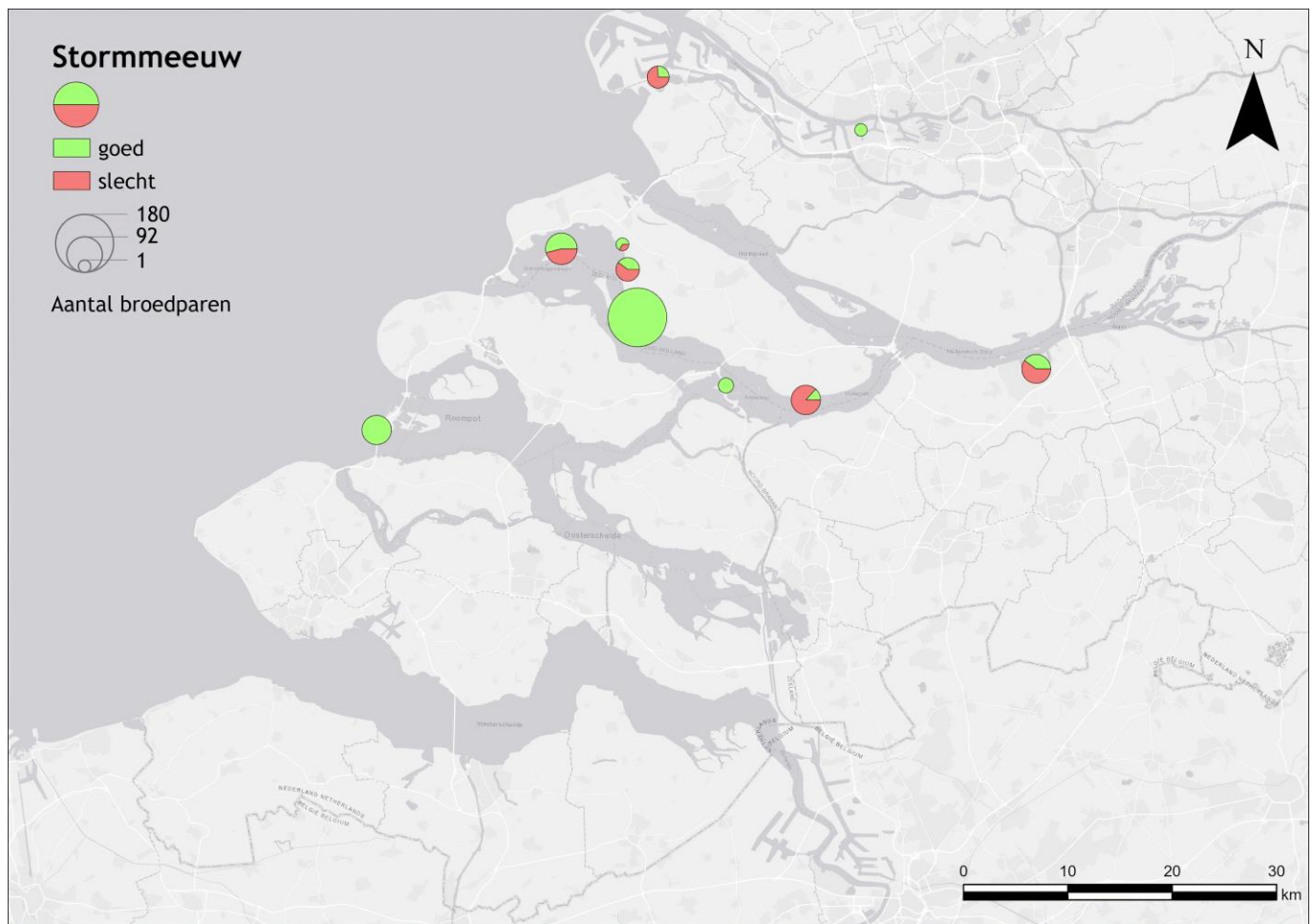
Figuur 10. Broedsucces van de kokmeeuw in 2024 in het Deltagebied (alleen gebieden waar broedsucces is gemeten).

1.8 Stormmeeuw

Stormmeeuwen komen in het Deltagebied vooral voor in het Rotterdamse Havengebied, IJsselmonde, in de Grevelingen en op Neeltje Jans. Verspreid zijn er jaarlijks nog enkele kleine vestigingen zoals langs de zuidkust van Schouwen en het Sloegebied. In 2024 kon voor het eerst een goede telling van het Rotterdamse havengebied worden gedaan. Dit leverde een verdubbeling van het aantal broedparen in het Deltagebied op (van 620 in 2023 naar 1343 paar). Slechts van negen locaties zijn broedsuccesgegevens bekend. In deze gebieden was het broedsucces overwegend goed. Op een totaal van 494 paar in deze steekproef werden 505 jongen groot (1,02 jong/paar). Het langjarig gemiddelde is 0,41 jong/paar. In de kolonie op de Slikken van Flakkee (183 nesten) kwamen 275 jongen groot en ook in een andere grote kolonie, die op Neeltje Jans, was het broedsucces hoog (135 vliegvlug op 67 nesten).

Koppel stormmeeuwen in de broedkolonie op Noordland, Neeltje Jans, 16 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

Figuur 11. Broedsucces van de stormmeeuw in 2024 in het Deltagebiet (alleen gebieden waar broedsucces is gemeten).

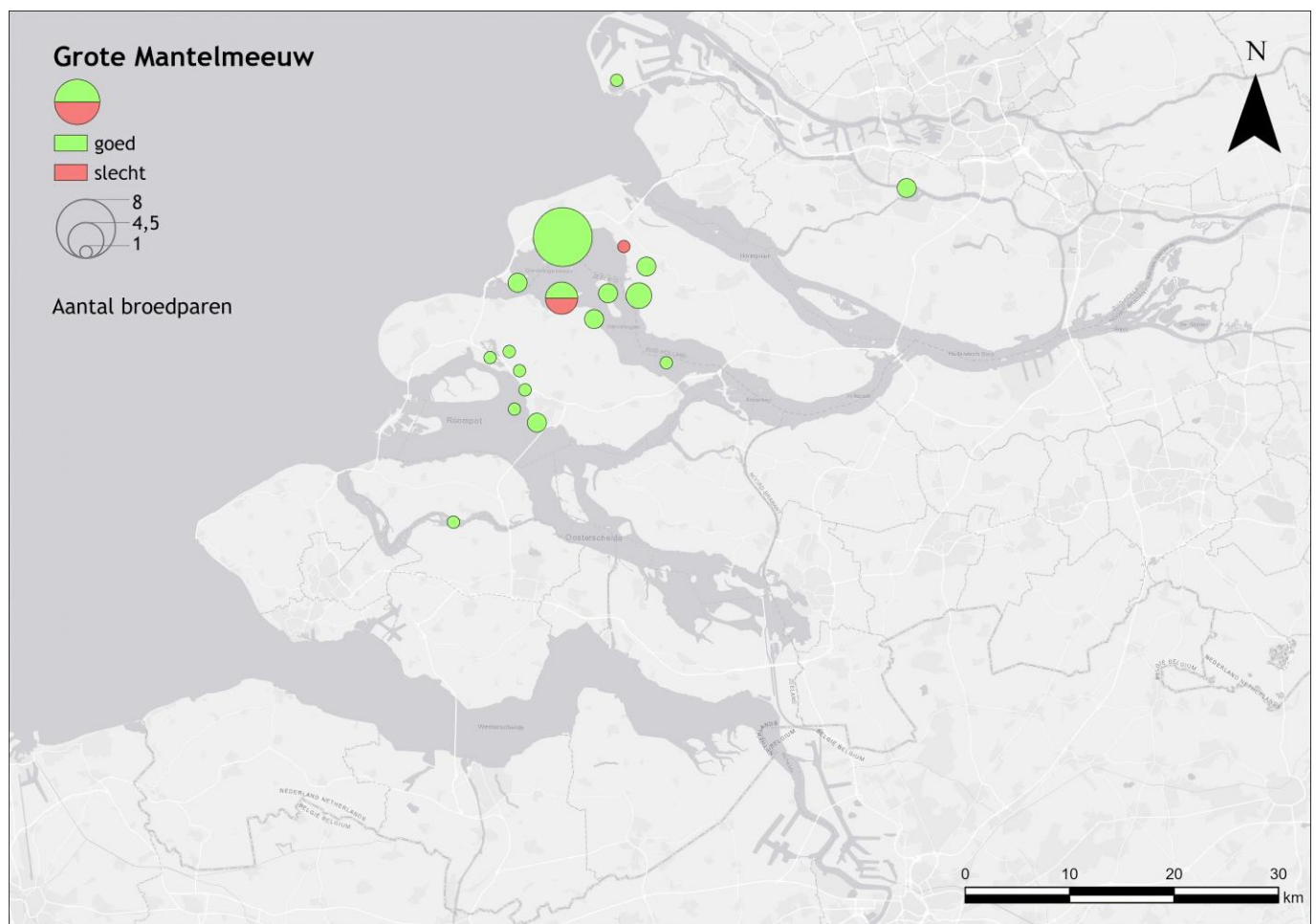
1.9 Grote mantelmeeuw

De grote mantelmeeuw broedt sinds 1993 in het Deltagebied. De aantallen zijn niet groot maar bijna jaarlijks neemt het aantal broedgevallen toe. Vorig jaar was er een terugval van 58 paar in 2022 naar 49 in 2023 maar in 2024 steeg het aantal verder door naar een nieuw maximum van 61 paar. Waarschijnlijk is de afname in het vorige seizoen te wijten aan vogelgriep. Veel grote mantelmeeuwen jagen actief op vogels wat deze soort kwetsbaar maakt bij een uitbraak van H5N1.

Wereldwijd neemt de soort sinds 1985 enorm af, mondiaal is de populatie bijna gehalveerd in aantal (Langlois Lopez *et al.* 2022). Het Deltagebied is met 66 procent van het aantal broedparen het belangrijkste broedgebied binnen Nederland. Het zwaartepunt in de verspreiding is te vinden in de Grevelingen waar de soort vooral op stenen vooroevers van de eilanden nestelt.

Het broedsucces is in vrijwel alle recente jaren vergeleken met andere meeuwensoorten erg hoog. Het gemiddelde in de periode 2018 t/m 2023 was 1,3 jong/paar. In 2024 werd gemiddeld per paar 1,65 jong vliegvlug.

Op vier locaties (Cauwers Inlaag, Karrevelden Suzanna, grindbult Middelplaten en Rykels Bevang) vloog het hele nest (drie kuikens) uit.

Figuur 12. Broedsucces van de grote mantelmeeuw in 2024 in het Deltagebied (alleen gebieden waar broedsucces is gemeten).

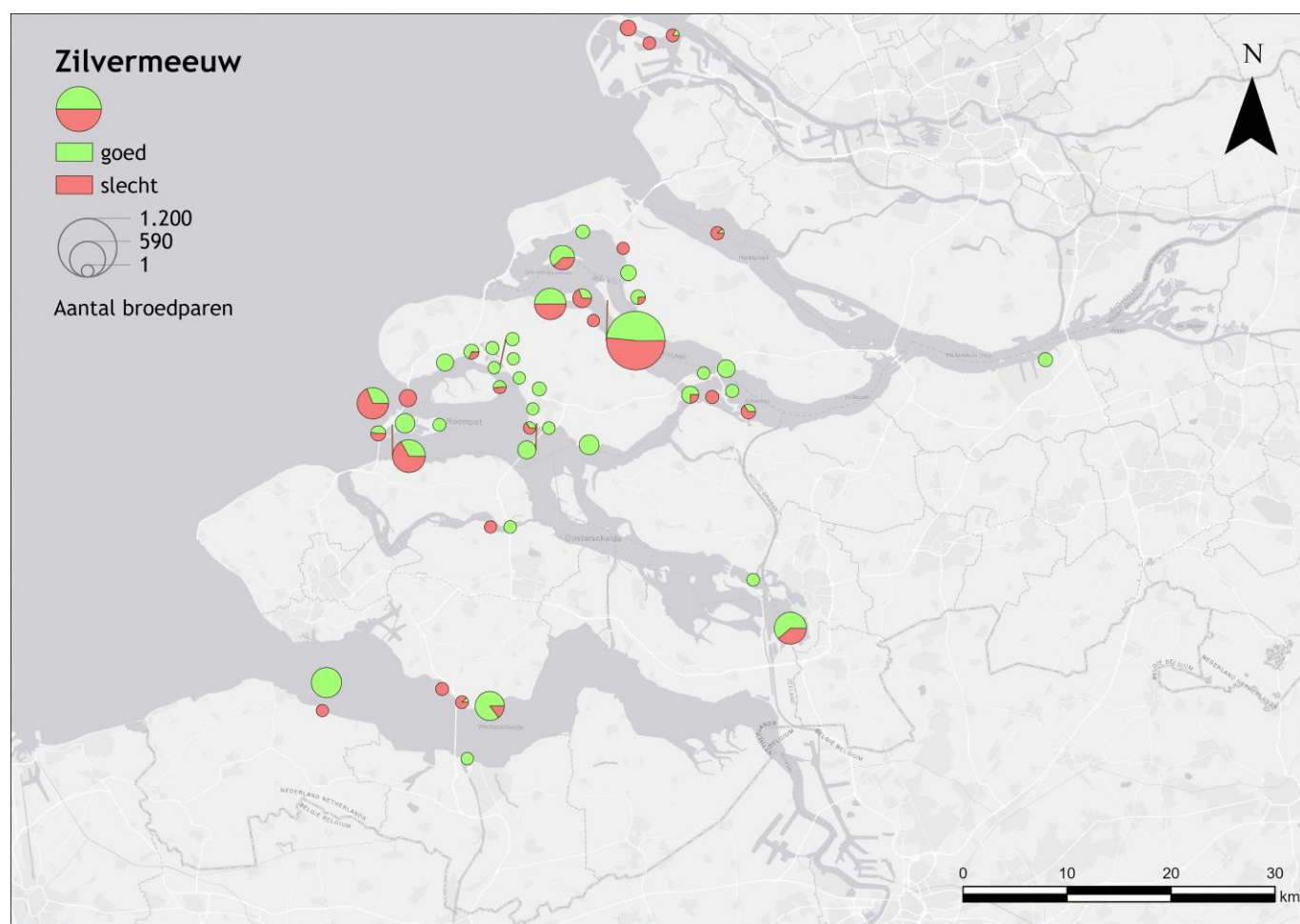
1.10 Zilvermeeuw

De zilvermeeuw is een algemene kustbroeder die in het Deltagebied op de lange termijn duidelijk in aantal afneemt. Vergeleken met de jaren rond de eeuwwisseling is er slechts een derde van de broedpopulatie over. De komst van de vos heeft, meer nog dan bij de kleine mantelmeeuw, een zware impact gehad op het broedbestand. Enkele kolonies met een relatief groot aantal zilvermeeuwen (Maasvlakte, Sloegebied) zijn inmiddels bijna verlaten en in 2024 kwam daar ook de grote kolonie op de Spuitkop in het Markiezaat bij met een afname van ruim 600 paar paren door de aanwezigheid van vossen (en eenmalig een wolf). De soort heeft niet zoals de kleine mantelmeeuw gebieden in het Haringvliet en Hollands Diep gekoloniseerd, maar in stedelijk gebied doet de soort het op daken best goed en nemen de aantallen licht toe.

Het broedsucces in 2024 was met 0,66 jong/paar het hoogste in de reeks vanaf 2018. Het natte weer in mei en juni was gunstig voor zilvermeeuwen die op bouwland het voedsel voor hun jongen halen. Predatie was een belangrijke drukfactor op de Maasvlakte (door vos) en op Neeltje Jans (door bunzing). Op de eilanden in de Grevelingen was het broedsucces redelijk goed, over drukfactoren is in deze gebieden weinig bekend. Kleine vestigingen langs de zuidkust van Schouwen hadden een zeer hoog broedsucces.

Zilvermeeuw op nest, Werkeiland Roggenplaat, 29 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

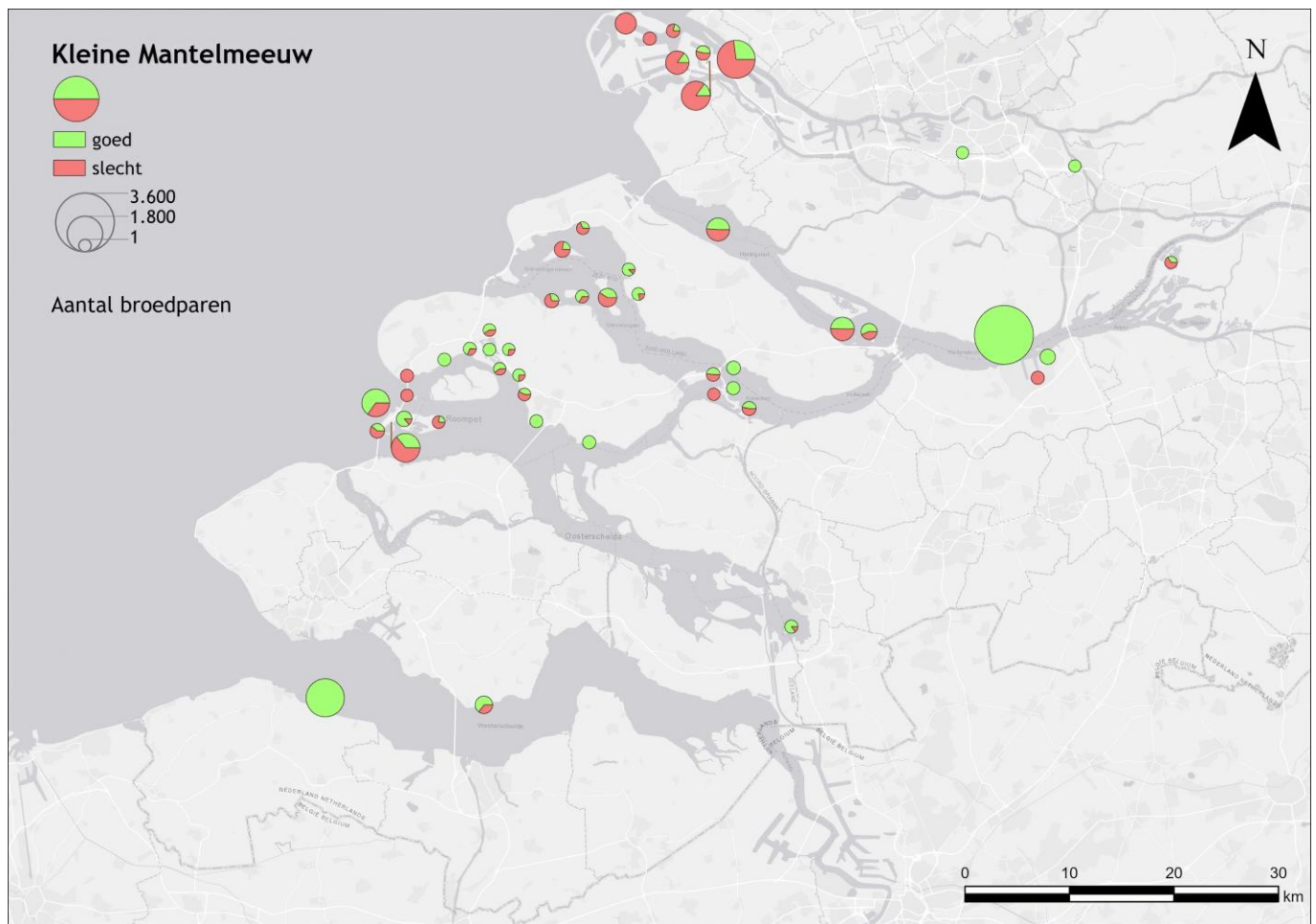
1.11 Kleine mantelmeeuw

Na een forse afname in de laatste vijf jaar lijkt er sprake van een (tijdelijke?) stabilisatie. De komst van de vos in een aantal grote kolonies (Maasvlakte, Sloegebied, Zuidgors, Spuitkop, Moerdijk) is de belangrijkste oorzaak geweest en inmiddels zijn deze broedgebieden vrijwel verlaten. De toename in 2024 is een gevolg van het hervestigen van voormalige broedvogels in gebieden waar geen vossen zitten, zoals op de Sassenplaat, Hooge Platen en Slijkplaat. Er is ook een verplaatsing te zien naar daken, eilanden en gebieden buiten het Deltagebied (met name Randstad).

Het broedsucces in het Deltagebied in 2024 was wisselend. Sommige kolonies deden het beter dan andere. In de grote kolonies op de Maasvlakte en Europoort was het broedsucces lager dan gemiddeld en ook in andere westelijke kolonies (die over het algemeen hun voedsel op de Noordzee halen) was het broedsucces aan de lage kant zoals op Neeltje Jans en de eilanden in de Grevelingen. Vogels die het voedsel voor hun jongen vooral op land (vuilstortplaatsen, stedelijk & landbouwgebied) halen hadden juist een heel goed seizoen. Zo vlogen er op de Sassenplaat bijna 8000 jongen uit (op 3620 paar), ook de Hooge Platen deed het met 1,0 jong/paar erg goed. Kleine mantelmeeuwen uit deze kolonie foerageren bijna uitsluitend over de grens in Vlaanderen. In de meeste kolonies waar vossen bij kunnen komen broeden inmiddels bijna geen kleine mantelmeeuwen meer, in 2024 werd predatie door vossen vastgesteld op het Zuidgors, Markiezaat en Maasvlakte. Gemiddeld over alle kolonies was het broedsucces 0,48 jong/paar, niet ver van het gemiddelde van 0,46 in de periode 2018 t/m 2023.

Kleine mantelmeeuw in de kolonie van de Meeuwenduinen op de Kop van Schouwen, 24 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Figuur 14. Broedsucces van de kleine mantelmeeuw in 2024 in het Deltagebied (alleen gebieden waar broedsucces is gemeten).

1.12 Geelpootmeeuw

Er werd één zuiver paar Geelpootmeeuw in het Deltagebied broedend vastgesteld op de Ventjagersplaten. Daarnaast werd één mengpaar van een geelpootmeeuw met een zilvermeeuwpartner gezien op Hardenhoek in de Brabantse Biesbosch. Dit paar bracht één jong groot.

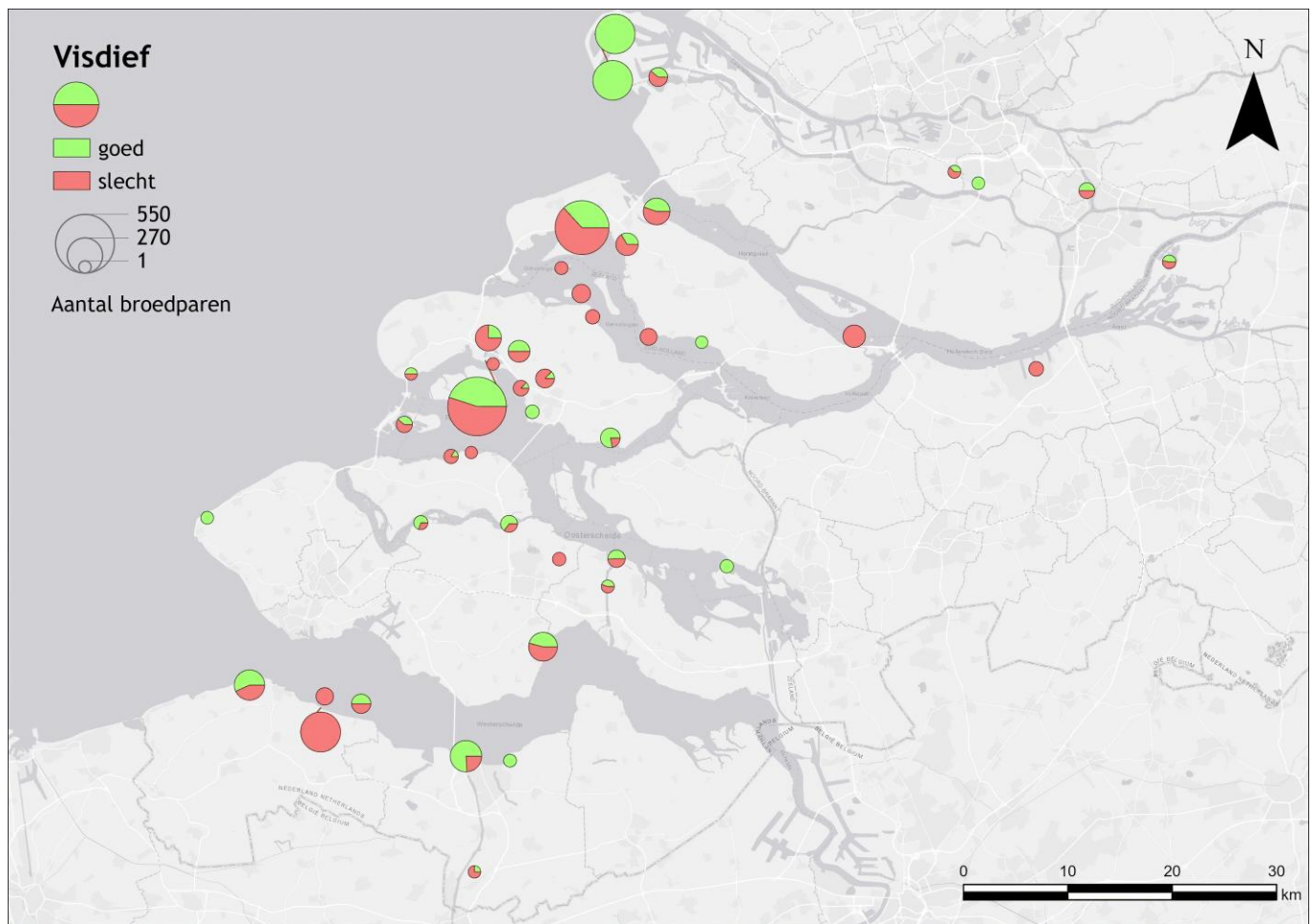
1.13 Pontische meeuw

De Pontische meeuw is een nieuwe broedvogel die sinds 2019 in de Delta broedt. De soort maakt in het Deltagebied nog geen razendsnelle toename door zoals elders in Nederland, het gaat om incidentele broedgevallen. In 2024 werden geen broedverdachte paren gezien.

1.14 Visdief

Net als de grote stern is de populatie visdieven in het Deltagebied in 2022 en 2023 zwaar getroffen door vogelgriep. In beide jaren samen werden ruim 900 volwassen exemplaren dood in de Deltakolonies gevonden (Ballmann & Lilipaly 2023, 2024). Een onbekend aantal zal niet gevonden zijn. Het is weinig verrassend dat de uitbraken een sterk negatief effect hebben gehad op de Deltapopulatie die ook in de jaren voor de uitbraak al een negatieve trend vertoonde. Ten opzichte van vorig jaar daalde de populatie met bijna 400 paar naar een totaal van 4790 broedparen.

Het broedsucces in 2024 was wisselend met goede broedresultaten op o.a. de Maasvlakte, Waterdunen, Klein Beijerenpolder en Margarethapolder. In de Grevelingen mislukten veel kolonies door overspoeling en predatie. In de grote kolonie op Markenje (489 nesten) werden veel kuikens opgegeten door grote meeuwen. Zowel zilver- als kleine mantelmeeuw nemen hier snel in aantal toe en broeden nu al vlakbij de visdiefkolonie. In een andere kolonie, de Weeversinlaag (545 nesten) was predatie door lokaal broedende grote meeuwen de belangrijkste drukfactor. Uit observaties in deze kolonie bleek dat van half juni van juni tot half juli gemiddeld elke 45 minuten een kuiken uit de kolonie werd gepakt door zilvermeeuwen. Mogelijk zijn 200 - 300 jongen op deze manier uit deze kolonie verdwenen. Het gemiddeld broedsucces in het Deltagebied kwam uit op 0,48 jong/paar, dit is vergelijkbaar met het gemiddelde uit de periode 2017 t/m 2023 (0,49 jong/paar). Dit is wellicht te weinig om de populatie te laten groeien. Maatregelen om de predatiedruk te verlagen (meer broedlocaties creëren en/of ontmoedigen dat grote meeuwen zich naast een visdiefkolonie vestigen, bestrijding van ratten) wordt aanbevolen. In nog geen vijftien jaar tijd zijn er bijna 3000 paar visdieven verdwenen in het Deltagebied en die krijgen we zonder in te grijpen niet zomaar terug.

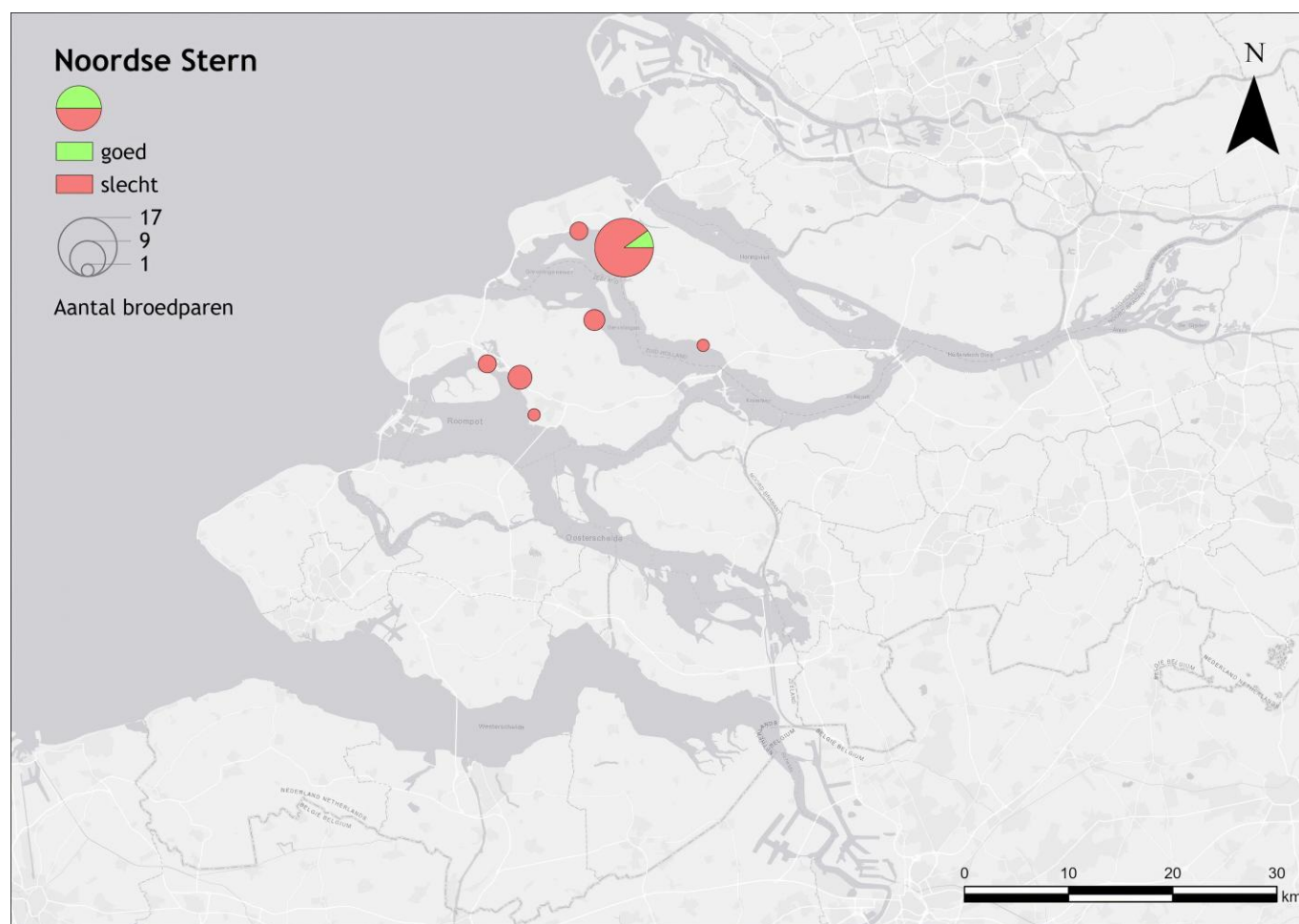
Figuur 15. Broedsucces van de visdief in 2024 in het Deltagebied (alleen gebieden waar broedsucces is gemeten).

1.15 Noordse stern

De noordse stern is een broedvogel van arctische en subarctische gebieden. In Nederland broeden jaarlijks ca.800 paar, de meeste in het Waddengebied. Het Deltagebied ligt aan de zuidrand van het broedgebied. Alleen in West-Frankrijk en Switzerland komen nog enkele kleine vestigingen voor. Het aantal broedparen in Zeeland is waarschijnlijk nooit boven de honderd geweest. Vanaf het begin van de eeuw werden nog maximaal 97 paar in 2018 vastgesteld, sindsdien zijn de aantallen fors afgenomen. In 2024 werden 48 broedparen in het Deltagebied vastgesteld.

De noordse stern komt voornamelijk in de Grevelingen en langs de zuidkust van Schouwen voor. Daarbuiten is de soort als broedvogel schaars.

Bij 34 broedparen waarvan het broedsucces bekend is vloog er slechts één jong uit (op de Slikken van Flakkee). Voor zover bekend was overspoeling (Slikken van Flakkee) en predatie (Markenje, Weeversinlaag, Slikken van Bommenede) de voornaamste oorzaak van mislukken.

Figuur 16. Broedsucces van de noordse stern in 2024 in het Deltagebied (alleen gebieden waar broedsucces is gemeten)

1.16 Grote stern

De populatie van de grote stern heeft twee jaar lang harde klappen gehad door hoog pathogene vogelgriep H5N1. In deze jaren gingen vele duizenden volwassen en jonge vogels dood in het Deltagebied (Ballmann & Lilipaly, 2024). Vogelgriep blijft voor soorten die zeer dicht op elkaar broeden zoals de grote stern een risico waartegen weinig te doen is. Nieuwe varianten duiken voortdurend op en hoewel een deel van de populatie antistoffen tegen het virus heeft blijft een groot deel van de populatie grote sterns kwetsbaar voor infectie. Bij de grote stern was heel duidelijk te zien dat vogels na een zware uitbraak alternatieve plekken zoeken om te broeden. Zo verplaatste de kolonie in het Haringvliet zich van de Slijkplaat in 2022 naar Blik in 2023 en weer terug naar de Slijkplaat in 2024. Ook enkele oude broedplekken werden na de uitbraken in 2022 en 2023 weer bezet, zoals Zeebrugge, Nummer Een en de Suzanna-inlaag.

Hoewel de populatie voorlopig niet terug is op het niveau van voor de vogelgriepuitbraak, is de terugval in aantal broedparen nog meegevallen. Vlak voor de uitbraak in 2022 werden nog 11132 broedparen in het Deltagebied geteld. In 2024 ging het om 4710 paar (500 paar meer dan in 2023), maar gecombineerd met de grote Belgische kolonie bij Zeebrugge (5000 broedpaar en pas ontstaan na de uitbraak in 2022) is er geen sprake van een dramatische terugval in aantallen. Uit waarnemingen van geringde grote sterns bleek dat een relatief groot deel van de huidige broedpopulatie bestaat uit vogels van drie en vier jaar oud. Dit zijn dieren die de afgelopen jaren in Afrika hebben doorgebracht en minder kans hebben gehad om het virus op te lopen.

In 2024 werd er op vijf locaties gebroed. De grootste kolonie was gevestigd op de Hooge Platen (2800 nesten). Hier was het broedsucces bovengemiddeld en met een broedsucces van 0,8 jong/paar vlogen ruim 2200 jongen uit. In de twee vestigingen op de Slijkplaat (totaal 1785 nesten) waren de condities van de kuikens goed maar op één vestiging werden ruim 100 grote kuikens door ratten gepredeerd en in de andere vestiging werd een vergelijkbaar aantal gepredeerd door kleine mantelmeeuwen en een roofvogel (vermoedelijk slechtvalk of havik). Het broedsucces op de Slijkplaat kwam uit op 0,48 jong/paar. Een kleine kolonie op het eiland in de Suzanna-inlaag (44 nesten) was een verrassing. Ondanks de aanwezigheid van ratten op een deel van het eiland werden uiteindelijk 43 kuikens vliegvlug. De kolonie in de Koude en Kaarspolder nam af naar slechts 13 paar. Hier kwamen acht jongen groot. Een vestiging van 68 paar in Waterdunen mislukte al vrij snel in de eifase.

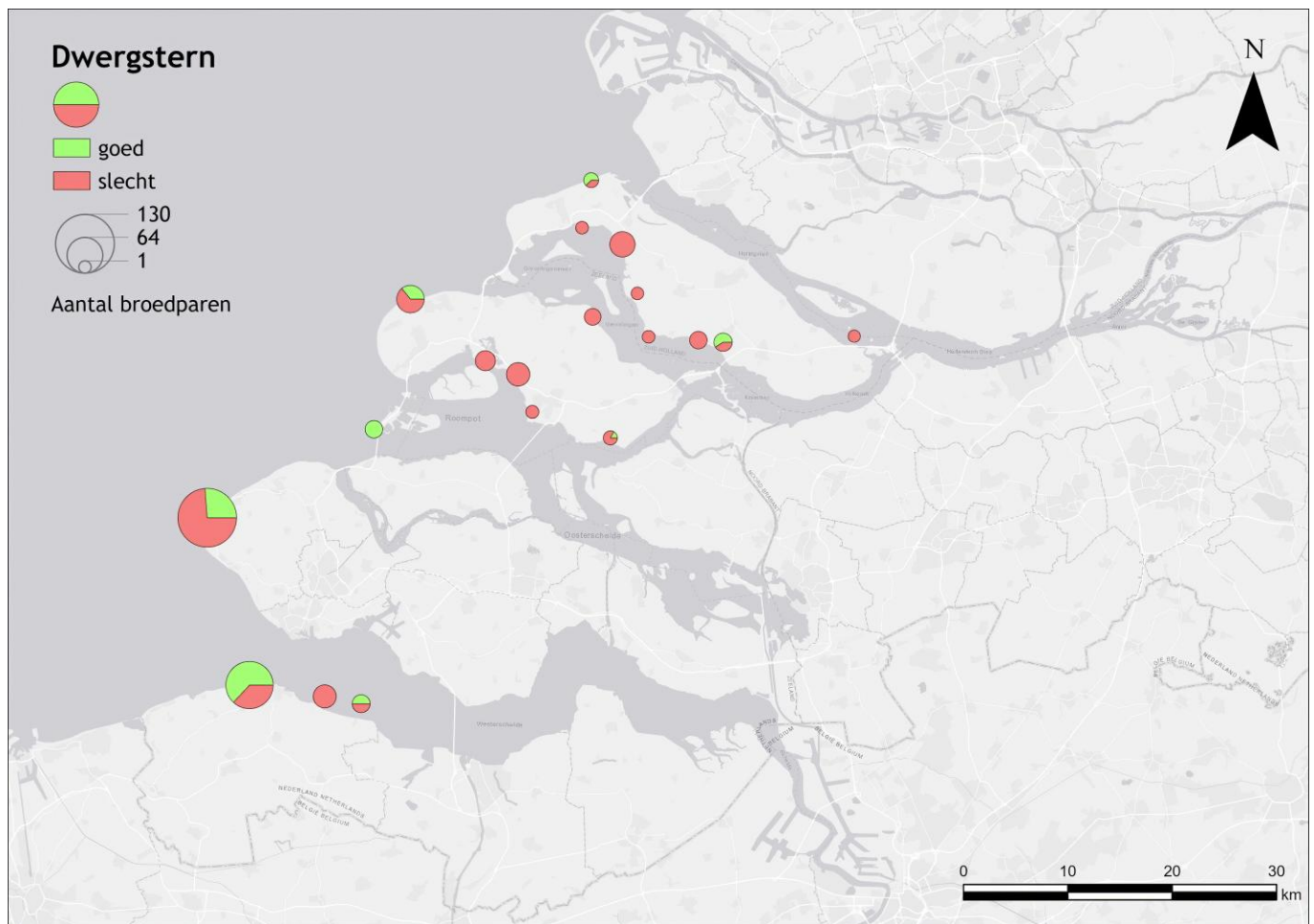
Tussen kolonies vindt bij deze soort opvallend veel uitwisseling plaats. Ringaflezingen bevestigen dat de nieuwe kolonie in Zeebrugge voor een groot deel bestaat uit grote sterns die eerder in het Deltagebied hebben gebroed.

1.17 Dwergstern

De trend van de dwergstern in het Deltagebied is op de lange termijn positief maar de soort is erg afhankelijk van slechts een paar goede broedgebieden en de hoeveelheid beschikbaar goed habitat is beperkt. De belangrijkste kolonies in 2024 waren gevestigd in de Westerscheldemonding: Waterdunen (95 paar) en Noordervroon bij Westkapelle (126). Beide gebieden hebben een vergelijkbaar habitat met aangelegde eilanden met een schelp/grind bedekking op een steenworp afstand van de Noordzee. Met name de vogels van het Noordervroon hebben ideaal voedselhabitat voor de deur, vrijwel alle broedvogels van dit gebied foerageren binnen één km² rond de kolonie. De vogels van Waterdunen foerageren deels in het krekengebied zelf en vooral in de Westerscheldemonding langs de zuidkust van Walcheren. In het Noordervroon verliep het broedseizoen aanvankelijk goed maar een lokale blauwe reiger ontdekte de voedselmogelijkheden in de kolonie en wist minstens 80 grote dwergsternkuikens in een paar dagen tijd op te slokken. Toch lukte het 33 kuikens om uit te vliegen in dit gebied. In de kolonie van Waterdunen was er minder zicht op drukfactoren in 2024. Minstens 60 uitgevlogen jongen werden eind juni waargenomen. Behalve deze twee topgebieden waren er nog 17 andere kolonies in het Deltagebied waarvan er twaalf volledig mislukten. Overspoeling was een belangrijke factor op de Slikken van Flakkee - Noord en Hooge platen (resp. 36 en 30 nesten weggespoeld). De 42 paar op het Verklikkerstrand wisten ondanks hoogwater en zandstormen nog 15 jongen groot te brengen. Ook de kleine kolonie bij Noordland op Neeltje Jans was succesvol met 15 uitgevlogen jongen. In het hele Deltagebied werden in 2024 147 uitgevlogen jongen geteld op een populatie van 482 paar. Het gemiddeld broedsucces van 0,30 jong/paar ligt iets onder het langjarig gemiddelde (0,38 jong/paar).

Dwergstern voert jong, Neeltje Jans, 16 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

Figuur 18. Broedsucces van de dwergstern in 2024 in het Deltagebied (alleen gebieden waar broedsucces is gemeten).

Aanbevelingen per soort

Om kustbroedvogels beter te beschermen en het broedsucces te verhogen zijn diverse maatregelen denkbaar, in dit hoofdstuk worden per soort korte aanbevelingen gedaan die de desbetreffende soort kan helpen om succesvol te broeden.

1.18 Kluut

- Betere bescherming van gebieden waar kluten relatief vaak succesvol broeden, zoals het Gasthuisbevang door middel van vos/marter-werend raster.
- Creëren van schelpenrichels in aantrekkelijke gebieden die wat verder van de kust liggen, zoals Gasthuisbevang, Sint Laurens Weihoek, Oudeland van Strijen, De Blikken.
- Alert zijn op opdrogen van gebieden in de kuikenfase van de kluut (van begin juni tot half juli).

1.19 Steltkluut

- Dezelfde aanbevelingen als bij Kluut werken ook voor Steltkluut
- Alertheid op eierrovers. De soort is populair in volières en stroperij is in het verleden meerdere malen vastgesteld in het Deltagebied.

1.20 Bontbekplevier

- Voortzetting van het beschermingsprogramma met vrijwilligers in de Voordelta, Oosterschelde en Westerschelde is aan te bevelen.
- Op geschikte plekken meer broedhabitat creëren door middel van schelpenranden.
- Afrasteren van nesten moet sneller op openbare locaties die kwetsbaar zijn. Soms zitten er dagen tussen een melding van een nest en het plaatsen van een raster.
- Broedlocaties op drukbezochte dijken en stranden worden - mits op tijd ontdekt - beschermd met tijdelijke rasters zodat de kuikens de eifase overleven. In de kuikenfase moeten de jongen zich verplaatsen naar het intergetijdengebied om te foerageren, dit wordt niet beschermd en is vaak druk met recreanten waardoor er weinig rust is om te foerageren. Foerageergebied afzetten zodat de kuikens kunnen opgroeien is een belangrijke aanbeveling (Hoek, 2022 & Roobol, 2023).

1.21 Strandplevier

- De soort broedt slechts op een beperkt aantal locaties, waarvan de belangrijkste momenteel goed beschermd zijn. Voortzetting van deze beschermingsmaatregelen zijn van groot belang.
- Betere bescherming van opgroeigebieden voor de kuikens. Strandplevieren lopen met hun kuikens naar geschikt voedselgebied in de buurt en zijn dan zeer kwetsbaar voor verstoring.

- Bij een verwacht extreem hoog tij kunnen eieren verzameld worden van nesten die met zekerheid overspoeld worden en uitgebroed in een broedstoof (Diergaarde Blijdorp). Financiële middelen ontbreken hiervoor op dit moment. In het buitenland wordt deze methode (headstarting) in toenemende mate met succes toegepast bij diverse soorten steltlopers. Kuikens worden op geschikte plaatsen losgelaten als ze net vliegvlug zijn. Voordelen van headstarting zijn dat de overleving van kuikens in de cruciale eerste weken veel hoger is dan in het wild (ca 80-90% wordt vliegvlug) en zodoende kan zelfs met een beperkt aantal verzamelde legsels een boost worden gegeven aan een populatie.

1.22 Kleine plevier

- Schelpenranden in geschikte zoete gebieden uitstrooien.
- Betere bescherming (afrasteren) van broedgevallen op bouwlocaties.

1.23 Zwartkopmeeuw

- Bestrijding van ratten in broedkolonies.

1.24 Kokmeeuw

- Bestrijding van ratten in broedkolonies.

1.25 Stormmeeuw

- Betere bescherming van nesten in industriegebied.

1.26 Grote Mantelmeeuw

- De grote mantelmeeuw broedt graag op stenen vooroevers van eilanden. Op diverse plekken kunnen vooroevers geschikter gemaakt worden om er te broeden.

1.27 Kleine Mantelmeeuw & zilvermeeuw

- Tijdelijk ingericht broedgebied op industrieterreinen permanent maken.
- Vossenrasters plaatsen in grote kolonies
- Snel ingrijpen door afschot van individuele vossen die een meeuwenkolonie ontdekt hebben kan een groot aantal legsels en/of kuikens redden.
- Alert zijn op vernietiging van legsels op bedrijfsterreinen en in stedelijk gebied.

1.28 Visdief

- Bestrijden van ratten in kolonies.
- Plaatsen van een enclosure rond kolonies om grondpredatoren te weren.
- Visdiefvloten zijn effectief maar trekken ook andere soorten aan (kokmeeuw, zwartkopmeeuw)
- Betere zonering rondom kolonies in recreatiegebied (vooroevers Oostvoornse Meer, Grevelingendam)
- Broedgelegenheid creëren (eilanden, vloten) in gebieden waar de soort minder goed vertegenwoordigt is, zoals Walcheren, oost-Zeeuws Vlaanderen, Haringvliet, Markiezaat, Hollands Diep en Zoommeer.

1.29 Noordse stern

- Beheer om habitat in de huidige broedgebieden optimaal te houden, bijvoorbeeld tegengaan van vegetatie op eilanden Slikken van Flakkee en aanleg van nieuwe eilanden.
- Rattenbestrijding op broedeilanden, bijvoorbeeld Flaauwersinlaag en Pikgat.

1.30 Grote stern

- Meer gebieden geschikt maken als broedgebied in de kustzone, soort is nu geconcentreerd in een handvol gebieden en is daardoor zeer kwetsbaar bij uitbraken van vogelgriep.
- Rattenbestrijding bij kolonies
- Plaatsen van enclosures rondom kolonies om grondpredatoren te weren.

1.31 Dwergstern

- Plaatsen van schuildakjes of gresbuizen als schuilmogelijkheid voor kuikens in kolonies. Dwergsterns broeden in zeer open gebied en kuikens worden relatief veel door roofvogels gepredeerd.
- Bestrijding van grondpredatoren als vos, marterachtigen en ratten bij kolonies op het Noordzeestrand.
- Eilanden geschikt houden als broedgebied voor deze soort. Om de paar jaar nieuwe schelpenlaag, vegetatie verwijderen.
- Natuurinrichtingsprojecten dichtbij de kust zijn zeer aantrekkelijke broedplaatsen voor dwergsterns (bijvoorbeeld Noordervroon, Waterdunen), uitbreiding van dit soort natuurbouw is aan te bevelen.

Resultaten per gebied

1.32 Maasvlakte/Europoort

1.32.1 Maasvlakte algemeen

Gemeente: Rotterdam

Beheerder: Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Natura2000: -

In 2024 werd het zuidelijk en noordelijk deel van de CER-baan verder bebouwd en opgespoten. In het gehele gebied komen veel vossen voor, waardoor het minder aantrekkelijk voor grote meeuwen is geworden om er te broeden.

Bontbekplevier

De brede stranden en opgespoten terreinen op Maasvlakte 2 zijn zeer belangrijk als broedgebied voor bontbekplevieren. In 2024 was het Slufterstrand helaas weinig succesvol als broedgebied. De vele sporen in het zand duiden erop dat de vos hier algemener is dan in de laatste jaren. In het noordelijk deel van de CER-baan werd een groot aantal paartjes bontbekplevieren aangetroffen. Op de gehele Maasvlakte werden maar liefst 31 broedparen geteld, waarvan de meeste op Maasvlakte 2. Bij de 24 paar waarvan het broedsucces bekend is vlogen 16 jongen uit (0,67 jong/paar)

Op het Slufterstrand werden twee grote afzettingen door vrijwilligers en Stichting Het Zuid-Hollandse Landschap geplaatst.

Dwergstern

In 2024 was de kolonie op het Slufterstrand verlaten

Kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw

In het noordelijk deel (omgeving Euromax) werden alle nesten of jongen van zo'n 600 paar kleine mantelmeeuwen gepredeerd door vossen. In het gebied rond de ECT was het broedsucces iets beter, maar lager dan gemiddeld.

Drukfactoren

Het Slufterstrand is een belangrijk gebied voor plevieren en dwergsterns. In 2024 was er, gezien de vele sporen, een vossenburcht zeer dicht in de buurt. Recreatie zorgt nog steeds voor veel verstoring in het gebied. Afzetten van de broedgebieden blijft ook in de toekomst van groot belang.

Aanbevelingen meeuwenkolonies

- In enkele jaren tijd zijn er vele duizenden broedparen meeuwen door de komst van de vos verdwenen. Beschermingsmaatregelen om toeristen van de broedplaatsen weg te houden hebben weinig zin als de vos er overal los loopt. Gericht beheer om het aantal vossen tot nul te brengen is in dit gebied nodig.

Aanbevelingen Slufterstrand

- Afsluiten van het voor kustbroedvogels waardevolle deel van het Slufterstrand om verstoring door kite-surfers en badgasten te voorkomen.

- Grote uitbreiding van huidige afzetting is noodzakelijk voor behoud broedlocatie.
- Werkzaamheden uitvoeren buiten het broedseizoen.

1.32.2 Vogelvallei

Gemeente: Rotterdam

Beheerder: Havenbedrijf Rotterdam

Natura2000: -

De Vogelvallei is in verband met de aanleg van de Maasvlakte Plaza tijdens de winter van 2015/2016 heringericht en uitgebreid. Het gebied heeft een oppervlakte van 21 hectare en bestaat uit een zestal eilanden van verschillende grootte en grondsoort. De eilanden zijn omgeven door een vrij diepe zoetwaterpartij die ook in droge zomers niet droogvalt. De vegetatie bestaat uit snelgroeiende ruigtekruiden (o.a. witte honingklaver, akkerdistel, grassen). Sinds 2019 is op twee eilanden aan de westzijde van het gebied enige opslag van houtige gewassen zoals wilg en duindoorn aanwezig.

Voor kustbroedvogels wordt het gebied steeds minder geschikt. In 2024 werden 38 paar kleine mantelmeeuwen en drie paar zilvermeeuwen vastgesteld. Voor diverse soorten eenden blijft het gebied nog wel aantrekkelijk.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong/paar) van kustbroedvogels in de Vogelvallei

	Aantal broedparen					Broedsucces				
	2001-2010	2021	2022	2023	2024	2001-2010	2021	2022	2023	2024
lepelaar	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
kluut	31	-	-	-	-	?	-	-	-	-
bontbekplevier	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kleine plevier	1	-	-	-	-	?	-	-	-	-
kokmeeuw	272	-	-	-	-	?	-	-	-	-
zwartkopmeeuw	1	-	-	-	-	?	-	-	-	-
kleine mantelmeeuw	1	207	137	31	38	?	0,2	0,5	0,19	0
zilvermeeuw	-	24	15	5	3	-	0,2	0,6	0	0
visdief	285	-	-	-	-	?	-	-	-	-

1.32.3 Speciedepot de Slufter

Gemeente: Rotterdam

Beheerder: Havenbedrijf Rotterdam

Natura2000: -

Het grootschalige baggerdepot is in 1985 aangelegd ten behoeve van de berging van verontreinigd slib uit o.a. het Rotterdamse havengebied. Het depot heeft een bergingscapaciteit van 150 miljoen m³ specie en een oppervlakte van circa 300 ha en is omgeven door een ringdijk met een hoogte van NAP +24 m. Doordat het depot langzaam gevuld raakt met baggerspecie vallen in sommige jaren aan de randen slikplaten en eilandjes (tijdelijk) droog. De eilanden aan de westzijde, die sinds 2018/2019 een uitstekende broedplaats boden voor kluten, kokmeeuwen en visdieven, stonden door het hoge waterpeil in 2024 volledig onder water.

In 2008 werd een drijvend eiland “de Visdief” aangelegd en in het noordwestelijke deel van de Slufter voor anker gelegd. Dit eiland biedt, mede door het beheer van de vegetatie door medewerkers van Boskalis, jaarlijks broedgelegenheid aan honderden paren visdieven. In het voorjaar werd door medewerkers van Boskalis het grind goed over het eiland verdeeld en werd vegetatie afgevoerd.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in De Slufter

	Broedparen					Broedsucces				
	2000-2010	2021	2022	2023	2024	2000-2010	2021	2022	2023	2024
scholekster	?	?	5	?	?		?	0,8	?	?
kluut	53	112	139	215	57	?	0	0,1	0,38	0
bontbekplevier	5	-	4	1	4	?	-	2,25	?	?
grote mantelmeeuw	-	1	1	1	1	-	1	1	0	2
kokmeeuw	87	550	271	143	14	0,53	0,55	1,3	0,14	0
visdief	274	824	499	357	320	0,38	0,46	0,64	0,67	1,00

Kluut

De geringe oppervlakte aan beschikbaar broedgebied zorgde voor een vrij klein aantal broedende kluten. Tijdens de telling in mei waren hier 22 nesten aanwezig. Dit nam (door vestiging van vogels wiens nest elders mislukte) toe tot 36 nesten en 21 paar op 6 juni. Tijdens het bezoek op 5 juli waren er geen kluten in het gebied aanwezig. Het broedsucces was nihil.

Grote mantelmeeuw

Op het visdiefeiland broedde voor het vierde jaar een paar grote mantelmeeuwen. Dit jaar wisten deze twee jongen groot te brengen.

Kokmeeuw

Kokmeeuwen zijn in de Slufter afhankelijk van het waterpeil. In sommige jaren is er weinig broedgelegenheid omdat de slikeilandjes (deels) onder water staan. In 2024 was het waterpeil dermate hoog dat de kokmeeuwen moesten uitwijken naar het visdiefeiland. Het aantal broedparen nam sterk af ten opzichte van vorig seizoen en ook was het broedsucces slecht.

Visdief

In 2024 kwamen alle visdieven tot broeden op het visdiefvlot. Met 320 nesten is het de grootste vlotkolonie van Nederland. Het vlot werd in 2024 niet bezocht maar vanaf de ringdijk werden in juli 320 vliegvlugge jongen geteld. De visdieven delen dit vlot met een broedende grote mantelmeeuw, desondanks was het broedsucces van 1,00 jong/paar goed.

Aanbevelingen Speciedepot

- Jaarlijks schoonmaken van broedeiland 'Visdief' en het herverdelen van het grind op het vlot is noodzakelijk om broedlocatie geschikt te houden.
- Jaarlijks controleren en herstellen van het gaas dat rond het eiland staat.
- Scherp zijn op eventuele peilwisselingen in de slufteer kan bepalend zijn om overspoeling van broedgebieden te voorkomen.

1.32.4 Vooroever Slag Bergeend

Gemeente: Westvoorne

Beheerder: Waterschap Hollandse Delta

Natura2000: -

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op vooroever van Slag Bergeend, Oostvoornse Meer.

	Broedparen				Broedsucces			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
kokmeeuw	415	472	557	699	0,76	0,91	0,65	?
zwartkopmeeuw	1				0			
stormmeeuw	15	26	16	39	0,87	0,58	0,31	0,26
visdief	217	195	82	77	0,39	0,72	1,22	0,39

Op de stenen vooroever van de noordzijde van het Oostvoornse Meer is het aantal broedende kokmeeuwen en visdieven de laatste jaren sterk toegenomen. Op warme dagen is er veel verstoring door vissers, recreanten en surfers die de nesten vaak tot op enkele meters kunnen benaderen.

Kokmeeuw

Het aantal broedende kokmeeuwen nam in 2024 verder toe tot bijna 700 nesten. Vele kuikens vlogen uit maar een onbekend deel was al weg uit de kolonie voordat er een goede telling kon worden gedaan.

Visdief

Het aantal broedparen in het gebied is ruim gehalveerd in enkele jaren tijd, mogelijk een gevolg van de uitbraak van vogelgriep in 2022 en 2023. Het broedsucces was niet heel hoog (0,39 jong/paar). In 2024 vestigden zich ook voor het eerst broedparen op de vooroever langs de Brielse Gatdam.

De vooroever van het Oostvoornse Meer, 6 juni 2024 (foto Mark Hoekstein)

Stormmeeuw

Er werden tien uitgevlogen jonge stormmeeuwen waargenomen op 39 paar. Doordat de soort verspreid over de hele vooroever tot broeden komt (en ook in de drukke delen van de noordoever) is de soort gevoeliger voor verstoring.

Aanbevelingen Oostvoornse Meer

- Herstellen van bebording.
- Het belang van het gebied voor kustbroedvogels neemt toe en er wordt inmiddels op een groot deel van de vooroever gebroed. recreanten maken vaak langdurig gebruik van de vooroever om te vissen. Dit kan behalve verstoring ook leiden tot vertrapping van nesten. Een betredingsverbod van de stenen vooroever is hard nodig.
- Instellen van een beschermde zone rondom de broedkolonie op de vooroever. Zwemmers, surfers en kanoërs passeren de kolonie vaak op enkele meters.

1.33 Haringvliet

1.33.1 Scheelhoekeilanden

Gemeente: Goeree-Overflakkee

Beheerder: Vereniging Natuurmonumenten

Natura2000: Haringvliet

In de winter 1996/97 zijn de Scheelhoekeilanden als natuurontwikkelingsproject opgespoten op de vooroever van de Scheelhoek. Van oost naar west zijn de eilanden: Stuifeiland (zandig met enkele door het plaatsen van stuifschermen ontstane duintjes), Betoneiland (bij aanleg mengsel van zand en cement opgebracht om successie te vertragen), Klein Duineiland, Groot Duineiland (sinds 2018 in twee delen gesplitst), Onbereikbaar Eiland en visdiefvlot Tij (sinds 2020). Het gebied is in beheer bij de Vereniging Natuurmonumenten.

In de loop der jaren heeft zich, vooral op Betoneiland, Klein en Groot Duineiland, een vegetatie ontwikkeld van ruigtekruiden, o.a. wilgenroosje, brandnetel, guldenroede, haagwinde, jakobskruid, koninginnekruid en riet. In de loop van de zomer worden de ruigtevegetaties soms manshoog.

De beheerder heeft zich ten doel gesteld de eilanden geschikt te houden voor kustbroedvogels en neemt daartoe een reeks van maatregelen om de vegetatie te beteugelen. Jaarlijks worden de vegetatie gemaaid, opslag op van bomen en struiken wordt dan eveneens verwijderd. Sinds een aantal jaren wordt eens per twee jaar op grote delen van de eilanden zout opgebracht in een laag van ongeveer een halve centimeter dik. Voor het broedseizoen van 2021 werd opnieuw zout gestrooid op delen van Groot en Klein Duineiland en Betoneiland. Een groot deel van het broedseizoen blijven deze met zout behandelde delen grotendeels onbegroeid. Er waren in 2024 geen aanwijzingen van overspoelde nesten door een hoge waterstand.

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Scheelhoek eilanden, Haringvliet.

	Broedparen					Broedsucces				
	2000-2010	2021	2022	2023	2024	2000-2010	2021	2022	2023	2024
brandgans	-	70	?	?	19	-	?	-	-	?
kluut	80	4	27	122	84	0,22	0	0	0	0,01
kleine plevier	5	8	5	8	7	?	?	?	?	?
bontbekplevier	1	3	3	4	4	0,65	?	0,67	0,67	?
strandplevier	1	-	-	1	-	?	-	-	0	-
kokmeeuw	1872	901	505	105	250	0,25	0,03	0,07	0,15	0,26
zwartkopmeeuw	113	208	8	-	-	0,3	0	0	-	-
zilverbmeeuw	1	-	-	-	-	?	-	-	-	-
grote stern	3085	139	-	-	-	0,38	0	-	-	-
visdief	774	377	367	166	179	0,26	0,63	0,43	1,02	0,45
dwergstern	9	49	10	16	-	0,08	0	0	0,67	-

Kluut

Aantrekkelijk gebied om te broeden maar lastig om er jongen groot te brengen. Voor het eerst sinds 2005 vloog er één kluut uit op de eilanden, op een totaal van 84 broedparen. De reden voor het lage broedsucces is onbekend maar predatie door ratten is een probleem op de Scheelhoekeilanden.

Plevieren

De eilanden vormen een aantrekkelijk gebied voor broedende plevieren. In 2024 werden zeven paar kleine plevieren en vier paar bontbekplevieren vastgesteld. Door de vegetatie was het lastig om het broedsucces vast te

stellen, maar gezien het aantal alarmerende paren zijn van beide soorten jongen uitgevlogen. Er werd in elk geval één uitgevlogen bontbekplevier gezien.

Jonge bontbekplevier op de Scheelhoek eilanden, 6 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

Kokmeeuw

In 2024 waren er twee vestigingen, namelijk in het oostelijk deel op Betoneiland (175 nesten) en op het visdiefvlot in het westelijk deel. Op Betoneiland vloog door (vermoedelijk) predatie geen enkel jong uit, maar op het vlot werden op 75 nesten 65 jongen vliegvlug.

Visdief

Er werden 179 nesten van visdief geteld, waarvan 27 op het drijvend vlot. Deze soort is in het gebied fors afgenomen in enkele jaren tijd. De belangrijkste oorzaken zijn wellicht een toename van predatoren als bruine rat en bruine kiekendief en ziekten zoals vogelgriep

Kokmeeuw jongen op het visdiefvlot, 6 juni 2024 (foto Maarten Sluiter)

Drukfactoren

Op en nabij de Scheelhoekeilanden is er relatief veel predatie door roofvogels: soorten als havik, bruine kiekendief en boomvalk jagen regelmatig op kustbroedvogels op de eilanden. De grootste predator in het gebied is de bruine rat en deze is laat in het seizoen een belangrijke drukfactor op het broedsucces. Een mogelijke oplossing om dit tegen te gaan is het maken van enclosures rond de gebieden met de hoogste dichtheid aan nesten. Een andere drukfactor is overspoeling, bijna elk jaar spoelen wel enkele laaggelegen nesten weg. In 2022 en 2023 was er op de eilanden een grote uitbraak van hoog pathogene vogelgriep H5N1 die voor veel slachtoffers zorgde, met name bij kokmeeuw, grote stern (vogels afkomstig van de kolonie op de Slijkplaat) en visdief

Aanbevelingen Scheelhoekeilanden

- Tweejaarlijks aanbrengen van zout om vegetatiegroei te remmen.
- Jaarlijks buiten broedseizoen maaien en afvoeren.
- Aandacht besteden aan de rattenpredatie en vestiging van de vos in de duinen van Goeree.

1.33.2 Slijkplaat

Gemeente: Goeree-Overflakkee

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Haringvliet

Plaat in het westelijk deel van het Haringvliet. In de winter 1996/97 is dit eiland opnieuw opgespoten, waardoor een uitgestrekte, kale zandplaat ontstond. De Slijkplaat wordt van west naar oost doorsneden door een ondiepe geul die bij hoogwater vol loopt. De westkant van de geul bestaat uit een vrij beschutte baai waar veel jonge kokmeeuwen en in sommige jaren grote sterns gevoerd worden.

De laatste jaren zijn grote delen van de Slijkplaat begroeid geraakt met kruiden, onder andere bezemkruid, basterdwederik en muurpeper. Vooral langs de randen groeit grote brandnetel, engelwortel, harig wilgenroosje, gewone kattenstaart, waterereprijs en watermunt. Op de zuidelijke plaat staat veel bezemkruid. Op diverse plaatsen is sprake van opschot van wilg en populier. In de winter van 2017/2018 werden voor de laatste keer werkzaamheden uitgevoerd om de plaat aantrekkelijk te houden voor kustbroedvogels. Hiervoor werden met een kleine kraan delen van de plaat kaal gemaakt en de geul tussen het noordelijk- en zuidelijk deel aan de oostzijde verbreedt en uitgediept. Jaarlijks worden in de winter ratten bestreden en wordt de nodige houtige opslag verwijderd

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels Slijkplaat, Haringvliet.

	Broedparen					Broedsucces				
	2000-2010	2021	2022	2023	2024	2000-2010	2021	2022	2023	2024
kluut	50	-	1	-	-	0	-	0	-	-
kleine plevier	4	2	-	-	-	?	0	-	-	-
bontbekplevier	3	-	-	-	-	0	-	-	-	-
strandplevier	1	-	-	-	-	?	-	-	-	-
kokmeeuw	3135	3623	2477	2688	2798	0,38	0,37	0,34	0,24	0,31
zwartkopmeeuw	290	53	42	1247	413	0,50	0,38	0,12	0,40	0,61
grote mantelmeeuw	-	2	1	-	1	-	1,5	0	-	-
kleine mantelmeeuw	60	750	759	719	831	?	0,43	?	0,24	0,49
pontische meeuw	-	1	-	-	-	-	0	-	-	-
zilverbmeeuw	6	54	36	26	26	?	0,22	?	0,08	0,12
grote stern	34	1875	3016	186	1785	0,37	0,94	0	0,30	0,50
visdief	740	31	22	20	45	0,19	0	0	0,50	?
dwergstern	22	-	-	-	-	0,08	-	-	-	-

Kokmeeuw

De Slijkplaat is voor de kokmeeuw het belangrijkste gebied in het Deltagebied. Vogelgriep werd in 2024 gelukkig niet vastgesteld. Wel was er net als andere jaren veel predatie van net uitgevlogen kuikens door kleine mantelmeeuwen. Vele honderden jonge kokmeeuwen werden hier het slachtoffer van. Desondanks werden minstens 855 kuikens vliegvlug.

Vliegvlugge jonge kokmeeuwen verzamelen zich in de geul tussen de twee eilanden van de Slijkplaat, 18 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

Zwartkopmeeuw

In 2024 was er opnieuw een grote vestiging van zwartkopmeeuwen op de Slijkplaat. Er werden 413 nesten geteld. Het broedsucces in 2024 was met 0,61 jong/paar een gemiddeld jaar. Kleine kuikens hadden veel last van predatie door ratten. Omdat jonge zwartkopmeeuwen in tegenstelling tot kokmeeuwen tot het moment van uitvliegen vrij diep in de vegetatie blijven worden ze minder vaak gepredeerd door jagende kleine mantelmeeuwen.

Kleine mantelmeeuw

De kleine mantelmeeuwen op de Slijkplaat hadden een gemiddeld seizoen. Het aantal broedparen was met 831 nesten aan de hoge kant, gemiddeld vloog er 0,5 jong/paar uit.

Visdief

Sinds 1982 is de visdiefkolonie op de Slijkplaat jaarlijks bezet geweest. De aantallen van vroeger (tot zelfs ruim 1500 paar) worden al lang niet meer gehaald. De laatste jaren houden nog enkele tientallen vogels het vol in het gebied, maar het broedsucces is over het algemeen erg mager. Naar verwachting zal deze soort niet heel lang meer op het eiland broeden.

Grote stern

In 2024 waren er op twee plaatsen op de Slijkplaat vestigingen van grote sterns, bij één vestiging was veel (ca 100 kuikens) predatie door ratten, bij de andere werden minstens honderd kuikens door kleine mantelmeeuwen opgegeten. Bij deze vestiging werden ook ca. 35 dode volwassen grote sterns gevonden, vermoedelijk gepakt door een gespecialiseerde roofvogel (havik of slechtvalk)

Drukfactoren

In normale jaren is er veel predatie door kleine mantelmeeuwen en op sommige plaatsen ook door ratten. Daarnaast kan een hoog waterpeil in het Haringvliet zorgen voor overspoeling van laaggelegen nesten van kleine mantelmeeuw en brandgans. In zowel 2022 als 2023 zorgde hoog pathogene vogelgriep voor massale sterfte onder sterns en meeuwen.

1.33.3 Eiland Blik

Gemeente: Goeree-Overflakkee

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Haringvliet

Het eiland Blik werd in de winter 2018/2019 opgespoten en ingericht als broedvogeleiland. De plaat bestaat uit twee delen. De plaat bestaat uit grof zand, met rondom een stortstenen beschoeiing. Aan de zuidkant ligt een aanlegsteiger en een fraaie observatiehut.

Gedurende het eerste jaar sloegen al delen van de plaat af, mede door de hoge ligging. Ook was de plaat sterk in trek bij recreanten die hier kwamen struinen of zonnebaden, verbodsborden werden hierbij genegeerd. In de laatste paar jaar is de betreding van het gebied minder. Een permanente camera zorgt er voor dat eventuele recreanten in het gebied snel worden opgemerkt. De uitbraak van hoog pathogene vogelgriep H5N1 ging helaas ook in 2023 niet aan het eiland Blik voorbij.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels Blik, Haringvliet.

	Broedparen					Broedsucces				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
kluut	7	14	6	0	0	0	0,43	0	-	-
kleine plevier	3	4	1	0	1	2	0	3	-	?
grote stern	0	0	404	2989	0	-	-	0,11	0,16	-
dwergstern	11	16	6	0	0	0,72	0	?	-	-
visdief	91	105	84	130	0	0,13	0,26	?	0	-
kokmeeuw	33	134	645	635	0	0	1,34	0,2	0	-
zwartkopmeeuw	0	1	161	193	0	-	0	0,1	0	-
kleine mantelmeeuw	0	2	3	2	18	-	0	0	0	?
zilverbmeeuw	0	1	3	0	2	-	0	0	0	?
geelpootmeeuw	0	0	1	2	0	-	-	0	0	-
Pontische meeuw	1	1	0	0	0	0	0	0	0	-

Na twee jaren met honderden vogelgriepslachtoffers op het eiland was het logisch dat er in 2024 wat minder vogels op het eiland zouden broeden maar het was toch onverwacht dat Blik in 2024 vrijwel verlaten was. De kleine mantelmeeuw was de algemeenste broedvogel met 18 paren in mei. In juni waren daar nog 6 paar van over, het broedsucces is onbekend. In juli is het gebied niet meer bezocht.

Aanbevelingen Blik

Hoewel 2024 voor kustbroedvogels een mager jaar was, is het duidelijk wel een gebied dat belangrijke aantallen kan huisvesten. Het verdient aanbeveling om de vegetatie laag te houden en om ratten te blijven bestrijden.

1.33.4 Ventjagersplaten

Gemeente: Goeree-Overflakkee

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Haringvliet

De Ventjagersplaten bestaan uit een aantal opgespoten eilanden in het oostelijk deel van het Haringvliet. Het gebied is jaarrond van groot belang voor watervogels. In de ruiperiode verzamelen hier onder andere duizenden knobbelzwanen en krakeenden. De eilanden 'Zwarts', 'Lebret' en 'Ouweneel' zijn broedgebieden voor kustbroedvogels. Op eiland Zwarts broeden vooral kokmeeuwen, zwartkopmeeuwen en visdieven. De eilanden Lebret en Ouweneel zijn belangrijk voor kleine mantelmeeuwen en lepelaars.

In de winter van 2020/21 zijn de hoogste delen van Zwarts en Lebret afgeschoven. Voor Zwarts betekende dat dat de oppervlakte hogere vegetatie (grote brandnetel, guldenroedes, harig wilgenroosje) gehalveerd werd en er aan de noordoostzijde van het eiland een zandige open vlakte is ontstaan. Ook in 2024 kwamen hier visdieven en enkele paren kluten tot broeden. Door de overvloedige neerslag was er weelderige plantengroei en stonden er plassen op de lagere delen van de eilanden.

De gehele Ventjagersplaten zijn afgesloten voor publiek. In het gebied wordt regelmatig recreatievaart, met name door sportvisser, vastgesteld. Dit levert met name veel verstoring op onder de duizenden aanwezige watervogels.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) in 2024 van kustbroedvogels op het eiland Zwarts, Ventjagersplaten, Haringvliet.

Soort	Broedparen	Broedsucces
kluut	4	0
kokmeeuw	1275	0,35
zwartkopmeeuw	139	0,43
stormmeeuw	1	?
kleine mantelmeeuw	3	?
grote mantelmeeuw	1	?
dwergstern	1	0
visdief	120	0

Kokmeeuw

Het aantal broedparen nam ten opzichte van 2023 licht af (van 1526 naar 1275), mogelijk als gevolg van de grote vogelgriepuitbraak in 2023. Het broedsucces was matig, op 19 juni werden 445 vliegvlugge jongen waargenomen. Het broedsucces is vermoedelijk vooral beïnvloed door het matige weer (koud en nat) en door predatie door bruine rat.

Zwartkopmeeuw

Het aantal paren zwartkopmeeuw nam in 2024 verder af. In 2017 werden nog 1500 paar broedend vastgesteld. Het broedsucces was met 0,43 jong per paar matig. Ook bij de zwartkopmeeuw is het broedsucces vermoedelijk vooral beïnvloed door het matige weer (koud en nat) en door rattenpredatie.

Zwartkopmeeuw pul op Zwarts, Ventjagersplaten, 28 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Visdief

In 2024 kwamen 120 paren tot broeden op het kalere, zandige deel aan de noordoostzijde van het eiland Zwarts. Het broedsucces was slecht. Op 28 mei werden 120 nesten gevonden, op 19 juni waren hier nog enkele kleine pullen en 32 nesten van over. Op 5 juli waren er geen jongen meer op het eiland aanwezig en werden vijf nieuwe nesten gevonden, het broedsucces van deze late nesten is onbekend. Een deel van de nesten en jongen werd gepredeerd door ratten.

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) in 2024 van kustbroedvogels op het eiland Lebret, Ventjagersplaten, Haringvliet.

Soort	Broedparen	Broedsucces
kleine mantelmeeuw	868	0,5
zilvermeeuw	36	0,5
geelpootmeeuw	1	>0

Kleine mantelmeeuw

De meeste kleine mantelmeeuwen broeden op de eilanden Lebret (868 paar) en Ouweneel (293). Dit is op beide eilanden een licht herstel ten opzichte van 2023. In de kolonie worden veel restanten gevonden afkomstig van vuilstorten (Tilburg), glasverwerking (Dinteloord) en andere voedselresten uit steden en dorpen. Ook werden restanten van uitheemse rivierkreeftjes en zoetwaterschelpdieren gevonden in de kolonie. Kleine mantelmeeuwen foerageren tot op grote afstand van de kolonie, doorgaans binnen een straal van 135 kilometer van de kolonie, maar afstanden tot 200 kilometer zijn ook bekend. Met een broedsucces van een half jong per paar was 2024 een redelijk broedseizoen voor deze soort. Door de overvloedige neerslag was er in ieder geval in landbouwgebied meer voedsel voorhanden dan in droge jaren.

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) in 2024 van kustbroedvogels op het eiland Ouweneel, Ventjagersplaten, Haringvliet.

Soort	Broedparen	Broedsucces
kleine mantelmeeuw	293	0,56
zilverbmeeuw	7	0,56

Zilverbmeeuw

Op de Ventjagersplaten broeden enkele tientallen paren zilverbmeeuw, de aantallen zijn de voorbije jaren vrij stabiel op dit lage peil. Het broedsucces is lastig vast te stellen, de jongen “verdwijnen” tussen de grotere aantallen kleine mantelmeeuwen én in de hoge vegetatie op eiland Lebrecht. Bij het bepalen van het aantal aanwezige jongen worden beide soorten samen genomen. In de tabel is aangenomen dat beide soorten een gelijkaardig broedsucces hebben.

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Ventjagersplaten.

	Broedparen						Broedsucces					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
bontbekplevier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kleine plevier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
strandplevier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kluut	-	-	-	-	44	10	-	-	-	-	0	?
kokmeeuw	1291	1525	1675	2088	1337	1562	0,10	0,76	0,33	0,52	0,47	0,15
zwartkopmeeuw	255	443	139	399	108	48	0,78	0,61	0,50	0,45	0,14	0,10
stormmeeuw	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kleine mantelmeeuw	1406	1632	2155	1838	1374	937	0,11	0,07	0,33	0,63	0,34	0,56
zilverbmeeuw	24	78	53	80	49	40	-	0,10	0,33	?	0,31	0,40
geelpootmeeuw	2	1	2	1	-	-	-	2	3	1	-	-
grote mantelmeeuw	-	2	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-
dwergstern	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	0	-
visdief	94	81	119	76	129	93	0,02	0,06	0,22	0,03	0,14	?

Aanbevelingen Ventjagersplaten

- Jaarlijks maaien en verwijderen houtige vegetatie.
- Rattenbeheer heeft jarenlang gezorgd voor goede broedsuccessen en verdient blijvende aandacht en inzet.
- Grootschalige beheeringrepen, zoals het eens in de zoveel jaar verlagen van eilanden, zorgen voor goede reset van eilanden en nieuwe kansen voor kustbroedvogels.
- Handhaving rust belangrijk. Bebording en jachtbetonning uitbreiden om toenemende verstoring door pleziervaart en sportvissers te minimaliseren.

1.34 Biesbosch

1.34.1 Brabantse Biesbosch, Polder Hardenhoek

Gemeente: Altena

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Biesbosch

Door hoge rivierwaterstanden in de jaren '90 van de vorige eeuw is, in het kader van het programma 'Ruimte voor de rivier', besloten om het noordelijk deel van de Biesbosch zijn oude functie als boezem- en overloopgebied terug te geven. De eilandpolders zijn weer terug, afgewisseld met kreken en aangevuld met nieuw doorstroomgebied. Bij hoge waterstanden in de Merwede kan het water via drempels de Noordwaard binnenstromen. De ontpoldering is in 2015 afgerond.

In het westelijk deel van de Noordwaard bevindt zich de ontpolderde oude Polder Hardenhoek, midden in deze polder ligt een groot eiland (bijna 10 hectare). Sinds de aanleg in 2015 broeden er kokmeeuwen, zwartkopmeeuwen (vanaf 2017), visdieven en kluten.

Eiland Hardenhoek, 29 mei 2023 (foto Maarten Sluijter)

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

In 2024 werd het eiland bezocht op 6 mei en 12 juni, op 11 juli is er een telling gedaan vanaf de kant.

*Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels
Brabantse Biesbosch, Polder Hardenhoek in 2024.*

Soort	Broedparen	Broedsucces
kluut	12	0
zwartkopmeeuw	74	0,50
kokmeeuw	2550	0,18
zilvermeeuw	1	?
kleine mantelmeeuw	3	0,33
geelpootmeeuw	1	1
visdief	15	0,47

Kluut

Sinds de aanleg van het eiland vormt zich aan de zuidwestkant een kolonie kluten, maar tot nu toe is het broedsucces elk jaar erg slecht. Dit jaar werden 12 nesten geteld op 6 mei, een afname ten opzichte van vorig jaar (33 nesten). De kolonie is gevoelig voor predatie door rat en/of vos en een hoge waterstand kan de kolonie ook (deels) weg laten spoelen omdat ze aan de rand van het eiland gevestigd zijn. Dit jaar werden er geen vliegvlugge jongen waargenomen. Elders in de Noordwaard werden er wel jongen vliegvlug.

Zwartkopmeeuw

Na de uitbraak van vogelgriep in deze kolonie in 2023 nam het aantal broedparen sterk af van 340 in 2023 naar 74 in 2024. Wellicht zijn veel 'overlevers' niet meer teruggekeerd als broedvogel en hebben een andere kolonie uitgezocht. Het broedsucces was prima met 0,5 jong per paar.

Kokmeeuw

De kolonie kokmeeuwen die zich sinds 2016 op het eiland bevindt is één van de grootste in het Deltagebied. Vanaf 2018 tot 2024 fluctueert het aantal broedparen tussen 1917 en 3291. De grote uitbraak van vogelgriep in 2023 heeft weinig effect op het aantal broedparen, ten opzichte van 2023 is de kolonie licht in aantal toegenomen, op 6 mei werden 2550 nesten geteld. De kolonie concentreert zich op de hogere delen van het eiland en is gelegen temidden van vegetatie die gedomineerd wordt door brandnetel, fluitekruid en engelwortel. Het broedsucces in deze kolonie is al jaren erg hoog vergeleken met andere grote kolonies in het Deltagebied, helaas was dit jaar het eerste magere jaar voor deze kolonie met slechts 460 vliegvlugge jongen wat neerkomt op een broedsucces van 0,18 jong per paar.

Vliegvlugge kokmeeuwen bij het eiland in polder Hardenhoek, 12 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

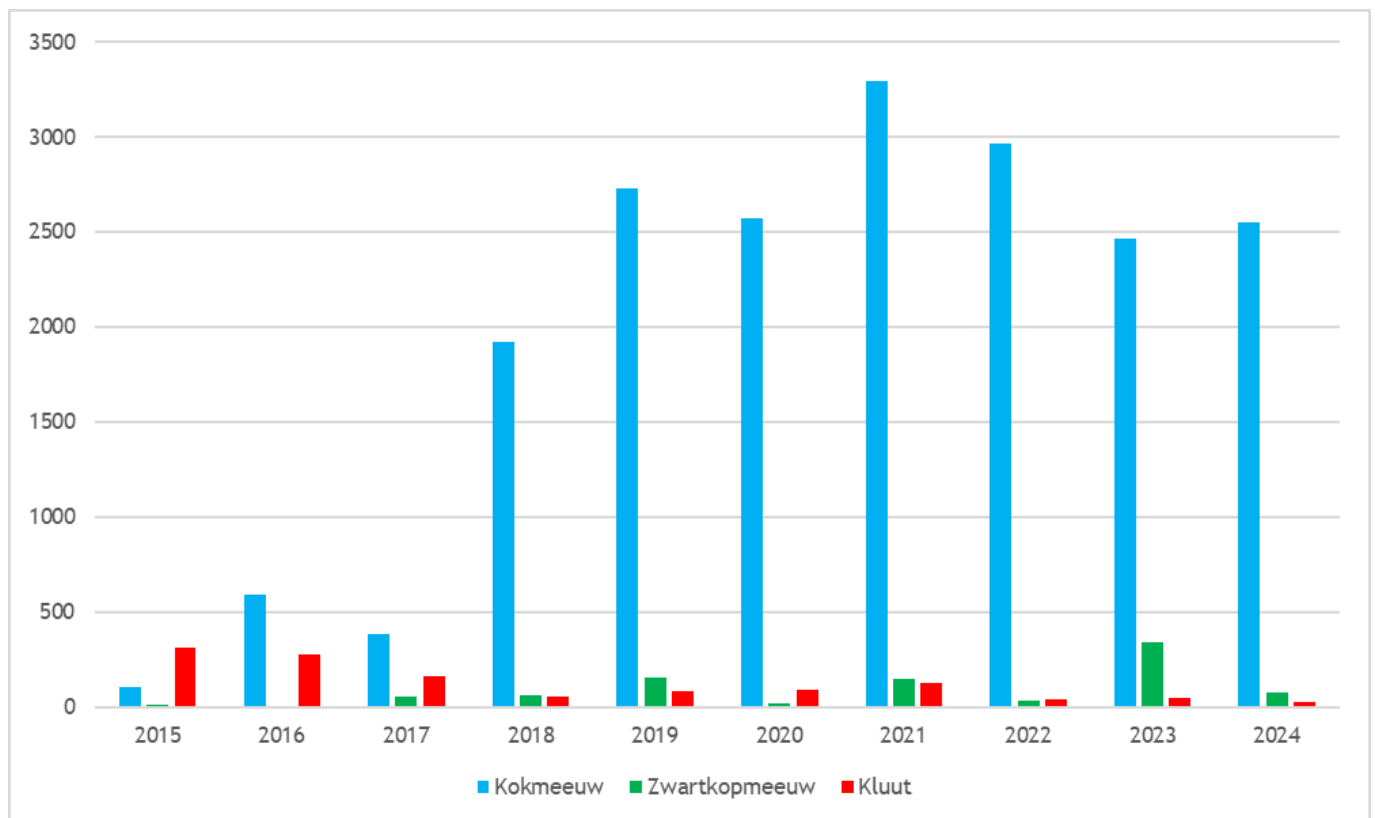
Visdief

Visdieven broeden sinds de aanleg van het eiland op de wat lagere, kale en zandige delen aan de noordkant van het eiland. Dit jaar werden 15 broedparen geteld, het broedsucces was mager met 7 uitgevlogen jongen.

Overige broedvogels

Naast kustbroedvogels broeden in de hogere vegetatie op het eiland ook diverse soorten eenden, ganzen en weidevogels, tijdens de bezoeken aan het eiland werden de volgende aantallen vastgesteld:

- Brandgans 403 nest
- Grote Canadese gans 97 nest
- Grauwe gans 32 nest
- Wilde eend 19 nest
- Krakeend 69 nest
- Soepeend 4 nest
- Kuifeend 4 nest
- Scholekster 7 nest
- Tureluur 2 nest

Figuur 19. Ontwikkeling aantal broedparen kokmeeuw, zwartkopmeeuw en kluut op het eiland Hardenhoek, Brabantse Biesbosch, 2015-2024

Predatie en verstoring

De kustbroedvogels op het eiland hebben de meeste last van predatie door ratten, door het grote reliëf blijven de hoogste delen van het eiland zelfs met extreem hoge waterstanden boven water, ratten die eenmaal het eiland hebben bereikt kunnen hierdoor gemakkelijk overleven. Een andere grondpredator die invloed heeft op het broedsucces is de vos, deze bezoeken het eiland af en toe, getuige een vondst van een dood dier tijdens een bezoek aan het eiland in 2021. Ook grote meeuwen zijn potentiële predatoren voor (kust)broedvogels op het eiland. De laatste jaren bevinden zich 2-5 territoriale paren kleine mantelmeeuw op het eiland, het is niet ondenkbaar dat deze vogels af en toe een jonge kokmeeuw uit de kolonie plukken.

Aanbevelingen Brabantse Biesbosch, Polder Hardenhoek

- Jaarlijks maaien en afvoeren van vegetatie.
- Jaarlijks een deel aan rand van eiland frezen biedt kansen voor visdief en kluut.
- Eiland ligt erg hoog, maaiveldverlaging kan predatie ratten verminderen.

1.35 Krammer-Volkerak

1.35.1 Hellegatsplaten

Gemeente: Goeree-Overflakkee en Hoekse waard

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Krammer-Volkerak

De Hellegatsplaten liggen aan de noordoostzijde van het Krammer-Volkerak, de Hellegatsdam begrenst het gebied van de aangrenzende Ventjagersplaten in het Haringvliet. Het gebied is door de jaren heen begroeid geraakt met oobos en duindoornstruwelen. Kustbroedvogels als kluut, kleine plevier en kokmeeuw broedden op enkele laaggelegen slikranden en Ooltgensplaateland. De grote gemengde kolonie kokmeeuwen en zwartkopmeeuwen nam enorm af en van 2018 tot 2020 bleef het broedeiland zelfs geheel leeg.

Het gebied wordt begraasd door heckrunderen en fjordenpaarden. Daarnaast hebben de vele aanwezige brandganzen en grauwe ganzen veel invloed op de vegetatieontwikkeling van de open vlaktes. Het open water is zeer vogelrijk, met onder andere honderden bergeenden, kuifeenden, meerkoeten en krakeenden.

In de winter van 2018/2019 werd met geld vanuit het Droomfonds de Vogelboulevard Hellegatsplaten-Ventjagersplaten gerealiseerd. De bestaande hutten en paden werden gerenoveerd en een nieuwe hut genaamd de 'Lepelaar' werd aangelegd. Naast de hutten 'de Zwartkopmeeuw' en 'de Kluut' staat nabij Ooltgensplaat ook nog een uitkijktoren in het gebied.

De laatste jaren zijn delen van de Hellegatsplaten gemaaid, geplagd en is struweel verwijderd.

Kokmeeuwkolonie op de strekdam bij de Hellegatsplaten, 29 mei 2024 (foto Maarten Sluiter)

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Hellegatsplaten, Krammer-Volkerak in 2024

Soort	Broedparen	Broedsucces
kluut	63	0,08
kleine plevier	2	1,60
zwartkopmeeuw	4	?
kokmeeuw	506	0,18

Kluut

Een vrij groot aantal kluten kwam tot broeden verspreid over de Hellegatsplaten. Het broedsucces was helaas laag, slechts vijf kuikens werden vliegvlug. De reden voor het magere broedsucces is niet bekend.

Kokmeeuw

Voor het eerst in lange tijd vestigden grote aantallen (506 nesten) kokmeeuwen op de Hellegatsplaten. Vrijwel alle nesten lagen op de stenen vooroever. Het broedsucces was met 0,18 jong/paar ruim onder het deltagemiddelde.

Kokmeeuwkolonie op de strekdam bij de Hellegatsplaten, 29 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Drukfactoren

Op de Hellegatsplaten broeden jaarlijks buizerd, havik en sperwer. In 2019 vestigde een paar zeearenden zich in het gebied. Ook predatoren als verwilderde katten, slechtvalk, bruine kiekendief en grote en kleine mantelmeeuwen foerageren dagelijks in het gebied. In de winter van 2021 werden twee vossen waargenomen. Het is onduidelijk of er nog vossen in het gebied voorkomen, gedocumenteerde waarnemingen ontbreken van het afgelopen jaar.

Aanbevelingen Hellegatsplaten

- Ooltgensplaateland jaarlijks maaien. Door herinrichting van het eiland kunnen de kansen voor kustbroedvogels worden vergroot. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de huidige hoge ligging en eenvoudige bereikbaarheid voor predatoren vanaf het vaste land. De geul is ondiep en redelijk smal.
- Komst van de vos verdient aandacht voor toekomst van kustbroedvogels op Goeree-Overflakkee. Maatregelen om dispersie uit al bezette gebieden buiten Goeree-Overflakkee te voorkomen kunnen het verdwijnen van kwetsbare kolonies kustbroedvogels op het vasteland tegengaan

1.35.2 Krammersche Slikken

Gemeente: Goeree-Overflakkee

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Krammer-Volkerak

In 1987 permanent drooggevalen slikgebied, waar veel van de oude landschapskenmerken behouden zijn gebleven. Alleen op de hoger gelegen gorzen heeft zich lokaal houtige vegetatie ontwikkeld. Het overige gebied bestaat uit een lage, grazige vegetatie; op de langzaam ontziltende delen bevinden zich restanten van zilte vegetaties. Na regenval blijft het water lang staan op het slik. Het gebied wordt in de zomer begraasd door runderen en sinds het najaar van 2019 ook jaarrond door paarden.

Het gebied is belangrijk voor kustbroedvogels met een grote diversiteit aan soorten. De met kruiden en russen begroeide buitenrand van de slikvlakte is grotendeels gekoloniseerd door kleine mantelmeeuwen en zilverbmeeuwen. Op een klein schelpeneilandje voor de oever broeden de laatste jaren visdieven en kluten. Twee andere schelpeneilandjes zijn door erosie verdwenen. In het oostelijke deel bevindt zich al jaren een kleine kolonie kokmeeuwen en kluten, in en nabij 'de bak' (een door damwanden omringd stuk van 350 meter oever). Onregelmatig broeden in het gebied ook dwergsterns. Soorten als bontbekplevier en strandplevier zijn al jaren afwezig als broedvogel. Op de vlakte bevindt zich een verspreide kolonie met stormmeeuwen, die aan de rand van de gemengde kolonie kleine mantelmeeuw en zilverbmeeuw broeden. Het gebied is zeer rijk aan watervogels. Tussen de eilanden ruilen duizenden kuifeenden, krakeenden, wilde eenden en knobbelzwanen. Ook slobbeend, wintertaling, pijlstaart en tafeleend komt hier in belangrijke aantallen voor om te ruilen. Op de inmiddels met bomen en struiken begroeide eilanden bevinden zich kolonies met aalscholvers, blauwe reigers, kleine en grote zilverreigers.

In 2022 heeft Staatsbosbeheer het begrazingsgebied opgesplitst om vertrapping van nesten door de aanwezige grazers te voorkomen.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Krammersche Slikken in 2024

Soort	Broedparen	Broedsucces
kluut	61	0,07
kleine plevier	2	1,50
kokmeeuw	11	0,27
stormmeeuw	68	0,13
kleine mantelmeeuw	584	?
zilvermeeuw	201	?
visdief	21	?

Kluut

Kluten broeden jaarlijks op een klein schelpeneilandje gelegen ten zuiden van het centrale deel van de Krammersche Slikken en in 'de bak' aan de oostzijde van de Krammersche Slikken. Het is een aantrekkelijk habitat voor kluten maar het broedsucces is er meestal erg laag door predatie of overspoeling.

Stormmeeuw

Een recordaantal van 68 paar stormmeeuwen kwam in 2024 tot broeden, net als bij veel andere soorten was het broedsucces aan de lage kant, vermoedelijk door predatie.

Kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw

Het aantal broedparen van de beide grote meeuwen was hoger dan in de voorgaande jaren. Het broedsucces is onbekend omdat het gebied laat in het seizoen niet meer is bezocht.

Drukfactoren

Wanneer er een voedselschaarste onder grote meeuwen optreedt (bijvoorbeeld door aanhoudende droogte) vindt er verhoogde predatie van nesten en jongen van visdief, kluut en kokmeeuw plaats. Onderlinge predatie van kleine mantelmeeuwen is ook waargenomen.

Hoewel het op de Krammersche Slikken nog ontbreekt aan gedocumenteerde waarnemingen lijkt de vos steeds vaker te worden waargenomen op Goeree-Overflakkee. In elk geval in 2022 maar wellicht ook in 2024 waren er aanwijzingen dat er veel predatie was onder grote meeuwen door een forse predator, waarschijnlijk vos.

Aanbevelingen Krammersche Slikken

- De vlakte alleen gefaseerd in delen maaien en afvoeren. Niet jaarlijks de gehele vlakte ten behoeve van weidevogels.
- Ondanks het succes van zonering van begrazing is de graasdruk de laatste jaren erg hoog door jaarrondbegrazing met paarden en toenemende aantallen jaarrond aanwezige ganzen. Dit zorgt voor minder dekking, waardoor de predatie toeneemt, en broedgelegenheid voor weidevogels afneemt.
- Aanleggen ponton of eilandjes aan de oostzijde van het gebied bieden kansen voor kustbroedvogels als visdief.
- Komst van de vos verdient aandacht en inhoudelijke discussie voor toekomst van kustbroedvogels op Goeree-Overflakkee. Uitrasteren is mogelijk een optie.
- Verwilderde katten vormen een toenemend probleem voor groundbroeders op de Krammersche Slikken.

1.35.3 Eilanden Philipsdam, Plaat van de Vliet, Slikken van de Heen West

Gemeente: Tholen en Schouwen-Duiveland

Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap

Natura2000: Krammer-Volkerak

Het gebied langs de Philipsdam bestaat uit voormalige slikken en aangelegde eilandjes. Door de vegetatiesuccessie zijn de meeste eilanden niet meer geschikt voor kustbroedvogels. De delen gelegen op het vaste land zijn ongeschikt door de aanwezigheid van predatoren zoals de vos.

Op het Slaakeiland wordt elke winter de vegetatie van vooral ruigtekruiden en opschietende boomvormers grotendeels gemaaid. De laatste jaren ontwikkelt zich steeds sterkere opslag van boompjes. Aan de noordkant van het eiland, waar de opslag aan de randen gespaard is gebleven, heeft het landschap daardoor een wat besloten indruk. Jaarlijks broeden op het eiland kleine mantelmeeuwen en zilvermeeuwen in een gemengde kolonie met lepelaars, daartussen ook veel eenden en ganzen.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Eilanden Philipsdam, Plaat van de Vliet en het vasteland van de Slikken van de Heen West, Krammer-Volkerak.

	Broedparen				Broedsucces
	2021	2022	2023	2024	2024
lepelaar	143	111	94	?	?
kleine plevier	-	1	-	1	-
visdief	-	1	-	-	-
kokmeeuw	-	5	-	-	-
kleine mantelmeeuw	146	121	76	128	0,47
grote mantelmeeuw	-	1	-	-	-
zilvermeeuw	162	137	43	59	0,34

Kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw

De zilvermeeuw broedt sinds 1994 op het Slaakeiland, de kleine mantelmeeuw jaarlijks sinds 2005. Beide soorten bereikten een maximum in de jaren 2012-2015, van respectievelijk 300 en 250 paar en namen daarna af. Na enkele jaren van stabilisatie iets boven de 100 paar zijn beide soorten sterk afgenomen.

Drukfactoren

De oevers van het Krammer-Volkerak zijn ongeschikt geraakt voor kustbroedvogels door de toegenomen aanwezigheid van grondpredatoren als vossen en marterachtigen. Op de eilanden is door de vegetatiesuccessie nauwelijks nog ruimte, alleen het maaibeheer op het Slaakeiland biedt nog kansen.

Aanbeveling Eilanden Philipsdam, Plaat van de Vliet en Slikken van de Heen west vasteland

- Slaakeiland jaarlijks maaien en houtige vegetatie geheel verwijderen. De indruk bestaat dat de opschietende bomen het landschap te besloten maakt voor de meeuwen, een grondiger aanpak zou gunstig zijn.

1.35.4 Visdiefeiland Slikken van de Heen (Philipsdam Zuid)

Gemeente: Tholen

Beheerder: het Zeeuwse Landschap

Natura2000: Krammer-Volkerak

In de winter van 2019/2020 is in opdracht van Stichting het Zeeuwse Landschap een drijvend eiland voor visdieven aangelegd voor de Philipsdam. In het verleden zijn er diverse succesvolle visdiefkolonies geweest in het Krammer-Volkerak, maar deze zijn alle ongeschikt geraakt door vegetatiesuccessie. In 2023 werden in mei vanaf de Philipsdam 2 nesten zwartkopmeeuw, 23 nesten kokmeeuw en 14 nesten visdief geteld. Er bleek veel vegetatie op het eilandje te staan. Dit bemoeilijkte niet alleen de telling, maar de indruk bestond ook dat daardoor slechts een beperkt deel van het eiland nog geschikt was als broedlocatie voor visdieven.

Er werden in juni ongeveer 18 vliegvlugge jonge kokmeeuwen gezien. Het is niet bekend of er visdieven vliegvlug zijn geworden

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels

Visdiefeiland Slikken van de Heen.

	Broedparen				Broedsucces			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
zwartkopmeeuw	0	0	2	0	-	0,3	?	
kokmeeuw	0	7	23	40	-	0,3	?	0,45
visdief	20	18	14	5	0,35	0,55	1,4	?

Aanbevelingen Visdiefeiland Slikken van de Heen

Aanbevolen wordt om het eiland in het vroege voorjaar zo kaal mogelijk te maken en het riet met wortel en al te verwijderen, zodat het zijn functie als broedgebied voor visdieven en kokmeeuwen behoudt.

1.36 Grevelingen

Op 29 en 30 mei was het waterpeil in de Grevelingen erg hoog voor de tijd van het jaar: rond de -10cm NAP; normaliter varieert het peil in het broedseizoen van -25 tot -15cm NAP. De peilverhoging was het gevolg van lokaal hevige regenval, gecombineerd met een verhoogde afvoer van polderwater. Door deze peilverhoging liepen drooggevallen slikken onder die normaal in het broedseizoen droog blijven. Juist op deze 's zomers droogvallende delen broeden veel kustbroedvogels, vooral kluten, plevieren en sterns.

1.36.1 Markenje

Gemeente: Goeree-Overflakkee

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura 2000: Grevelingen

Markenje is één van de permanent drooggevallen platen in de Grevelingen. Het eiland wordt beschermd tegen afslag door een dubbele oeververdediging ten zuidwesten van de plaat. Ondanks deze bescherming verdween tot en met het broedseizoen van 2018 een deel van het broedgebied onder invloed van golfslag in het Grevelingen. Door afslag zijn zowel de zuidhaak als de noordhaak door (ondiep) water gescheiden van het hoofdeiland. In de winter van 2018/2019 is het eiland aan de west- en zuidzijde, door opspuiten van sediment versterkt en is er een nieuw eiland opgespoten in de baai ten noordoosten van de plaat. Het middendeel van de "oude" plaat is begroeid; dankzij een zoetwaterbel in de bodem groeien er soorten als riet en brandnetel. Deze begroeiing wordt jaarlijks gemaaid waardoor ook dit deel bij het begin van het broedseizoen vrij kaal is, en kokmeeuwen zich hier willen vestigen. De oostrand van het gebied is kaler en hier komt nog typische zilte vegetatie met zeekraal en lamsoor voor. De plaat heeft twee haakvormige uiteinden, één aan de oostzijde en één aan de noordzijde. Op deze beide 'haken' zijn afgelopen jaren door de beheerder schelpen aangebracht ten behoeve van kustbroedvogels. Sterns en plevieren profiteren hiervan en vinden hier volop nestgelegenheid. Door de relatief lage ligging zijn deze haken echter gevoelig voor overspoeling en afslag.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong/paar) van kustbroedvogels op Markenje in 2024.

	Broedparen					Broedsucces				
	2019	2021	2022	2023	2024	2019	2021	2022	2023	2024
kluit	55	83	36	18	22	0,10	0	0,10	0	0
kleine plevier	0	3	1	0	1	-	?	?	-	0
bontbekplevier	1	4	3	5	2	?	?	?	?	0
strandplevier	9	13	5	3	2	0,56	0,1	0,6	0	0
kokmeeuw	750	922	1118	1221	937	0,04	0,6	0,35	0,43	0,30
zwartkopmeeuw	18	409	92	748	1135	0	0,6	0,15	0,66	0,35
stormmeeuw	6	31	28	15	22	0,30	0,33	0,11	1,07	?
grote mantelmeeuw	0	0	2	2	2	-	0	1	?	1
kleine mantelmeeuw	3	9	16	2	22	0,33	0	0	2,5	0,32
zilvermeeuw	19	45	63	5	36	0	0,13	0,1	3,80	1,06
grote stern	0	0	1	0	0	-	-	0	-	
visdief	286	245	452	395	489	0,25	0,20	0,61	0,26	0,37
noordse stern	2	5	2	1	3	1	0	0,5	0	?
dwergstern	135	48	59	30	2	0,18	0	0,25	0,90	0

Strandplevier

Het aantal broedende strandplevieren op Markenje is de laatste jaren in aantal afgenomen. In 2024 werden slechts twee paar waargenomen. Voor zover bekend zijn er geen kuikens uitgevlogen

Zwartkopmeeuw

In 2024 werd een nieuw record aan Zwartkopmeeuwnesten geteld op Markenje: 1135 nesten. De kolonie was gevestigd in het centrale hogere deel. In de hoge vegetatie was het lastig om een duidelijk beeld van het aantal jongen te krijgen. In elk geval werden veel kuikens het slachtoffer van ratten. Naar schatting vlogen er 400 jonge vogels uit.

Kokmeeuw

Ten opzichte van vorig jaar was er een forse afname van bijna 300 paar, de reden voor deze afname is niet bekend. Het broedsucces was met 0,3 jong/paar vrij mager. De soort had in de jongenfase veel te lijden onder massale rattenpredatie in de hoge vegetatie.

Visdief

Voor de visdief is Markenje qua grootte de tweede kolonie in het Deltagebied. In 2024 werden 489 nesten geteld. Een opvallend hoog aantal aangezien vogelgriep in de voorbije twee jaar vele tientallen volwassen visdieven doodde. Het broedsucces was matig met 180 uitgevlogen kuikens (0,37 jong/paar). Predatie door grote meeuwen is bij deze soort het grootste probleem.

Drukfactoren

Belangrijke drukfactoren op Markenje zijn predatie door ratten en door grote meeuwen. Bij harde wind uit het zuidwesten kunnen laaggelegen delen overspoelen.

In de winter 2023/2024 werd één rat op het eiland aangetroffen. Deze werd verzameld en onderzocht op antistoffen tegen vogelgriep. Ratten zwemmen waarschijnlijk in het voorjaar over van het vasteland en zijn in de winter nauwelijks aanwezig. In een uitgegraven hol van een rat werden ook restanten van steltlopers (goudplevier, bonte strandloper) aangetroffen.

Aanbevelingen

- Jaarlijks maaien en afvoeren vegetatie.
- Rattenpredatie vraagt aandacht.
- Maaiveldverlaging van hoogste en meest verruigde delen om overlevingskansen van ratten te minimaliseren en vegetatiesuccessie te verminderen.
- De jaarlijkse toename van het aantal broedende “grote meeuwen” is op termijn een groot risico voor het broedsucces van plevieren en sterns
- Markenje is eenvoudig bereikbaar voor vossen, die zich inmiddels hebben gevestigd op Goeree. Maatregelen zijn nodig om het eiland ook in de toekomst geschikt te houden voor kustbroedvogels.

1.36.2 Hompelvoet

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Grevelingen

Reeds voor de afsluiting van de Grevelingen was de Hompelvoet al een eiland, weliswaar kleiner dan nu en soms overstroomde het geheel. Ongeveer 300 hectare is sinds 1971 permanent drooggevalen, op de lage delen bevinden zich nog zoutvegetaties. De hoger gelegen delen bestaan uit begraasd grasland met bijzondere vegetaties, uitgestrekte struwelen en jong opgaand bos. Aan de westzijde is een klein afgesplitst eiland van ongeveer 0,5 hectare. Het grootste deel van de oevers is beschermd met een vooroever van stortsteen, behalve aan de noordoostkant, waar de oever zeer flauw afloopt.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en gemiddeld broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Hompelvoet in 2024.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
bontbekplevier	1	1	1	1
grote mantelmeeuw	6	8	8	1,75
kleine mantelmeeuw	109	108	276	0,2
zilvermeeuw	276	384	308	0,64
stormmeeuw	15	36	76	0,54
kokmeeuw	9		6	?
visdief	15	15	10	0

Bontbekplevier

Bij de aanlegsteiger is per ongeluk een geschikt biotoop ontstaan. Omdat de grasmat door voertuigen voor het beheer kapot was gereden werden er vervolgens schelpen gestort om het weer berijdbaar te maken. Eind mei alarmeerde er al een paartje, wat een aanwijzing voor een broedgeval was. In juli werd zodanig fanatiek gealarmeerd dat er waarschijnlijk jongen waren die zich verborgen hielden.

Grote Mantelmeeuw

Grote Mantelmeeuwen in de Grevelingen broeden grotendeels op vooroeververdedigingen van stortsteen, bij voorkeur daar waar wat schelpen tegenaan zijn gespoeld. Op de Hompelvoet liggen ook nesten op het westelijke eilandje en op het eiland zelf langs de oevers. Dit jaar werden in juli 14 zo goed als vliegvlugge jongen gezien, een broedsucces vrijwel gelijk aan dat van 2023

Zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw

Het aantal broedparen van zilvermeeuw - en kleine mantelmeeuw nam op de Hompelvoet langzamerhand toe; de aantallen zilvermeeuwen vertoonden dit jaar een kleine terugval, het aantal kleine mantelmeeuwen vertoont dit jaar opeens een grote sprong. Mogelijk dat kleine mantelmeeuwen uit ongeschikt geraakte gebieden hier heen zijn gekomen.

Het broedsucces van beide soorten lag een eind uiteen met 0,2 voor de kleine mantelmeeuw en 0,64 voor de zilvermeeuw.

Met de voortgaande opmars van de vos in het Deltagebied zullen de meeuwen op dit eiland voorlopig nog een veilig toevluchtsoord hebben.

1.36.3 Dwars in den Weg

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Grevelingen

Sinds 1971 permanent drooggevalle eiland van 80 hectare met aan de randen zoutvegetaties. Het grootste deel bestaat uit grasland dat wordt begraasd met een kudde fjordenpaarden om verruiging tegen te gaan. Een klein deel van het oppervlak aan de oost- en westpunt wordt ingenomen door bosschages van vooral wilg en vlier. Kleine plukken riet aan de westkant bieden ruimte aan een kolonietje lepelaars. De oevers worden volledig beschermd met een vooroever van stortsteen, aan de westkant is binnen de oeververdediging een grote ondiepte.

Jonge grote mantelmeeuwen, Dwars in den Weg, 10 juli 2024 (foto Maarten Sluiter)

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en gemiddeld broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Dwars in den Weg in 2024.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
lepelaar	8	6	9	0,67
grote mantelmeeuw	6	4	5	>0,6
kleine mantelmeeuw	577	295	151	0,28
zilvermeeuw	679	740	484	0,5
stormmeeuw	11	27	6	1,67

Zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw

Het aantal broedparen van zilver- en kleine mantelmeeuw op Dwars in den Weg was al 20 jaar vrij hoog: tussen de 670 en 1315 paar zilvermeeuwen en 115 en 710 paar kleine mantelmeeuwen. Van beide soorten waren de aantallen dit jaar opmerkelijk laag. Ook stormmeeuwen waren schaars en in eerdere jaren aanwezige visdieven ontbraken geheel. Een duidelijke oorzaak daarvoor is niet voorhanden. De verspreiding van de grote meeuwen is de laatste jaren wel zichtbaar veranderd: in plaats van verspreid over het gehele oppervlak ten westen van het raster zitten de broedparen eigenlijk alleen nog aan de west- en noordkant. Het broedsucces van beide soorten was vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Vliegvlugge jonge stormmeeuw, Dwars in den Weg, 10 juli 2024 (foto Maarten Sluiter)

1.36.4 Veermansplaat

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Grevelingen

Sinds 1971 permanent drooggevalle eiland met aan de randen zoutvegetaties. De noordkant is omzoomd door een vooroeververdediging. De andere oevers zijn versterkt met stortsteen. Het bestaat vooral uit begraasd grasland met bijzondere vegetaties, daarnaast uit uitgestrekte struwelen en jong bos. Aan de noordoostkant is een kleiner eiland van enkele hectares, de Kleine Veermansplaat of Kabeljauwplaat, die vrijwel geheel bebost is.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en gemiddeld broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Veermansplaat in 2024.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
bontbekplevier	2	1	2	0
strandplevier	13	4	1	0
kleine plevier	0	0	1	2
grote mantelmeeuw	3	2	3	?
kleine mantelmeeuw	368	373	476	0,41
zilvermeeuw	1196	1375	1170	0,48
stormmeeuw	0	0	5	?
noordse stern	1	1	0	-

Zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw

Het aantal broedparen van zilver- en kleine mantelmeeuw is net als op Dwars in den Weg al 20 jaar vrij stabiel, hoewel sommige jaren uitschieters naar boven of beneden vertoonden. De aantallen van 2024 liggen dicht bij het gemiddelde van deze periode. Het broedsucces van beide soorten was aan de lage kant en ligt net als vorig jaar tussen de 0,4-0,5 jong per paar. Met de opmars van de vos in het Deltagebied kan dit eiland wel eens een belangrijk toevluchtsoord worden.

1.36.5 Kleine Stampersplaat

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Grevelingen

De 'Kleine Stamper' is een sinds 1971 permanent drooggevalen plaatje ten zuidoosten van de Grote Stampersplaat; beide eilanden liggen binnen dezelfde vooroeververdediging. Door afslag is de voormalige plaat uiteengevallen in twee kleinere eilandjes, erosie vindt nog steeds plaats.

In 2006 is het westelijk deel afgeplagd en in 2015/2016 en 2018/2019 zijn op de eilandjes schelpen gestort om het voor kustbroedvogels aantrekkelijker te maken.

Door een zoetwaterbel in de bodem neemt de grazige vegetatie toe. In de loop van de zomer raken de eilandjes grotendeels bedekt met een dichte en manshoge vegetatie van riet en ruigtekruiden.

Er hebben sinds de afsluiting van de Grevelingen de meeste jaren wel kustbroedvogels gebroed.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en gemiddeld broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Kleine Veermansplaat in 2024.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kluut	3	5	0	-
bontbekplevier	3	1	2	0
strandplevier	2	1	0	-
grote mantelmeeuw	4	6	4	0,5
kleine mantelmeeuw	1	13	45	0,67
zilvermeeuw	43	71	164	0,31
stormmeeuw	2	3	3	?

kokmeeuw	5	11	3	?
visdief	96	67	74	0

Zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw

Jarenlang broedden er kleine aantallen zilver- en kleine mantelmeeuwen op de Kleine Stampersplaat, dit jaar is hun aantal flink toegenomen. De meeste broedparen huisden op het oostelijke eilandje, 37 paar kleine mantelmeeuwen en 130 paar zilvermeeuwen. Grote mantelmeeuwen broeden zowel op de eilandjes als op de vooroever. Het broedsucces van de grote meeuwen is matig tot redelijk te noemen.

Visdief

Het broedsucces van de visdieven en ook de kleinere meeuwensoorten was nihil, waarschijnlijk heeft hier predatie door de grote meeuwen plaatsgevonden. De hoge kruidenvegetatie maakt het aantrekkelijker voor de grote meeuwen en verkleint de kans op succesvol broeden voor de kleinere kustbroedvogels. Het is de vraag of maatregelen zoals afplaggen nog tot vertrek van de meeuwen kunnen leiden, eenmaal gevestigd verhuizen ze niet gemakkelijk meer.

1.36.6 Slikken van Flakkee Noord

Gemeente: Goeree-Overflakkee

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Grevelingen

De Slikken van Flakkee Noord is een voormalig slikken- en schorrengebied dat sinds 1971 permanent is drooggevalen. Op de hogere delen is inmiddels een rijk bos en struweel ontstaan, de lagere gelegen delen bestaan uit grasland, slik en zoutvegetatie. Het gebied wordt jaarrond voor een deel begraasd met een kudde schotse hooglanders. In het vroege voorjaar van 2017 werden een vijftal kleine eilandjes opgespoten en met schelpen bedekt. Deze eilandjes zijn zeer aantrekkelijk voor diverse soorten kustbroedvogels zoals strandplevier en dwergstern. Bijna alle kustbroedvogels broedden in 2024 op de eilanden. Op het vasteland van de noordelijke slikken werden vier paar strandplevieren geteld.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Slikken van Flakkee Noord.

	Broedparen					Broedsucces				
	2000-2010	2021	2022	2023	2024	2000-2010	2021	2022	2023	2024
scholekster	-	-	4	4	4	-	-	?	?	?
kluut	52	48	31	37	60	0,4	0	0,13	0	0
kleine plevier	0	0	0	1		-	-	-	0	0
bontbekplevier	0	1	2	2	2	-	?	?	0,50	0
strandplevier	25	29	20	20	20	0,88	0	>0,1	0,25	0,15
kokmeeuw	12	147	85	110	160	1,0	0,04	0,42	?	0,19
zwartkopmeeuw	0	0	0	0	28	-	-	-	-	0,29
stormmeeuw	0	0	3	2	3	-	-	0	1	0,66
grote mantelmeeuw	0	0	0	1	1	-	-	-	0	0
kleine Mantelmeeuw	1	1	1	2	0	0	0	0	0	-
zilvermeeuw	0	1	2	6	3	-	0	0	0	0

visdief	163	206	213	142	120	0,8	0,19	0,38	1,16	0,30
noordse Stern	22	26	20	13	17	0,77	0	0,1	0,62	0,1
Dwergstern	93	119	102	60	36	0,32	0,07	0,1	0,92	0

Kluut

De eilanden zijn aantrekkelijk als broedgebied voor kluten maar in de meeste jaren lukt het niet om jongen groot te brengen. Waarschijnlijk is de beschikbaarheid van voedsel voor jonge kluutjes een probleem. In het Grevelingen zijn weinig gebieden waar kluten broedsucces hebben. Het gemiddelde broedsucces van de kluut in het gehele Grevelingen van 2010 tot en met 2022 was 0,10 jong/paar terwijl het langjarig gemiddelde in het Deltagebied op 0,30 jong/paar is. Gelukkig is de Grevelingen geen dramatische sink voor de populatie aangezien het meer een relatief klein deel (5 procent) van de populatie huisvest.

Net uit het ei gekropen kluut, Slikken van Flakkee Noord, 3 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

Strandplevier

Het open karakter met eilandjes en slikvlaktes is een aantrekkelijk biotoop voor de strandplevier. Maar liefst 16 paar kwamen op de eilanden tot broeden en 4 paar op de oever van het vasteland. De nesten liggen vaak op de laagste delen van de eilanden en zijn erg kwetsbaar voor overstroming (bij harde zuidwestenwind). Er vlogen slechts drie kuikens uit in 2024, de meeste nesten verdwenen door overspoeling.

Dwergstern

Door overspoeling (en in mindere mate) predatie kwamen er in 2024 geen jongen groot

Visdief

Het aantal visdieven op de eilanden nam af en in 2024 was ook het broedsucces niet hoog (0,33 jong/paar). Minstens 1/3 van de nesten spoelden weg.

Noordse stern

De Slikken van Flakkee is voor de noordse stern een belangrijk gebied. Op de eilanden kwamen 17 paar tot broeden hetgeen een aanzienlijk deel is van de Deltapopulatie. Matig was het broedsucces, waarschijnlijk kwam er slechts één jong groot.

Jonge noordse stern, Slikken van Flakkee Noord, 3 juni 2024 (foto Maarten Sluiter)

Drukfactoren

Bij slecht weer (vooral harde zuidwestenwind) stuwt het water in het Grevelingen sterk op waardoor laaggelegen nesten (strandplevier, dwergstern, kluut) kunnen wegspoelen. Daarnaast kunnen kuikens onderkoeld raken door overslaande golven. Predatie door meeuwen is een belangrijke factor in dit gebied.

Aanbevelingen

- Jaarlijks vegetatie maaien of verwijderen.
- Eilanden ontoegankelijk maken voor grazers om vertrapping van nesten te voorkomen
- Voorkomen van de vestiging van grote meeuwen is belangrijk voor deze eilanden
- De eilanden zijn kwetsbaar voor predatie door de al in de duinen van Goeree gevestigde vos.

1.36.7 Slikken van Flakkee Midden

Gemeente: Goeree-Overflakkee

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Grevelingen

De Slikken van Flakkee Midden is een voormalig slikken en schorrengebied dat sinds 1971 permanent is drooggevalle. Op de hogere delen is inmiddels een rijk bos en struweel ontstaan, de lager gelegen delen bestaan

uit slik en zoutvegetatie. In 2009-2010 werd een natuurontwikkelingsproject uitgevoerd. Hierbij werd een vrij diepe geul door het vasteland gegraven en daarmee een eiland gecreëerd van c. 90x50 meter groot. Op dit zogenaamde Eiland van André broeden sindsdien flinke aantallen zilvermeeuwen en kleinere aantallen storm- en kleine mantelmeeuwen.

Het aantal grote mantelmeeuwen bleef gelijk maar de overige soorten meeuwen lieten allen een afname zien ten opzichte van 2023. De oorzaak voor deze afname is onduidelijk. Kluten vestigden zich voor het eerst in enkele jaren aan de noordrand van het Eiland van André, het broedsucces was nihil.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Slikken van Flakkee Midden in 2024.

	Broedparen	Broedsucces
kluut	12	0
stormmeeuw	45	0,40
kleine mantelmeeuw	40	0,88
zilvermeeuw	81	1,01
grote mantelmeeuw	2	1

1.36.8 Slikken van Flakkee Zuid

Gemeente: Goeree-Overflakkee

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Grevelingen

De Slikken van Flakkee Zuid is een deel van het voormalig slikken en schorregebied aan de noordzijde van het Grevelingen dat na de afsluiting van het Grevelingen in 1971 permanent is drooggefallen. Anders dan het noordelijke deel van de Slikken van Flakkee is het zuidelijke deel, dankzij een stevig maaibeheer, een vrij open gebied. Ook op de hogere delen staan slechts enkele duindoorncomplexen en bestaat een groot deel van de vegetatie uit kruipwilg. Een bosje met hoge wilgen en populieren staat ter hoogte van de oude vuilstort op de Slikken. De laaggelegen delen van de Slikken die aan het water liggen bestaan uit kaal zand, slik, korte zoutminnende vegetatie en langs sommige delen van de oever uit schelpenbanken. Met name aan de zuidrand van het gebied zijn deze schelpenranden dermate hoog dat ze als broedgebied worden gebruikt, vooral door visdieven en dwergsterns. Het gebied wordt jaarrond begraasd met kuddes heckrunderen (circa 60) en fjordpaarden (circa 100). Daarnaast zijn jaarrond enkele tientallen reeën aanwezig. Ieder jaar worden eveneens tientallen hectares gemaaid, vooral ten behoeve van broedende weidevogels.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Slikken van Flakkee Zuid, in 2024.

	Broedparen					Broedsucces				
	2019	2021	2022	2023	2024	2019	2021	2022	2023	2024
kluut	1	6	15	3	44	0	?	0	?	?
bontbekplevier	3	2	1	1	0	0,67	?	?	?	-
strandplevier	4	8	2	3	4	0,75	0	1	?	0

kokmeeuw	2	0	0	0	8	?	-	-	-	?
stormmeeuw	86	126	151	213	183	?	0,73	0,28	0,29	1,50
grote mantelmeeuw	2	3	3	1	3	?	1,33	1	?	2,63
kleine mantelmeeuw	17	38	47	38	28	?	0,29	0,59	0,89	0,79
zilvermeeuw	49	50	58	80	84	?	0,32	0,40	1,20	0,75
visdief	108	27	39	3	55	0,06	?	?	?	?
noordse stern	11	6	5	6	4	0,45	?	0	?	?
dwergstern	14	6	8	9	4	0	?	0	?	0

Strandplevier

In 2023 kwamen vier paren tot broeden op de zuidelijke Slikken van Flakkee, twee paar op de zuidelijke schelpenbank en twee paar op de groeiende schelpenrand ten noorden van het zuidelijke hek. De toename van broedende meeuwen en de grotere verspreiding van deze meeuwen in het gebied zijn belangrijke drukfactoren voor deze soort.

Stormmeeuw

Voor stormmeeuwen zijn de zuidelijke Slikken van Flakkee één van de belangrijkste gebieden in de delta. Stormmeeuwen broeden hier in losse clusters bij voorkeur op enige afstand van zilver-, en kleine mantelmeeuwen. Het aantal van 183 broedparen in een drietal grote clusters is een kleine afname ten opzichte van 2023. De meeste paren broedden zoals gebruikelijk op de vlakte tussen de Tweede en Derde Baai. Het broedsucces was goed in 2023, er werden op 10 juli tenminste 275 vliegvlugge jongen geteld. Door de uitgestrektheid van het gebied en het grote loopvermogen van stormmeeuwen is dit waarschijnlijk een ondertelling.

Noordse stern

De Slikken van Flakkee-zuid is één van de vaste broedplaatsen van de noordse stern. De nesten liggen meestal verspreid over de grote vlakte tussen de tweede en derde baai vaak in de nabijheid van stormmeeuwen. Hoewel vroeg in het broedseizoen enkele adulten aanwezig waren kon broeden op deze locatie niet worden vastgesteld. Op 12 juni bleken 4 paren zich op de meest zuidelijke schelpenbank gevestigd te hebben. Het broedsucces van deze paren is onbekend.

Drukfactoren

De vrij sterke toename van het aantal broedende grote meeuwen en de predatie die dat met zich meebrengt is een sterke drukfactor. Daarnaast zijn overspoeling van nesten en vertrapping door vee de belangrijkste oorzaken van mislukken. De vestiging van vossen op Goeree-Overflakkee zal de komende jaren zeker invloed hebben op grondbroedende soorten in dit gebied.

1.36.9 Slikken van Battenoord

Gemeente: Goeree-Overflakkee

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Grevelingen

De Slikken van Battenoord zijn sinds 1971 permanent drooggefallen en bestaan uit slik met op de lage delen zoutvegetaties en een schelpenbank langs de oever. De schelpenrand van het westelijke deel wordt regelmatig door Staatsbosbeheer ontdaan van vegetatie waardoor deze in de meeste jaren geschikt blijft als broedgebied. De verstoring in het westelijke deel is de voorbije jaren duidelijk afgenomen. Het oostelijke deel is sinds begin 2019 door middel van bebording en rasters afgesloten.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

De meeste kustbroedvogels kwamen tot broeden op het westelijke deel. Tijdens de bezoeken in mei en juni waren zowel in het oostelijk als het westelijke deel broedvogels aanwezig, de vogels in het oostelijke deel waren duidelijk meer succesvol dan die aan de westzijde waar slechts enkele kluten uitvlogen.

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Slikken van Battenoord in 2024.

	Broedparen		Broedsucces	
	west	oost	west	oost
kluut	30	6	0,10	0,67
bontbekplevier	2	2	0	1
dwergstern	15	17	0	0,53
visdief	5	1	0	1
noordse stern	0	1	-	?
kokmeeuw	9	0	?	-
zilvermeeuw	0	1	-	?

Kluut

De kluten broeden dit jaar in beide delen van het gebied. Tijdens bezoeken in de mei en juni werden tot 14 paren met kleine pullen gezien terwijl andere paren nog op nesten met eieren zaten. In het westelijke deel vlogen ten hoogste drie juvenielen uit, in het oostelijke deel vier. Zoals in nagenoeg alle andere broedgebieden zal het matige weer in het broedseizoen van 2024 hier debet aan zijn.

Bontbekplevier

Op Battenoord waren vier paren aanwezig, uiteindelijk vestigden twee paar in het oostelijk deel waar in totaal twee jongen vliegvlug werden. De legsels van beide paren die op het westelijke deel broedde mislukten in de eifase.

Dwergstern

In totaal 32 paar deden in 2024 in beide delen van het gebied broedpogingen, in het oostelijke deel 17 paren, in het westelijk deel 15. De paren in het westelijk deel brachten geen jongen voort, in het oostelijke deel werden op 4 juli acht (bijna) vliegvlugge jongen geteld terwijl nog eens acht paren nesten met eieren hadden. Het lot van deze nesten is onbekend maar zijn waarschijnlijk mislukt. Het broedsucces voor het oostelijke deel is bepaald op 0,53 jong/paar.

Jonge bontbekplevier in nest, Battenoord, 30 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Aanbevelingen Battenoord

- Jaarlijks vegetatie verwijderen van de schelpenrand in het westelijk deel.
- Verlagen van de dijk aan de oostzijde van het havenkanaal en het verwijderen van bosschages op dat deel van de dijk vergroot het overzicht voor kustbroedvogels en vermindert predatie.
- Afsluiting van het oostelijke deel voor recreatie heeft een positief effect op vogels, betere bebording (en handhaving) blijft ook in het westelijke deel noodzakelijk. In het oostelijke deel is regelmatig verstoring door (kite)surfers en recreanten (met honden) die vanaf recreatiestrand het gebied betreden.
- Het gebied is kwetsbaar voor predatie door vossen.

1.36.10 Slik voor Dijkwater

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Grevelingen

Het Slik voor Dijkwater is in 1971 drooggevalen slik bestaande uit spaarzame zoutvegetaties en slik, aan de noordzijde is het gebied omzoomd door een rand van aangespoelde schelpen. Op deze schelpenrand komt in de loop van de zomer in toenemende mate vegetatie tot ontwikkeling. Aan de westzijde is de schelpenrand in de voorbije jaren smaller geworden terwijl deze aan de oostzijde in hoogte en omvang toenam. In de winter van 2018-2019 zijn werkzaamheden uitgevoerd om het gebied aantrekkelijk te houden voor kustbroedvogels. Zo zijn

alle bomen en struiken van de buitenzijde van de dijk verwijderd en werd de toplaag van de meer begroeide delen afgeschaapt. Deze ingreep in het gebied zorgt ervoor het gebied sinds 2023 weer geschikt is voor diverse soorten kustbroedvogels. Door de grote hoeveelheid neerslag waren er in mei en juni veel plassen op het slik waardoor het oppervlak aan geschikt broedgebied met name voor plevieren kleiner was dan in 2023. Het gebrek aan broedsucces bij alle soorten is een punt van zorg.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op het Slik voor Dijkwater in 2024.

	broedparen	broedsucces
kluut	12	0,08
kleine plevier	1	?
bontbekplevier	1	0
strandplevier	1	0

Kluut

De twaalf broedpaar kluut waren een sterke groei vergeleken met de voorbije jaren, door de hoeveelheid regen en lage temperaturen was het voor de jongen bijzonder moeilijk om aan voedsel te komen. Er vloog slechts één jong uit.

Bontbekplevier

Een paar bontbekplevieren waren het gehele broedseizoen aanwezig maar wisten geen jongen groot te brengen. De nesten (tenminste één herstellegsel) verdwenen door onbekende oorzaak al in de eifase.

Strandplevier

In mei werd een man strandplevier op nest gezien maar deze was eind mei verdwenen. Hierna werden geen strandplevieren meer in het gebied gezien.

Aanbevelingen Slik voor Dijkwater

- Riet langs de dijk terugdringen door maaien of drukbegrazing met schapen/geiten kort na het broedseizoen.
- Het ondiepe water langs de zuidoever van de Grevelingen is een prima plek om een aantal broedeilanden te creëren.
- Verwijderen van vegetatie op de schelpenrand.

1.36.11 Slikken van Bommenede

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Grevelingen

De Slikken van Bommenede zijn sinds 1971 permanent drooggevalen en bestaan uit slik met op de lage delen zoutvegetaties. Vooral langs de randen aan de landzijde bestaat de vegetatie uit rietvelden en bosschages met onder andere wilg, duindoorn en meidoorn. Op het grote, westelijke, eiland zijn in de loop der jaren enkele malen schelpen gestort om het aantrekkelijk te maken voor kustbroedvogels. In de winter van 2011/2012 zijn een aantal

bosschages nabij het water verwijderd en afgelopen jaren is ook uitbreidend struikgewas op het midden van de Slikken van Bommenede verwijderd.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en gemiddeld broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Slikken van Bommenede.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kluut	7	12	15	0,2
bontbekplevier	2	1	2	0
kleine plevier	0	0	1	?
strandplevier	2	2	0	nvt
grote mantelmeeuw	2	1	2	1
zilvermeeuw	1	2	3	0
stormmeeuw	3	9	10	?
kokmeeuw	15	0	0	nvt
visdief	22	37	25	0
noordse stern	2	0	4	0
dwergstern	11	0	13	0

Kluut

Begin mei waren er slechts enkele klutenparen aanwezig; later in het seizoen vestigden zich meer broedparen. Begin juni werden maximaal 15 nesten geteld. Er werden geen vliegvlugge jongen gezien. Een aantal nesten ging verloren bij hevige regenval eind mei, waarschijnlijk was er ook sprake van predatie.

Bontbekplevier

De Slikken van Bommenede biedt meestal plek voor twee paren bontbekplevieren, zo ook dit jaar. Op het eiland bevindt zich elk jaar wel een nest, een tweede paar zit afwisselend op het eiland of op de vastewal. Er werden geen jongen gezien.

Visdief

In 2023 was er een goed broedsucces op het grote eiland van de Slikken van Bommenede. Helaas kreeg dat dit jaar geen vervolg. Eind mei werden maximaal 25 nesten geteld. Op de 29^e echter bleken een deel van de nesten in plassen regenwater te liggen. Daarna heeft waarschijnlijk predatie plaatsgevonden want er werden geen jongen gezien.

Noordse Stern

Op de min of meer vaste plek op het grote eiland broedden zeker twee paar noordse sterns. Nog eens twee paren werden daar baltzend gezien, onduidelijk is of deze er ook werkelijk gebroed hebben. Net als van de visdief werden er geen jongen gezien.

Dwergstern

Net als bij de visdief werd het goede broedsucces van 2023 dit jaar opgevolgd door een slecht jaar. Er vlogen geen jongen uit in 2024.

Drukfactoren

Nest als voorgaande jaren werden hier in het broedseizoen havik, buizerd en torenvalk gezien en broedden bruine kiekendieven in het gebied. Vestiging van de vos rond de Grevelingen kan binnen enkele jaren een feit zijn en de kustbroedvogels op de Slikken van Bommenede zouden dan in de gevarezone liggen.

Het totaal aantal kustbroedvogels op de Slikken van Bommenede was jarenlang nogal laag, rond de 50 paar, na hogere aantallen van 100 tot 280 in de periode 2004-2016. Er is de laatste twee jaar sprake van een licht herstel naar rond de 75 paren. Het goede broedsucces van met name de sterns in 2023 kreeg dit jaar helaas geen vervolg, maar het gebied heeft er blijkbaar wel de potentie voor.

Aanbevelingen Slikken van Bommenede

- Jaarlijks maaien en afvoeren vegetatie. Opkomende pollen biezten op het vooral grote eiland zouden verwijderd kunnen worden, zilvermeeuwen hebben de neiging hun nest daarin te maken.
- Het vee van het eiland weren door bijvoorbeeld de geul uit te diepen of in het broedseizoen een tijdelijk raster te plaatsen.
- Eens in de paar jaar aanbrengen schelpen op het eiland kan zorgen voor nieuwe impuls voor kustbroedvogels.

1.37 Oosterschelde

1.37.1 Werkeilanden Neeltje Jans en Roggenplaat

Gemeente: Veere

Beheerder: Rijkswaterstaat Zee en Delta, Natuurmonumenten, Stichting Het Zeeuwse Landschap

Natura2000: het open water maakt deel uit van N2000-gebieden Oosterschelde en Voordelta. De voormalige werkeilanden vallen buiten de begrenzing van Natura2000.

De Oosterscheldekering bestaat uit een tweetal eilanden die door pijlerdammen met elkaar en met het vasteland van Schouwen-Duiveland en Noord-Beveland verbonden zijn. Door de ligging en toegankelijkheid is het één van de drukstbezochte kustgedeelten van het Deltagebied. Een groot deel van het gebied is voor fietsers en wandelaars vrij toegankelijk. Een aantal gebieden is permanent afgesloten voor publiek: het westelijk duingebied, delen van het oostelijk duingebied, de oostzijde van werkeiland Roggenplaat, de zuidelijke dam van de Mattenhaven, het strandje bij het Topshuis, de vlakte van Noordland en vrijwel de gehele bouwdokken (sinds maart 2021). In bijna al deze gebieden vindt verstoring plaats, met name langs de randen en door toedoen van onderhoud aan windturbines in het gebied.

De twee visdiefvlotten in de Inlaag, 31 mei 2024 (foto Maarten Sluiter)

Werkeiland Roggenplaat

Het werkeiland wordt doorsneden door de N59 die het gebied verdeelt in een oostelijk en westelijk deel. De zandige bodem is begroeid met grassen en muurpeper. Op het westelijk deel zijn grote duindoornstruwelen opgeschoten en groeit duinriet op de dieper gelegen delen. Op beide delen broeden zilver- kleine mantel- en stormmeeuwen. Aan beide zijden zijn in de jaren negentig op de omringende dijk windmolens geplaatst. In de periode 2011 t/m 2021 stonden er geen windturbines aan de westzijde van het werkeiland. In juli 2021 werden twee 4,3 MW-turbines in het westelijk deel geplaatst. Aan de oostzijde werden in 2011 zes 400 KW-windturbines vervangen door vier 2,3 MW-turbines. De Oosterscheldezijde van het werkeiland wordt door een pier van stortsteen beschermd tegen stroming en golfslag.

Werkeiland Noordland

Gelegen aan de Noordzeezijde van de Oosterscheldekering net ten noorden van de Roompotsluis. Het broedgebied is ongeveer 200 x 300 m (6,8 ha) groot en bestaat uit een vlakte met voornamelijk korte vegetatie van mossen, grassen en duindoorn. Om het gebied geschikt te houden voor kustbroedvogels wordt de vlakte jaarlijks geëgd. In 2021 werd een nieuwe windturbine geplaatst aan de westzijde van het gebied en werden twee kleinere turbines afgebroken. Door het iets meer naar het oosten verplaatsen van de nieuwe windturbine ontstond er in 2022 opnieuw geschikt habitat voor dwergsterns en plevieren.

Jonge stormmeeuw in kolonie op Noordland, 17 juli 2024 (foto Maarten Sluijter)

Werkeiland Neeltje Jans, Mattenhaven

De Mattenhaven is gelegen aan de Oosterscheldezijde van de stormvloedkering. Bij springtij kan het strand overspoelen. Het strandje van ongeveer 200 m lengte is voor een groot deel bedekt met schelpen en kiezel en vormt een geschikte broedplaats voor plevieren. Het strandje is in de nazomer van belang voor ruiende

strandplevieren. Om broedvogels en ruiende strandplevieren meer rust te geven is de weg langs de zuidzijde in 2017 afgesloten met een hek, grote stenen blokken en is er een informatiebord geplaatst. Dankzij deze afsluiting vindt er in het zuidelijk deel minder verstoring plaats, maar veel wandelaars, vissers en fietsers negeren toch het verbod en lopen langs het hek naar het strandje.

De noordzijde van de Mattenhaven is voor kustbroedvogels minder interessant. In de periode 2018 - 2021 vond op de noordelijke pier vaak langdurige verstoring plaats door commerciële oesterrapers. Een deel van het strand wordt vanaf 2022 afgezet om meer broedplekken te creëren voor plevieren en om een kolonie oeverzwaluwen te beschermen.

Werkeiland Neeltje Jans, strandje Topshuis

Het strandje is gelegen aan de Noordzeezijde van de kering en kan bij springtij overspoelen. Het strand van ongeveer 500 meter lengte is deels bedekt met schelpen en kiezels en vormt een broedplaats voor scholeksters, bontbekplevieren en dwergsterns. Het strand wordt sinds 2009 gedurende het broedseizoen afgesloten. Betreding van het gebied vindt vrij weinig plaats ondanks grote aantallen bezoekers in dit deel van het eiland.

Werkeiland Neeltje Jans, Poolvoet

De duintjes bij Poolvoet herbergen een kleine meeuwenkolonie. In 2021 en 2022 werd een deel van de kolonie broedvrij gehouden vanwege de bouw van een nieuwe windturbine. Ter compensatie werd een gebied van circa 2 ha duindoornstruweel geklepeld aan de westzijde van Poolvoet. De ligging nabij een kruispunt met veel verkeer leidt jaarlijks tot verkeerslachtoffers, met name bij jonge meeuwen. Ondanks de mitigerende maatregelen aan de westkant van de weg is het aantal broedende meeuwen duidelijk afgenomen.

Vogeleiland Neeltje Jans

Ten oosten van werkeiland Neeltje Jans is in 1991 een broedeiland aangelegd. In de eerste jaren na aanleg werd hier door diverse soorten meeuwen en sterns (dwergstern, grote stern) gebroed. In de loop der jaren heeft sterke erosie plaatsgevonden en heeft het eiland zijn functie als broedgebied verloren. Het eilandje heeft een belangrijke functie als hoogwatervluchtplaats voor met name scholeksters, wulpen en grote meeuwen.

Vogeleiland “De Haak”

In het voorjaar van 2003 werd een brede pier afgegraven en omgevormd tot een broedeiland. Het eiland werd bedekt met een laag grind met kokkelschelpen in het middendeel. In 2016 en 2017 werd een groot deel van het broedgebied heringericht bij de bouw van een windturbine op de Haak. Deze turbine staat midden in een kolonie van zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen. Vanaf 2023 broeden er ook enkele paren aalscholvers.

De Haak, 19 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

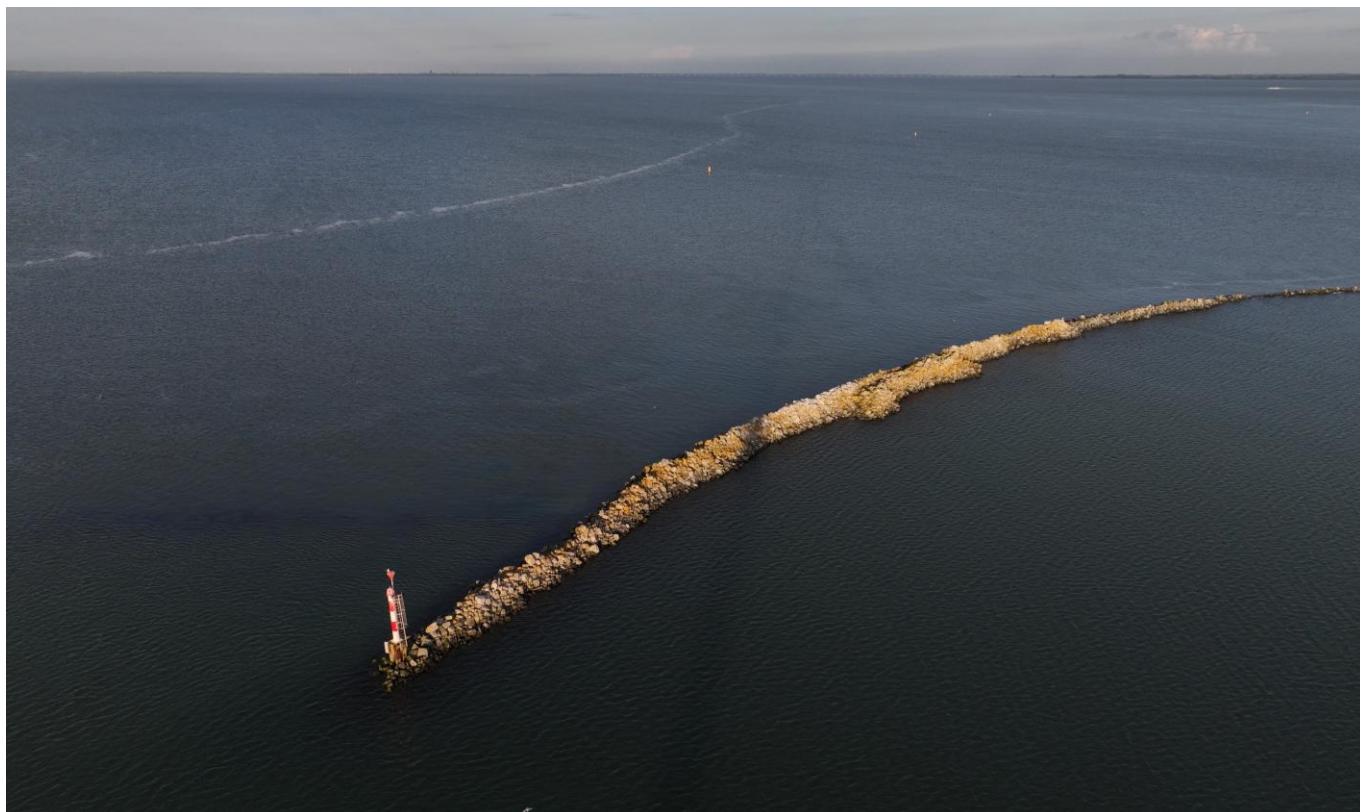
Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van broedvogels op de werkeilanden Neeltje Jans en Roggenplaat, Oosterschelde

	Broedparen					Broedsucces				
	2000-2010	2021	2022	2023	2024	2000-2010	2021	2022	2023	2024
aalscholver	?	15	7	9	2		?	?	?	3
lepelaar	?	56	51	?	?	-	?	?	?	?
eider	?	26	20	30	35	?	1,15	1,5	1	1,51
scholekster	155	134	137	129	124	0,28	0,22	0,18	0,14	0,15
kleine plevier	0	1	1	3	1		?	?	0	0
bontbekplevier	14	4	4	7	12	0,28	0,25	1,25	0,57	0,58
zwartkopmeeuw	0	12	14	61	21	-	1,25	0,17	0,1	0,48
kokmeeuw	0	69	51	83	112	-	0,64	0,49	0,1	0,71
stormmeeuw	68	86	120	91	80	0,05	0,48	0,3	0,78	2,01
kleine mantelmeeuw	1853	3571	2780	2335	3014	?	0,22	0,16	0,57	0,50
zilvermeeuw	2089	1323	1678	989	1392	?	0,40	0,20	0,77	0,39
visdief	16	114	96	32	55	0,36	0,98	0,13	0	0,51
dwergstern	25	0	3	6	15	0,24	-	0	1,33	1

Aalscholver

De kolonie op het werkeiland Roggenplaat was in 2024 voor het eerst in lange tijd verlaten. Wel werden twee nesten op De Haak gevonden.

De pier van Werkeiland Roggenplaat waar tot vorig jaar een kolonie aalscholvers gevestigd was, 29 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Eider

Na een afname tot 20 paar in 2022 (als gevolg van stroperij en predatie) is het aantal broedende eiders weer aan het stijgen. In 2024 werden minstens 35 broedparen geteld. Minimaal 53 kuikens vlogen uit, de meeste op de Bouwdokken.

Scholekster

Neeltje Jans herbergt nog altijd een grote populatie scholeksters maar er is de laatste jaren een duidelijk negatieve trend te zien. Teveel nesten verdwijnen in de eifase en slechts enkele kuikens komen jaarlijks groot. In 2024 slechts 19 uitgevlogen jongen op een totaal van 124 paar. Het broedsucces zou ruim twee keer hoger moeten zijn voor een stabiele broedpopulatie. Predatie door bunzing en bruine rat zijn de belangrijkste oorzaken van het lage broedsucces.

Bontbekplevier

De recente toename van de bontbekplevier in het Deltagebied is ook op Neeltje Jans goed te merken. Veel oude broedplaatsen raken weer bezet en in 2024 werden twaalf paar vastgesteld. Hoewel een aantal legsels mislukten, kwamen er uiteindelijk zeven jongen groot.

Jonge bontbekplevieren bij de Bouwdokken op Neeltje Jans, 21 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Visdief

In de inlaag in het oostelijk deel van Neeltje Jans is in 2016 door Stichting Kustbroedvogelfonds en E-Connection een drijvend vlot voor visdieven geplaatst. In 2023 is er een tweede vlot bij geplaatst.

Na twee jaar met vogelgriep op de vlotten was er toch nog een mooie vestiging van 55 paar. De meeste nesten lagen op het nieuwe kleinere vlot. Er was dit jaar vrij veel predatie van nesten maar er vlogen toch 29 kuikens uit.

Kokmeeuw

Voor het eerst kwam het aantal broedparen van de kokmeeuw op Neeltje Jans boven de 100 uit. Het broedsucces was prima en ca. 85 kuikens vlogen uit. Er werd geen vogelgriep vastgesteld.

Stormmeeuw

Het aantal kokmeeuwen op de werkeilanden vertoont opvallende schommelingen tussen jaren, aangezien het één van de makkelijkste soorten is om te tellen lijkt het erop dat een deel van de populatie wel eens een jaar overslaat. Het broedsucces was zeer goed met gemiddeld twee uitgevlogen jongen per paar!

Zilvermeeuw

Na een slecht jaar (waarschijnlijk het gevolg van predatie) lag het aantal broedende zilvermeeuwen weer op het niveau van de afgelopen jaren. Qua broedsucces zijn er grote verschillen tussen de verschillende kolonies op het

eiland. Op De Haak en op de vlakte van Noordland was het broedsucces redelijk tot goed, in de West- en Oostduinen was het matig en op werkeiland Roggenplaat was het broedsucces nihil.

Kleine mantelmeeuw

Ook bij de kleine mantelmeeuw was er een duidelijke toename ten opzichte van 2023. In vergelijking met de zilvermeeuw deed de soort het qua broedsucces in de meeste gebieden net iets beter. De meeste jongen vlogen uit op De Haak en in de Westduinen. Predatie door bunzing is een belangrijke drukfactor bij beide grote meeuwensoorten.

Aanbevelingen Neeltje Jans

Noordland

- Jaarlijks eggen van de vlakte heeft een gunstig effect op kustbroedvogels.
- De jaarlijkse open dag van KNRM zorgde in het verleden voor veel verstoring en meerdere mislukte nesten. In de laatste jaren wordt hier rekening mee gehouden,
- Ondanks nieuwe bebording lopen of fietsen nog steeds relatief veel mensen langs de westzijde van Noordland (langs het KNRM-station). Dit zorgt voor veel verstoring en kan ertoe leiden dat jonge dwersternkuikens de meeuwenkolonie in rennen, waar de kans op predatie heel groot is.

Roggenplaat

- Aanbevolen wordt om onderhoud aan de windturbines zoveel mogelijk te beperken in de periode dat er kleine kuikens liggen (c. 1 - 25 juni).

Vogeleiland

- Het eiland aan de oostkant van de bouwdokken is een belangrijke hoogwatervluchtplaats. Jaarlijks doen enkele paren scholeksters een broedpoging maar ze spoelen altijd weg bij springvloed. Een geringe verhoging van de stenen ring en het opspuiten van het middelste deel met zand en schelpen kan het eiland opnieuw aantrekkelijk maken als broedplaats. In de periode 1991 - 2002 hebben soorten als bontbekplevier, strandplevier, dwergstern, grote stern en visdief op het eiland gebroed.

Bouwdokken en Inlaag

- Onderhoud aan de windmolens moet zoveel mogelijk buiten de meest kwetsbare periode (half mei - half juli) plaatsvinden.
- Predatie door bruine rat en bunzing is een groot probleem en verdient aandacht.
- De rust in de inlaag is verbeterd sinds de Bouwdokken niet meer vrij toegankelijk zijn. De bebording aan het begin nodigt echter uit om verder te lopen dan toegestaan is. Pas na 300 meter komen wandelaars erachter dat ze niet door mogen lopen en die eerste 300 meter is in feite niet meer dan een kale vlakte met een transformatorstation.

1.37.2 Westenschouwense Inlaag

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Vereniging Natuurmonumenten

Natura2000: Oosterschelde

Het westelijk deel van de Westenschouwense Inlaag, 6 maart 2024 (foto Maarten Sluiter)

Brakke inlaag met een complex stelsel van karrenvelden, kleine slootjes en voornamelijk zoutminnende vegetatie. De inlaag wordt doorsneden door de N57 die het gebied verdeelt in een oostelijk en westelijk deel. In 2019 waren beide delen van de inlaag bij kustbroedvogels in gebruik. Het gebied ten westen van de N57 is minder interessant voor kustbroedvogels door de hoge vegetatie in het gebied, in 2016 is het riet aan de zuidkant van het gebied gemaaid en is begrazing door runderen ingezet met als doel het gebied open te houden. Het oostelijke deel is door de open structuur geschikt voor kustbroedvogels als kluut, kokmeeuw en visdief, maar het gebied is door de lage waterstand gevoelig voor predatie door ratten.

In de winter van 2021/2022 zijn een aantal eilandjes in het westelijk deel voorzien van een laag schelpen om het aantrekkelijker te maken voor kustbroedvogels als kluut en visdief. De waterstand was in 2024 relatief hoog. In het oostelijke deel is in overleg met de beheerder het waterpeil verlaagd om overspoeling van (stelt)kluten nesten te voorkomen.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels Westenschouwense Inlaag in 2024.

	Broedparen			Broedsucces
	West	Oost	Totaal	2024
kluut	0	6	6	1
kleine plevier	1	1	2	0,5
kokmeeuw	0	0	0	0
zilvermeeuw	0		0	0

visdief	0	2	2	0,5
steltkluut		2	2	2,5

Kluut

In het westelijk deel waren dit jaar weinig kustbroedvogels. Twee paar kluut hadden wel een nest maar mislukten al snel.

In het oostelijk deel zijn de kluten relatief vroeg tot broeden gekomen. Op 2 mei waren er al twee nesten en in totaal vier paar aanwezig. In de loop van juni kwamen er enkele nesten bij en vanaf 20 juni werden de eerste jongen waargenomen. Ondanks de lage aantallen broedparen was het broedsucces goed met 1 jong per paar.

Steltkluut

Net als in 2020 en 2023 broedden er steltkluten in de Westenschouwense inlaag. Niet eerder was het broedsucces zo hoog met vijf uitgevlogen jongen verdeeld over twee paren. Eind mei bleek het waterpeil in de inlaag flink te stijgen door regen en een verstopte duiker waardoor beide nesten van de steltkluten gevaar liepen te overstromen. Door een snelle actie van waarnemers, de terreinbeheerder en het Waterschap is het waterpeil net op tijd gezakt.

Steltkluut met hoogwater nood, Westenschouwense Inlaag, 28 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Drukfactoren

Grondbroeders hebben in beide delen van de inlaag te kampen met gevaren als ratten, wezels en hermelijnen. Ook de broedende bruine kiekendief in de inlaag is een potentiële predator.

Aanbevelingen Westenschouwense Inlaag

Het gebied blijft normaliter in de winter te droog, maar dankzij de natte winter was dat in 23/24 niet het geval. Wanneer het waterpeil te laag staat hebben predatoren de kans om zich op de eilandjes in de inlaag te vestigen.

Het verhogen van het waterpeil in de wintermaanden en langer vasthouden van water in het voorjaar kan dit probleem mogelijk sterk verminderen. Zowel in het oostelijk als in het westelijk deel worden broedvogels dagelijks diverse malen en langdurig verstoord door recreanten die honden uitlaten die over de kruin van de dijk lopen. Dit zou met betere bebording en afrastering voorkomen kunnen worden.

1.37.3 Inlaagje Burghsluis

Gemeente: Schouwen-Duiveland
Beheerder: Vereniging Natuurmonumenten
Natura2000: Oosterschelde

Een brak inlaagje iets ten westen van het buurtschap Burghsluis, in het gebied ligt een zeer klein eilandje waar jaarlijks kluten tot broeden komen. De oever is afwisselend begroeid met riet en een zoutminnende vegetatie met zeekraal. Op het weilandje aan de oostkant lopen af en toe paarden en geiten.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

*Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar)
van kustbroedvogels in het Inlaagje Burghsluis in 2024.*

	Broedparen	Broedsucces
kluut	0	0

Kluut

Er werden in Inlaagje Burghsluis geen kustbroedvogels waargenomen in 2024.

1.37.4 Bootsinaag

Gemeente Schouwen-Duiveland
Beheerder: Vereniging Natuurmonumenten
Natura2000: Oosterschelde

Tijdens de stormvloed van 1953 brak de zeedijk bij Burghsluis door en in juni van dat jaar trad een grote dijkval op. Daarop is in 1954 een slaperdijk aangelegd, waardoor een inlaag van vijftien ha ontstond: de Bootspolder. De Bootspolder is in het kader van het Natuurgebiedsplan Zeeland (2005) begrensd als nieuwe natuur. Op de lagere gronden ontwikkelen zich, onder invloed van zoute kwel, zilt grasland en zilte pioniervegetatie.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Voor kustbroedvogels is deze inlaag vrijwel ongeschikt geraakt door gebrek aan habitat. Er is recent een schelpeneilandje aangelegd, maar deze wordt gebruikt als soos door grote meeuwen. Jaarlijks broeden er relatief hoge aantallen weidevogels, voornamelijk kieviten. Bij kieviten is het broedsucces erg goed, ieder jaar worden er vijf tot vijftien jongen groot in deze inlaag. Er werden in 2024 geen broedende kustbroedvogels waargenomen.

1.37.5 Koudekerkse Inlaag

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Vereniging Natuurmonumenten
Natura2000: Oosterschelde

Inlaag die bestaat uit langgerekte sloten, karrenvelden, graslanden en kleine plasjes met daarlangs zilte vegetatie van onder andere zeekraal en lamsoor. In de inlaag staat de Plompe Toren, een voormalige kerktoren van het verdronken dorp Koudekerke, tegenwoordig een toeristische attractie.

Zicht op de Koudekerkse Inlaag naar het westen, 9 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar)
van kustbroedvogels in de Koudekerkse Inlaag in 2024.

	Broedparen	Broedsucces
kluut	33	0,06
kleine plevier	1	?
kokmeeuw	5	0
kleine mantelmeeuw	45	1,13
zilvermeeuw	121	1,54

Kluut

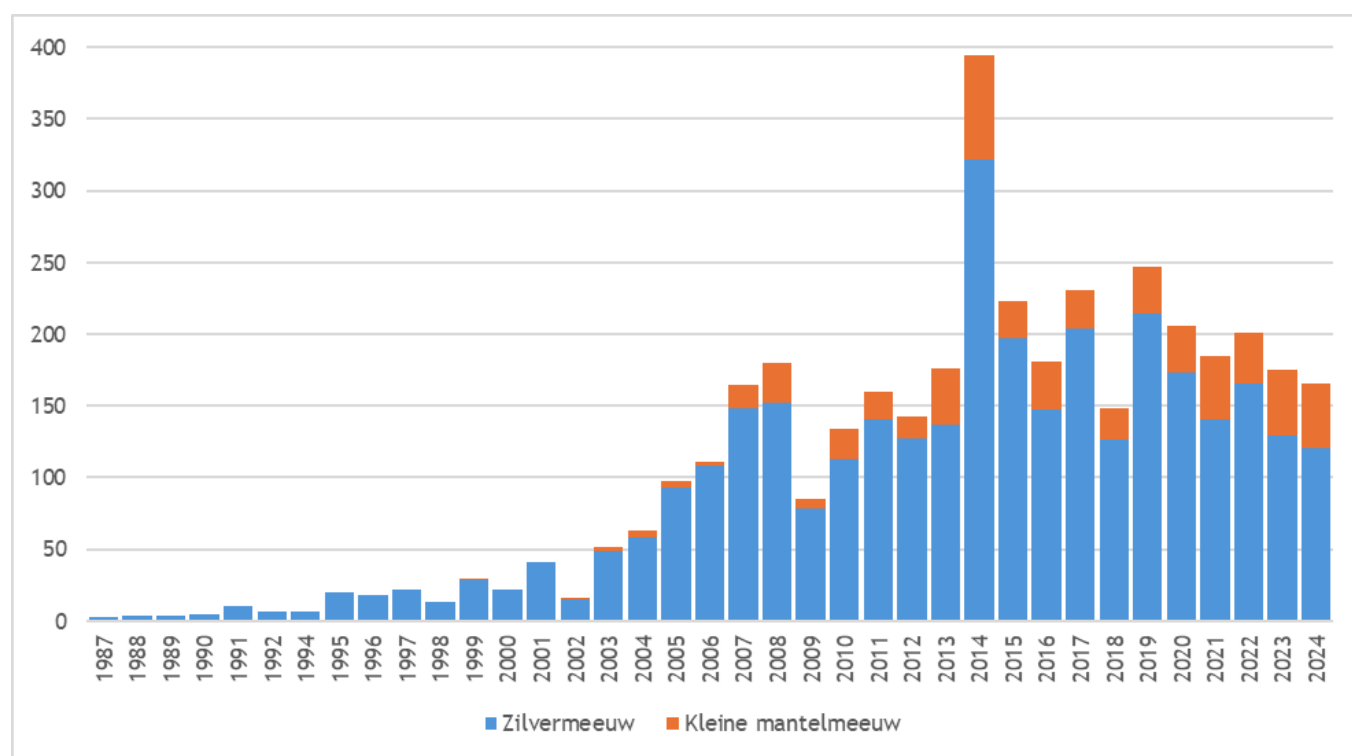
In de meeste jaren is het broedsucces van de kluut vrij laag in dit gebied. Predatie door grote meeuwen is een belangrijke drukfactor. Slechts twee kuikens vlogen uit in 2024.

Kleine mantelmeeuw

Sinds het begin van deze eeuw heeft de kleine mantelmeeuw zich gevestigd in de Koudekerkse Inlaag. De aantallen broedparen schommelen maar nemen niet duidelijk in aantal toe. In 2024 werden 45 broedparen vastgesteld. Het broedsucces was met ruim 1 jong/paar uitstekend.

Zilvermeeuw

Sinds 1987 broedt de zilvermeeuw in de Koudekerkse Inlaag, vanaf de eeuwwisseling namen de aantallen flink toe. De laatste vijf jaar fluctueert het aantal broedparen tussen de 121-214. Het broedsucces was net als vorig jaar erg goed, veel paren wisten zelfs twee of drie jongen groot te brengen. Gemiddeld kwam het broedsucces uit op 1,54 jong/paar.

Figuur 20. Broedparen zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw in de Koudekerkse Inlaag in de periode 1987-2024.

Aanbevelingen Koudekerkse Inlaag

- Uitrasteren van locaties waar kluten en kokmeeuwen nestelen, om zo vertrapping door vee te voorkomen

1.37.6 Schelphoek, Duineilanden

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Oosterschelde

De duineilanden in de Schelphoek met zonsopkomst, 10 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

De Schelphoek is ontstaan tijdens de watersnoodramp van 1953. De weggespoelde dijk in de voormalige Heertjesinlaag was de grootste dijkbreuk op Schouwen-Duiveland. Bij herstelwerkzaamheden is landinwaarts een ringdijk aangelegd. Hierdoor ontstond een nieuw buitendijks gedeelte van 225 ha. Ten behoeve van de Oosterscheldewerken is in 1967 in het midden van de Schelphoek een werkhaven aangelegd. In het meest westelijke deel heeft een zanddepot gelegen. Met de voltooiing van de Oosterscheldekering raakte de werkhaven buiten gebruik en kwam in aanmerking voor natuurontwikkeling. In 1990 is in het westelijk deel een geul gebaggerd, waardoor onder invloed van getij zout water circuleert. Met de hierbij vrijkomende specie zijn drie eilandjes met duinen aangelegd. De eilanden zijn inmiddels door erosie sterk in oppervlakte afgenomen.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels Schelphoek duineilanden in 2024.

	Broedparen	Broedsucces
kleine mantelmeeuw	7	?
zilvermeeuw	31	?

Kleine mantelmeeuw & zilvermeeuw

Het aantal broedende grote meeuwen neemt de laatste jaren duidelijk in aantal af. Over 2024 zijn geen gegevens over het broedsucces bekend.

Overige broedvogels

Op het meest westelijke eiland was een kleine lepelaarkolonie gevestigd

1.37.7 Schelphoek, Vogeleiland 't Heertje

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Oosterschelde

De naam “Vogeleiland 't Heertje” is afgeleid van de Heertjesinlaag, die vroeger op deze plaats lag en in februari 1953 na een dijkdoorbraak in de golven verdween. Een brede pier van de voormalige werkhaven Schelphoek werd in 1998 afgegraven en omgevormd tot een tweetal eilanden; één van de eilanden werd afgedekt met een laag schelpen, het andere met een laag grind. De hoogte was zodanig, dat de eilanden enkele malen per jaar overspoelden met zout water. Door erosie verdwenen beide eilanden uiteindelijk, in de winter 2004-2005, volledig onder water. In 2010-2011 werd één eiland hersteld, waarbij het hoger werd en de oevers met een grote hoeveelheid stortsteen werden verstevigd. De bovenzijde werd afgewerkt met een laag grind.

Vogeleiland 't Heertje, 28 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar)
van kustbroedvogels op Vogeleiland 't Heertje.

	Broedparen	Broedsucces
kleine mantelmeeuw	44	?
zilvermeeuw	72	?

Kleine mantelmeeuw & zilvermeeuw

Met een drone werden 80 uitgevlogen meeuwenkuikens geteld, een duidelijke verdeling per soort was helaas niet te maken, gezien het aantal broedparen op het eiland was het zeker geen slecht broedsucces.

Aanbevelingen Schelphoek, Vogeleiland 't Heertje

Om het eiland geschikt te houden als broedgebied moet alle vegetatie liefst elk jaar verwijderd worden.

1.37.8 Prunje Noord

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Oosterschelde

Prunje Noord, 9 mei 2024 (foto Maarten Sluiter)

De Prunje Noord is het grootste deelgebied binnen 'Plan Tureluur' en bestaat uit een open vlakte van ca. 190 hectare met enkele grote brakke kreken. Om het gebied kaal te houden wordt het, net als de rest van de Prunje in de winter grotendeels onder water gezet en in het groeiseizoen begraasd door koeien.

Adulte bontbekplevier in Prunje Noord, in 2021 als jong geringd bij Battenoord, 5 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels Prunje Noord.

	Broedparen					Broedsucces				
	2000-2010	2021	2022	2023	2024	2000-2010	2021	2022	2023	2024
kluut	229	76	71	60	206	0,48	0,09	0	2,45	0,01
bontbekplevier	3	2	2	2	3	?	?	0,5	?	?
strandplevier	11	0	0	0	0	?	-	-	-	-
kokmeeuw	841	1224	902	1289	1901	0,41	0,08	0,24	0,42	0,04
zwartkopmeeuw	1	31	16	30	350	1	0,29	0,06	1,23	0,17
stormmeeuw	0	1	7	3	5	?	1	?	0,33	-
grote mantelmeeuw	0,4	2	4	2	2	1	2,50	1	1,50	-
kleine mantelmeeuw	0,2	9	15	29	22	n.v.t.	1,11	0,27	0,31	0,59
zilverbmeeuw	4,5	4	35	19	26	?	0,75	?	0	-
visdief	190	99	126	339	161	0,26	0,26	0,56	1,80	0,25
noordse stern	0,9	5	1	-	8	?	?	?	-	-

Kluut

Bij de kluut wisselt het broedsucces; in de meeste jaren komen er bijna geen jongen groot, maar soms zoals in 2023 juist weer wel. In 2024 kwamen er op een totaal van ruim 200 broedparen slechts 2 jongen groot. Predatie is een belangrijke drukfactor maar voedselgebrek waarschijnlijk ook.

Kokmeeuw

In 2024 kwam een recordaantal kokmeeuwen tot broeden in de noordelijke Prunje. Misschien was deze toename te danken aan het feit dat dit één van de weinige gebieden is waar geen grote uitbraak van vogelgriep werd opgemerkt in 2022 en 2023. Het broedsucces was helaas erg mager. Er werden slechts 80 vliegvlugge kuikens waargenomen. Waarschijnlijk is het grootste deel van de legfels mislukt in de kleine jongenfase. De reden is onbekend.

Zwartkopmeeuw

Net als bij de kokmeeuw bereikte het aantal zwartkopmeeuwen in de Prunje Noord een record. Het broedsucces bleef ook bij deze soort achter met gemiddeld 0,17 jong/paar (61 uitgevlogen kuikens).

Visdief

Het aantal visdieven in de Prunje Noord halveerde en ging van 331 naar 161 paar in een jaar tijd. Het vermoeden bestaat dat de missende broedparen zich vooral in de buurt hebben gevestigd (Weeversinlaag, Prunje Zuid). Het broedsucces was vrij laag (0,25 jong/paar)

Drukfactoren

Tijdens droge zomers valt het gebied snel droog en kunnen predatoren en runderen makkelijk het centrale eiland en dus de kolonie kokmeeuwen en visdieven bereiken. Ook zitten er ratten op het eiland die het broedsucces van kokmeeuwen flink onder druk zetten. Het gebied wordt langzaam gekoloniseerd door grote meeuwen, deze vormen een bedreiging voor soorten als kokmeeuw, kluut en visdief.

1.37.9 Weevers Inlaag

Gemeente: Schouwen-Duiveland
Beheerder: Waterschap Scheldestromen
Natura2000: Oosterschelde

De Weevers Inlaag herbergt de laatste jaren één van de grootste kolonies van de visdief in het Oosterscheldegebied, daarnaast is het voor vogelaars een van de beste plaatsen om broedende noordse sterns te zien. In de winter van 2022/2023 is op het oostelijke eiland een nieuwe laag schelpen opgebracht.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Weevers Inlaag.

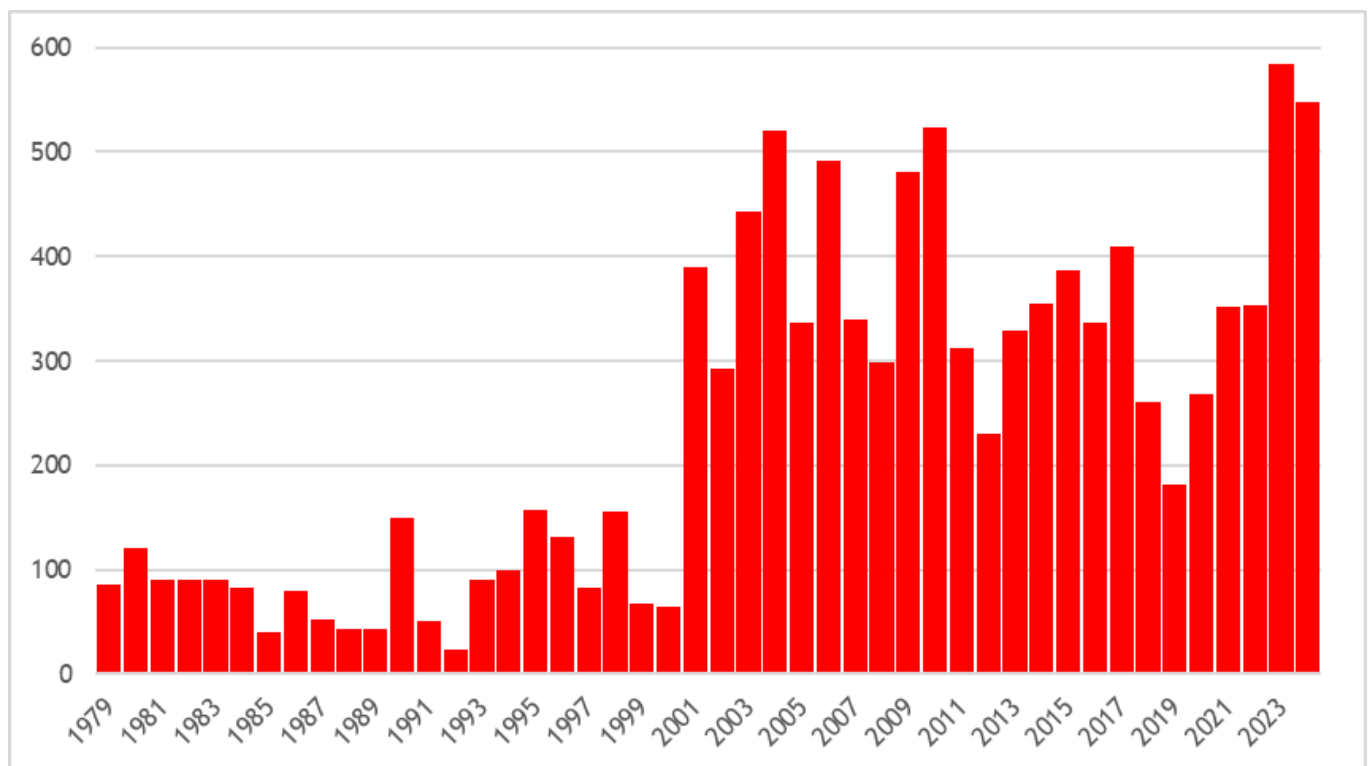
	Broedparen						Broedsucces					
	2000-2010	2020	2021	2022	2023	2024	2000-2010	2020	2021	2022	2023	2024
scholekster	?	7	3	3	3	5	?	2	?	?	?	?
kluut	-	6	2	5	-	1	-	0	0	0	-	?
bontbekplevier	1	2	3	3	4	5	?	1	0	1,67	1	0,6
kokmeeuw	27	7	112	26	77	17	0	0	1,12	0,27	0,60	0,18
visdief	268	268	352	334	571	545	0,55	0,64	1,02	0,77	0,42	0,45
noordse stern	6	2	3	3	5	3	0,52	1	0,67	0,67	1,20	?
dwergstern	-	1	1	-	12	22	-	0	0	-	1,08	0

Bontbekplevier

In de Weevers Inlaag kwamen in 2024 vijf paartjes bontbekplevier tot broeden. Op de westelijke eilanden zaten minstens twee paren, waar geen jongen uitvlogen. Twee paar deed op het oostelijke eiland twee broedpogingen, waarbij in totaal één jong uitvloog. In het oostelijk deel aan het vasteland deed een paar een vroege broedpoging (nest gevonden op 4 april) waarvan twee jongen uitvlogen. Alledrie de uitgevlogen kuikens zijn gekleurringd. Twee jongen uit de Weeversinlaag zijn na het uitvliegen teruggezien aan de westkant van de Oosterschelde.

Visdief

In 2023 jaar werd het hoogste aantal nesten geteld in de Weevers Inlaag sinds het begin van de tellingen in 1979 (figuur 5.6.9) met 571 paar. In 2024 was de situatie vergelijkbaar met het jaar ervoor met 545 paar. Op 30 mei werd een maximum aantal nesten geteld van 545 waarvan 458 op het westelijke eiland. Flinker regenbui zorgde voor zware omstandigheden in de eerste week van juni voor de net uitgekomen jongen. In deze periode mislukten veel broedsels. Op 8 juli waren er zo'n 245 jongen vliegvlug waarvan 225 op het westelijke eiland.

Figuur 21. Aantal broedparen visdief in de Weevers Inlaag in de periode 1979-2024.

Dwergstern

In 2023 vestigde zich voor het eerst sinds het begin van de tellingen in 1979, een serieuze kolonie dwergsterns op het oostelijke eiland (12 paar) met goed broedsucces (1 jong per paar). Waarschijnlijk werden de vogels aangetrokken door de verse schelpenlaag die aangebracht was op het oostelijke eiland. In 2024 groeide de kolonie naar 22 paar. Er vlogen geen jongen uit, de oorzaak van mislukking is onbekend.

Kokmeeuw

Na het topjaar 2021 (112 broedparen) kwamen in 2022 slechts 26 kokmeeuwen tot broeden. In 2023 nam het aantal broedparen weer toe en werden 77 nesten geteld. In 2024 werden slechts 17 nesten geteld waarvan 13 op het

westelijke eiland. Vrijwel alle nesten lagen tussen de visdieven op het noordwestelijk eiland. Eind juni werden drie vliegvlugge jongen waargenomen, het broedsucces was met 0,18 jong per paar slecht voor de kokmeeuw in de Weevers Inlaag.

Drukfactoren

De laatste jaren is predatie door lokaal broedende zilvermeeuwen een groot probleem. Vanuit de kolonies in Prunje Zuid en Rykels Bevang worden veel jonge visdieven gepredeerd. Het eilandje in het zuidwestelijk deel van de inlaag is de laatste jaren bijna verbonden met het vasteland en is waarschijnlijk goed bereikbaar voor ratten. Sindsdien komen er geen broedvogels meer voor. Ook schapen kunnen dit eiland makkelijk bereiken.

Aanbevelingen

De Weeversinlaag is een geschikte plek om een extra broedeiland te maken of een groot visdiefvlot (qua grootte gelijk aan die in de Slufter op de Maasvlakte) te plaatsen. De luwe ligging tussen de omringende dijken, het hoge broedsucces en goede voedselgebieden nabij, maken dit tot een topgebied voor de visdief.

1.37.10 Flauwers Inlaag

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Waterschap Scheldestromen/Staatsbosbeheer

Natura2000: Oosterschelde

De Flauwers- en Weevers Inlagen zijn zoute inlagen die in het verleden gebruikt werden als spuikom. De eilandjes in de inlagen zijn belangrijk als broedgebied voor kustbroedvogels. Om de eilandjes kaal te houden wordt het waterpeil in de winter hoog gehouden. In de Flauwers Inlaag werden in 2017 schelpen uitgestrooid.

In de jaren dat het eiland nog wel regelmatig werd bezocht bleek dat er vaak sprake was van grootschalige predatie door ratten (Meininger et al. 2006). Na jaren van stilte in de Flauwers Inlaag vestigde zich in 2023 een levendige gemengde kolonie kokmeeuwen, visdieven en dwergsterns. Helaas werd een deel van de kolonie vertrapt door schapen die het eiland door de droogte konden bereiken. In 2024 keerden slechts twee paar kokmeeuw, één paar kluut en drie paar visdief terug naar de Flauwers Inlaag. Ook in dit jaar werden er schapen op het eiland gezien. Een paar zilvermeeuw wist een jong groot te brengen. Predatie door grote meeuwen uit het nabijgelegen Rykels Bevang is ook een grote drukfactor.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

*Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar)
van kustbroedvogels in de Flauwers Inlaag in 2024*

	Broedparen	Broedsucces
scholekster	2	?
kluut	1	?
bontbekplevier	0	0
kokmeeuw	2	?
zilvermeeuw	1	0
visdief	3	0
noordse stern	0	0

dwergstern	0	0
------------	---	---

Aanbevelingen Flauwers Inlaag

- Rattenbestrijding
- Eiland van vegetatie ontdoen
- Schapen van het eiland weren

1.37.11 Prunje Zuid

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Oosterschelde

Prunje Zuid gezien vanuit het westen, 9 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

De Prunje Zuid bestaat uit zilt grasland en brakke krekens. De grote westelijke “Prunjeplas” droogt in de zomer grotendeels uit. Net als de rest van de Prunje wordt het gebied in het groeiseizoen begraaasd door koeien.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

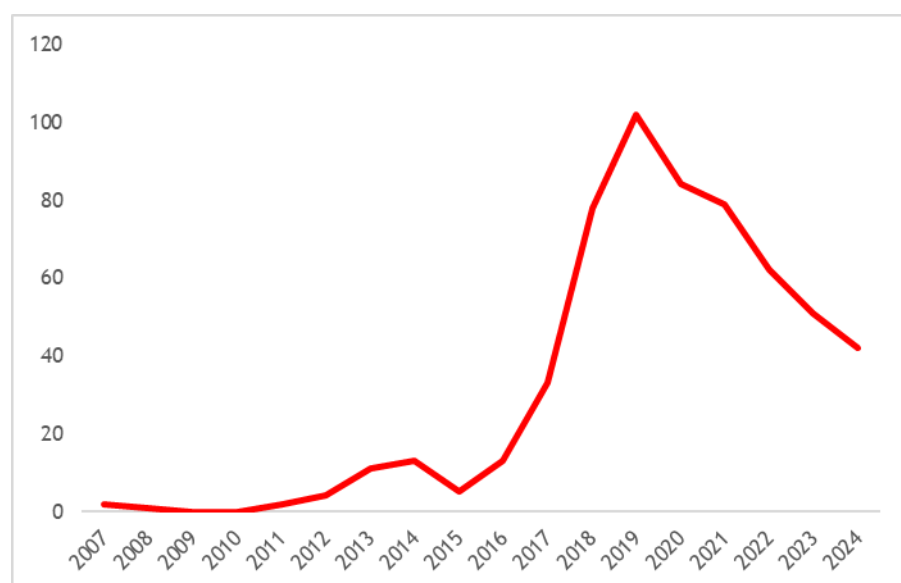
Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels Prunje Zuid.

	Broedparen					Broedsucces				
	2000-2010	2021	2022	2023	2024	2000-2010	2021	2022	2023	2024
kluut	55	25	28	0	23	0,52	0,12	0	-	0,04
bontbekplevier	2	2	2	3	1	1,5	?	1	?	?
strandplevier	1	3	0	1	0	?	0,33	-	0	-
kokmeeuw	106	120	199	139	160	0,1	0	0,23	0,65	0,41
zwartkopmeeuw	0	3	19	40	0	-	?	0,16	1,70	-

stormmeeuw	0	0	2	0	0	-	-	?	-	-
grote mantelmeeuw	0	1	1	1	1	-	2	2	2	2
kleine mantelmeeuw	0	23	24	17	19	-	0,48	0,38	1,65	1,53
zilvermeeuw	0	56	38	34	58	-	0,55	0,55	1,62	1,38
visdief	4	115	90	69	112	?	0,35	1,33	0,89	0,5
noordse stern	0	11	5	0	0	0,30	?	?	-	-
dwergstern	1	0	0	0	0	0	-	-	-	-

Zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw

Het aantal broedparen zilver- en kleine mantelmeeuwen is na een snelle toename in de periode 2017-2019 de laatste jaren afgenomen (figuur 22). Opvallend is het hoge broedsucces in de laatste twee jaar dat tot de hoogste in het Deltagebied behoort.

Figuur 22. Aantal broedparen van zilver- en kleine mantelmeeuwen in Prunje Zuid, 2007-2024.

Visdief

Net als in voorgaande jaren was er een flinke vestiging van visdieven op een eilandje dicht tegen de N59. Het broedsucces was prima, er vlogen ongeveer 55 jongen uit

Drukfactoren

De predatiedruk door foeragerende adulte meeuwen in het gebied heeft een negatieve invloed op andere broedvogels in het gebied. Een aantal zilvermeeuwen hebben zich gespecialiseerd in het jagen op kuikens van andere kustbroedvogels.

1.37.12 Rykels Bevang

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Oosterschelde

Het deelgebied Rykels Bevang (ook wel Prunje Zuidoost) ligt ten westen van de Heerenkeet en ten noorden van de Flauwers Inlaag. Het gebied bestaat uit een brak krekengebied met vier eilanden. Vrijwel alle kustbroedvogels broeden op de eilanden.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels Rykels Bevang.

	Broedparen					Broedsucces				
	2000-2010	2021	2022	2023	2024	2000-2010	2021	2022	2023	2024
kluut	36	0	63	0	0	?	-	0	-	-
bontbekplevier	1	0	0	0	0	?	-	-	-	-
strandplevier	1	0	0	0	0	?	-	-	-	-
kokmeeuw	47	0	0	0	0	0,1	-	-	-	-
grote mantelmeeuw	0	1	1	1	1	-	3	2	2	3
kleine mantelmeeuw	0	12	17	14	11	-	0,33	0,24	0,79	0,73
zilverbmeeuw	1	68	57	50	28	?	0,54	0,46	0,28	1,89
visdief	32	0	0	0	0	?	-	-	-	-
noordse Stern	2	0	0	0	0	?	-	-	-	-
dwergstern	3	0	0	0	0	?	-	-	-	-

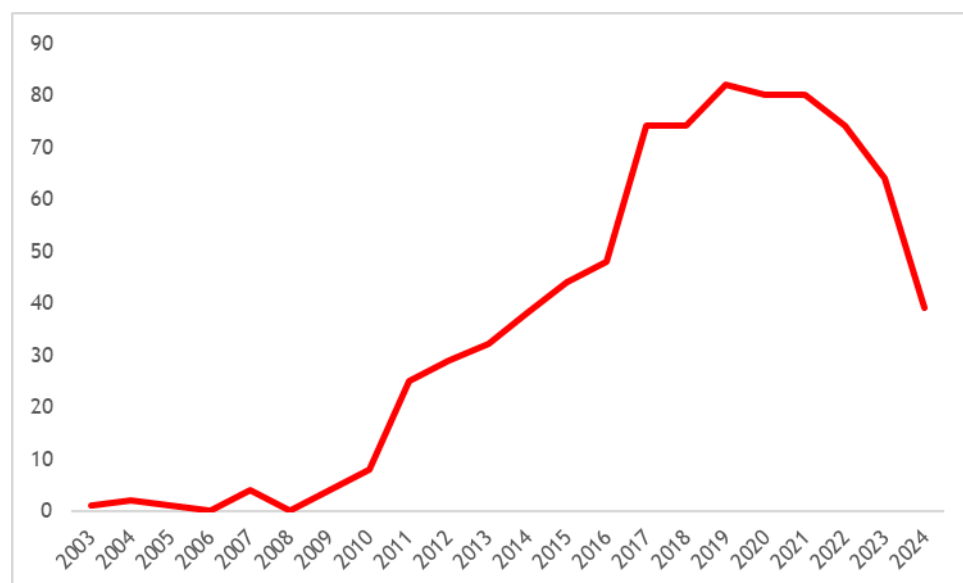
Rykels Bevang is vooral een goed gebied voor grote meeuwen geworden. In sommige jaren doen kokmeeuwen of sterns een broedpoging maar het broedsucces is door predatie zeer laag. In 2024 waren grote meeuwen de enige kustbroedvogels.

Grote mantelmeeuw

Het broedpaar waarvan één van de vogels twaalf jaar geleden in Noord-Denemarken is geboren wist dit jaar drie kuikens groot te brengen.

Zilver- en kleine mantelmeeuw

Het aantal van deze twee soorten nam ten opzichte van vorig jaar duidelijk af (figuur 23), het broedsucces was goed.

Figuur 23. Aantal broedparen zilver- en kleine mantelmeeuwen in het Rykels Bevang in de periode 2003-2024.

Aanbevelingen Rykels Bevang

Het kleinste eilandje, in het oostelijk deel zou geschikt gemaakt kunnen worden voor kustbroedvogels door het kaal te maken en schelpen aan te brengen.

1.37.13 Pikgat

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Natuurmonumenten

Natura2000: Oosterschelde

Het oostelijk deel van het Pikgat, 24 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

Het Pikgat is onderdeel van Plan Tureluur; het werd in 2005 ingericht en het beheer is aan Natuurmonumenten overgedragen. Het gebied bestond oorspronkelijk uit weidegronden en akkers, deze zijn grotendeels vergraven tot een complex van kreken en een flink aantal kleine en grotere eilandjes. In de winter worden de eilanden deels gemaaid. Het gebied wordt doorsneden door de Verseputseweg richting Kerkwerve. In 2009-2010 werden geulen tussen de eilanden wat verder uitgediept. In de winter van 2011/2012 werd het gronddepot in het westelijke deel afgegraven, hierdoor ontstonden twee eilanden.

Het gebied is relatief arm aan watervogels en is al jaren als gevolg van rattenpredatie een ecologische val voor kustbroedvogels. Dit valt deels te verklaren door de te hoge ligging van grote delen van het gebied, waardoor zowel in de winter als in broedseizoen te weinig water aanwezig is in het gebied. Vanaf dit seizoen wordt het deelgebied 'Pommelsluis Noord' ook in het rapport opgenomen, voorheen werd dit als apart gebied beschouwd

maar Natuurmonumenten rekent dit deel tot het Pikgat (zie figuur 24). In de winter van 2023/2024 zijn twee grote eilanden in het oostelijke deel samengevoegd, ontdaan van vegetatie en voorzien van een laag schelpen.

Figuur 24. Deelgebieden Pikgat

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in het Pikgat in 2024.

	Broedparen			Broedsucces		
	west	midden	oost	west	midden	oost
kleine plevier	1		2	?		?
bontbekplevier			1			0
strandplevier			4			0
dwergstern			31			0
kluut	60		36	0		0,14
kokmeeuw		436	814		0,56	0,63
zwartkopmeeuw		36	56		0,25	?
kleine mantelmeeuw		1	4		?	0,75
grote mantelmeeuw			1			2
zilverbmeeuw	2		2	1		1
visdief			21			?

Zwartkopmeeuwen met jongen in het middendeel van het Pikgat, 15 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

Kluut

In Pikgat West en Oost broeden dit jaar in totaal 96 kluten waarvan 60 in het westelijke deel. Het broedsucces was in het oostelijke deel met 0,14 jong per paar slecht dit komt waarschijnlijk door predatie van grote meeuwen en een slecht voedselaanbod. In het westelijke deel zijn geen jongen uitgevlogen. Voedselschaarste lijkt in meer gebieden aan de Zuidkust van Schouwen een probleem te zijn voor jonge kluten. Mogelijk heeft dit te maken met de waterkwaliteit en het zoutgehalte.

Strandplevier

Voor het eerst sinds 2017 deden er strandplevieren een broedpoging in Pikgat Oost. Vier paar broedden op het opgeknapte eiland. Er vlogen geen jongen uit.

Kokmeeuw

Het aantal kokmeeuwen was in tegenstelling tot 2023 vrij hoog met in totaal 1250 paar in Pikgat Midden en Oost. De nesten waren verspreid over het oostelijke deel in negen sub-kolonies. In het middendeel waren de broedparen geconcentreerd op het noordelijke eiland. In het oostelijke deel waren op eilanden waar veel vegetatie stond veel sporen van ratten aanwezig. Het broedsucces was met 0,56 in het middendeel en 0.63 in het oostelijke deel redelijk goed.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in het Pikgat

- Jaarlijks verwijderen en/of maaien van vegetatie deel van broedeilanden.
- Vernatting van gehele gebied, onder andere door verhogen van winterpeil. Dit zorgt voor minder geschikt leefgebied en sterfte onder ratten in de winterperiode.

- Herinrichting van gebied door maaiveldverlaging van hoogste delen en verbreden en verondiepen kreek. Het areaal plasdras en slik vergroten zorgt voor veel foerageergebied voor o.a. jonge kluten, maar ook voor andere watervogels.
- Waterkwaliteit en verzilting van het gebied verdient aandacht. Het aantal watervogels en overlevende jonge kluten is opvallend laag in dit gebied.

1.37.14 Gasthuisbevang

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Natuurmonumenten

Natura2000: Oosterschelde

Het oostelijk deel van het Gasthuisbevang, 24 juni 2024 (foto Maarten Sluiter)

Het Gasthuisbevang is het laatst ontwikkelde grote onderdeel van 'Plan Tureluur', het werd aangelegd in 2014. Het voormalig agrarisch landschap is omgevormd tot een natuurgebied in twee delen. Ten noorden van de voormalige Gasthuisdreef bevinden zich grote waterpartijen met slikkige oevers en vele eilandjes. Ten zuiden daarvan is het gebied meer geschikt voor weidevogels die profiteren van vochtig grasland en hooiland.

In de winter van 2020/2021 zijn door Natuurmonumenten maatregelen genomen om regenwater in het gebied vast te houden, rondom het gebied zijn stuwen geplaatst om het waterpeil kunstmatig te reguleren. In de winter van 2021/2022 is het struweel langs de Gasthuisdreef verwijderd om zo predatoren als kraaien en roofvogels te weren uit het gebied. Het eiland waar de kokmeeuwkolonie zich bevindt is afgegraven, verlaagd en voorzien van een

laag met schelpen. De winter van 2023/2024 was erg nat waardoor het gebied er in het begin van het broedseizoen erg goed bij lag. Het oostelijke deel droogt vrij snel uit, het westelijke deel bleef nat.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in het Gasthuisbevang in 2024.

	Broedparen	Broedsucces
kluut	316	0,30
steltkluut	1	?
kleine plevier	3	0,67
bontbekplevier	2	0
strandplevier	4	0,5
zwartkopmeeuw	2	?
kokmeeuw	679	0,64
visdief	43	0,23
dwergstern	0	0

Kluut

In tegenstelling tot 2023 (319 broedpaar/broedsucces 0,78 jong per paar) was 2024 een minder jaar qua broedsucces. Er was een torenvalk aanwezig die zich gespecialiseerd had op jonge kluten. Ook was er predatie van grote meeuwen. Begin mei werden 308 nesten geteld, eind juni waren 95 jongen vliegvlug. Het broedsucces was met 0,3 jong per paar minder dan gehoopt, maar vergeleken met andere gebieden vrij hoog.

Torenvalk met gepredeerde jonge kluut, 23 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Strandplevier

Dit jaar deden vier paren een broedpoging in het gebied. Er vlogen twee jongen uit.

Kokmeeuw

In het oostelijk deel van het Gasthuisbevang was sinds jaren weer voldoende water aanwezig waardoor zich een grote kolonie kokmeeuwen zich vestigde. In 2024 broedde het grootste deel (bijna 400) van de kolonie op dezelfde broedlocatie als jaren terug op het grote eiland ten noorden van de uitkijkbult. Tevens broedden er op het schelpeneiland ruim 250 paar. Het broedsucces was 0,64 jong per paar. Eén van de drukfactoren voor kokmeeuwen was predatie door grote meeuwen.

Aanbevelingen Gasthuisbevang

Als er gedurende het voorjaar weinig neerslag valt droogt het gebied veel te snel uit waardoor het nagenoeg droog komt te staan, het vasthouden van water in het vroege voorjaar kan dit probleem verhelpen. Een hoge waterstand en bijbehorende slikranden die ontstaan tijdens het langzaam zakkende waterpeil zijn essentieel voor de overleving van jonge kluten. Door een te lage waterstand in de winter kunnen ratten gemakkelijk overleven en in het voorjaar snel de eilandjes bereiken, waar ze jonge kluten en kokmeeuwen prederen.

1.37.15 Kisters- en Suzanna inlaag

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Natuurmonumenten

Natura2000: Oosterschelde

De Kisters- en Suzanna inlaag is een oude inlaag die dateert uit 1673, de inlaag bestond oorspronkelijk uit twee delen, de Kisters en Suzanna's Inlaag. Het oostelijk deel, de Kisters Inlaag, dateert uit 1679 en werd in hetzelfde jaar samengevoegd met de Suzanna Inlaag. In 2009 is er een eiland hersteld in de noordwesthoek van de inlaag, wat in de loop der jaren in het water was verdwenen. De inlaag is op het broedeiland na, een ondiepe waterplas. In de winter van 2022-23 is een ponton in het westelijke deel geplaatst, als broedgelegenheid voor visdieven. Het eilandje is voorzien van een nieuwe laag schelpen.

Ook dit gebied is relatief arm aan kenmerkende soorten watervogels en vormde voorheen voor onder andere kluut, kokmeeuw en visdief een ecologische val door de hoge predatiedruk van ratten.

Het eiland in de Kisters- en Suzanna Inlaag, 14 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Kisters- en Suzanna's Inlaag en karrenvelden in 2024.

	Broedparen	Broedsucces
kokmeeuw	275	0,38
zwartkopmeeuw	205	0,46
visdief	39	0,13
grote stern	44	0,98

Zwartkopmeeuw

Een opvallend aantal zwartkopmeeuwen kwam tot broeden in de inlaag, waarvan 126 op het eiland en 79 paar op het visdiefvlot. Het vlot was qua broedsucces iets succesvoller (0,53 jong/paar) dan het eiland (0,46 jong/paar)

Visdief

Wegens plaatsgebrek op het visdiefvlot broedden alle visdieven op het eiland. Aan de noordzijde van het eiland (waar alle nesten lagen) was er veel predatie door ratten. Slechts vijf jongen kwamen groot.

Grote Stern

Een leuke verrassing was de aanwezigheid van broedende grote sterns in 2024. Eénmaal eerder (in 2013) werd er in dit gebied door de soort gebroed. Er werden 44 nesten geteld. Op het deel van het eiland waar de grote sterns zaten werd geen predatie door ratten vastgesteld. Het broedsucces was hoog. In totaal 43 kuikens werden vliegvlug.

Kolonie grote sterns op eiland in de Suzanna's Inlaag, 8 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in de Kisters- en Suzanna Inlaag

- Rattenpredatie vraagt aandacht. Een mogelijke maatregel om te voorkomen dat ratten naar het eiland zwemmen is het plaatsen van een raster langs de oever

1.37.16 Cauers Inlaag

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Natuurmonumenten

Natura2000: Oosterschelde

De Cauers Inlaag is een brakke inlaag met van oudsher enkele eilandjes ('hillen'). Vroeger waren de eilandjes in gebruik als 'vogelarijen'. Het beheer was gericht op het oogsten van eieren van meeuwen en sterns voor consumptie. Na het verbod op het rapen van eieren werden de eilandjes niet meer onderhouden en trad sterke afslag op. Nadat eerder in 1995 al herstelwerkzaamheden werden uitgevoerd zijn tussen 2010 en 2012 opnieuw werkzaamheden uitgevoerd. In 2017 is in de inlaag het eilandje hersteld en is aan de zuidzijde grond aangebracht met een karrenveldenpatroon.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

*Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar)
van kustbroedvogels in de Cauers Inlaag.*

	Broedparen	Broedsucces
grote mantelmeeuw	1	3
zilverbmeeuw	7	0

Het eiland stond in het voorjaar van 2024 grotendeels onder water. Alleen het paartje grote mantelmeeuw vestigde zich op het eiland (met drie uitgevlogen jongen). Zeven paar zilverbmeeuwen hebben op de omliggende dijk gebroed maar waren niet succesvol. Kleine mantelmeeuw verdween in 2024 als broedvogel uit het gebied.

Drukfactoren

Door het hogere waterpeil van afgelopen winter komen de zuidelijk gelegen karrenvelden in de inlaag geheel plasdras te staan, dit heeft een positief effect op watervogels. Hierdoor blijft het broedeiland echter lang onder water staan. Dit zorgt voor een verschuiving van grote meeuwen naar de nabijgelegen karrenvelden. Het hogere waterpeil is wenselijk, maar dan zou een nieuwe laag schelpen kunnen voorkomen dat het eiland te lang onder water blijft staan.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in de Cauers Inlaag

- Verhogen van broedeiland met nieuwe laag schelpen

1.37.17 Rengerskerke

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Natuurmonumenten

Natura2000: Oosterschelde

Het gebied Rengerskerke bestaat uit een noordelijk en zuidelijk deel wat zich uitstrekt van de Weldamseweg in het zuiden tot aan de N59 in het noorden. Het gebied is als onderdeel van Plan Tureluur ingericht voor watervogels en kustbroedvogels. Het gebied kenmerkt zich door kreken, plasdras-situaties, eilandjes en twee karrenvelden. Grote delen zijn begroeid met zilte vegetaties. Het gebied is belangrijk als overwinteringsgebied voor brandgans, smient, kievit en goudplevier.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in Rengerskerke in 2024

	Broedparen	Broedsucces
kluut	12	0,03
kokmeeuw	247	0,04
zwartkopmeeuw	4	0
stormmeeuw	1	?
grote mantelmeeuw	1	3
zilvermeeuw	44	1,05
kleine mantelmeeuw	27	0,42
visdief	6	0
noordse stern	1	0

Rengerskerke is een belangrijk gebied voor kustbroedvogels maar door predatie komen er van de kleinere soorten nauwelijks kuikens groot.

Drukfactoren

Tijdens de veldbezoeken zijn predatoren als buizerd, slechtvalk, blauwe reiger en zwarte kraai waargenomen. Predatie door ratten en grote meeuwen op andere soorten kustbroedvogels is hier al jaren een probleem. Bij kluten speelt hier al jaren gebrek aan voedsel voor jonge kluten een grote rol. Dit kan liggen aan het gebrek aan ondiep water, slik en plasdrassituaties, maar mogelijk ook door de kwaliteit van het water.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in Rengerskerke

- Predatie door ratten vraagt aandacht.
- (Lokale) maaiveldverlaging, met name op eilandjes.
- Hoger waterpeil waarbij grote delen in winter plasdras staan.
- Vergroten areaal slik (langs kreken)
- Houtige opschot verwijderen.

1.37.18 Levensstrijd

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Natuurmonumenten

Natura2000: Oosterschelde

Levensstrijd ligt ten zuidwesten van Zierikzee en is onderdeel van Plan Tureluur. Het bestaat uit oude karrenvelden en uit natuurontwikkeling. Het gebied is begin 2015 opgeleverd. Levensstrijd is sinds de aanleg jaarlijks een aantrekkelijk gebied voor diverse soorten kustbroedvogels. In eerdere jaren werd er grootschalige predatie door ratten waargenomen. Om dit tegen te gaan is Natuurmonumenten sinds de winter van 2022-23 gestart met het vernatten van het gebied, door het waterpeil te verhogen.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in Levensstrijd in 2024

	Broedparen	Broedsucces
kluut	79	0
strandplevier	2	0
kokmeeuw	97	0
zwartkopmeeuw	2	0
zilvermeeuw	7	1
kleine mantelmeeuw	2	?
dwergstern	3	0
visdief	17	1,24
noordse stern	1	0

Kluut

Levensstrijd oefent een grote aantrekkingskracht uit op de Kluut. Het is een belangrijk gebied voor de soort. In de meeste jaren is er een redelijk goed broedsucces maar in 2024 mislukten alle legfels en kwamen er geen jongen groot. Predatie door ratten of slecht weer in de kleine jongenfase kunnen de belangrijkste drukfactoren zijn geweest.

Kokmeeuw

Na een geleidelijke toename naar rond de 200 paar in 2023 werden in 2024 duidelijk minder kokmeeuwen in het gebied geteld. Het aantal halveerde naar 97 paar. Het is waarschijnlijk dat het missende deel naar kolonies in de buurt is verhuisd. Het broedsucces was nihil, er werden geen grote kuikens opgemerkt

Visdief

Voor het tweede jaar op rij had de kleine kolonie visdieven een goed broedsucces. In andere jaren werden alle nesten al in de eifase door ratten gepredeerd.

Drukfactoren

Predatie door ratten is in dit gebied al jaren een belangrijke drukfactor voor het broedsucces. Ook werden tijdens de veldbezoeken in het gebied bruine kiekendief, buizerd en kleine mantelmeeuw jagend waargenomen.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in Levensstrijd

- Zomerpeil natuurlijk, waarbij het gebied in de loop van het seizoen deels uitdroogt.
- Lokale maaiveldverlaging op eilandjes en centrale gebiedsdelen.
- Verbreden en verondiepen van kreken langs eilanden met aanleg van brede ondiepe slikranden is gunstig als foerageergebied voor o.a. jonge kluten en vergroot de barrière voor grondpredatoren.
- Rattenpredatie blijft een aandachtspunt.

1.37.19 Zuidhoekinlagen

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Vereniging Natuurmonumenten

Natura2000: Oosterschelde

De Zuidhoekinlagen liggen ten zuidoosten van Zierikzee. Het zijn twee karakteristieke inlagen met eilandjes en droogvallende slikranden. Beide inlagen zijn gevarieerd en niet toegankelijk voor publiek, waardoor er veel rust

is voor vogels. Binnendijks ligt in de Zuidhoekpolder een klein stukje natuurbouw met waterpartijen en grasland. In de westelijke inlaag zijn in de winter van 2020/21 de eilandjes gerestaureerd en voorzien van nieuwe schelpen. In de oostelijke inlaag is dit uitgevoerd in de winter van 2021/22.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Zuidhoekinlaag in 2024

	Broedparen	Broedsucces
kluut	3	?
kokmeeuw	1	0
grote mantelmeeuw	2	1,5
zilvermeeuw	148	1,01
kleine mantelmeeuw	41	1,34
noordse stern	1	0

Kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw

In de Zuidhoekinlaag werd net als andere gebieden langs de zuidkust van Schouwen een goed broedsucces opgemerkt van beide meeuwensoorten.

Drukfactoren

Predatie door ratten en grote meeuwen op andere soorten kustbroedvogels is hier al jaren hoog.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in de Zuidhoek Inlagen

- De westelijke inlaag heeft in toenemende mate een functie voor grote meeuwen, waardoor maatregelen voor andere soorten kustbroedvogels steeds minder effect zullen hebben.
- Verhoging winterpeil
- Verwijderen houtige vegetatie

1.37.20 Ouwerkerkse inlagen

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Oosterschelde

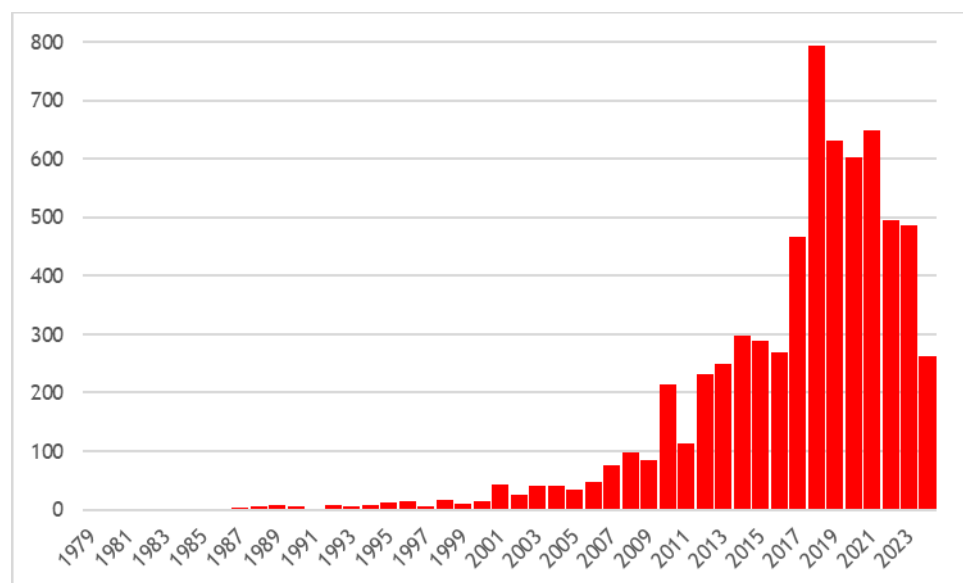
De Ouwerkerkse Inlaag bestaat uit twee delen. Het oostelijke deel bestaat voornamelijk uit open water. Het westelijke deel is gevarieerder met droogvallend slik, korte zilte vegetaties en een klein oppervlak riet en ruigte. Tegen de scheidingsdijk staan enkele bunkers en staat de laatste jaren veel opslag van braam en duindoorn. In deze delen broeden lepelaars en bergeenden.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Ouwerkerkse Inlagen in 2024.

	Broedparen	Broedsucces
kleine mantelmeeuw	74	1,15
zilvermeeuw	189	1,48

De kolonie 'grote meeuwen' in de Ouwerkerkse inlagen is tot 2018 plotseling sterk gegroeid. In 2018 kwamen 215 paar kleine mantelmeeuwen en 578 paar zilvermeeuwen tot broeden. Sindsdien nemen de aantallen sterk af (figuur 25). Ten opzichte van 2023 nam het aantal kleine mantelmeeuwen in 2024 met 40% af, het aantal paren zilvermeeuw zelfs met bijna 50%. Het broedsucces van beide soorten was goed. Ondanks grondig inventariseren werden geen andere kustbroedvogels in de inlaag vastgesteld.

Figuur 25. Aantal broedparen zilver- en kleine mantelmeeuw in de Ouwerkerkse Inlaag in de periode 1979-2024

Drukfactoren

De inlaag heeft de laatste jaren qua kustbroedvogels voornamelijk een functie als broedgebied voor grote meeuwen, hierdoor is het voor andere kustbroedvogels eigenlijk ondoenlijk om succesvol te broeden. Onderlinge predatie en voedselgebrek waren bij grote meeuwen de grootste drukfactoren maar deze zijn niet voldoende om de opvallende afname in het aantal broedende meeuwen te verklaren.

1.37.21 Klein Beijerenpolder

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Natuurmonumenten

Natura2000: Oosterschelde

De Klein Beijerenpolder is een binnendijks gelegen natuurontwikkeling die in als 2013 broedgebied is ingericht. Het gebied wordt gevormd door grasland, met middenin een waterpartij waarin een eiland ligt. Het is een soortenrijk gebied waar het gehele jaar grote aantallen watervogels aanwezig zijn.

In de winter van 2020/2021 is het eilandje gerestaureerd en zijn nieuwe schelpen opgebracht. Doordat het waterpeil in de winter hoog gehouden wordt sterft een deel van de vegetatie op het eiland af waardoor in het voorjaar een pionier situatie ontstaat. In de meeste jaren verdampt een (groot) deel van dit water waardoor aan de randen van de plas voldoende foerageergebied voor kluten ontstaat. Door de grote hoeveelheden regen in het broedseizoen van 2024 bleef het waterpeil hoger dan in voorgaande jaren.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Klein Beijerenpolder in 2024

	Broedparen	Broedsucces
bontbekplevier	1	?
kleine plevier	3	0,3
kluut	39	0,26
kokmeeuw	102	0,55
zwartkopmeeuw	2	?
visdief	87	0,78
dwergstern	6	0

Kokmeeuw

Door de grote hoeveelheid neerslag stonden in het begin van het broedseizoen grote plassen op het eiland, waardoor er minder ruimte was voor de vestiging van kokmeeuwen. Het broedsucces was met 0,55 jong per paar redelijk, in de voorgaande twee jaren lag het broedsucces ook rond een half jong per paar.

Kluut

Het aantal paren nam af van 63 in 2023 naar 39 in 2024. Ook dit jaar werden weinig jongen vliegvlug. Het broedsucces is sterk beïnvloed door de lage temperaturen en grote hoeveelheden neerslag eind mei.

Visdief

Het aantal broedparen van visdief nam iets toe ten opzichte van 2023 (76 broedparen). Het broedsucces was 0,78 jong per paar, geheel in lijn met het broedsucces in de voorgaande twee jaren.

Dwergstern

Het aantal broedparen van dwergstern nam verder af van 17 paren in 2023 naar zes paren in 2024. Er werden geen jongen groot.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in de Klein Beijerenpolder

- Continueren van dynamische waterpeil. Het hoge waterpeil in de wintermaanden waardoor het eiland onder water staat gevolgd door uitdrogen door verdamping in de loop van de zomer is succesvol gebleken in dit gebied. Dit in combinatie met de ondiepe kreken maakt het gebied tot een voorbeeld voor andere gebieden waar de waterpartijen veelal te diep zijn en in de winter het gebied te droog is.
- Vegetatie op eiland beperken door verwijderen/maaïen.
- Rattenpredatie verdient aandacht.

1.37.22 De Maire

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Stichting der Heerlijkheden Oosterland, Sirjansland en Oostersteijn

Natura2000: Oosterschelde

Direct ten zuiden van Oosterland ligt de kreek Maire (of De Aanwas). Het gebied strekt zich uit van de Oosterschelde tot aan de Hofweg. Vroeger bestond het uit een jachtslot met vijvers, bossen en sloten. Het slot

ging verloren door een bombardement in WO II en is nooit herbouwd; het gebied kreeg de bestemming natuur. Het is niet vrij toegankelijk en wordt begrensd door een dijk en watergang. Sinds 2021 is het gebied te overzien vanaf een uitkijkpunt. In de komende jaren staat het herstel van de oude kreken op het programma.

Door de rust en variatie in habitattypes is het gebied zeer vogelrijk en gevarieerd in soorten. Het is in trek bij verstoringgevoelige soorten zoals slobbeend en wintertaling.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Maire in 2024

	Broedparen	Broedsucces
kluut	9	?
kokmeeuw	1	?

De aantallen kustbroedvogels zijn in de Maire erg afhankelijk van het areaal droogvallend slik. In extreem droge jaren is het broedsucces laag doordat te snel te veel gebied droogvalt. Het voorjaar van 2024 was relatief nat maar de aantallen kustbroedvogels waren niet hoog. Over het broedsucces is geen informatie.

Drukfactoren

In het gebied komen soorten als zwarte kraai, buizerd, havik, sperwer en bruine kiekendief voor. Verstoringen komen nauwelijks of niet voor dankzij de afsluiting voor publiek. Het gebied is geen typisch kustbroedvogelgebied, maar door de variatie komen jaarlijks verschillende soorten en aantallen van deze groep tot broeden. De natuurbouw van komende jaren zal (tijdelijk) extra areaal geschikt broedgebied opleveren voor pionier soorten als kluut en kleine plevier.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in de Maire

- Aanleggen klein eilandje kan aantrekkelijkheid voor kustbroedvogels vergroten.
- Natuurlijke waterpeil continueren.
- Ondiepe kreken en plasdraszones zorgen voor betere voedselomstandigheden voor kluten, hier kan bij herinrichting rekening mee gehouden worden.

1.37.23 Bruinisse, Krammersluizen

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Rijkswaterstaat

Natura2000: -

Het Krammersluizencomplex vormt voor de scheepvaart de verbinding tussen het Krammer-Volkerak en de Oosterschelde. In 2019 werd het windpark Krammer (35 windturbines) gerealiseerd. Op een strekdam aan de Volkerakzijde van de Krammersluizen ligt het 'Egveld'. Dit terrein wordt door de beheerder jaarlijks in de wintermaanden geëgd ten behoeve van de kustbroedvogels. Dankzij deze maatregel blijft dit gebied een functie vervullen als broedgebied voor meeuwen en diverse andere broedvogels zoals eenden, scholekster, kievit en tureluur.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Krammersluizen in 2024.

	Broedparen					Broedsucces				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
bontbekplevier	0	0	0	0	0	-	-	-	-	-
kleine plevier	0	0	0	1	1	-	-	-	?	?
kokmeeuw	34	5	0	7	18	0	0	-	0	1,22
stormmeeuw	2	8	8	3	12	?	?	0,25	1,33	1,17
grote mantelmeeuw	0	0	1	0	1	-	-	2	-	0
kleine mantelmeeuw	81	75	130	126	254	0,88	0,9	0,33	0,59	0,75
zilvermeeuw	301	252	344	298	307	0,69	1,5	0,44	1,00	0,89
visdief	46	0	0	0	0	0	-	-	-	-

Grote meeuwen

Op het sluiscomplex komen belangrijke populaties broedende meeuwen voor. De grootste aantallen broeden op de noordwestelijke pier aan de Oosterscheldezijde, op het zogenaamde “Egveld” en op het opslagterrein aan de Volkerakzijde. Het broedsucces van de zilvermeeuw lag met 0,91 jong/paar redelijk. Het broedsucces van de kleine mantelmeeuw lag met 0,75 iets boven het gemiddelde van de voorbije vier jaren.

Het sluissterrein is voor de meeuwen een redelijk veilige plek om te broeden. Grondpredatoren als vossen zijn nog niet in het broedseizoen in de kolonies op het sluiscomplex gezien. Onderhoudswerkzaamheden aan de windturbines en op de sluizen en kunnen wel voor langdurige verstoring zorgen bij kustbroedvogels. Zowel de noordwestpier als het Hoge Bekken zijn gevoelig voor overspoeling.

1.37.24 Stinkgat

Gemeente: Tholen

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Oosterschelde

Het Stinkgat is een binnendijkse kreekrestand in de Van Haaftenpolder. Het broedeiland in de kreek en aangrenzende oevers zijn in 2016 opgeknapt. Het eiland werd groter gemaakt en opnieuw bedekt met schelpen en delen van de noordoever werden afgeplagd.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in het Stinkgat.

	Broedparen					Broedsucces				
	2000-2010	2021	2022	2023	2024	2000-2010	2021	2022	2023	2024
kluut	25	26	30	18	19	0,35	0	0,23	0	0,05
kleine plevier	1	0	-	-	-	-	-	-	-	-
bontbekplevier	2	0	-	-	-	0,75	-	-	-	-
kokmeeuw	277	745	764	717	517	0,66	0,16	0,54	0,03	0,51
zwartkopmeeuw	0	2	5	-	-	-	0	1,2	-	-
visdief	34	6	3	5	7	0,45	0	?	?	?

Kluut

In alle jaren sinds het begin van de kustbroedvogeltellingen in 1979 zijn in het Stinkgat broedende kluten geregistreerd. In de meeste jaren gaat het om tien tot dertig paar, maar soms zijn het er meer zoals 70 nesten in 2001. Het broedsucces wordt in de laatste tien jaar sterk beïnvloedt door de aanwezigheid van vossen in het

gebied. Langs de oever van de kreek zijn jonge kluten relatief makkelijk te grijpen. Met uitzondering van 2017 toen er nog 41 jongen uitvlogen is het broedsucces sinds de komst van de vos nihil, in de beginjaren van deze eeuw was het gemiddeld broedsucces ongeveer 0,4 jong/paar. In 2024 kwam slechts één jong groot. Zonder maatregelen om vossen te weren is dit gebied voor de kluut een ecologische val.

Kokmeeuw

Het aantal kokmeeuwen in de kolonie maakte een flinke duikeling van 700 naar 500 paar. Deze afname is hoogstwaarschijnlijk te wijten aan de grote uitbraak van vogelgriep in het Stinkgat in juni 2023. Enkele honderden kokmeeuwen, waaronder ook vele volwassen vogels, werden toen dood gevonden. Met een broedsucces van 0,5 jong/paar heeft de kolonie een vrij gemiddeld resultaat behaald in 2024.

Het eiland in het Stinkgat, 10 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Drukfactoren

In normale jaren is predatie door vos de grootste drukfactor. Het eiland in het Stinkgat is lastig te bereiken voor grondpredatoren door de slikkige bodem waar je diep in wegzakt langs de kreek. Jonge kokmeeuwen en kluten worden vooral langs de kreek gepakt. In 2023 werden grote aantallen kokmeeuwen slachtoffer van vogelgriep.

1.37.25 Noordpolder

Gemeente: Tholen

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Oosterschelde

Dit natuurontwikkelingsproject langs de zuidkust van Tholen is in 1998 uitgevoerd in het kader van Plan Tureluur. Rond een akker van ongeveer 200 x 300 m is een dijkje aangelegd, waardoor water in het gebied blijft staan. De

toplaag van de akker werd verwijderd, waardoor een nat gebied ontstond met brakke plasjes. Aan de oostzijde is het gebied meer begroeid. In 2017 werd een eilandje aan de zuidwestzijde van het gebied hersteld. Sinds 2018 was dit de enige plek waar broedvogels nestelden. In het najaar van 2023 is het gebied ingrijpend aangepast. De ringsloot rond het gebied is verbreed en het dijkje rond het gebied iets opgehoogd. Aan de zuidzijde van het gebied is een pomp geplaatst zodat het waterpeil aangevuld kan worden. In het gebied zijn drie eilanden aangelegd die bedekt zijn met schelpen. Onderhoud van de eilanden is eenvoudiger gemaakt door de aanleg van een drietal verharde stroken in het water zodat de eilanden ook met machinerie toegankelijk zijn. Rond het gehele gebied is een begin gemaakt met de aanleg van een raster onder stroom, dit was echter tijdens het broedseizoen van 2024 nog niet in werking.

In 2024 was, voor het eerst in vele jaren, de waterhuishouding van het gebied beter op orde. Het waterpeil was in tot in de eerste week van juni erg hoog, zo hoog dat er voor jonge kluten weinig foerageergebied aanwezig was. Vanaf midden juni werd het waterpeil iets lager maar bleef aan de hoge kant. Het gebied viel in tegenstelling tot eerdere jaren niet volledig droog. Gedurende het broedseizoen was er geen begrazing in het gebied, iets dat in voorgaande jaren een duidelijk negatief effect had op de vestiging van broedvogels. Vooral op het meest zuidelijke eiland nam de vegetatie in de loop van mei sterk toe, op 24 mei stond hier vegetatie van c 50cm hoogte.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Noordpolder.

	Broedparen					Broedsucces				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
kluut	11	6	3	5	18	0	1,3	0	0,4	0,22
kleine plevier	0	0	1	1	1	-	-	0	?	0
bontbekplevier	0	0	0	0	2	-	-	-	-	1
kokmeeuw	6	0	8	4	2	0	0	0	0	0
visdief	10	7	12	10	10	0	0,5	0	0	0

Kluut

Op 16 mei werden 18 kluten op nest geteld, deze mislukten grotendeels in mei, op 3 juni werden twee paren met kleine jongen gezien. Diverse paren deden een tweede broedpoging in juni maar ook deze mislukten grotendeels in de ei-fase. In de eerste week van juli waren vier vliegvlugge juvenielen aanwezig. Met 0,22 jong/paar was het broedsucces vrij laag.

Kokmeeuw

Op 16 mei werden twee nesten op het noordelijke broedeiland geteld. Deze bleken eind mei mislukt. Er vond geen hervestiging plaats, het broedsucces was nihil.

Visdief

Op de broedeilanden werden op 16 mei tenminste tien nesten/paren visdieven gezien, daarvan was op 24 mei nog slechts één nest over. Ook dit nest mislukte en op 3 juni waren alle visdieven uit het gebied verdwenen. Ook tijdens latere bezoeken werden geen broedende visdieven gezien.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in de Noordpolder

- Jaarlijks vegetatie verwijderen op de broedeilanden.

- Het zuidelijke eiland raakt sterk begroeid gedurende het broedseizoen. Om de functie als broedeiland te verbeteren zou dit eiland eens per twee jaar met zout behandeld moeten worden.

1.37.26 Scherpenissepolder

Gemeente: Tholen
Beheerder: Staatsbosbeheer
Natura2000: Oosterschelde

Het natuurgebied Scherpenissepolder is in 2000 ontstaan door het uitbreiden van enkele plassen, instellen van een eigen peilbeheer en het verwijderen van de toplaag van landbouwgebied. Begrazing vindt plaats door rundvee. Het gebied bestaat uit brakke plassen en grasland, wat deels begroeid is geraakt met struikgewas. In de loop van de zomer drogen delen van het gebied vaak uit. Het broedsucces is bij soorten als kluut, kokmeeuw en visdief vaak laag door vossenpredatie. Voor de strandplevier is het één van de belangrijkste gebieden in Nederland.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Scherpenissepolder.

	Broedparen					Broedsucces				
	2001-2010	2021	2022	2023	2024	2001-2010	2021	2022	2023	2024
kluut	110	96	61	25	65	0,18	0,25	0,03	0,08	0
steltkluut	0	7	1	0	1	0	0,71	0	0	0
kleine plevier	2,2	4	1	3	1	?	?	?	1	?
bontbekplevier	0,3	2	0	0	0	?	0	-	-	
strandplevier	7,2	17	25	24	26	?	0,76	0,68	0,75	0
kokmeeuw	89	8	1	6	0	0,26	0	0	0	0
visdief	15	4	2	17	0	0,09	0	0	0,35	-

Kluut

De Scherpenissepolder is sinds de omvorming tot natuurgebied in 2000 van groot belang voor de kluut. Gemiddeld broeden er jaarlijks zo'n 90 paar. Vanaf 2000 zijn maar liefst van 17 seizoenen broedsuccesgegevens bekend. In de jaren voor 2005 was het gemiddeld broedsucces ongeveer 0,3 jong/paar. Vanaf 2005 is het broedsucces in de meeste jaren erg laag en kwamen er in de meeste jaren slechts 0-10 jongen groot. Het lage broedsucces is waarschijnlijk voor een groot deel toe te wijzen aan predatie door vossen. Alleen in 2014 (101 uitgevlogen jongen) was het broedsucces in het gebied duidelijk hoger dan het Deltagemiddelde.

Strandplevier

De Scherpenissepolder is van groot belang voor de Strandplevier, bijna 20% van de Deltapopulatie komt in het gebied tot broeden en het broedsucces is er meestal bovengemiddeld. De meeste paren broeden op stukken drooggevalle oever, en dan bij voorkeur in een opgedroogde koeienvlaai. In het voorjaar van 2024 werden 26 paren geteld. Door overvloedige neerslag in de laatste week van mei overstroomden helaas vrijwel alle nesten. Voor zover bekend werd er door de hoge waterstand op de beste plekken later in het seizoen geen nieuwe broedpogingen meer ondernomen. Het broedsucces was in 2024 nihil.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in de Scherpenissepolder

- Verwijderen van houtige vegetatie in gehele gebied, ook ten behoeve van weidevogels.
- Verruiging en vergrassing tegengaan door wanneer nodig te maaien en afvoeren.

- Maaiveldverlaging van hoogste gebiedsdelen, ook ten behoeve van weidevogels.
- Waterhuishouding verdient aandacht. Verhogen van winterpeil en zomerse uitdroging voorkomen.
- Aanbrengen van schelpenranden.
- Uitdiepen van het water rondom het eiland, die in huidige situatie jaarlijks droogvalt.
- Gebiedsdelen met broedende kustbroedvogels beschermen tegen grazers tijdens het broedseizoen
- Vossenraster in het oostelijk deel voor betere bescherming van kluut en strandplevier.

1.37.27 Schakerloopolder

Gemeente: Tholen

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Oosterschelde

Het natuurgebied Schakerloopolder werd in 1988 ingericht als natuurgebied als compensatie voor de karrenvelden die verloren gingen bij de aanleg van de Oesterdam. In 2004 is het gebied aan de noordzijde met 15 hectare uitgebreid in het kader van Plan Tureluur. Door erosie zijn de eilandjes in het zuidelijke (oudste) deel nagenoeg verdwenen. In 2024 was hier slechts ruimte voor drie kokmeeuwnesten. Door de grote hoeveelheden regen was het waterpeil gedurende het gehele broedseizoen (te) hoog.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Schakerloopolder.

	Aantal broedparen					Broedsucces				
	gem.	2021	2022	2023	2024	gem.	2021	2022	2023	2024
kluut	53	31	84	40	15	0,84	1,0	0,24	0,35	0,13
kleine Plevier		1	1	0	0		?	?	-	-
bontbekplevier	1	0	0	1	0	?	-	-	?	-
strandplevier	1	0	0	0	0	?	-	-	-	-
kokmeeuw	806	1650	1436	1333	1064	0,66	0,39	0,8	0,09	0,14
zwartkopmeeuw	1	0			1	?	-			0
visdief	119	35	88	21	18	0,40	0,17	0,68	0,05	?
noordse stern	1	0	0	0	0	?	-	-	-	-

Kluut

De Schakerloopolder was in eerdere jaren een belangrijk gebied voor de kluut. In 2024 kwamen slechts 15 paar tot broeden. Door de grote hoeveelheid neerslag was het waterpeil (te) hoog waardoor voedselomstandigheden voor de jongen ongunstig waren. De lage temperaturen zullen de jongen van deze soort ook zeker parten gespeeld hebben. In 2024 werden slechts twee kuikens vliegvlug (0,13 jong/paar).

Kokmeeuw

De laatste jaren neemt het aantal broedende kokmeeuwen af in de Schakerloopolder maar het is nog altijd één van de grotere kolonies in het Deltagebied. In 2024 waren uitsluitend de eilanden in het noordelijk (nieuwe) deel geschikt als broedgebied. De omvang van geschikt broedgebied nam af door de hoge waterstand, erosie van de eilanden én de grote hoeveelheid vegetatie op de eilanden. Het broedsucces was vermoedelijk door de minder gunstige weersomstandigheden slechts 0,14 jong/paar, aanzienlijk lager dan in eerdere jaren.

Aanbevelingen Schakerloopolder

- Maaiveldverlaging van hoogste gebiedsdelen, ook ten behoeve van weidevogels.
- Waterhuishouding verdient aandacht. Verhogen van winterpeil en zomerse uitdroging voorkomen.
- Herstellen van de eilanden in het zuidelijke deel.
- Aanbrengen van schelpenranden.
- Gebiedsdelen met broedende kustbroedvogels beschermen tegen grazers.
- Predatie door grondpredatoren als vos, bunzing en bruine rat verdient aandacht.

1.37.28 Schor Roelshoek

Gemeente: Reimerswaal

Beheerder: Natuurmonumenten

Natura2000: Oosterschelde

Klein schor met schelpenbank; ook de zeedijk en recreatiestrandje ten westen van haven Roelshoek worden bij dit gebied gerekend. Bij Roelshoek staat buitendijks een woonhuis aan een klein stuk asfaltdijk.

In het vroege voorjaar van 2022 is door Natuurmonumenten het bestaande strandje opgehoogd met schelpen, hier hebben diverse paren bontbekplevieren op gebroed. Een deel van het opgehoogde strandje was afgezet met een tijdelijk raster. Ook op de dijk voor het huis broeden al jaren bontbekplevieren.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op het Schor Roelshoek.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
bontbekplevier	6	6	7	1,28
kleine plevier		1	1	1
strandplevier			1	0

Bontbekplevier

Dit jaar waren vijf paar bontbekplevieren aanwezig op het strandje bij het schor, eentje meer dan voorgaande jaren, en opnieuw twee paar op de dijk voor het huis. Bij het huis werden door één paar tenminste twee jongen grootgebracht, dit nest was beschermd tegen predatie met een nestkooi. Het andere nest werd gepredeerd. Op het schor vlogen 7 jongen uit. Twee nesten werden hier beschermd met een kooi, eentje hiervan kwam uit, de ander overspoelde. Een ander beschermd nest van bontbekplevieren overspoelde, net als twee onbeschermden nesten.

Drukfactoren

Eén nest van bontbekplevieren werd met zekerheid door een kraai gepredeerd, het werd op camera vastgelegd. Er werden ook vossensporen in de buurt gevonden, maar het is niet zeker of deze plevierennesten hebben geroofd. Ondanks dat het afgesloten terrein is wordt er af en toe gewandeld, ook door mensen met loslopende honden. Dit lijkt iets afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren.

Het een van de weinige locaties langs de Oosterschelde welke is afgesloten voor publiek. De rust is ook van groot belang voor de hoogwatervluchtplaats ter plekke. Vanaf het strandje bij Krabbendijke werd voorheen veel illegaal

gekitesurft, waarbij de kitters soms op het schor terecht kwamen, wat erg verstorend was. Vanwege de nieuwe hoogspanningsleiding wordt nu gehandhaafd op het kitesurf-verbod.

De nesten bij het huis worden door de bewoners beschermd tegen vertrapping. Dit gebeurt door middel van stenen rond het nest en de bewoners proberen de plaatselijke katten en ekster te weren.

Overspoeling van het strandje komt bijna jaarlijks voor omdat het strandje met stenen maar net boven gemiddeld hoogwater ligt. De aangelegde schelpenrichel is wel hoog genoeg. Wel lijkt er wat te weinig ruimte voor het toenemend aantal plevieren. Ze kunnen sterk territoriaal zijn en zitten liefst toch wel tientallen meters uit elkaar. Een paartje, herkenbaar aan de kleurringen, probeerde steeds een klein stukje verderop te broeden maar kende tenminste twee en waarschijnlijk drie overspoelde legsels. Enkele kleine strandjes vlakbij zou ideaal zijn.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in de Roelshoek

- Het met schelpen versterkte strandje bijhouden, zo nodig eens in de zoveel jaar opnieuw schelpen storten. Uitbreiding met wat verhoogde zand / grind / schelpenrichels op tientallen meters afstand zou extra en veilige plek voor nog meer paartjes bieden.
- Rust handhaven, ook ten behoeve van de hoogwatervluchtplaats.

1.37.29 Oostdijk, zeedijk Nieuwlandepolder & Karelpolder Krabbendijke

Gemeente: Reimerswaal

Beheerder: Waterschap Scheldestromen

Natura2000: Oosterschelde

Oosterscheldedijk ter hoogte van Oostdijk en Krabbendijke.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de zeedijk van Oostdijk en Karelpolder.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
bontbekplevier	4	4	2	0
strandplevier	11		1	0

Bontbekplevier en strandplevier

Op zowel de zeedijk van de Karelpolder als die van de Nieuwlandepolder broedde in mei een paartje bontbekplevieren; langs de Karelpolder broedde een paar strandplevieren. Niet alleen bleef broedsucces uit, maar half juni leek zelfs de hele zeedijk verlaten door de plevieren. Hoewel een enkel paartje gemist kan zijn dat net binnendijks op een akker is gaan broeden, is het verschil met voorgaande jaren erg opvallend.

Drukfactoren

Eerder geringde broedvogels werden nog wel ter plaatse gezien maar kwamen hier niet tot broeden, van enkele is gebleken dat ze elders zijn gaan broeden. Dat doet vermoeden dat de omstandigheden ter plaatse verslechterd zijn. Zo op het oog zijn er geen grote veranderingen geweest. Mogelijk dat verstoring door recreanten of bepaalde predatoren is toegenomen.

Op zomerse dagen is de drukte met recreanten erg groot, er wordt gezwommen, mensen laten honden loslopen over het talud enz. In 2023 mislukten alle broedsels, wat een aanleiding kan zijn geweest voor de plevieren om het elders te proberen.

1.37.30 Yerseke, zeedijk Pieterspolder met haventje

Gemeente: Reimerswaal
Beheerder: Waterschap Scheldestromen
Natura2000: Oosterschelde

Gemeente: Reimerswaal
Beheerder: Waterschap Scheldestromen
Natura2000: Oosterschelde

Zeedijk en historisch haventje met kleine aanspoelhoekjes met schelpen.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de zeedijk Olzendepolder en Pieterspolder met haventje, Yerseke.

	Broedparen			Broedsucces
	2021	2022	2024	2024
bontbekplevier	3	2	1	3
strandplevier	1	-	-	-

Bontbekplevier

Slechts een van de drie paren bontbekplevieren van twee jaar tevoren was nog overgebleven. Alleen bij het oude haventje werd nog gebroed. Deze broedplek had het te verduren van verstoringen door vissers en andere recreanten, zij lopen hier vlak langs de nesten en vertrapping ligt op de loer. Na waarschijnlijk twee mislukte legsels bracht het volhoudende paartje toch drie jongen groot. Het was al laat in het jaar, half augustus vlogen de jongen uit, een periode dat andere jongen al in hun overwinteringsgebieden zitten. Een van de jongen werd eind oktober aan de Westerschelde gezien.

Drukfactoren

Dit deel van de zeedijk is door middel van grove steenslag onaantrekkelijk gemaakt voor fietsers en wandlaars. Toch komen deze er wel, dankzij een dijkovergang bij het haventje. Vooral bij dit haventje verblijven vaak vissers of andere recreanten voor langere tijd, wat tot verstoring of zelfs vertrapping van nesten leidt.

1.37.31 Koude en Kaarspolder

Gemeente: Reimerswaal
Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap
Natura2000: Oosterschelde

Inlaag met aan de westzijde een grote ondiepe plas met daarin enkele (schier-) eilandjes met zoutvegetaties, aangelegd in 1991 als natuurontwikkelingsgebied na verbreding van het Kanaal door Zuid-Beveland. Elders in de inlaag wordt door kustbroedvogels ook gebroed langs enkele kleinere plasjes. Begrazing vindt plaats met rundvee. In de winter van 2018/2019 zijn de eilandjes in de plas opgehoogd en er zijn enkele nieuwe aangelegd. Rondom de plas is toen ook een vossenraster geplaatst. In de winter 2022/2023 zijn er enkele nieuwe eilandjes bijgemaakt.

Net ten zuiden van de inlaag ligt langs het kanaal nog een kleine plas waar vooral kluten broeden. In de winter van 2023/2024 is het raster uitgebreid tot rondom de gehele inlaag.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Koude en Kaarspolder.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kluut	25	24	22	0,64
steltkluut	1	2	3	0,67
kokmeeuw	1793	1584	614	0,61
zwartkopmeeuw	2	1	1	0
grote stern	137	82	13	0,62
visdief	62	52	61	0,36

Kluut

Er lagen eind april/begin mei 13 nesten in de inlaag zelf en 9 nesten in de plas ten zuiden van de inlaag; sommige paren zagen hun legsel mislukken en startten opnieuw. Begin juli juni werden 14 grote en vliegvlugge jongen waargenomen in de plas en in de inlaag.

Steltkluut

Eind maart meldden de eerste steltkluten zich in de Kaarspolder, zoals inmiddels gebruikelijk de laatste jaren. Daarna volgden er meer in april en mei die zowel de Kaarspolder, de Driehoek als de Yerseke Moer ten zuiden van de Postweg verkenden.

In de Kaarspolder werden vanaf eind april steltkluten op een nest gezien, half mei viel er lokaal 40mm regen zodat gevreesd werd dat hun laaggelegen nesten onder waren gelopen, maar de steltkluten hadden hun nesten hoger opgebouwd. Eind mei waren er twee paren met jongen terwijl er nog een nest werd bebroed. Ook werd er soms een extra paartje gezien, waarschijnlijk een van de broedparen van de Yerseke Moer. In juli werden twee jongen vliegvlug.

Kokmeeuw

Op 29 april werden 614 kokmeeuwnesten geteld, fors minder dan de voorgaande jaren, het ligt voor de hand dat sterfte door vogelgriep al een rol gaat spelen in de broedvogelaantallen. In 2023 werden hier veel dode vogels gevonden, zo'n 40 adulten en bijna 300 jongen (Ballmann & Lilipaly 2024), ook buiten de kolonies stierf nog een onbekend aantal kokmeeuwen.

Het merendeel van deze nesten lag op de eilandjes in het westelijk deel, maar toch ook een flink aantal van 103 nesten lagen in het midden en oostelijk deel van de inlaag. De gedeeltelijke verhuizing en ook verhoogd broedsucces in het oostelijke deel is (deels) te danken aan de uitbreiding van het raster.

Grote stern

Ook bij grote sterns is in 2023 sterfte geweest door vogelgriep. Mogelijk daardoor kwam de vestiging dit jaar niet goed op gang. Eind april waren wel 65 adulten aanwezig, maar toch werden er later maximaal 13 nesten geteld. Voor zover bekend vloog uiteindelijk een bescheiden aantal van 8 jongen uit. Al vanaf 2019 wordt in de Koude en Kaarspolder succesvol gebroed door grote sterns, een mooie beloning voor de beheerder na de herinrichting van

het gebied. Een kolonie zo ver landinwaarts is overigens bijzonder, de vogels lijken de Oosterschelde als foerageergebied te gebruiken; bij andere kolonies vliegen de broedvogels meestal naar de Noordzee.

Visdief

Eind mei werden 61 nesten geteld, waarvan een drietal in het oostelijk deel van de inlaag. Op 8 juli werden tenminste 27 vliegvlugge jongen gezien en vier halfwas. Het broedresultaat van gemiddeld 0,36 jong per paar was merkwaardigerwijs lager dan vorig jaar toen een deel van de jongen aan vogelgriep bezweek.

Drukfactoren

Door het herstel en aanleg van eilandjes en plaatsing van het vossenraster nu rond de hele inlaag is er weer volop plek voor sterns en kleine meeuwensoorten om te broeden. Voorgaande twee jaren werden sterns en kokmeeuwen geteisterd door de vogelgriep, nu is er weer mogelijk weer gelegenheid tot groei van de populaties. Beperkende factoren lijken nu vooral gezocht te moeten worden in voedselbeschikbaarheid en eventueel weersomstandigheden. Vliegende predatoren als buizerds, kraaien en meeuwen eisen elk jaar wel hun tol, maar op het grote geheel lijkt dat geen rol van betekenis te spelen.

1.37.32 Natuurontwikkeling Driehoek Yerseke Moer

Gemeente: Reimerswaal

Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap

Natura2000: -

Ondiepe plas met enkele (schier-) eilandjes tussen weilanden, aangelegd in 2014 als natuurontwikkelingsgebied. Sindsdien zijn nog enkele percelen bij het beheer betrokken, onder andere een voormalige boomgaard is verwijderd. Begrazing vindt plaats door rundvee. Sinds 2023 is ook dit gebied tegen vossen beschermd middels een raster.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Driehoek Yerseke Moer.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kluut	27	22	20	0,2
steltkluut	1	4	2	0
kleine plevier	1	2		?
stormmeeuw	-	-	1	0
kokmeeuw	58	61	31	0,13
visdief	46	9	9	0,44

Steltkluut

In de Driehoek werden soms vier paren gezien, waarvan maximaal twee op nest, de andere paren vlogen waarschijnlijk heen en weer naar de Kaarspolder en de zuidelijke Yerseke Moer. In tegenstelling tot het goede broedsucces hier in 2023 vlogen er hier geen jongen uit.

Visdief

Er broedden slechts een halfvol paren in de Driehoek. Begin juli bleken er wel vier vliegvlugge jongen te zijn. Het is niet helemaal zeker of die hier zijn groot gekomen of misschien uit de Kaarspolder kwamen.

Drukfactoren

Het broedsucces van kokmeeuw en kluut is vrij slecht. Onduidelijk is waar dit mee te maken heeft.

1.37.33 Yerseke Moer (zuid van Postbrug)

Gemeente: Reimerswaal

Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap (grotendeels)

Natura2000: Yerseke en Kapelse Moer

Weilanden met greppels en ondiepe plassen, deels met zoutvegetaties. Het waterpeil is sinds een aantal jaren verhoogd ten behoeve van weidevogels. In de meeste jaren droogt het gebied door indamping langzaam op in de loop van het voorjaar. Eind april stond er veel water, wat dankzij veel buien tot in juni zo bleef, in juli droogde het gebied vrij snel op. Extensieve begrazing vindt veelal plaats met rundvee. Enkele eilandjes die geschikt zijn voor kustbroedvogels worden sinds enkele jaren tegen vossen beschermd door middel van een elektrisch raster.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

*Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels
Yerseke Moer (zuid van Postbrug)*

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kluut	31	58	49	0,14
steltkluut		1	2	1
bontbekplevier		1		
kleine plevier	3	2	2	0,5
kokmeeuw	68	89	170	0,09
kleine mantelmeeuw		5		
zilvermeeuw	3	5		
visdief	3	10	3	0

Kluut

Begin mei lagen er veel nesten in de Yerseke Moer, het vrij peil heeft mogelijk wat extra kluten aangetrokken. Ondanks de langdurig natte periode in het voorjaar werden er nauwelijks jongen vliegvlug.

Steltkluut

Eind april bouwde een paar steltkluten een nest in het zuidelijk deel van de Yerseke Moer. Half juni bleek hier een paar met groot jong rond te lopen en een tweede paar alarmeerde nog eens heftig, zodat vermoed werd dat deze in het onoverzichtelijke terrein ook tenminste een jong had.

Kokmeeuw

Sterk verspreid in de Moer broedden 167 paar kokmeeuwen, waarvan 51 binnen het vossenraster op de eilandjes. Het broedsucces op deze eilandjes is de laatste jaren matig tot slecht. Mogelijk dat predatie door ratten hier een rol speelt.

Drukfactoren

Tijdens de bezoeken werden de gebruikelijke potentiële predatoren gezien zoals zilvermeeuw, zwarte kraai, buizerd en bruine kiekendief. Tijdens de bezoeken werd eenmaal een buizerd gezien die een jonge kluut pakte. Het vee in de Yerseke Moer wordt vrij laat en in relatief kleine aantallen ingeschaard zodat vertrapping hier relatief weinig zal voorkomen. Het vossenraster zou voor veiligheid binnen het raster moeten zorgen, maar er lijkt toch iets mee aan de hand te zijn, mogelijk zitten hier ratten.

1.37.34 Vlaakse Moer

Gemeente: Reimerswaal

Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap

Natura2000: -

Weilanden met greppels en ondiepe plassen, deels met zoutvegetaties; aangelegd in 2013 als natuurontwikkelingsgebied. In de winter van 2022/2023 is het hele gebied voorzien van een vossenraster. Dankzij de vele neerslag bleef het gebied goed nat in 2024.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Vlaakse Moer.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kluut	18	32	44	0,34
kleine plevier	3	3	3	
kokmeeuw	5	25	75	0,8
visdief	-	-	3	

Kluut

Eind april lagen er 40 nesten, twee paren hadden al jongen en nog twee paren laken nog geen nest te hebben. Op 18 juni waren er 19 jongen min of meer vliegvlug.

Kokmeeuw

Er lag dit jaar een flink aantal kokmeeuwnesten in de Vlaakse Moer. In tegenstelling tot vorig jaar was er nu een heel goed broedsucces. Op 4 juni waren er 60-75 grote jongen aanwezig. Op 18 juni waren er 125 vliegvlugge jongen en nog eens zeker 11 halfwas jongen, daar de vliegvlugge jongen kwamen deels van elders.

1.37.35 Deessche Watergang

Gemeente: Goes

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Oosterschelde

De Deessche Watergang is een brede ondiepe voormalige doorbraakgeul bestaande uit weilanden met greppels en ondiepe plassen, deels met brakke vegetaties. In de kreek liggen enkele kleine eilandjes, die echter sterk aan erosie onderhevig waren. Rond 2015 zijn enkele percelen aan het gebied toegevoegd en hier zijn plassen uitgegraven. Vrij intensieve begrazing vindt plaats met rundvee en schapen. Tot het gebied worden ook de broedvogels gerekend die vaak op de akkers direct aangrenzend broeden, dit betreft met name kluten.

In de winter van 2021/2022 zijn drie eilanden geheel nieuw aangelegd. Het zijn nu tientallen meters grote vlakke eilandjes met een afdeklaag van schelpen. Rond de eilandjes is schrikdraad geplaatst. Door de vele regenval in het voorjaar van 2024 viel er weinig slik droog en was het minder aantrekkelijk voor plevieren en kluten.

Deessche Watergang, 8 juni 2024 (foto Mark Hoekstein)

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Deessche Watergang.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kluut	60	30	6	0,83
kleine plevier	2	1	-	
bontbekplevier	2	1	-	

zwartkopmeeuw	-	11	-	
kokmeeuw	32	318	265	0,49
visdief	45	58	15	0

Kluut

De vroege legsels van kluten waren eind april / begin mei al mislukt. Herstellegsels leverden uiteindelijk in juli wel vijf vliegvlugge jongen op.

Kokmeeuw

Door het herstel / de aanleg van de eilandjes komen de laatste twee jaar weer flinke aantallen kokmeeuwen tot broeden. In 2023 stierven in de loop van het seizoen zeker vele tientallen jonge kokmeeuwen, soms al vliegvlug, aan vogelgriep. Dit jaar was met 0,49 uitgevlogen jong per paar het broedsucces al weer een stuk beter dan dat jaar, toen er 0,19 jong per paar uitvloog.

Visdief

Het herstel van de eilandjes leek de visdieven van de Deessche Watergang weer een impuls te hebben gegeven, maar na rond de 50 broedparen in 2022 en 2023 waren er dit seizoen slechts 15 paar. Vogelgriep is zeker een oorzaak hiervan. In 2023 werden in juni zo'n 50 vliegvlugge jongen geteld, maar later bleek een groot deel daarvan toch nog gestorven.

Dit jaar werd geen enkel jong grootgebracht. Op de eilandjes stond door de vele neerslag de vegetatie er heel weelderig bij. Broedvogels hadden later in het seizoen moeite om te landen tussen de planten. Mogelijk dat predatie door ratten is opgetreden.

Drukfactoren

De vegetatie op de eilandjes was vroeg in het seizoen nog kaal en met een lage kruidenvegetatie en was daarmee prima voor vestigende kokmeeuwen. Later in het seizoen ontwikkelde het zich zo sterk dat het biotoop voor visdieven minder aantrekkelijk werd en mogelijk juist een goede schuilplaats voor ratten. Het lijkt nodig de komende jaren 's winters in elk geval de opschietende ruigtekruiden te verwijderen. Wanneer dit niet afdoende is kan men zout opbrengen.

1.37.36 Schor Wilhelminapolder

Gemeente: Goes

Beheerder: Waterschap Scheldestromen

Natura2000: Oosterschelde

Klein schor met forse aangespoelde schelpenbank. Het gebied bevindt zich bij een dijkovergang in de Wilhelminapolder en de onderhoudsweg is populair bij wandelaars, fietsers en hondenuitlaters. In 2006 is een raster geplaatst om verstoring tegen te gaan en in 2019/2020 door het Waterschap provisorisch hersteld. Een kleine schelpenrichel werd het broedseizoen met een tijdelijk raster beschermd. In februari 2024 werd een flinke hoeveelheid schelpen op het strandje gestort.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op het Schor Wilhelminapolder.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
bontbekplevier	5	5	6	1,17

Bontbekplevier

Dit jaar waren weer zes paren aanwezig. Dit jaar brachten vijf paren maar liefst acht jongen groot.

Vier nesten werd met een beschermkooi tegen predatoren beschermd, van dit nest vlogen drie jongen uit.

In totaal werden er twaalf bontbekpleviernesten gevonden, vijf daarvan werden beschermd tegen predatoren met een nestkooi. Van deze vijf nesten overspoelde er eentje, van de andere vier kwamen de eieren uit. Van deze vier nesten met jongen leverden er drie uitgevlogen jongen op, van het vierde nest werden kleine jongen gezien, maar deze leken later verdwenen.

Van zeven onbeschermden nesten overspoelden er twee; van de vijf overige mislukten er drie in de eifase. Een wildcamera registreerde bij een van deze nesten dat de eieren geroofd werden door een zwarte kraai. Waarschijnlijk zijn ook twee andere mislukte nesten gepredeerd. Twee onbeschermden nesten brachten totaal drie vliegvlugge jongen op.

Naast de paren op het schor waren er nog zeker twee paren die in de Wilhelminapolder op akkers broedden; in tegenstelling tot eerdere jaren waren deze succesvol.

Drukfactoren

De zeedijk is hier een populaire plek om honden uit te laten en verstoring langs de randen komt veel voor. Hierdoor neemt de betekenis van de locatie als hoogwatervluchtplaats af en ook de broedvogels hebben zichtbaar last van recreanten. Predatie door verschillende predatoren speelt hier in sommige jaren een zeer grote rol. Nestbescherming met nestkooien geeft in elk geval een groter kans op uitkomen van de eieren. Zeker drie nesten overspoelden geheel, van een vierde nest werd op camera vastgelegd dat de pasgeboren jongen nog net op tijd konden weggelopen voor de aanrollende golven.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels op het Schor Wilhelminapolder

- Afrastering is dringend toe aan een degelijke vervanging
- De geslonken breedte van het Schor is problematisch voor broedfunctie van kustbroedvogels en de functie als hoogwatervluchtplaats. Maatregelen om het schor met bijbehorend strandje te verbreden wordt aanbevolen.
- Nestbescherming met nestkooien.

1.37.37 Zandkreekdam Oosterscheldezijde & Katseveer

Gemeente: Goes

Beheerder: Rijkswaterstaat

Natura2000: -

Het sluiscomplex in de Zandkreekdam, tussen Noord- en Zuid-Beveland omvat aan de Oosterscheldezijde onder andere enkele met gras begroeide pieren en twee rijen dukdalven. In 2024 waren er, ook tijdens het broedseizoen,

uitgebreide werkzaamheden aan het remwerk en aanlegsteiger. Met Rijkswaterstaat en de uitvoerder zijn op initiatief van Nationaal Park Oosterschelde afspraken gemaakt om bij de werkzaamheden rekening te houden met de broedvogels en een belangrijke hoogwatervluchtplaats. De zeedijk aan de noordzijde van de Zandkreek werd tijdelijk afgesloten voor publiek om een alternatieve hoogwatervluchtplaats rust te geven. In een hoek bij de Jonkvrouw Annapolder werden schelpen gestort om plevieren aan te trekken.

De zuidelijke pier met de kokmeeuw- en visdiefkolonie werd afgezet met een tijdelijk raster, al werd dat niet door alle werklieden begrepen.

Hier wordt ook het nabijgelegen strandje bij het Katseveer genoemd.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op het de zandkreekdijk en aangrenzend schelpenstrandje Katseveer.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
bontbekplevier	1	1	3	0,67
kokmeeuw	10	34	48	1,06
zilvermeeuw	6	9	7	1,29
grote Mantelmeeuw	1	-		
visdief	25	64	54	0,65

Bontbekplevier

De schelpenrand bij de Jonkvrouw Annapolder trok een paartje bontbekplevieren aan en meerdere paren scholeksters. Helaas gingen alle legsels verloren doordat er schapen op de dijk werden ingeschaard.

Op het vroegere landbouwhaventje van Kats broedde, voor zover bekend voor het eerst, een paartje bontbekplevieren. Hier vlogen twee jongen uit.

Op het strandje bij het Katseveer kwamen geen bontbekplevieren tot broeden.

Zilvermeeuw

Zeker zeven paren broedden op het noordelijke piertje. Tenminste negen jongen vlogen uit ondanks dat tenminste een nest verloren ging door werkzaamheden.

Kokmeeuw

Het aantal paren kokmeeuwen dat op het zuidelijke piertje broedt neemt zodanig toe, dat er inmiddels wel sprake is van ruimtegebrek. De meeuwen willen per se zo ver mogelijk van de dam af broeden, dat is immers een bron van verstoring. Het broedsucces was goed, toen begin juni bij hoge tijden nesten verspoelden konden veel jongen zichzelf al in veiligheid brengen.

Visdief

Al sinds zo'n tien jaar broedt een klein aantal visdieven op de zuidelijke pier. Het betreft tenminste deels broedvogels die eerder gebroed hebben op het nabijgelegen Kwistenburg, blijkt uit ringterugmeldingen; vogels zijn daar vertrokken na predatie van hun nesten.

Op 10 juni liep ongeveer de helft van de nesten onder met harde wind en verhoogd tij. Waarschijnlijk kon een deel van de reeds uitgekomen jongen zich in veiligheid brengen. Eind juni werden rond de 30 jongen vliegvlug.

Drukfactoren

Sinds vier jaar wordt de kolonie op de zuidpier preventief van een raster voorzien. Dit broedseizoen waren er echter langdurige werkzaamheden aan de sluis, wat de nodige verstoring opleverde. Er is veel overleg geweest om de werkzaamheden zo veel mogelijk in goede banen te leiden. Ondanks de verstoringen was het broedsucces heel behoorlijk.

Door de relatief geïsoleerde ligging is de locatie waarschijnlijk vrij van grondpredatoren.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels op de Zandkreekdijk

- Door de pier enkele decimeters te verhogen en te verbreden kan overspoeling tijdens springtij worden voorkomen en wat meer plaats komen voor kustbroedvogels.
- De pier afsluiten in het broedseizoen.

1.37.38 Schor van Kats

Gemeente: Noord-Beveland

Beheerder: pachter/Waterschap Scheldestromen

Natura2000: Oosterschelde

Hoewel dit gebied nog steeds aangeduid wordt met 'het Schor van Kats', is van het voormalige schor ten gevolge van erosie niets meer over. In de hoek van de dijk bij Kats liggen nog wel richels met aangespoelde schelpen. Bontbekplevieren broeden al jaren op het talud van de zeedijk en op het schelpenstrand. Vanaf 2005 is langs het grasland geen schapenraster meer aanwezig, zodat schapen over het strandje en het gehele talud lopen. Het verbrede deel van de dijk en strandje werden net als voorgaande twee jaren ten behoeve van broedvogels afgezet met een tijdelijk raster. Nadat er eind juni schapen in verstrikt waren geraakt is dit echter verwijderd.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op het Schor van Kats en binnendijkse akkers.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
bontbekplevier	6	5	4	1,0

Bontbekplevier

In totaal broedden zeker vier paar Bontbekplevier tussen Kats en de Zeelandbrug, verspreid over het strandje bij Kats, de dijkverbreding met het raster en binnendijks terrein. Dankzij kleurringen is gebleken dat sommige vogels switchen tussen binnen- en buitendijks. De zeekraalkwekerij, waar in voorgaande jaren gebroed werd, was dit jaar verlaten. Op het strandje bij Kats leverde het tweede legsel van een paartje het maximale resultaat van vier uitvliegende jongen op. Twee paar op de dijkverbreding wisten geen jongen groot te brengen. Behalve vertrapping door de schapen speelt predatie hier waarschijnlijk een grote rol. Binnendijks deed een paartje broedpogingen op een akker en bouwterrein van de windmolens.

Drukfactoren

Vertrapping door schapen is al jaren een thema op dit dijktraject, de laatste jaren wordt met tijdelijke rasters geprobeerd dit tegen te gaan, wat dit jaar helaas slecht uitpakte voor de schapen. Daarna werden de rasters weer weggehaald.

Op de dijkverbreding lijkt regelmatig sprake te zijn van predatie, waarschijnlijk door kraaiachtigen.

Het haventerrein van Kats gaat de komende jaren bebouwd worden met woningen en recreatievoorzieningen. Dit zal de druk op het strandje en de zeedijk enorm doen toenemen.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels op het Schor van Kats

- Het wordt aanbevolen het met steen beklede talud en het strandje definitief uit te rasteren om vertrapping door schapen te voorkomen.
- Na uitrastering pleksgewijs schelphoopjes aanbrengen op het talud.
- Gezien de geplande bouw van woningen en recreatievoorzieningen wordt aanbevolen de dijk duidelijk af te sluiten voor publiek, ook ten behoeve van de belangrijke hoogwatervluchtplaats.

1.37.39 Colijnsplaat, Wanteskuup

Gemeente: Noord-Beveland

Beheerder: Particulier

Natura2000: Oosterschelde

Een inlaag van enkele tientallen hectaren, die in 2001/2002 is ingericht als natuurontwikkelingsgebied, in beheer bij een particulier. Het bestaat geheel uit riet en waterpartijen. Een kleine diepere inlaag, afgescheiden door de oude zeedijk, is ontstaan tijdens de dijkverzwaring in 1980. In maart 2000 is daarin door de particulier een drijvend vogeleiland (genaamd "Soeke", naar het verdwenen dorp op deze plek) aangelegd. Het plateau is inmiddels grotendeels begroeid met kruiden en enkele kleine struikjes, wat het tellen van nesten en jongen vanaf de dijk bemoeilijkt.

De Wanteskuup gezien vanuit het westen, 1 mei 2024 (foto Mark Hoekstein)

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Wanteskuup.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
bontbekplevier	1	1	-	
kokmeeuw	130	179	72	0
zwartkopmeeuw	-	1	-	-
Visdief	37	18	1	0

Kokmeeuw

De kolonie op het eilandje was kleiner dan voorgaande jaren. Op 1 mei werden 70 nesten en nog twee paartjes geteld. Begin juni bleek het eiland echter geheel verlaten. Enkele restanten van volwassen kokmeeuwen gaven een indicatie dat er een vos op het eiland was geweest. Jarenlang was dit eiland een veilige broedplek, maar blijkbaar heeft deze vos ontdekt dat je er naar toe kan zwemmen.

Visdief

Door aanwezigheid van de vos is een vestiging van visdieven in de kiem gesmoord.

Drukfactoren

Vossen wonen al jaren in de Wanteskuup, maar kwamen niet op het eilandje. Nu ze de weg ontdekt hebben is de vraag of er nog toekomst is voor de broedvogels op het eilandje.

1.37.40 Inlaag Oesterput

Gemeente: Noord-Beveland

Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap

Natura2000: Oosterschelde

Inlaag met open water en kleine oppervlakte riet. Het Zeeuwse Landschap heeft in 2016 samen met de Stichting Kustbroedvogelfonds een kunstmatig broedvogeleiland, een drijvende constructie van 10 bij 12 meter, voor visdieven laten aanleggen in de Inlaag.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Inlaag Oesterput.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kokmeeuw	144	137	9	0

Kokmeeuw

In 2022 was er al hoge sterfte, ook van adulten, door vogelgriep. In 2023 kwamen er daardoor ook geen jongen groot. Na deze beroerde resultaten hoeft het niet te verbazen dat er amper nog kokmeeuwen tot broeden kwamen op het drijvende eilandje. Waardoor er nu geen broedsucces was is onduidelijk.

1.37.41 Inlaag 's Gravenhoek

Gemeente: Noord-Beveland

Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap

Natura2000: Oosterschelde

Met de dijkverzwaring in 1980 zijn aan de noordkust van Noord-Beveland enkele nieuwe inlagen ontstaan/hersteld, waaronder de Inlaag 's Gravenhoek. Deze inlaag bestaat uit een ondiepe, zoete tot licht brakke plas. In 1990 is in de westelijke helft een speciaal broedeilandje aangelegd (circa honderd m²) voor sterns. In de nazomer van 2001 zijn in het midden en in de oostelijke helft nog twee eilandjes aangelegd en in de winter van 2017/2018 nog een vierde ('nieuw-oost'). De eilandjes worden deels beschermd door een stenen oeververdediging en er zijn kokkelschelpen op aangebracht. Jaarlijks wordt de vegetatie door de beheerder verwijderd van het de eilanden zodat deze aantrekkelijk blijven voor kustbroedvogels.

De eilandjes in de Inlaag 's Gravenhoek, 6 juni 2024 (foto Mark Hoekstein)

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels 's Gravenhoek Inlaag.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
zwartkopmeeuw	47	316	48	0,13
kokmeeuw	844	694	819	0,46
grote stern	-	2		
visdief	167	22	25	0,16

Zwartkopmeeuw

In 2023 broedde er een bijzonder hoog aantal zwartkopmeeuwen, maar als gevolg van vogelgriep was het broedsucces nihil. Het aantal nesten was dit jaar dan ook een stuk kleiner.

Kokmeeuw

Het aantal kokmeeuwen in 2023 was nogal mager vergeleken met de jaren ervoor, met 819 nesten was het in 2024 weer aardig op peil. Dat was vanwege vogelgriep, die in 2022 en 2023 flink toe sloeg, niet verwacht, waarschijnlijk waren vogels vanuit de Wanteskuip en Oesterput hiernaartoe verhuisd. Het broedsucces dit jaar zat iets boven het meerjarig gemiddelde.

Visdief

Slechts 25 nesten betreft net als in 2023 een bijzonder laag aantal broedparen voor de 's Gravenhoek Inlaag. Waarschijnlijk speelt vogelgriep, hier een rol. Door het natte voorjaar bleef het waterpeil hoog en begroeiden de eilandjes snel, waardoor er ook nog eens weinig plek was voor broedende visdieven. Het broedsucces was opnieuw slecht.

Drukfactoren

De vegetatie lijkt de laatste jaren een probleem te vormen voor met name visdieven. Ze vliegen soms lange tijd boven de kruidenvegetatie op zoek naar hun jongen of hun nest en kunnen er maar met moeite landen. Waarschijnlijk is dit een stressvolle situatie, vooral na verstoringen.

Vogelgriep heeft in 2022 en 2023 een zware wissel getrokken op de populatie visdieven in dit gebied.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in de Inlaag 's Gravenhoek

- Jaarlijks vegetatie verwijderen door kort na het broedseizoen vegetatie te trekken. En eventueel nog een slag kort voor het broedseizoen.
- Experimenteren met bijvoorbeeld eens per twee jaar aanbrengen van zout op de eilanden om toenemende vegetatie de kop in te drukken.
- Bij opnieuw optredende vogelgriep regelmatig dode vogels verwijderen

1.38 Veerse Meer

1.38.1 Haringvreter/Soelekerkeplaat

Gemeente: Veere
Beheerder: Staatsbosbeheer
Natura2000: Veerse Meer

De Soelekerkeplaat is een aangelegd eilandje vlak bij het grotere eiland de Haringvreter. Het heeft een grazige vegetatie en er staan enkele braamstruiken. Er is veel begrazing door damherten. Nadat de grote meeuwen circa tien jaar geleden de Middelplaten grotendeels verlaten hadden vanwege vossenpredatie, werd de Soelekerkeplaat het belangrijkste broedgebied voor deze soorten in het Veerse Meer. Sinds ongeveer een aantal jaren zijn er echter ook vossen op de Haringvreter/Soelekerkeplaat aanwezig.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Soelekerkeplaat.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
grote mantelmeeuw	1	-	1	0
kleine mantelmeeuw	1	1	-	-
zilvermeeuw	12	4	6	0

Zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw

Deze kolonie, die in eerste instantie een toevlucht was voor enkele honderden paren meeuwen die van de Middelplaten waren verdreven, is sinds 2020 vrijwel verlaten. Er werden in 2024 nog enkele paren zilvermeeuwen en een paartje grote mantelmeeuwen gezien, maar het is twijfelachtig of er nog werkelijk gebroed wordt.

Predatie en verstoring

Het Veerse Meer is als Natura2000-gebied aangewezen voor de kleine mantelmeeuw, met een doelaantal van 590 paar. Dit aantal wordt al jaren bij lange niet bereikt, en zolang er geen veilige plek voor de grote meeuwen is gaat dat ook niet gebeuren. De cruciale drukfactor daarbij is de aanwezigheid van de vos. Gezien de eilandsituatie is verwijdering van vossen en / of het plaatsen van een of meer rasters een kansrijk idee.

1.38.2 Middelplaten

Gemeente: Goes
Beheerder: Vereniging Natuurmonumenten
Natura2000: Veerse Meer

Voormalige schorren in het Veerse Meer. Dit grote gebied bestaat uit een groot verruigend grasland van enkele honderden hectares aan de vaste wal, één groot eiland dat jaarlijks wordt gemaaid en een tweede eiland dat met bos is overgroeid. Langs de oevers liggen over grote lengtes vooroevers van stortsteen. Aan de westzijde van het vasteland zijn twee stukken vooroever afgewerkt met schelpen om kustbroedvogels aan te trekken. Dit deel van

de vooroever is voorzien van een vossenraster (schapenraster gecombineerd met schrikdraad), waar dit broedseizoen echter geen stroom op stond.

Tot en met 2015 broedden van zilver- en kleine mantelmeeuw honderden tot wel meer dan 3000 paren in het gebied. Door de komst van de vos zijn deze grotendeels naar de Haringvreter/Soelekerkeplaat verhuisd (maar inmiddels ook daar verdreven door de vos). Een inmiddels zeer klein aantal grote meeuwen broedt nu alleen nog op de vooroevers.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Middelplaten.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kluut	9	1	-	
grote mantelmeeuw	2	1	1	?
kokmeeuw	2	10	4	0,25
zilvermeeuw	33	20	10	?
kleine mantelmeeuw	1	-	-	
visdief	39	20	23	0,7

Kluut

Voor het eerst in 20 jaar broedden er geen kluten meer op de Middelplaten. Het broedsucces was al jaren erg laag door in elk geval de aanhoudende aanwezigheid van vossen.

Grote mantelmeeuw

Nog één paartje grote mantelmeeuwen houdt nog stand op de vooroever van de Middelplaten. Gezien het heftige alarm in juni zijn er mogelijk wel jongen uitgevlogen.

Zilvermeeuw

De laatste zilvermeeuwen hebben hun toevlucht gezocht op de vooroeververdediging, twee paren zaten binnen een vossenraster. Het is niet duidelijk of er jongen zijn uitgevlogen.

Visdief

Visdieven broeden op Middelplaten alleen op de vooroever daar waar ze binnen het raster in principe worden beschermd tegen vossen en vee. In 2023 werden de nesten toch door een vos gepredeerd door een defect raster. Dit jaar liep het wel voorspoedig en vloog een redelijk aantal jongen uit, begin juli konden 10 jongen geringd worden die in prima conditie waren.

Predatie

De vos heeft de afgelopen jaren de aantallen en het broedsucces van alle kustbroedvogels sterk gereduceerd, alleen op de vooroever is nog plek voor een kolonie visdieven. In de baai is in najaar 2024 een drijvend eiland geplaatst. Naar verwachting zullen hier wel kokmeeuwen en visdieven gaan broeden, die hier dan veilig voor de vos zitten.

Aanbevelingen Middelplaten

Een (flinke) uitbreiding van het raster zou ook weer ruimte kunnen bieden voor de grote meeuwen, dit zou eventueel kunnen met het grote eiland, daar broedden voorheen ook honderden grote meeuwen. Zonder deze maatregelen zullen er weinig of geen kustbroedvogels meer succesvol kunnen broeden.

De Natura2000 doelstelling van 590 paar kleine mantelmeeuwen in het Veerse Meer is alleen mogelijk te behalen door een flink deel van de Middelplaten en de Soelekerkeplaat van een vossenwerend raster te voorzien.

1.38.3 Kwistenburg

Gemeente: Goes

Beheerder: Vereniging Natuurmonumenten

Natura2000: Veerse Meer

Laaggelegen open gebied langs het Veerse Meer, op de hogere delen begroeid met grazige vegetatie, de lagere delen zijn zilt en zijn begroeid met zeekraal en andere zoutminnende planten. In 2014 werd een klein eilandje aangelegd, in 2017 aangevuld met schelpenrichels, beide zijn inmiddels deels begroeid met een lage kruidenvegetatie. Tot en met 2017 werd het gebied met rundvee begraasd. In 2018 werd een maaibeheer ingesteld en geen vee meer in het gebied gelaten. In 2018 werd ook een vossenraster geplaatst, dit bleek echter de laatste jaren niet meer 'vosproof'.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op Kwistenburg.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kluut	1	4	16	0,31
kleine plevier	-	1	-	-
bontbekplevier	-	-	1	0
kokmeeuw	-	-	1	0
zilvermeeuw	2	1	2	0
visdief	-	-	1	0
dwergstern	-	-	1	0

Kluut

Maximaal 16 paren deden veelal meerdere broedpogingen. Eind juni / begin juli vlogen vijf jongen uit.

Bontbekplevier

Een paartje bontbekplevieren verscheen pas half juni op Kwistenburg. Uit ringgegevens bleek dat het paartje was dat eerder in het seizoen haar nest zag mislukken langs de Zandkreek. Ook hier brachten ze geen jongen groot.

Dwergstern

Nest als bij de bontbekplevier vestigde zich pas later een paartje, de eieren kwamen niet uit. Het geeft wel hoop voor de komende jaren nu het vossenraster hersteld is.

Predatie en verstoring

Sinds 2021 is het aantal paren en broedsucces erg laag, waarschijnlijk vooral door toedoen van de vos. Het vernieuwde vossenraster geeft weer perspectief.

Verder vindt zowel vanaf het water als vanaf het land regelmatig verstoring plaats. Surfers vanaf nabijgelegen camping komen soms op de oever en waterskiërs komen erg dichtbij; op de dijk blijven recreanten vaker niet dan wel achter het kijkscherm, kinderen rennen er over de dijk heen en weer. Behalve voor broedvogels is dit vooral voor de belangrijke hoogwatervluchtplaats erg verstorend. Soorten als wulp en lepelaar rusten meestal zo ver mogelijk van de dijk, waar zij dan soms toch weer door surfers worden opgeschrikt. Hoewel het een flink gebied is, is het gebied voor de schuwere soorten maar beperkt bruikbaar.

Aanbevelingen Kwistenburg

Het nieuwe vossenraster biedt mogelijkheden, alertheid op eventuele storingen in de stroomvoorziening blijft belangrijk.

Verstoringen door recreanten bij het kijkscherm kan verminderd worden door een simpel hekwerkje te plaatsen rond het scherm. Handhaving, in combinatie met voorlichting, kan mogelijk verstoring vanaf het water voorkomen.

1.39 Voordelta

1.39.1 Groene Punt

Gemeente: Westvoorne

Beheerder: Natuurmonumenten

Natura2000: Voornes Duin

Op het meest westelijk deel van het Voornes Duin ligt de Groene Punt. Hier is een 2010 een aanzienlijk areaal duindoorn geklepeld en de voedselrijke toplaag van de duinen is verwijderd. Zodoende is in de zeereep vlak achter het hoogste deel van de duinen een zeer schaars begroeide zandvlakte ontstaan, geschikt als broedplek voor plevieren. Ook een deel van het strand met primaire duintjes behoort tot dit gebied. Het duin en een ruim deel van het aangrenzende deel van het strand wordt elk jaar in het broedseizoen afgezet om zo rust te creëren voor de broedende kustbroedvogels. Ook is een strandovergang permanent gesloten om verstoring in het gebied te voorkomen. Door vegetatieontwikkeling is het broedgebied de afgelopen jaren weer flink begroeid geraakt en minder geschikt voor plevieren.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Groene Punt.

	Broedsucces						2020	2021	2022	2023	2024
	2020	2021	2022	2023	2024	2001-2010					
kleine plevier	2	2	0	1	0	-	1,5	?	?	?	-
bontbekplevier	4	4	5	2	5	-	?	?	?	?	0
strandplevier	3	5	1	1	0	-	0,66	?	?	?	-

Door de komst van de vos en vegetatieontwikkeling heeft een groot deel van het voormalige broedgebied zijn functie als broedgebied verloren. Het broedsucces is door aanvullend onderzoek in opdracht van Natuurmonumenten gemeten in 2024. Er zijn tijdens deze veldbezoeken geen strandplevieren waargenomen zij lijken definitief te zijn verdwenen uit het gebied.

Bontbekplevier

In totaal zijn er zeven nesten van bontbekplevier gevonden op de Groene Punt van vijf paar. De nesten verdwenen vermoedelijk allemaal in de eifase waarmee het broedsucces 0 jong per paar is. Een mogelijke oorzaak is de predatie door vossen. Ook lijkt het aanbod van voedsel in de duinen niet voldoende om jongen groot te brengen. Dat betekent dat broedvogels met hun jongen naar de vloedlijn moeten verplaatsen om voedsel te zoeken waar de recreatiedruk hoog is met onder andere veel loslopende honden. Loslopende honden zijn een grote verstoringbron voor bontbekplevieren (Hoek, 2021). Ook binnen de afzetting zijn tijdens veldbezoeken loslopende honden en recreanten waargenomen.

Aanbevelingen

Het toepassen van wildcamera's bij nesten van plevieren wordt veel toegepast in het Deltagebied en zou ook hier kunnen helpen om de drukfactoren vast te stellen. Afhankelijk van wat er waargenomen wordt kan er geacteerd worden op de oorzaken van mislukking, zoals het inzetten van beschermkooien over nesten en een stroomraster rondom nesten om predatie van grote predatoren te voorkomen. Wanneer dit soort maatregelen getroffen wordt

is het van belang dat het broedsucces goed gemeten wordt om te voorkomen dat er een ecologische fuik ontstaat en plevieren er zonder enige broedsucces blijven broeden.

1.39.2 Kwade Hoek

Gemeente: Goeree-Overflakkee

Beheerder: Natuurmonumenten

Natura2000: Duinen Goeree en Kwade Hoek

De Kwade Hoek is een uitgestrekte vlakte met strandhaken, slikvlaktes, schorren en embryonale duinen. Voor watervogels is het jaarrond één van de belangrijkste gebieden in de Voordelta. Het gebied is rijk aan broedvogels. Het meest kwetsbare deel van het gebied is afgesloten van half maart tot half augustus.

Voor het inventariseren van de kustbroedvogels werd het gebied in tussen april en juli viermaal bezocht, meestal gelijktijdig met de maandelijkse watervogeltelling.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Hoewel een groot deel van het strand geschikt is voor plevieren werden er geen broedgevallen geregistreerd.

Predatie & verstoring

Over het algemeen betreden recreanten het afgesloten deel nauwelijks gedurende het broedseizoen maar tijdens elk veldbezoek werden verse voetsporen op het gehele strand gezien. In 2024 kwamen in het gebied vossen en verwilderde katten voor.

Aanbevelingen

Het aantal recreanten is de laatste jaren toegenomen op de Kwade Hoek. Soms staat het parkeerterrein rond zonsopgang al vol. Deze toename is ook te merken op de meer afgelegen (en vaak kwetsbare) plekken. De bebording van het afgesloten deel is sterk verbeterd en de verlenging van de afgesloten delen tot half augustus is goed. Een deel van de noordhaak zou jaarrond afgesloten moeten worden maar tenminste van 1 maart tot 1 november. Het gebied behoort zeker tot de top vijf van belangrijkste ruigebieden en hoogwatervluchtplaatsen voor steltlopers in het Deltagebied. In augustus en september is er tijdens hoogwater vrijwel voortdurend verstoring door wandelaars, fietsers en mensen die langdurig in het gebied naar afval zoeken. Verbodsborden zouden ook aan de noordoever van de strandhaak geplaatst moeten worden. Vanuit de buitenhaven van Stellendam komen regelmatig kano's en andere bootjes aanleggen op de zandplaten.

1.39.3 Oostduinen

Gemeente: Goeree-Overflakkee

Beheerder: Natuurmonumenten

Natura2000: Duinen Goeree en Kwade Hoek

De Oostduinen liggen westelijk van de Kwade Hoek en bestaan uit primaire duintjes, strand en een grote vlakte met zilte pioniervegetatie. In het broedseizoen is een groot deel van het gebied met touw afgezet. Het strand aan de zeezijde is dan nog wel toegankelijk.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Oostduinen 2024.

	Broedparen	Broedsucces
kluut	20	0,2
kleine plevier	2	?
bontbekplevier	0	-
strandplevier	8	1
dwergstern	8	0,63

Het strand en de duintjes van de Oostduinen is voor kustbroedvogels een belangrijk gebied. In 2024 werden alle broedgevallen binnen het afgezetste deel vastgesteld. Voortzetting van deze afsluiting is zeer gewenst.

In 2024 nam het aantal strandplevieren af van 16 naar 8 paar. Het broedsucces was echter prima en er vlogen acht jongen uit. Ook de kleine vestiging dwergsterns was succesvol met vijf uitgevlogen kuikens.

Aanbeveling Oostduinen

- Afzetting tot ver in augustus laten staan, er zijn in dit gebied vaak late broedgevallen
- Westelijk van het stuk dat nu is afgezet ligt ook nog een groot stuk geschikt habitat (primaire duintjes en schelpenvlaktes) dat best afgerasterd kan worden.

1.39.4 Kop van Schouwen, Meeuwenduinen

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: Kop van Schouwen

De Meeuwenduinen is een deel van het duingebied op de Kop van Schouwen tussen de Boswachterij Westenschouwen en Nieuw-Haamstede. In het begin van de twintigste eeuw was het een open duingebied met kale duinen en had de wind vrij spel. Door de toename van industrie, landbouw en verkeer is de afgelopen decennia sprake van een verhoogde stikstofdepositie. Dit zorgt voor uitspoeling van mineralen en toename van nutriënten, waardoor het duin versnelt is dichtgegroeid met onder andere Amerikaanse vogelkers, duindoorn en bramen. In de winter van 2016/2017 heeft Staatsbosbeheer vijftig van het 350 hectare grote gebied aangepakt. De belangrijkste maatregelen betroffen het verwijderen van Amerikaanse vogelkers, duindoorn en het afplaggen van de humusrijke bovenlaag.

De Meeuwenduinen, 15 juli 2024 (foto Maarten Sluijter)

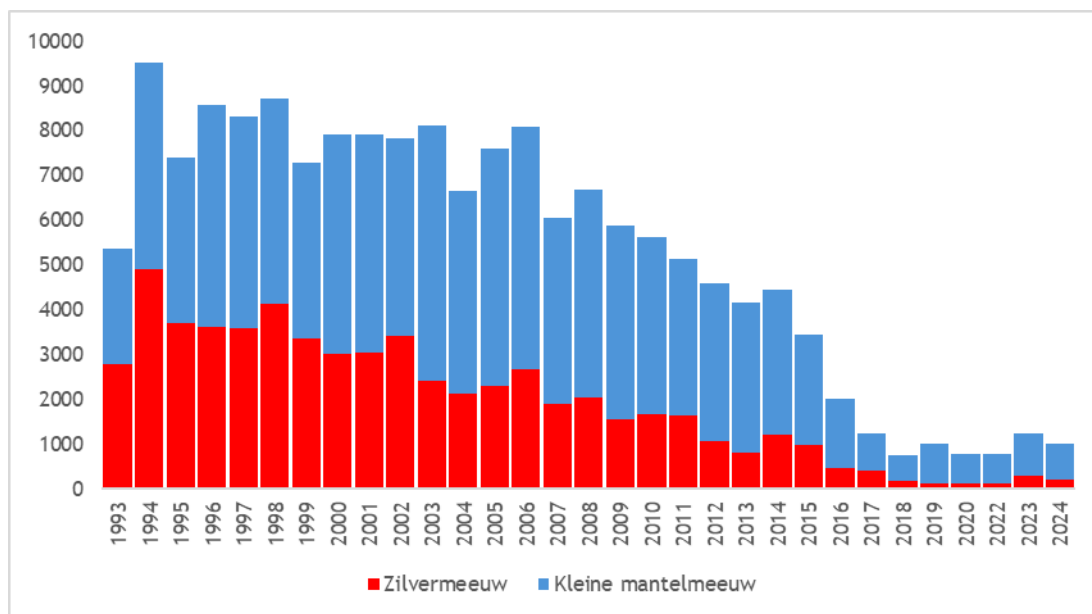
Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Meeuwenduinen in 2024.

	Broedparen	Broedsucces
kleine mantelmeeuw	805	0,29
zilvermeeuw	195	0,18

Kleine mantelmeeuw

Na een forse afname is het aantal broedende grote meeuwen de laatste jaren vrij stabiel in het meest westelijke deel van het gebied.

Figuur 26. Aantalsverloop broedparen zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw in de Meeuwenduinen 1993-2024

Parende zilvermeeuwen in de Meeuwenduinen, 24 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Drukfactoren

De kolonie is kwetsbaar voor grondpredatoren; de dalende trend van het aantal broedparen in de afgelopen jaren in combinatie met een slecht broedsucces suggereert dat grondpredatoren nesten en jongen hebben geroofd.

1.39.5 Duinzoom

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: -

Het natuurgebied de Duinzoom is aangelegd in de winter van 2013/2014 in opdracht van de Provincie Zeeland. Het gebied is gelegen tussen Burgh-Haamstede en Renesse ten noordwesten van de Recreatieverdeelweg (N652). Het voormalig akkerland is veranderd naar een gebied bestaande uit brede en smalle krekken, vochtig grasland en hooiland. Weidevogels profiteren van de natte omstandigheden in het gebied, voor kustbroedvogels is het minder interessant omdat het gebied vrij snel begroeid raakt, er geen eilanden zijn, slikranden in het voorjaar ontbreken en het gebied gevoelig is voor grondpredatoren. In 2024 werden er geen broedende kustbroedvogels meer vastgesteld.

1.39.6 Verklikkerstrand

Gemeente: Schouwen-Duiveland

Beheerder: Rijkswaterstaat Zee en Delta

Natura2000: Voordelta

Het Verklikkerstrand, 16 januari 2024 (foto Maarten Sluijter)

Het Verklikkerstrand is een dynamisch gebied met een uitgestrekt strand van 700 tot 800 meter van de duinen tot aan de laagwaterlijn. De duinen groeien hier natuurlijk aan, voor de zeereep ontstaan embryonale duintjes die

voornamelijk begroeid zijn met biestarwegras. Op ongeveer 300 meter buiten de waterlijn ligt een zandplaat die voortdurend van vorm verandert, af en toe is deze zelfs verbonden met het strand. Het water tussen de zandplaat is ondiep en dus geschikt als foerageergebied voor sterns en meeuwen. Met laagwater valt een flink areaal slibrijk gebied droog met een aantal oesterbanken, hierdoor ontstaat een goed foerageergebied voor (doortrekkende) steltlopers.

Vanaf 2019 heeft Staatsbosbeheer in samenwerking met Vogelbescherming Nederland afzettingen op het Verklikkerstrand neergezet om strandbroeders een rustig broedgebied te bieden. Er werd in 2024 een grote afzetting geplaatst op de locatie waar in 2023 de meeste strandplevieren broedden. Ook werd een deel van het strand afgezet waar de plevieren veel met hun jongen gezien zijn om te foerageren. Ook zijn er tijdelijke afzettingen geplaatst op locaties waar plevieren buiten de vaste afzettingen broedden. Vanaf half april tot half augustus zijn vrijwilligers van de Strandwerkgroep op het Verklikkerstrand actief geweest om nesten te zoeken, recreanten te informeren over de aanwezige strandbroeders en indien nodig mensen aanspreken op verstorend gedrag. De vrijwilligers worden ondersteund bij hun werkzaamheden door Vogelbescherming, Het Groene Strand en Deltamilieu Projecten. Overtredingen van de APV werden gemonitord en in ernstige gevallen gemeld bij de handhaving.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op het Verklikkerstrand in 2024.

	Broedparen	Broedsucces
scholekster	1	1
kleine plevier	3	?
bontbekplevier	3	0
strandplevier	27	0,59
dwergstern	42	0,36

Bontbekplevier

Er zijn acht nesten van bontbekplevieren gevonden op het Verklikkerstrand. Het gaat om drie paren, in het westelijk deel deed een bekend gekleurringd broedpaar maar liefst vijf pogingen, maar deze mislukten allemaal. Op de grote strandvlakte werden twee broedpogingen gedaan door een gekleurringd paar en één broedpoging door een paar met een gekleurringde vrouw maar deze mislukten ook allemaal.

Strandplevier

Net als in 2023 vormde zich in 2024 op het centrale deel van het Verklikkerstrand een groot cluster aan nesten, in totaal werden verdeeld over het hele broedseizoen 41 nesten gevonden van 27 broedparen. Ondanks de aanwezigheid van een lokale boomvalk en torenvalk in het tweede deel van het broedseizoen zijn er relatief veel jongen uitgevlogen. Het broedsucces is met 0,59 jong per paar redelijk te noemen.

Dwergstern

In 2021 vestigde na 70 jaar afwezigheid (van Haperen, 1977) het eerste paar dwergstern zich op het Verklikkerstrand. Hoewel het nest mislukte in de eifase vormde zich in 2023 kleine kolonie dwergsterns (vijf paar) op het Verklikkerstrand. In 2024 breidde de kolonie uit naar 42 paar die zich tussen de strandpleviernesten in de afzetting vestigden. Veel nesten mislukten in de jongenfase door predatie van boomvalk en torenvalk. Het broedsucces is matig met 0,36 jong per paar.

Jonge dwergsterns op het Verklikkerstrand, 8 juni 2024 (foto Maarten Sluijter)

Drukfactoren

Recreatie is een groot probleem op het Verklikkerstrand, belangrijkste verstoringsbronnen zijn loslopende honden, vliegeraars, parasailers, kitesurfers, paarden en drones (verboden op het Verklikkerstrand). Predatie van strandplevier- en bontbekpleviernesten door kraaien, stormmeeuwen en valken wordt deels tegengegaan door de inzet van een aantal beschermkooien. Anticiperen op de komst van de vos is essentieel voor de instandhouding van de populatie strandbroeders op het Verklikkerstrand. De groeiende kolonie trekt predatoren aan waardoor het broedsucces tussen de jaren sterk kan wisselen. Ook overspoeling is een belangrijke drukfactor, storm in combinatie met springtij kan ervoor zorgen dat alle nesten wegspoelen.

1.39.7 Westkapelle, Noordervroon

Gemeente: Veere

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura2000: -

Het Noordervroon, 21 maart 2024 (foto Maarten Sluiter)

Het Noordervroon is een binnendijs gelegen natuurgebied dat tussen 2006 en 2009 werd aangelegd ter compensatie van de ruilverkaveling op Walcheren. Tijdens de aanleg is landbouwgrond omgevormd tot natuurgebied door het graven van geulen, de aanleg van eilanden en verwijderen van enkele bomen. Sinds 2012 zijn voorafgaand aan het broedseizoen eilanden gemaaid en in enkele jaren voorzien van een tijdelijk raster om predatie van grondbroeders door o.a. meerkoeten te voorkomen. Daarbovenop werd jaarlijks het waterpeil in eind april/begin mei verlaagd om het gebied aantrekkelijker te maken voor kustbroedvogels.

In het najaar van 2020 is het gebied tussen de Hoge Weg en de K.de Vosweg heringericht. De eilandjes zijn voorzien van een laag schelpen en langs de noordrand werd een stuk van de oever afgegraven. Rond dit gehele gebied werd een geëlektrificeerd vossenraster geplaatst. Dit raster werkt over het geheel genomen prima, op een enkele huiskat na werden geen lopende predatoren in het broedgebied gezien. Net ten noorden van het broedgebied bracht een Vos tenminste twee jongen groot. Een dode steenmarter werd in juni gevonden ter hoogte van het voormalige hotel Woestduyn. Gedurende het broedseizoen vond geen begrazing plaats in dit (voor kustbroedvogels meest belangrijke) deel van het Vroon.

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in het Noordervroon.

	Broedparen					Broedsucces			
	2021	2022	2023	2024		2021	2022	2023	2024
kluut	3	36	43	71	0	2,17	1,63	0,13	
kleine plevier	1	3	3	5	?	1	1	0,4	
bontbekplevier	1	0	0	1	?	-	-	0	

kokmeeuw	0	0	5	1	-	-	1	2
dwergstern	0	41	54	126	-	1,20	1,85	0,26
visdief	0	0	0	5	-	-	-	1,2

Kluut

Net als in voorgaande jaren werden van april tot in juli nesten van kluten gevonden. Het grootste aantal broedparen werd op 13 mei geteld (63 nesten, zes paren en twee paren met kleine pullen). Gedurende het broedseizoen nam het aantal actieve nesten af, het aantal paren met kleine jongen bleef steeds gelijk en grotere jongen werden nauwelijks gezien. De kluten die later in het broedseizoen nestelden waren meer succesvol, eind juni werden diverse paren met halfwas en bijna vliegvlugge jongen geteld. Ook in dit gebied heeft het matige zomerweer de kluten parten gespeeld, de lage temperaturen en de hoge waterstanden verkleinen de overlevingskansen van (kleine) pullen. Daarnaast heeft predatie (o.a. door meerkoet) zeker een rol gespeeld. Het broedsucces is bepaald op 0,13 jong/paar.

Kleine plevier

Het broedsucces van de vijf aanwezige paren was moeilijk te volgen, onder andere door de vegetatie op de eilanden. De vijf paar kleine plevier in het gebied hadden diverse nesten die (op basis van het gedrag van de volwassen vogels) meestal in de ei-fase mislukten. In ieder geval één van de paren was succesvol, er vlogen tenminste twee jongen uit.

Dwergstern

De herinrichting van de eilanden hebben een duidelijk positief effect op de dwergstern. Ook is het gebied belangrijk als tussenstop voor dwergsternen uit andere populaties. Zo werden diverse geringde vogels uit Polen, Denemarken, Senegal en Engeland waargenomen in 2024. Op 9 mei waren niet minder dan 167 adulten in het vroom aanwezig waarvan minstens 45 op nest. Op 21 mei was dit aantal toegenomen tot 230 adulten. Een groot deel van deze vogels vestigden zich in het Vroom en de kolonie groeide in 2024 naar 126 paar. Een deel van de nesten werd in de ei-fase gepredeerd (o.a. door meerkoet) maar de belangrijkste predatie was die door blauwe reiger. Vanaf 14 juni werd gedurende enkele dagen een adulte blauwe reiger gezien die de ene na de andere jonge dwergstern pakte. Deze predatie hield enkele dagen aan en had een grote impact op het broedsucces. Uiteindelijk werden tenminste 33 vliegvlugge juveniele vogels in het gebied gezien.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in het Noordervroom, Westkapelle

- Jaarlijks vegetatie verwijderen op de broedeilanden, ook die aan de Hogeweg.
- Het stroomraster is een succes, regelmatig meten van de spanning op het raster in het broedseizoen is belangrijk. Groeiende vegetatie verminderd de spanning op het raster en ook sabotage is op die manier sneller op te sporen.
- Instellen van eigen waterhuishouding waardoor in droge jaren water ingelaten kan worden verdient aandacht. Nu geldt er een regenregime in het Vroom. Er kan wel water afgelaten worden, maar geen water ingebracht worden. Verdroging is daardoor in veel jaren een groot probleem waardoor het in de sommige jaren minder geschikt is als broedgebied.
- Plaatsen van kuikendakjes om de jongen een betere bescherming te bieden tegen predatoren.

1.39.8 Waterdunen

Gemeente: Sluis

Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap

Natura2000: -

In West Zeeuws-Vlaanderen is in 2013 begonnen met de aanleg van plan Waterdunen. In het plan wordt kustversterking gecombineerd met uitbreiding van zoute natuur en recreatie. Via een getijdenduiker zal het gebied vanaf 2019 in verbinding staan met de Noordzee. Er komt een gedempt getij van -55 cm tot + 55 cm NAP, bij springtij -77 cm tot + 77 cm NAP. Langs de noordrand is een duincamping gepland (300 staanplaatsen) en 400 recreatiewoningen. Het gebied heeft een oppervlakte van 350 hectare, waarvan 100 ha bestemd is voor recreatie en 250 hectare voor natuur. Het gebied ligt in een gebied waar veel gestuwde vogeltrek te zien is, met name in het voorjaar. Gedurende het voorjaar van 2024 werd het gebied aan de noordkant ingericht als recreatiegebied. Deze werkzaamheden leverden op de broedeilanden niet noemenswaardig veel verstoring op.

In korte tijd heeft Waterdunen zich ontwikkeld tot een zeer belangrijk gebied voor kustbroedvogels.

Waterdunen, 20 mei 2024 (foto Maarten Sluijter)

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in Waterdunen.

	Broedparen					Broedsucces				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
scholekster	6	6					0,33			
kluut	96	29	40	68	115	0	0	0	0,92	0,12

kleine plevier	2	0	0	4	3	?	?	?	?	0,33
bontbekplevier	2	2	1	2	2	?	?	1	?	
strandplevier	8	3	3	0	4	0,63	0	?	-	0,75
zwartkopmeeuw	191	3190	260	226	1075	0,05	1,80	?	0,23	1,12
kokmeeuw	575	1650	504	191	872	0,14	0,67	?	0,16	0,23
stormmeeuw	1	0	0	0		0	-			
kleine mantelmeeuw	3	2	4	2	10	0	0	?	2	?
zilvermeeuw	0	2	5	5	8		0	?	1	?
grote stern	15	4850	6974	0	68	0	0,94	0,1	-	0
visdief	144	263	113	250	212	0,76	0,53		0,80	0,57
dwergstern	95	141	69	60	95	0,42	0,57	0,01	0,92	0,63

Zwartkopmeeuw

Zwartkopmeeuwen hadden een goed jaar in Waterdunen met een hoog aantal nesten en een bovengemiddeld broedsucces. Er vlogen zo'n 1200 jongen uit in 2024

Grote stern

Een cluster van enkele tientallen nesten lag aan de rand van de zwartkopmeeuwenkolonie in mei. Deze broedpogingen mislukten al vrij vroeg in de eifase door een onbekende reden.

Dwergstern

Op de eilanden waren meerdere vestigingen van dwergsterns, in totaal maar liefst 95 paar. Sinds de aanleg van de eilanden is het gebied van groot belang voor de soort. Het broedsucces was met 0,63 jong/paar vrij goed. Ruim 60 jongen vlogen uit.

Drukfactoren

Het aantal broedende grote meeuwen neemt toe. Aanbevolen wordt om vestiging van deze soorten te voorkomen. Op enkele plaatsen werden solitaire broedende grote meeuwen waargenomen. Vossen zijn vrij algemeen in het gebied maar hebben tot nu toe nog niet op de eilanden geweest in het broedseizoen. Het is onbekend of vogelgriep de komende jaren opnieuw een rol gaat spelen in het broedseizoen.

Aanbevelingen Waterdunen

- Tegengaan van vestiging grote meeuwen
- Maatregelen tegen vossen
- Vegetatie verwijderen van broedeilanden

1.39.9 Verdrongen en Herdijkte Zwarte Polder

Gemeente: Sluis

Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap

Natura2000: Westerschelde & Saeftinghe

De Verdrongen Zwarte Polder bestaat uit een strandvlakte, duingebied en schor. Binnendijs ligt de Herdijkte Zwarte Polder. Dit omdijkte voormalig landbouwgebied is in 2005 omgevormd tot natuurgebied en bestaat tegenwoordig uit een brakke waterplas met duindoornstruwelen langs de randen. Een deel van het strand is afgesloten ten behoeve van kustbroedvogels. In de winter van 2022/2023 is een vossenwerend raster geplaatst

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (kust)broedvogels Verdrongen en Herdijkt Zwarte Polder in 2024.

	Broedparen	Broedsucces
kluut	10	0,4
kleine plevier	3	?
bontbekplevier	3	?
kokmeeuw	16	?

De meeste kustbroedvogels komen tot broeden in het Herdijkt deel van de Zwarte Polder, maar op het strand kwamen twee paartjes kleine plevieren en één paar bontbekplevier tot broeden.

Omdat het gebied niet veel kon worden bezocht is er over het broedsucces weinig bekend. In elk geval vier jonge kluten werden vliegvlug.

Aanbeveling Verdrongen en Herdijkt Zwarte Polder

- Afsluiting van het strand iets uitbreiden tot aan de geul
- Eiland jaarlijks ontdoen van vegetatie

1.40 Walcheren

1.40.1 Sint Laurensse Weihoek

Gemeente: Veere

Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap

Natura 2000: -

Dit weidegebied ten noorden van Middelburg is in 2005 omgevormd tot natuurgebied. Hierbij is een gebied ontstaan met grazige delen afgewisseld door waterpartijen. Door de rust in het gebied, het open karakter en de aanwezigheid van slikkige oeverranden met voedsel voor jonge vogels is het aantrekkelijk voor vele soorten watervogels. Het gebied is vrij goed te overzien vanaf een fietspad aan de oostzijde van het gebied en daardoor aantrekkelijk voor wandelaars en natuurliefhebbers. In 2016 is in het zuidelijk deel een geëlektrificeerd raster geplaatst om vossen buiten het gebied te houden. In 2017 is een groot gebied tussen de Buttingse Weg en Ossenbergweg heringericht en aantrekkelijk gemaakt voor watervogels. In 2018 is ook in dit deel een vossenraster geplaatst. In 2024 viel er vanaf midden mei een beetje slik droog, door de grote hoeveelheden neerslag in eind mei en midden juni stond dat al snel weer onder water.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Sint Laurensse Weihoek in 2024.

	Broedparen				Broedsucces			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
kluut	103	131	108	56	1,3	0,27	0	0,05
steltkluut	2	0	3	0	2	-	0	-
kleine plevier	7	6	3	2	0,4	0,5	0,67	1
kokmeeuw	6	36	103	22	1	0,17	0,1	0,32
kleine mantelmeeuw	0	0	0	1	-	-	-	0
zilvermeeuw	0	1	0	0	-	0	-	-

Kluut

In 2024 kwam 56 paar kluten tot broeden in de Sint Laurensse Weihoek, aanzienlijk minder dan in de voorgaande jaren. Eind mei werden bij vier paren enkele kleine pullen gezien maar het merendeel van de legsels bleek mislukt. Ook van de latere (herstel-)legsels kwam bijzonder weinig groot. In totaal werden drie vliegvlugge juvenielen gezien. Het hoge waterpeil (door overvloedige neerslag) zorgden er voor dat de foerageergelegenheid voor jonge kluten zeer beperkt was. Het matige zomerweer in combinatie met predatie door o.a. kokmeeuw, buizerd en kauw drukten het broedsucces ook sterk.

Kokmeeuw

De groei van de nieuwe kolonie kokmeeuwen in de Weihoek zette dit jaar niet door. Kokmeeuwen broeden hier zowel in het zuidelijke deel (zeven nesten) als in het natte deel tussen de Buttingseweg en de Ossenbergweg (15 nesten). Het broedsucces was helaas nagenoeg nul door predatie, er vloog één jong uit.

1.40.2 Oude Veerseweg

Gemeente Veere

Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap

Natura 2000: -

Dit van oudsher natte weidegebied ten zuiden van Veere wordt tegenwoordig beheerd als natuurgebied. Door enkele kleinere beheers ingrepen is een gebied ontstaan met reliëfrijk grasland met daarin enkele kleine waterpartijen. In voorgaande jaren werd een tijdelijk raster geplaatst waardoor het begrazende vee (koeien) niet bij broedende kluten konden komen. In de winter van 2022/2023 zijn drie percelen grenzend aan het noordelijk deel van het gebied verder ingericht ten behoeve van weidevogels en voor een deel omgeven door een geëlektrificeerd raster. In het niet omrasterde deel werd enkele malen een Vos gezien.

Aantal broedparen en broedsucces kustbroedvogels in de Oude Veerseweg in 2024.

	broedparen	broedsucces
kluut	27	?
kleine plevier	1	?

Kluut

Er werden in 2024 27 broedparen vastgesteld. Tijdens bezoeken in juni werden wel enkele herstellegels opgemerkt maar jongen werden niet gezien. Hoewel het lot van deze latere legels onbekend bleef was het broedsucces vermoedelijk niet goed.

1.41 Westerschelde

1.41.1 Sloegebied

Gemeente: Borssele

Beheerder: North Sea Port (voorheen Zeeland Seaports)

Natura2000: -

Optieterreinen en deels bedrijfsterrein in het havengebied van Vlissingen-Oost, nabij de Westerschelde. Het gebied bestaat vooral uit verruigde graslanden, bedrijfsterreinen en een zonnepark. Afgelopen jaren is het gebied ingrijpend veranderd, veel optieterreinen werden in gebruik genomen. Broedlocaties werden ongeschikt door bebouwing en door de komst van grondpredatoren zoals de vos en de kat. Op veel plekken werd gewekt in 2024, deze terreinen werden broedvrij gehouden. In 2024 waren op drie locaties, op het oude Thermphos-terrein, nabij de Covra en op het oude Zalco-terrein enclosures om meeuwen te vrijwaren van grondpredatoren.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in het Sloegebied (Quarleshaven, Van Cittershaven & Thermphos)

	Broedparen					Broedsucces
	2020	2021	2022	2023	2024	2024
zilvermeeuw	825	955	313	549	218	0,70
kleine mantelmeeuw	1130	1234	493	483	302	0,40

Zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw

Na de komst van de vos in het gehele gebied en het volbouwen van een aanzienlijk deel van de oude kolonielocaties is er na enkele jaren van onrust in de kolonie een nieuwe situatie ontstaan. Een deel is verhuisd naar daken van bedrijfsgebouwen, een ander deel is gaan broeden binnen één van de drie speciaal voor meeuwen aangelegde enclosures en het overgrote deel van de kolonie is waarschijnlijk definitief verhuisd naar de Hooge Platen. De Zilvermeeuwen hadden met 0,7 jong/paar een relatief goed jaar in het Sloe.

Stormmeeuw

In toenemende mate komen stormmeeuwen tot broeden in het grind van de spoorlijnen in het Sloe; totaal 16 paar dit jaar. Op het terrein van Verbrugge, aan de Oostenrijkweg werden 10 nesten gevonden op het grindbed van de spoorlijn, bij Ovet 2 paar. Op het terrein van Arkema, aan de Europaweg Zuid zaten 4 paar. Het broedsucces was met 0,2 jong/paar laag.

Aanbevelingen Sloegebied

Het succes van de enclosures geeft aan dat er met gerichte maatregelen nog wel degelijk toekomst is voor de zilver- en kleine mantelmeeuwen in het Sloegebied. Het wordt dan ook aanbevolen om op meer locaties hiermee te experimenteren. In toenemende mate broeden de zilvermeeuwen op de daken wat ten gunste is van het broedsucces omdat ze daar veilig zijn voor de grondpredatoren. Het is belangrijk voor NSP om afspraken te maken met bedrijven hoe om te gaan met op daken broedende meeuwen.

1.41.2 Natuurontwikkeling Inlaag 2005 (Inlaag Coudorpe)

Gemeente: Borssele

Beheerder: Vereniging Natuurmonumenten

Natura2000: Westerschelde

Natuurontwikkeling binnendijks langs de Westerschelde, ten westen van de ingang van de Westerscheldetunnel, afgerond in 2005. Het gebied bestaat uit sloten, plasjes met eilandjes en verruigd grasland met riet, voorafgaand aan het broedseizoen worden delen gemaaid. Na afloop van broedseizoen 2020 zijn grote delen van eilanden voorzien van een schelpenlaag. Deze raken nu behoorlijk met riet begroeid. Zilt water wordt via kwelbuizen ingelaten. Het gebied werd tijdens het broedseizoen begraasd met een klein aantal runderen en een ram.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Inlaag 2005 (Inlaag Coudorpe).

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kluut	51	48	52	0
steltkluut	-	1	-	-
kleine plevier	3	3	2	1
zilverbmeeuw	79	66	20	0
kleine mantelmeeuw	11	13	1	0
kokmeeuw	27	290	4	0
zwartkopmeeuw	-	96	-	-
dwergstern	1	2	-	-
visdief	2	-	-	-

Kluut

Begin mei werden 16 broedende kluten geteld; daarnaast stonden nog eens 36 paren. De indruk was sterk dat deze paren hun nesten al hadden verloren. Later werden af en toe kleine jongen gezien, maar ook deze verdwenen snel. Waarschijnlijk heeft vossenpredatie hier een (grote) rol gespeeld, er waren opvallend genoeg vrijwel geen herstellegels.

Kokmeeuw

Van de grote vestiging in 2023 was niets meer over. Nu was in 2023 het broedsucces al slecht door in elk geval vogelgriep. Maar waarschijnlijk zijn ze dit jaar door vossen afgeschrikt.

Zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw

Het aantal broedparen van deze meeuwensoorten was ruim minder voorgaande jaren, al in de loop van mei vertrok ruim de helft van de paren en tweede helft juni waren ze zelfs geheel verdwenen. Er werd geen enkel jong gezien.

Drukfactoren

Al in 2023 werden vossensporen gevonden. Dit jaar is de inlaag alleen vanaf de randen bekeken, maar het vrijwel verlaten van het gebied door de meeste kustbroedvogels wijst sterk op de aanwezigheid van vossen. Dit scenario

speelde zich een jaar eerder ook af in de Inlaag 1887. In augustus werd een vos gezien in de inlaag (bron: waarneming.nl).

In de nabijgelegen inlaag 1887 leidde dat al tot het verdwijnen van alle kustbroedvogels. Het risico bestaat dat datzelfde scenario zich ook in Inlaag 2005 kan afspelen.

Aanbevelingen

Een vossenraster lijkt het enige probate middel om kustbroedvogels, maar ook eenden en weidevogels een goede kans te geven.

1.41.3 Inlaag 1887, Ellewoutsdijk

Gemeente: Borssele

Beheerder: Vereniging Natuurmonumenten

Natura2000: Westerschelde

Brakke inlaag met zoutvegetaties, modderige sloten en plasjes met eilandjes. In 2014 werden enkele eilandjes opgeschoond en afgewerkt met een laag schelpen. Een proces dat in 2021 herhaald werd. Het gebied werd dit broedseizoen niet begraasd.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Inlaag 1887, Ellewoutsdijk.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kluut	8	6	23	0
kokmeeuw	4	-	15	0
zilvermeeuw	105	77	17	0,12
kleine mantelmeeuw	6	6	1	0

Kluut

Begin mei was de bezetting nog erg mager met zes paar kluten. In juni kwamen nieuwe klutenparen zich met wat kokmeeuwen vestigen op de recent opgeschoonde eilandjes in het oostelijk deel, zij waren waarschijnlijk eerder elders mislukt. Maar deze nieuwe vestiging leverde geen jongen op.

Zilvermeeuw

Maximaal werden 17 nesten / paren van zilvermeeuwen geteld begin juni. Dit is een forse afname ten opzichte van voorgaande jaren. In 2023 was het verlaten van de inlaag al in de loop van het broedseizoen ingezet. De paren die het toch nog probeerden kenden echter weinig broedsucces. Alleen een of twee geïsoleerde paren op kleine eilandjes wisten jongen groot te brengen.

Drukfactoren

Zoals eigenlijk al na het verloop van seizoen 2023 werd verwacht is de inlaag grotendeels verlaten door de kustbroedvogels. Degenen die het nog proberen brengen vrijwel geen jongen groot. Zonder maatregelen zal er hier weinig van de kustbroedvogels terecht komen.

Aanbevelingen

Wil men kustbroedvogels hier nog een kans bieden dan zal (een deel van) de inlaag van een voswerend raster voorzien moeten worden.

1.41.4 Zuidgors

Gemeente: Borssele

Beheerder: Vereniging Natuurmonumenten

Natura2000: Westerschelde

Schor van twee kilometer lang en maximaal 200 meter breed langs de Westerschelde met typische schorvegetatie en getijdengeulen. Bij verhoogd springtij overspoelt het hele schor. De afslag van het schor lijkt de laatste jaren tot stilstand gekomen en er is sprake van grote oppervlaktes pioniervegetatie op de slikken aan de oostzijde van het schor. In 2020/2021 zijn hoger gelegen delen van het schor afgeplagd, met de grond zijn lage dijkjes aangelegd. In de ontstane laagtes zijn plassen en krekens gevormd en is vervolgens een pioniervegetatie ontstaan.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op het Zuidgors.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
lepelaar	13	16	5	0
kluut	13	2	20	0
kokmeeuw	60	-	-	
zwartkopmeeuw	1	-	-	
zilvermeeuw	371	602	424	0,85
kleine mantelmeeuw	463	389	397	0,65

Kluut

Op de afgeplagde delen stond flink water dankzij de overvloedige regenval dit voorjaar. Langs een van de plassen ontstond een klutenkolonie van 20 nesten. Op beelden van een wildcamera bij een van de nesten bleek dat op een nacht een vos het ene na het andere ei kwam halen. Niet veel later waren alle nesten leeg.

Vos met een klutenei in de bek, Zuidgors 4 juni 2024 (foto wildcamera, Mark Hoekstein)

Kleine mantelmeeuw & Zilvermeeuw

Hoewel de aantallen grote meeuwen behoorlijke schommelingen vertonen in de loop der jaren, is de grote kolonie verspreid over het schor inmiddels een vast beeld geworden. Opvallend was dat in het begin van dit seizoen ook het meest oostelijke deel bezet werd, waar voorheen amper nesten waren. Eind mei echter was juist het oostelijk deel geheel verlaten. Een camera bij de klutenkolonie maakte duidelijk waardoor dat kwam: een vos struinde het schor af. Dit was vóór de definitieve telling van de grote meeuwen, zonder vos hadden de aantallen waarschijnlijk wel hoger uitgepakt.

Ondanks de aanwezigheid van de vos waren er toch flink jonge meeuwen; blijkbaar beperkte de vos zich tot het oostelijk deel.

Drukfactoren

Predatie door vossen heeft voorgaande jaren mondjesmaat plaatsgevonden, dit jaar lijkt de invloed al wat groter.

Aanbevelingen

Het tegengaan van predatie door vossen is hier geen makkelijke zaak, een vossenraster is gezien de grootte van het broedgebied en de omstandigheden moeilijk te realiseren. Hier langs de zuidkust van Zuid-Beveland kan daarom beter ingezet worden op het afschermen van de beter te controleren binnendijkse gebieden.

1.41.5 Baarland, natuurontwikkeling Sint Jacobspolderweg

Gemeente: Borssele

Beheerder: Vereniging Natuurmonumenten

Natura2000: Westerschelde

Natuurontwikkeling aan de binnenzijde van de Westerscheldedijk, ten westen van camping Scheldeoord, aangelegd in 2008. Het gebied is de laatst gerealiseerde natuurcompensatie voor de verdieping van de Westerschelde van 1997. Het gebied bestaat uit een brakke plas met daarin enkele grote eilanden, waarop verruigd grasland is ontstaan. In juni werden schapen in het gebied gelaten.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de natuurontwikkeling Sint Jacobspolderweg, Baarland.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kluut	32	13	42	0
steltkluut	-	-	1	0
kokmeeuw	503	432	256	0,67

Kluut

De kluten van de Jacobspolder broedden, net als vaak in andere jaren, deels op de akkers rond het natuurgebied en deels in het gebiedje zelf. Er werden in juni geen jongen gezien en er waren ook weinig vervolglegels. De jongen die hier begin juli opdoken moeten van elders zijn gekomen.

Steltkluut

Ook de steltkluten kenden hier geen broedsucces, het nest was na enkele dagen al weer verdwenen. Wel doken later in het seizoen andere steltkluten op die hier enige tijd verbleven om te foerageren, blijkbaar zijn de voedselomstandigheden hier wel in orde.

Kokmeeuw

In 2023 werden hier 55 dode adulte kokmeeuwen en 45 jonge gevonden, ondanks dat vlogen toch nog ruim 1000 jongen uit. Het hoeft niet te verbazen dat na de aanslag van de vogelgriep het aantal broedparen is afgenomen. De 256 paar die er dit jaar broedden kenden wel een aardig broedsucces, tenminste 172 jongen vlogen uit.

Drukfactoren

Het verschil in broedsucces tussen de kluten en de kokmeeuwen is opmerkelijk. Mogelijk dat een vos of andere predator zich alleen buiten de kokmeeuwkolonie heeft gewaagd.

1.41.6 Natuurontwikkeling Hoedekenskerkepolder

Gemeente: Borssele

Beheerder: Vereniging Natuurmonumenten

Natura2000: -

Natuurontwikkeling aan de binnenzijde van de Westerscheldedijk, in 2016 voltooid. Het gebied bestaat uit weilanden met daarin plassen met enkele eilandjes. Eind 2022 zijn langs de zeedijk opnieuw twee eilanden aangelegd met een toplaag van schelpen, ook is daar de plas vergroot met een ondiep gedeelte. Het water in de plassen is brak, er wordt water door middel van kwelbuizen ingelaten. In het noordelijk deel zijn twee flinke eilanden en afhankelijk van de waterstand enkele kleinere. Zowel het noordelijk als het zuidelijk deel wordt sinds twee jaar begraasd met rundvee dat soms ook op de eilanden komt. Grenzend aan het gebied zijn sinds een paar jaar de inlaagjes bij Hoedekenskerke ingericht als natuurgebied; daar werd als gevolg van de hoge waterstand dit jaar niet gebroed door kustbroedvogels.

De Hoedekenskerkepolder, 8 juni 2024 (foto Mark Hoekstein)

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Natuurontwikkeling Hoedekenskerkepolder en aangrenzende inlaagjes.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
kluut	67	116	77	0,35
bontbekplevier				
kleine plevier	1	1		
kokmeeuw	852	756	600	0,88
zwartkopmeeuw				

visdief	191	166	194	0,46
---------	-----	-----	-----	------

Kluut

Van de 77 paren begin mei, waren er 25 die waarschijnlijk al vroeg hun nest hadden verloren. Ook later gingen nesten verloren door zware regenbuien. Tenminste 27 jongen vlogen uit.

Kokmeeuw

Na een hoogtepunt van ruim 1000 paren in 2020 zijn de aantallen kokmeeuwen wat afgenomen. Dat is ook niet vreemd gezien de dramatische loop van broedseizoen 2023: 258 adulte en 1587 juveniele kokmeeuwen werden dood gevonden, wat een ware aderlating voor de populatie is geweest. Gelukkig was er met gemiddeld 0,88 jong per paar dit jaar een vrij goed broedresultaat.

Visdief

Op de 'oude' eilandjes in het noordelijke deel lagen dit jaar slechts 29 van de in totaal 194 nesten. Deze eilandjes hadden deels wat hogere vegetatie waar volop kokmeeuwen broedden, de lager gelegen delen, waar visdieven graag broeden, stonden onder water vanwege het hoge peil. In juli werden maximaal 89 uitgevlogen jongen geteld, al kan dit een ondertelling zijn omdat sommige jongen al waren weggevlogen.

Gezien het dramatisch verlopen seizoen van 2023, toen 94 volwassen en 191 jonge visdieven dood werden gevonden, is dit een prima resultaat.

Drukfactoren

Vogelgriep heeft afgelopen jaren hard toegeslagen bij visdieven en kokmeeuwen. Dit jaar is er sprake van herstel, er zijn redelijk wat jongen uitgevlogen en een uitbraak van vogelgriep bleef uit. Het is zaak komende jaren de vinger aan de pols te houden en het verwijderen van eventueel besmette dieren vroegtijdig op te pakken.

1.41.7 Hooge Platen

Gemeente: Sluis

Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap

Natura2000: Westerschelde

De Hooge Platen is een uitgestrekt slikken- en schorrencomplex in de monding van de Westerschelde. Het gehele jaar door is het één van de belangrijkste watervogelgebieden in het Deltagebied. Op het hoge deel aan de westkant ("de Bol") komen belangrijke populaties kustbroedvogels voor die jaarlijks door medewerkers van Stichting Het Zeeuwse Landschap worden geïnventariseerd. Gegevens over het broedsucces in 2024 werden grotendeels verkregen van de beheerder Fred Schenk (Het Zeeuwse Landschap).

De Bol, 22 mei 2024 (foto Maarten Sluiter)

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Hooge Platen.

	Broedparen					Broedsucces				
	2000-2010	2021	2022	2023	2024	2000-2010	2021	2022	2023	2024
lepelaar	0	29	38	?	39	-	>1	0,71		?
kluut	14	4	2	0	0	0,05	0	2	-	-
bontbekplevier	1	0	0	0	0	?	-	-	-	-
strandplevier	3	7	0	3	3	?	?	-	?	?
kokmeeuw	834	205	122	67	300	0,56	0,5	0	0	0,2
zwartkopmeeuw	168	253	0	22	1350	1,25	0,6	-	0	0,5
stormmeeuw	0	0	0	0	3	-	-	-	-	?
kleine mantelmeeuw	0	375	804	1656	2000	-	>1	0,53	0,51	>1
zilvermeeuw	0	160	258	295	450	-	>1	0,43	0,51	>1
grote stern	2805	110	600	982	2800	0,36	0,6	0,2	0	0,8
visdief	938	450	417	294	62	0,27	0,4	0,2	0,75	0
dwergstern	89	75	63	76	30	0,48	0,3	0,2	0,79	0

Grote stern

Met een drone werden door Waardenburg Ecology 2588 paren opgespoord. De beheerder vond daarbij nog een latere vestiging van ongeveer 220 paren. Met ruim 2800 paren was de grote stern de meest talrijke broedvogel op de Hooge Platen. De storm op 10 juni zorgde ook in de monding van de Westerschelde voor zeer hoge waterstanden waardoor een deel van de kolonie mislukte. Er werden ruim 2000 uitgevlogen kuikens gezien (0,8 jong/paar) waarmee de paren in 2024 meer jongen produceerden dan in vele eerdere jaren.

Kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw

Het aantal broedparen van de kleine mantelmeeuwen steeg verder, zowel van zilvermeeuw als kleine mantelmeeuw werden de hoogste aantallen ooit in deze kolonie geteld. Deze toename is geen verrassing en wordt

vooral veroorzaakt door vogels die door ruimtegebrek en de komst van de vos uit het Sloegebied zijn verdreven. Tijdens een telling in juli werden minstens 2700 juveniele grote meeuwen waargenomen.

Jonge zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen op de Hoge Platen, 18 juli 2024 (foto Maarten Sluijter)

Drukfactoren

De grootste drukfactoren voor de aanwezige sterns zijn en de aanwezigheid van een steeds groter wordende kolonie grote meeuwen. Met name kokmeeuwen, visdieven en dwergsterns zijn kwetsbaar voor meeuwenpredatie. Kokmeeuwen en zwartkopmeeuwen zijn vermoedelijk mede daardoor verhuisd van De Bol naar de meer oostelijk gelegen Hoge Springer. Overstroming tijdens springtij of door harde wind is een reëel gevaar voor een zeer groot aantal nesten. Daarnaast is het oppervlakte aan broedgebied door afslag aan de westzijde afgenomen.

1.41.8 Hoge Springer

Gemeente: Sluis

Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap

Natura2000: Westerschelde

De Hoge Springer is het oostelijke deel van het uitgestrekte slikken- en schorrencomplex van de Hoge Platen. Op de relatief hoge kreekranden van het oostelijke deel broeden sinds enkele jaren kokmeeuwen, zwartkopmeeuwen en enkele paren lepelaar. In 2023 werd op het meest oostelijke deel een nieuw broedvogeleiland opgespoten en met schelpen bedekt. Hier broeden in 2024 enkele paren strandplevier, bontbekplevier, visdieven en dwergsterns.

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Hoge Springer in 2024.

Broedparen	Broedsucces
------------	-------------

Bontbekplevier	1	?
strandplevier	2	?
kokmeeuw	65	?
zwartkopmeeuw	280	?
kleine mantelmeeuw	74	?
zilvermeeuw	26	?
dwergstern	16	0,5
visdief	82	0,5

Ook in 2024 was er een vestiging van zwartkopmeeuwen en kokmeeuwen op de Hooge Springer. De aantallen van vooral zwartkopmeeuwen waren aanzienlijk lager, vermoedelijk doordat een deel van de paren verhuisde naar de Hooge Platen (1350 paar). Vanwege de afgelegen ligging waardoor de kolonie steeds van afstand (schip, vliegtuig) is bekeken, is er weinig detail over het succes van deze kolonie bekend. Het zeer hoge tij op 10 juni heeft een deel van de nesten van beide soorten kleine meeuwen doen mislukken. Tijdens een telling vanuit het vliegtuig op 11 juni werden nog enkele tientallen adulten van beide soorten gezien maar het grootste deel van de nesten bleek weggespoeld. Tijdens vluchten eind juni en in juli werden nog enkele tientallen adulten op nesten geteld.

1.41.9 Voorland Nummer Eén

Gemeente: Sluis

Beheerder: Waterschap Scheldestromen

Natura2000: Westerschelde

Het voorland van Nummer Eén is een buitendijks gebied dat in 1995 is ingericht. Delen van het schor werden afgegraven om de diversiteit van de vegetatie te bevorderen en er werd een eiland van circa één hectare gecreëerd. Het eiland is waardevol als broedgebied. Vrijwel jaarlijks worden de schelpenbankjes op het eiland opnieuw voorzien van een laag schelpen. Het eiland in het Voorland was in april van groot belang als verzamelplek van vele honderden grote sterns en zwartkopmeeuwen. In sommige jaren vestigen deze vogels zich ook in het gebied, maar in 2024 vond de grote vestiging van deze soorten plaats op de nabijgelegen Hooge platen en Hooge Springer.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op het Voorland Nummer Een.

	Broedparen					Broedsucces				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
kluut	0	22	0	7	6	-	0	-	0	0
kleine plevier	0	0	0	0	1	-	-	-	-	0
kokmeeuw	2	215	198	335	43	0	0,37	0,35	0,61	0
zwartkopmeeuw	0	0	93	26	1	-	-	0,31	0,27	0
zilvermeeuw	0	0	0	3	0	-	-	-	?	-
grote stern	1	0	0	49	0	0	-	-	0,82	-
visdief	124	171	201	404	279	0	0,88	0,2	1,04	0
dwergstern	0	0	0	1	0	-	-	-	0	-

Het eiland in het Voorland van Nummer Eén, 11 juni 2024 (foto Maarten Sluiter)

Visdief

De volledige kolonie van 279 nesten visdief spoelde tijdens een uitzonderlijk hoog tij op 10 juni weg, een tweede broedpoging durfden de meeste vogels in dit gebied niet meer aan. Overspoelingen van het hele eiland in het broedseizoen komt gelukkig niet elk jaar voor.

Aanbevelingen

Het Voorland van Nummer Een is voor kustbroedvogels een belangrijk gebied. Er vinden echter veel verstoringen plaats langs de rand door recreanten. Mensen kunnen tot dicht bij de kolonie komen en vindt er veel verstoring plaats door met name fotograferen. Afsluiting van het fiets- en wandelpad aan de Westerschelde in het broedseizoen is aan te bevelen en zou veel onrust op het eiland kunnen voorkomen. Voortzetting van het vrijwel jaarlijks opbrengen van schelpen op delen van het eiland wordt ten zeerste aanbevolen.

1.42 Zeeuws-Vlaanderen

1.42.1 Autrichepolder

Gemeente: Terneuzen

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura 2000: -

In 2002 is het natuurgebied Autrichepolder aangelegd, een open gebied van 32 hectare groot. Het gebied staat onder sterke invloed van kwel uit het Kanaal van Gent naar Terneuzen. In 2008 is aan de zuidzijde nog 40 hectare nieuwe natuur aangelegd, dit bestaat vooral uit grasland.

In de winter van 2022/23 is het broedeiland opgeknapt met een nieuwe laag schelpen en een voswerend raster.

Aantallen en broedsucces broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Autrichepolder in 2024

	Broedparen	Broedsucces
kluut	46	0,1
kleine plevier	6	?
bontbekplevier	1	0
kokmeeuw	37	0,16
kleine mantelmeeuw	1	?
visdief	4	0,25

Kokmeeuw

Na massale sterfte van bijna de gehele kolonie in 2023 door vogelgriep nam het aantal broedparen af van 473 in 2023 naar 37 in 2024. Het broedsucces was laag, slechts zes kuikens vlogen uit. Laat in het seizoen was er nog een hervestiging van in totaal 73 nesten, maar deze was niet succesvol.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in de Autrichepolder

- Herstel van broedeilanden met voswerende rasters hebben positief effect op aantallen kustbroedvogels. Jaarlijks onderhoud is nodig om deze delen geschikt te houden voor kustbroedvogels.
- Meer natte plasdrasnatuur is wenselijk voor watervogels en kustbroedvogels. Grote delen van het terrein liggen te hoog.

1.42.2 Papeschor

In 2014 is dit 22 hectare grote gebied heringericht en zijn oude kreekrestanten hersteld. Het gebied bestaat uit een wat droger deel met bosschages en poelen en een nat gedeelte met oude kreekarmen en een nieuw aangelegd vogeileiland. In de winter van 2022/23 werd het eiland hersteld, met een vossenwerend raster. Het gebied is mede ingericht ter compensatie van verloren natuurwaarden in de Westerschelde.

Hersteld eiland in natuurgebied Papeschor, 22 april 2024 (foto Maarten Sluiter)

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op het Papeschor in 2024.

	Broedparen	Broedsucces
kluut	1	0
kleine plevier	1	1
zwartkopmeeuw	1	0
kokmeeuw	180	0,39

Kokmeeuw

Het herinrichten van het broedeiland heeft een duidelijk positief effect. Na een paar jaar afwezigheid vestigden 180 paar kokmeeuwen in het gebied. Eind juni vlogen 70 kuikens uit.

Aanbevelingen Papeschor

- Aanbevolen wordt om de wilgenopslag en ruigte jaarlijks te verwijderen zodat het gebied aantrekkelijk blijft voor kustbroedvogels.

1.42.3 Molenpolder

Gemeente: Hulst

Beheerder: Staatsbosbeheer

Natura 2000: -

In 2002 is het natuurgebied Molenpolder aangelegd in het kader van natuurcompensatie, een open gebied van tien hectare groot. In de winter van 2022/23 werd het eiland hersteld, inclusief een voswerend raster. Het gebied is mede ingericht ter compensatie van verloren natuurwaarden in de Westerschelde.

Aantallen en broedsucces broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Molenpolder.

	Broedparen	Broedsucces
kluut	28	0
kleine plevier	2	?
kokmeeuw	9	1
visdief	12	?

Na het herstel van het broedeiland is het aantal kustbroedvogels in het gebied duidelijk toegenomen. Tientallen kluten vestigden zich op het eiland maar mislukten al snel in de eifase. Negen paar kokmeeuwen brachten evenveel jongen groot. Van kleine plevier en visdief is het broedsucces niet bekend.

1.42.4 Sophiapolder

Gemeente: Sluis

Beheerder: Stichting Het Zeeuwse Landschap

Natura 2000: -

Het natuurgebied Sophiapolder is aangelegd als natuurcompensatie in verband met de verdieping van de Westerschelde. Het gebied is opgedeeld in drie stukken; west, midden en oost. Het westelijk deel is in 2006 aangelegd en bestaat uit ondiep water met drassige oevers en er ligt een eiland waarop veel (kustbroed)vogels broeden, zoals meeuwen, sterns en kluten. Het middendeel is eind 2008 ingericht, dit deel bevat dieper water en is minder geschikt voor kustbroedvogels, er is een speciale oeverwaluwand aangelegd die erg succesvol is. Het oostelijk deel is het kleinst en bevat een rechthoekige ondiepe plas, omringd door hooiland. In alle delen wordt begraasd met runderen.

Het westelijk deel van de Sophiapolder, 22 april 2024 (foto Maarten Sluijter)

Aantallen en broedsucces kustbroedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels in de Sophiapolder in 2024.

	Broedparen	Broedsucces
steltkluut	21	0,81
kleine plevier	2	?
zwartkopmeeuw	3	?
kokmeeuw	478	0,77
kleine mantel	1	?
visdief	3	?

Steltkluut

De Sophiapolder is een bijzonder gebied voor de steltkluut geworden. Voor het vierde achtereenvolgende jaar is er gebroed en nog niet eerder waren het er zoveel. Geschikt habitat voor deze soort en een erg goed broedsucces in de afgelopen jaren zijn hier wellicht de redenen van. Inclusief 2024 zijn er sinds 2021 maar liefst 46 kuikens uitgevlogen.

Kokmeeuw

Op de eilandjes werden 478 nesten van kokmeeuw geteld, een onverwachte toename na de grote aantallen dode kokmeeuwen die hier in 2023 door vogelgriep werden geveld. Het broedsucces was bovengemiddeld. Er vlogen 370 jongen uit.

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels in de Sophiapolder.

- Vegetatie verwijderen van eilanden in het westelijk deel

1.43 Markiezaat

1.43.1 Eiland de Spuitkop

Gemeente: Bergen Op Zoom

Beheerder: Brabants Landschap

Natura2000: Markiezaat

Door de aanleg van de Markiezaatkade en de Oesterdam werd het gebied in maart 1983 gescheiden van de Oosterschelde. Daarna werd het gebied verder gecompartmenteerd door aanleg van de Bergse Plaat (1984) en de Binnenschelde (1988). Het overgebleven Markiezaatsmeer verzoette geleidelijk in de loop van enkele jaren. Het peil kan op natuurlijke wijze fluctueren, er is een kleine overloop naar het Zoommeer. Het gebied bestaat uit voormalige getijdengeulen en -kreeken, slikken, schorren en hogere gronden met jonge stuifduintjes. De Spuitkop is een voormalige zandplaat.

Aantallen en broedsucces (kust)broedvogels

Aantal broedparen en broedsucces (vliegvlug jong per paar) van kustbroedvogels op de Spuitkop, Markiezaat.

	Broedparen			Broedsucces
	2022	2023	2024	2024
lepelaar	218	178	101	>0,7
kluut	1	-	-	
Kleine plevier	-	-	1	?
zilverbmeeuw	1220	1140	497	0,61
kleine mantelmeeuw	272	131	59	0,85

Zilverbmeeuw en kleine mantelmeeuw

Zilverbmeeuwen en kleine mantelmeeuwen broeden sinds de jaren tachtig en op de Spuitkop, waarbij de aantallen bij de zilverbmeeuw de voorgaande tien jaar grofweg stabiel waren; kleine mantelmeeuwen waren al behoorlijk afgenomen. In 2023 mislukte vrijwel het hele broedseizoen door toedoen van een of meer vossen op het eiland. Dat heeft geresulteerd in fors lagere aantallen meeuwen in 2024. Het broedsucces was wel redelijk dit jaar, zodat de kolonie mogelijk weer kan groeien komende jaren.

Drukfactoren

Nadat in 2023 de vos de allesbepalende factor te zijn voor het broedsucces van zilver- en kleine mantelmeeuwen, zijn maatregelen getroffen. Door middel van begrazing werd in het winterhalfjaar de vegetatie kort gehouden zodat vossen nauwelijks ruimte hadden zich te verbergen. In het broedseizoen werden inderdaad geen (sporen van) vossen meer aangetroffen (wel van een eenmalig bezoek van een wolf!).

Aanbevelingen ten behoeve van kustbroedvogels op de Spuitkop

Aanbevolen wordt om een voswerend raster te plaatsen, zodanig dat het grootste deel van de kolonie er binnen valt, zowel voor de meeuwen als de lepelaarkolonie.

Aanbevelingen

Het aantal kustbroedvogels dat in het Deltagebied tot broeden komt is in enkele jaren tijd met ruim 10 000 paar gedaald tot ruim 83 000. De vooruitzichten zijn niet heel gunstig met een toename van grondpredatoren, verstoring, klimaatextremen en vogelgriep. In dit hoofdstuk worden suggesties gedaan om de impact van enkele drukfactoren te verminderen.

Vogelgriep

Na twee broedseizoenen met vogelgriep H5N1 is duidelijk geworden dat dit virus een zeer grote impact kan hebben op de populaties van kustbroedvogels. Tegen het virus is weinig te doen en er moet rekening worden gehouden dat het virus de komende jaren in het broedseizoen terugkeert. Het blijft belangrijk om snel in te grijpen bij een eventuele uitbraak en verdere verspreiding van het virus te beperken door kadavers te ruimen en te vernietigen. Het is van groot belang dat aantallen goed geregistreerd worden en dat gevonden kadavers ook juist worden gedetermineerd en op leeftijd worden gebracht en gecontroleerd op de aanwezigheid van ringen.

Onderzoek naar het virus is van belang. In het Deltagebied wordt nauw samengewerkt met experts op het gebied van vogelgriep en een groot aantal vogels werd in 2023 en 2024 getest op besmetting van het virus of de aanwezigheid van antilichamen tegen H5N1.

Vossen

De afgelopen jaren is predatie door vossen in zeer veel gebieden een factor geworden die broedsucces en ook vestiging van kustbroedvogels sterk bepaalt. Ondanks de hoge afschotcijfers (alleen rond de 800 per jaar in Zeeland in de afgelopen drie jaar) blijven vossen zich uitbreiden. Jacht is dus geen effectieve remedie, hoogstens op geïsoleerde locaties.

Vossen hebben zich recent gevestigd in de duinen van Goeree, van daaruit is snelle uitbreiding naar vrijwel alle kustbroedvogelgebieden te verwachten. Slechts enkele eilanden in het Haringvliet en de Grevelingen blijven misschien (voorlopig) onbezet. Permanente vestiging op de Haringvreter in het Veerse Meer toont echter dat ook een flink breed en diep water ze niet altijd tegen houdt. Vanaf Goeree zal de vos op niet al te lange termijn via Grevelingendam en Brouwersdam gemakkelijk vaste voet krijgen op Schouwen-Duiveland. Het idee een 'nulstand' te handhaven is een illusie.

Kustbroedvogelgebieden kunnen effectief beschermd worden met vossenrasters. Het is een flinke financiële investering, maar is vaak noodzakelijk om andere grote investeringen zoals grondaankoop, projecten en beheer rendabel te maken. Wil men de natura-2000 doelstellingen behalen en deze soorten behouden voor het Deltagebied dan is het nodig vossenrasters en eventuele andere maatregelen op ruimere schaal in te plannen. Dat dergelijke rasters visueel onaantrekkelijk kunnen zijn blijkt in de praktijk geen belemmering voor natuurliefhebbers om te genieten van florerende kolonies.

Drijvende eilanden

Kunstmatig gemaakte drijvende eilanden voor kustbroedvogels zijn in het Deltagebied nu op een tiental plaatsen toegepast. Zij worden ruimschoots gebruikt door broedende visdieven, zwartkopmeeuwen en kokmeeuwen. Normaal gesproken is het broedsucces op deze drijvende eilanden beter dan op andere locaties omdat predatie door grondpredatoren niet meer voorkomt. De afgelopen twee seizoenen bleek wel dat de broedvogels op dergelijke eilandjes gevoelig waren voor uitbraken van vogelgriep. De dichtheid op deze eilandjes is hoog, overigens evenals op kleine aangelegde, natuurlijk ogende, eilanden. Door de hoge dichtheid is er een verhoogd besmettingsrisico.

Vanuit het belang van kustbroedvogels zijn dergelijke eilanden dus aan te bevelen. Veel bestaande vlotten zijn vrij klein en zouden, zeker op locaties die dichtbij foerageergebieden liggen, veel groter mogen zijn. Het grote vlot in de Slufter op de Maasvlakte herbergt al vele jaren één van de grootste visdiefkolonies in de regio.

Verstoring en vernieling

Een groot deel van alle kustbroedvogels broedt in het Deltagebied in afgesloten natuurgebieden die over het algemeen goed beschermd zijn. Verstoring komt in deze gebieden gelukkig niet veel voor. Op plaatsen waar vogels zich in openbaar toegankelijk gebied vestigen ontstaan al wel snel problemen en kan verstoring een belangrijke rol spelen, zoals in de kolonies op de vooroevers in het Oostvoornse Meer en langs de Grevelingendam. Voor soorten die veelvuldig in openbaar gebied broeden (bontbekplevier, strandplevier) zijn maatregelen nodig. Bewustwording is belangrijk, vooral Stichting Nationaal Park Oosterschelde (NPO), natuurbeheerders en Vogelbescherming werken hier aan, ook vrijwilligers spelen een belangrijke rol. Voorlichting bereikt echter niet iedereen, zeker in een gebied met zeer veel toeristen en niet iedereen wenst zich aan te passen. Daarom is het noodzakelijk (delen van) gebieden af te sluiten om vogels kans te geven hun jongen groot te brengen. Sinds enkele jaren plaatst NPO in samenwerking met terreinbeheerders tijdelijke rasters rond nesten langs de Ooster- en Westerschelde en vrijwilligersgroepen doen dit op de Noordzeestranden. Aan de Oosterscheldezijde van de Grevelingendam is een deel van de dam en de Plaat van Oude Tonge gereserveerd voor vogels; met name broedende strandplevieren profiteren hier van. Verder zijn langs Ooster- en Westerschelde nog een paar kleine stukken dijk niet of maar moeilijk toegankelijk. Het is belangrijk hier de rust te handhaven.

Inrichting en beheer

Onderzoek aan broedsucces levert informatie op over de oorzaken van populatieontwikkelingen en geeft daarmee handvaten voor inrichting en beheer van broedlocaties. Het vormt een 'een vinger aan de pols'. Zoals bleek bij de massale sterfte door vogelgriep, waardoor zeer snel kon worden gehandeld.

Beheermaatregelen ten gunste van kustbroedvogels is maatwerk en niet elke maatregel heeft het gewenste effect. Hoewel er bij diverse organisaties heel veel kennis is over het inrichten van gebieden gaat het ook nog regelmatig mis en worden grote bedragen besteed aan maatregelen die soms zelfs averechts werken. Er is vooral behoefte aan grote succesvolle natuurgebieden in de kuststrook zoals Waterdunen en het Noordervroon en alternatieve broedlocaties voor grote meeuwen in het noordelijk en oostelijk deel van het Deltagebied.

Literatuur

Ballmann M.Z., Lilipaly S.J. 2023. Vogelsterfte in het Deltagebied in 2022 Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2023-03. DMP, Vlissingen.

Ballmann M.Z., Lilipaly S.J. 2024. Vogelsterfte in het Deltagebied in 2023 Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2024-02. DMP, Vlissingen.

Van Haperen, A.M.M. 1977. De broedvogels van het duingebied van Schouwen. Studentenrapport 12-79. Rijkswaterstaat Deltadienst afdeling Milieuonderzoek, Middelburg.

Hoek, S. 2021. The effects of recreation on the breeding behavior of Plovers nesting on Dutch sea dikes, Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Hoek S., 2022. Gedragsonderzoek naar overleving van bontbekplevierkuikens op stranden 2022. Deltamilieu Projecten rapportnummer 2022-13. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Langlois Lopez, S, Bond, A L, O'Hanlon, N, & 11 others. 2022. Global population and conservation status of the Great Black-backed Gull *Larus marinus*. Bird Conservation International, 1-11. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0959270922000181>

Meininger P.L., Arts F.A., Lilipaly S.J., Strucker R.C.W. & Wolf P.A. 2000. *Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 1999.* Werkdocument RIKZ/OS/2000.813X. Rijksinstituut voor Kust en Zee, Middelburg.

Meininger, P.L., Hoekstein, M.S.J., Lilipaly, S.J. & Wolf, P.A. 2006. Broedsucces van kustbroedvogels in het Deltagebied in 2005. *Rapport RIKZ*, 2006.006. Rijksinstituut voor Kust en Zee/RIKZ: Middelburg.

Van Paassen A.G., Veldman D.H. & Beintema A.J. 1984. A simple device for determination of incubation stages in eggs Wildfowl 35 p173-178.

Poot, M.J.M., R.C. Fijn, T.J. Boudewijn, C. Heunks, J. de Jong, W. Courtens, H. Verstraete, N. Vanermen, E.W.M. Stienen, P.A. Wolf, M.S.J. Hoekstein & S.J. Lilipaly 2015. PMR-NCV Jaarrapport Vogels 2014 - Voortgang onderzoek sterns & zee-eenden in de Voordelta en Delta. Bureau Waardenburg Rapportnr. 15-084. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Roobol, B., 2023. Gedragsonderzoek bontbekplevierkuikens op Zeeuwse dijken. Deltamilieu Projecten, Vlissingen.

Schekkerman H., Arts F., Buijs R.-J., Courtens W., van Daele T., Fijn R., van Kleunen A., van der Jeugd H., Roodbergen M., Stienen E., de Vries L. & Ens B.J. 2021. Geïntegreerde populatieanalyse van vijf soorten kustbroedvogels in het Zuidwestelijk Deltagebied. Sovon-rapport 2021/03, CAPSrapport 2021/01. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Thyen S., Becker P.H., Exo K.-M., Hälterlein B., Hötter H. & Südbeck P. 1998. Monitoring breeding success of coastal birds. *Wadden Sea Ecosystem* 8: 7-55. Common Wadden Sea Secretariat, Trilateral Monitoring and Assessment Group Joint Monitoring Group of Breeding Birds in the Wadden Sea, Wilhelmshaven.

Vogel R., Foppen R, van den Bremer L., van Turnhout C.A.M & van Roomen M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlage 1. Broedbiologie en inventarisatieperiode van kustbroedvogels

KLUUT

Broedbiologie en inventarisatieperiode van de kluut (een maand is verdeeld in decaden)

Broedbiologie: grijs = voorkomen minder regelmatig, zwart = belangrijkste periode van voorkomen;

Inventarisatie: grijs = tellingen bruikbaar, zwart = optimale inventarisatieperiode).

Broedvogels aanwezig																			
nesten met eieren																			
jongen aanwezig																			
inventarisatie broedparen																			
inventarisatie broedsucces																			
maand:	M	M	M	A	A	A	M	M	M	J	J	J	J	J	J	A	A	A	
legselgrootte: 4 (2-5) eieren broedduur: 23-25 dage uitvliegduur: 35-42 dagen																			

BONTBEKPLEVIER

Broedbiologie en inventarisatieperiode van de bontbekplevier (een maand is verdeeld in decaden)

Broedbiologie: grijs = voorkomen minder regelmatig, zwart = belangrijkste periode van voorkomen;

Inventarisatie: grijs = tellingen bruikbaar, zwart = optimale inventarisatieperiode).

Broedvogels aanwezig																			
nesten met eieren																			
jongen aanwezig																			
inventarisatie broedparen																			
inventarisatie broedsucces																			
maand:	M	M	M	A	A	A	M	M	M	J	J	J	J	J	J	A	A	A	
legselgrootte: 4 eieren broedduur: 23-25 dagen uitvliegduur: 24 dagen																			

STRANDPLEVIER

Broedbiologie en inventarisatieperiode van de strandplevier (een maand is verdeeld in decaden)

Broedbiologie: grijs = voorkomen minder regelmatig, zwart = belangrijkste periode van voorkomen;

Inventarisatie: grijs = tellingen bruikbaar, zwart = optimale inventarisatieperiode).

Broedvogels aanwezig																			
nesten met eieren																			
jongen aanwezig																			
inventarisatie broedparen																			
inventarisatie broedsucces																			
maand:	M	M	M	A	A	A	M	M	M	J	J	J	J	J	J	A	A	A	
legselgrootte: 3 eieren broedduur: 25-26 dagen uitvliegduur: 27-31 (40) dagen																			

ZWARTKOPMEEUW

Broedbiologie en inventarisatieperiode van de zwartkopmeeuw (een maand is verdeeld in decaden)

Broedbiologie: grijs = voorkomen minder regelmatig, zwart = belangrijkste periode van voorkomen;

Inventarisatie: grijs = tellingen bruikbaar, zwart = optimale inventarisatieperiode).

Broedvogels aanwezig																	
nesten met eieren																	
jongen aanwezig																	
inventarisatie broedparen																	
inventarisatie broedsucces																	
maand:	M	M	M	A	A	A	A	M	M	J	J	J	J	J	A	A	A
legselgrootte: (2) 3 eieren	broedduur: 23-25 dagen uitvliegduur: 35-40 dagen																

KOKMEEUW

Broedbiologie en inventarisatieperiode van de kokmeeuw (een maand is verdeeld in decaden)

Broedbiologie: grijs = voorkomen minder regelmatig, zwart = belangrijkste periode van voorkomen;

Inventarisatie: grijs = tellingen bruikbaar, zwart = optimale inventarisatieperiode).

Broedvogels aanwezig																	
nesten met eieren																	
jongen aanwezig																	
inventarisatie broedparen																	
inventarisatie broedsucces																	
Maand:	M	M	M	A	A	A	M	M	M	J	J	J	J	J	A	A	A
legselgrootte: 2-3 (1-4) eieren	broedduur: 23-26 dagen uitvliegduur: 35 dagen																

STORMMEEUW

Broedbiologie en inventarisatieperiode van de stormmeeuw (een maand is verdeeld in decaden)

Broedbiologie: grijs = voorkomen minder regelmatig, zwart = belangrijkste periode van voorkomen;

Inventarisatie: grijs = tellingen bruikbaar, zwart = optimale inventarisatieperiode).

broedvogels aanwezig																	
Nesten met eieren																	
Jongen aanwezig																	
inventarisatie broedparen																	
inventarisatie broedsucces																	
Maand:	M	M	M	A	A	A	M	M	M	J	J	J	J	J	A	A	A
legselgrootte: 3 (2-5) eieren	broedduur: 23-28 dagen uitvliegduur: 35 dagen																

ZILVERMEEUW

Broedbiologie en inventarisatieperiode van de Zilvermeeuw (een maand is verdeeld in decaden)

Broedbiologie: grijs = voorkomen minder regelmatig, zwart = belangrijkste periode van voorkomen;

Inventarisatie: grijs = tellingen bruikbaar, zwart = optimale inventarisatieperiode).

broedvogels aanwezig																			
Nesten met eieren																			
Jongen aanwezig																			
inventarisatie broedparen																			
inventarisatie broedsucces																			
Maand:	M	M	M	A	A	A	M	M	M	J	J	J	J	J	J	A	A	A	
legselgrootte: 2-3 eieren	broedduur: 25-33 dagen						uitvliegduur: 40 dagen												

KLEINE MANTELMEEUW

Broedbiologie en inventarisatieperiode van de Kleine Mantelmeeuw (een maand is verdeeld in decaden)

Broedbiologie: grijs = voorkomen minder regelmatig, zwart = belangrijkste periode van voorkomen;

Inventarisatie: grijs = tellingen bruikbaar, zwart = optimale inventarisatieperiode).

broedvogels aanwezig																			
Nesten met eieren																			
Jongen aanwezig																			
inventarisatie broedparen																			
inventarisatie broedsucces																			
Maand:	M	M	M	A	A	A	M	M	M	J	J	J	J	J	J	A	A	A	
legselgrootte: 2-3 eieren	broedduur: 24-28 dagen						uitvliegduur: 35 dagen												

GROTE MANTELMEEUW

Broedbiologie en inventarisatieperiode van de Grote Mantelmeeuw (een maand is verdeeld in decaden)

Broedbiologie: grijs = voorkomen minder regelmatig, zwart = belangrijkste periode van voorkomen;

Inventarisatie: grijs = tellingen bruikbaar, zwart = optimale inventarisatieperiode).

broedvogels aanwezig																			
Nesten met eieren																			
Jongen aanwezig																			
inventarisatie broedparen																			
inventarisatie broedsucces																			
Maand:	M	M	M	A	A	A	M	M	M	J	J	J	J	J	J	A	A	A	
legselgrootte: 3 (2-3) eieren	broedduur: 26-28 dagen						uitvliegduur: 47 dagen												

GROTE STERN

Broedbiologie en inventarisatieperiode van de grote stern (een maand is verdeeld in decaden)

Broedbiologie: grijs = voorkomen minder regelmatig, zwart = belangrijkste periode van voorkomen;

Inventarisatie: grijs = tellingen bruikbaar, zwart = optimale inventarisatieperiode).

Broedvogels aanwezig																			
nesten met eieren																			
jongen aanwezig																			
inventarisatie broedparen																			
inventarisatie broedsucces																			
maand:	M	M	M	A	A	A	M	M	M	J	J	J	J	J	J	A	A	A	
legselgrootte: 1-2 eieren	broedduur: 22-26 dagen						uitvliegduur: 25-35 dagen												

VISDIEF

Broedbiologie en inventarisatieperiode van de visdief (een maand is verdeeld in decaden)

Broedbiologie: grijs = voorkomen minder regelmatig, zwart = belangrijkste periode van voorkomen;

Inventarisatie: grijs = tellingen bruikbaar, zwart = optimale inventarisatieperiode).

Broedvogels aanwezig																			
nesten met eieren																			
jongen aanwezig																			
inventarisatie broedparen																			
inventarisatie broedsucces																			
maand:	M	M	M	A	A	A	M	M	M	J	J	J	J	J	J	A	A	A	
legselgrootte: (2) 3 eieren	broedduur: 20-26 dagen						uitvliegduur: 23-27 dagen												

NOORDSE STERN

Broedbiologie en inventarisatieperiode van de noordse stern (een maand is verdeeld in decaden)

Broedbiologie: grijs = voorkomen minder regelmatig, zwart = belangrijkste periode van voorkomen;

Inventarisatie: grijs = tellingen bruikbaar, zwart = optimale inventarisatieperiode).

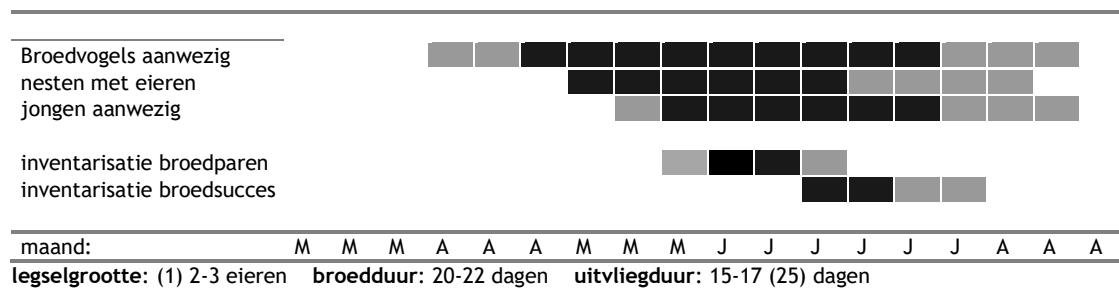
Broedvogels aanwezig																			
nesten met eieren																			
jongen aanwezig																			
inventarisatie broedparen																			
inventarisatie broedsucces																			
maand:	M	M	M	A	A	A	M	M	M	J	J	J	J	J	J	A	A	A	
legselgrootte: 1-3 eieren	broedduur: 21-22 dagen						uitvliegduur: 21-24 dagen												

DWERGSTERN

Broedbiologie en inventarisatieperiode van de dwergstern (een maand is verdeeld in decaden)

Broedbiologie: grijs = voorkomen minder regelmatig, zwart = belangrijkste periode van voorkomen;

Inventarisatie: grijs = tellingen bruikbaar, zwart = optimale inventarisatieperiode).

Bijlage 2. Geringde kustbroedvogels in 2024

Ringgroep Delta (voorheen ringgroep RIKZ) ringt sinds midden jaren tachtig van de vorige eeuw jaarlijks enkele honderden (voornamelijk jonge) kustbroedvogels. De laatste jaren ligt het accent bij het ringwerk met name op het verrichten van conditiemetingen van jonge kuikens (vooral bij sterns) en het testen op vogelgriep.

Aantal geringde vogels (als adult (incl. subadult) en als pullus geringd) per soort in 2024.

soort	adult	pullus
kluut	8	18
bontbekplevier	30	83
strandplevier	41	22
kokmeeuw	54	117
zwartkopmeeuw	100	35
stormmeeuw	1	1
grote stern	158	387
visdief	100	282
noordse stern	11	1
dwergstern	27	31